РОСПРАВА

О

ДУХОВНОМЪ УРЯДОВОМЪ СТИЛЮ

ЯКО ДОПОВНЕНЬЕ

ПАСТЫРСКОГО БОГОСЛОВІЯ.

Написавъ

ЮЛІАНЪ ПЕЛЕШЪ,

Дръ св. Богословія, Парохъ при храмѣ св. В. М. Варвары
и Ректоръ гр. кат. центр. Сѣменища въ Вѣдни.

ДРУГІЙ НАКЛАДЪ

перегляненый и доповненый осо̂бнымъ додаткомъ найважнѣйшихъ
законо̂въ черезъ

ВОЛОДИМИРА ДОМЕТІЯ САДОВСКОГО

сотрудника при храмѣ св. Варвары у Вѣдни.

ВѢДЕНЬ, 1898.

Друкомъ и накладомъ типографіи Мехитаристо̂въ.

Цѣна: 1 злр. 50 кр.

РОСПРАВА

О

ДУХОВНОМЪ УРЯДОВОМЪ СТИЛЮ

ЯКО ДОПОВНЕНЬЕ

ПАСТЫРСКОГО БОГОСЛОВІЯ.

Написавъ

ЮЛІАНЪ ПЕЛЕШЪ,

Дръ св. Богословія, Парохъ при храмѣ св. В. М. Варвары
и Ректоръ гр. као. центр. Сѣменища въ Вѣдни.

ДРУГІЙ НАКЛАДЪ

перегляненый и доповненый осо̂бнымъ додаткомъ найважнѣйшихъ
законо̂въ черезъ

ВОЛОДИМИРА ДОМЕТІЯ САДОВСКОГО

сотрудника при храмѣ св. Варвары у Вѣдни.

ВѢДЕНЬ, 1898.

Друкомъ и накладомъ типографіи Мехитаристо̂въ.

Право передруку застерѣгає ся.

Его Преподобію

Всечестнѣйшому Отцу

ІОАННУ ЩАВИНЬСКОМУ,

гр. каѳолическому Пароху въ Тыличи, Мѣсшодекану и Ординаріашскому школьному Комиссарю Мушиньского Деканата, Перемыскои Епархіи, выслуженому ц. к. войсковому Кашеляну

ЗЪ ВДЯЧНОСТИ ПОСВЯЩАЕ

АВТОРЪ.

Его Преподобію

Всечестнѣйшому Отцу

ІОАННУ ЩАВИНЬСКОМУ,

гр. каѳолическому Пароху въ Тыличи, Мѣсшодекану и Ординаріашскому школьному Комиссарю Мушиньского Деканата, Перемыскои Епархіи, выслуженому ц. к. войсковому Кашеляну

ЗЪ ВДЯЧНОСТИ ПОСВЯЩАЕ

АВТОРЪ.

Введеніе.

§. 1.

Поняшіе.

Пôдъ стилёмъ въ загалѣ розумѣеся спосôбъ писанья т. е. спосôбъ свои мысли письменно другому удѣлити. Стиль есть такъ розличный, якъ розлични суть потребы и обстоятельства житья чоловѣка, въ которыхъ ôнъ свои мысли инному удѣлити хоче. Такъ инакшого стиля употребляемъ въ листахъ, инакшого въ прошеніяхъ, инакшого въ поетичныхъ дѣлахъ якъ въ историчныхъ оповѣданьяхъ и т. д.; въ загалѣ якъ розлични суть отношенья и потребы чоловѣка, такъ розлични суть такожь роды стиля. Но поминувши всѣ тіи розлични роды стиля тутъ буде бесѣда тôлько о стилю урядовôмъ, о скôлько тойже въ обемъ дѣятельности священника яко душпастыря входитъ.

Душпастырь есть передъ всемъ слугою Церкви, и яко такій мае при справованью своего троякого уряда, с. е. учительского, священнического и пастырского, дуже часто должность сноситися съ розличными властями духовными; но душпастырь есть такожь членомъ и урядникомъ державы, и яко такій обовязанъ есть сноситися такожь съ розличными властями и урядами державными; ôнъ обовязанъ свои мысли такъ духовнымъ якъ и мірскимъ властямъ предкладати, съ ними въ розличныхъ справахъ переписоватися, ôнъ обовязанъ одже составляти урядови письма. Но тіи письма маютъ певни свойства, котори суть необходимо потрёбни, если они свою цѣль осягнути маютъ; бо если вже въ приватныхъ орудкахъ щоденного житья много зависитъ отъ належитого предложенья нашихъ мыслей и желаній, то тымъ бôльше треба тое сказати о урядовыхъ отношеніяхъ душпастыря; тутъ бо ôнъ выступае не яко приватный чоловѣкъ, но яко заступникъ повѣренои ему громады, тутъ иде не о его лични справы, но о справы общи; и для того добрый або злый успѣхъ его урядового дѣланья не ограничаеся на его личности, но дотыкае и тыхъ, котори его попеченію суть повѣренн.

Для того безсомнѣнно важна есть рѣчь познакомитися съ засадами урядового стиля, и задачею сего письма буде тои цѣли хоть мало послужити.

§. 2.

Загальни свойства урядового стиля.

Зо взгляду на содержанье.

Стиль урядовый мае певни свойства, котори относятся або до содержанья самого урядового письма, або до его внѣшности.

***A)* Зо взгляду на содержанье повинно урядове письмо мати слѣдуючи свойства:**

***a)* Урядове письмо мае бути написане чистымъ языкомъ, одже уживати тôлько таки выразы и слова, яки лучши писателѣ отвѣтнои народности употребляютъ; не мѣшати одже безъ потребы ніяки слова ани выразы, котори въ живучôмъ языцѣ не употребляются. — Чистота урядового языка не состоитъ однакожь въ тôмъ, щобы въ урядовыхъ письмахъ не находился ніякій чужій выразъ; бо въ стилю урядовôмъ суть многи технични выразы (termini technici), котори отъ давныхъ часôвъ вôйшли въ уживанье, и отвѣтне понятіе найлучше и обще зрозумѣло выражаютъ, хотяй часто суть зъ чужого языка взяти; и если бы кто ихъ въ урядовôмъ письмѣ тымъ языкомъ хотѣлъ отдати, которымъ пише, то власно черезъ тое мôгъ бы статися незрозумѣлымъ. Таки технични выразы одже, котори въ мірскихъ и церковныхъ законахъ находятся, треба заховати, якимнибудь языкомъ письма урядови составляеся.**

***б)* Стиль урядовый повиненъ бути ясный, щобы мысли и желанья писателя можна легко зрозумѣти. Для того долженъ писатель найперше самъ мати ясне и точне понятіе о предметѣ, о которôмъ мае писати. Для того не треба уживати двозначнихъ слôвъ, и заховати точно грамматикальни и синтактични приписы дотычного языка.**

***в)* Полный и основный, т. е. треба навести всё, що до предмета належитъ, и всѣ причины и поводы, котори за дотычною справою промавляютъ.**

***г)* Короткій, т. е. урядове письмо должно содержати тôлько тое, що до рѣчи належитъ; одже выстерегатися плеоназма и тавтологіи, которыхъ допущаеся той, кто за богато пише, або тіи сами понятія тыми самыми або инными словами повтаряе. — Зъ другои стороны треба на тое памятати, щобы черезъ надмѣрну короткôсть стиль нестался неяснымъ, бо якъ каже Гóрацъ: Brevis esse laboro, obscurus fio; одже належитъ держатися середнои дороги, т. е. выстерегатися розвлеклости и ляконизма.**

***д)* Поважный, щобы вже зъ составленья письма показовалося, що писатель былъ при его составленью свободный отъ всякого пристрастія, а одушевленый правдою, и щобы тое**

принуждало, и читателя дотичну справу розсудно, правдиво и безсторонно рѣшити. Для того не маютъ въ урядовыхъ письмахъ мѣсця шутки, иронія, сарказмы, лизуньство, прости выразы и т. п.

е) Скромный, т. е. треба въ письмахъ урядовыхъ заховати почтеніе должне тои власти, до которои ся пише. Зъ другои стороны зновь треба заховати и свое достоинство, и не писати въ тонѣ себе самого понижаючôмъ, бо черезъ тое съ певностью справа не станеся лучшою. Въ урядовыхъ письмахъ треба старатися свою справу поводами и важными причинами, не великимъ пониженьемъ самого себе поперати (особливо въ прошеніяхъ).

Если душпастырь якои высшои власти мае свое мнѣніе (Aeusserung) або предлогъ (Vorschlag) высказати, то треба при тôмъ уживати слово „немѣродательный, unmassgeblich“, и можна бы н. пр. такъ сказати: „По немѣродательному мнѣнію пôдписаного можна бы . . .“ або „Если см. пôдп. мае свое немѣродательне мнѣніе высказати . . .“ або „Предкладаючи рѣшеніе тои справы высокому рѣшенію Вс. К. осмѣляеся см. пôдп. примѣтити, що по его немѣродательному мнѣнію . . .“ — Скромность треба однакожь заховати не тôлько въ письмахъ до высшихъ властей, но такожь и въ письмахъ до низшихъ або на рôвни поставленыхъ урядôвъ; особливо же въ представленьяхъ и рекурсахъ противъ рѣшеній высшихъ властей.

ж) Наконецъ урядови письма должни на истинѣ починати, т. е. треба тôлько тое писати, що есть правда, и такъ писати, щобы читатель мôгъ правдивый станъ рѣчи пôзнати, и на основѣ того пôзнанья еи справедливо рѣшити. Для того ани не належитъ ничъ замолчати, що до рѣчи належитъ, ани ничъ не пересаджати, тôлько всё отверто и правдиво представити. Кто ложнымъ и крутарскимъ способомъ въ письмахъ урядовыхъ собѣ допомочи хоче, тои звычайно самъ собѣ шкодитъ, бо коли тôлько одна на попертье справы наведена причина ложною окажеся, тогди тратятъ и прочи, хоть правдиви причины свою вагу и силу.

§. 3.

Зо взгляду на внѣшну форму. Формальности куріальни.

Зо взгляду на внѣшну форму треба заховати певни формальности, котори такъ для заявленія почтенія къ тому, до когося пише, якъ для лучшого пересмотра и выгоды канцелярій (протокола подавчого и регистратуры) выробилися и суть приписани, и въ урядовои бесѣдѣ пôдъ именемъ формальностей куріальныхъ або канцелярійныхъ суть знаеми.

Передъ всемъ примѣчаеся, що всяки урядови письма треба писати на цѣлôмъ листѣ (аркуши, Bogen) звычайнои величины, паперъ повиненъ бути чистый, бѣлый, чернило (атраментъ) чорне, и письмо старанне. Въ урядовôмъ письмѣ не можна ничъ перекрисляти, ани на краю щось дописовати, бо тое и въ приватныхъ письмахъ не годится, а на читаючого непріятне впечатлѣніе дѣлае.

До формальностей куріальныхъ належитъ:

I. Напись або адресъ (rubrum), промова, датумъ и пôдписъ.

а) Напись або адресъ (rubrum) есть потрёбна для того, щобы урядъ, до которого ся пише, мавъ точный переглядъ вплынувшихъ урядовыхъ кусникôвъ. Въ тои написи на внѣшнои сторонѣ письма выражаеся найперше урядъ або лице, до которого ся пише, его властивымъ именемъ, — потôмъ въ певнôмъ отдаленью низше имя и урядовый титулъ писателя, а посемъ еще низше коротке содержанье и цѣль дотичного письма безъ наведенья причинъ, а на самои долинѣ число прилогъ съ примѣчаніемъ при важнѣйшихъ, чи они суть въ оригиналѣ чи въ отписи.

б) Промова, т. е. титулъ, который ся дотичному урядови або лицу внутрь передъ роспочатьемъ самого письма (текста) дае, и якъ въ приватныхъ листахъ до тогожь промавляе. Тую промову пишеся на первои сторонѣ письма въ половинѣ третои части тои стороны.

в) Датумъ (т. е. мѣсце, день, мѣсяць и рôкъ, где и коли письмо составлене), и тое пишеся всегда безпосередно зо споду при кôнци письма зъ лѣвои стороны.

г) Пôдписъ писателя (настоятеля уряду), который въ письмахъ до высшихъ властей належитъ писати въ певнôмъ отдаленью отъ текста, а межи текстомъ и пôдписомъ звыкло робитися штрихъ, т. е. такъ званый знакъ почтенія (Reverenzzeichen).

II. До формальностей куріальныхъ належитъ. дальше и внѣшна форма самого письма, и ведля неи розличаемъ шёсть головныхъ родôвъ урядовыхъ письмъ, до которыхъ зо взгляду на внѣшну форму всѣ прочи розлични урядови письма дадутся причислити, именно: Прошенія, доносы, дописи, приказы, свѣдоцтва и протоколы. О внутреннôмъ содержанью и составленью тыхъ письмъ буде низше бесѣда, тутъ тôлько о внѣшнои формѣ.

а) Прошенія (представленья, Vorstellungen, рекурсы, аппеляціи и т. п.) Паперъ (аркушъ згинаеся вздолжъ на половину (halbbrüchig), и внутръ въ серединѣ третои части первои стороны пишеся черезъ цѣлу сторону (per extensum) промову, и. пр. Всесвѣтлѣйша и Высокопреподобна Митрополитальна Консисторіо! або: Hohes kais. königl. Ministerium!

Если есть письмо урядове, то пишеся на горѣ лѣвои половины первои стороны отвѣтне число протокола дѣйствій (Gestions-Protokoll); н. пр. ч. 175. — Само прошеніе (текстъ) начинаеся писати зъ початку другои третины первои стороны на правои половинѣ, а лѣва половина остае несписана. Такъ само пишеся и на слѣдуючихъ сторонахъ оставляючи на кождои сторонѣ зъ горы и зъ долины достаточно (на два пальцѣ) несписаного мѣсця. Николи не годится зъ самои горы зачинати и ажь до самого споду писати. Скôнчивши прошеніе пишеся датумъ безпосредно пôдъ текстомъ, а о кôлька рядôвъ низше подписуесь имя и назвиско и урядъ писателя, а въ приватныхъ прошеніяхъ такожь точне опредѣленіе мѣсця мешканья просителя. — Если таке письмо обнимае бôльше листôвъ, то треба ихъ зошити. — Скôнчивши такъ цѣле прошеніе складаеся паперъ вздолжъ во двое и на правои половинѣ послѣднои стороны, на которои николи не можна кôнчити само прошеніе, пишеся рубрумъ. Ср. форм. I.

б) Доносы (справозданья, конкомитаціи, Berichte, Einbegleitungsschreiben, relationes и т. п.) пишутся такъ само якъ и прошенія, съ тымъ тôлько розличіемъ, що внутрь пишеся, не черезъ половину (halbbrüchig), но черезъ цѣлый лустъ (per extensum), оставляючи зъ лѣвои стороны досыть (трету часть) несписаного мѣсця. Ср. Взорецъ II. Наведени два роды письмъ пишутся до высшихъ властей стоячихъ до пишучого въ отношенью настоятельства.

в) Дописи (одозвы, ноты, Zuschriften, Noten, odezwy, noty) пише оденъ урядъ до другого на рôвни стоячого, або и до высшого уряда, который однакожь до пишучого не стоитъ въ отношенью настоятеля и противно высшій урядъ до низшого, который однакожь ему не есть пôдчиненый, н. пр. урядъ парохіальный до уряда парохіального, громадского, до ц. к. староства, до Рады школьнои мѣсцевои и окружнои, до розличныхъ автономичныхъ, судовыхъ и войсковыхъ властей и пр. Уряды деканальни звыкли съ парохами, хотяй пôдвластными, такожь въ формѣ дописи (ноты) переписоватися, и взаимно. Сего рода письма не маютъ рубрумъ, текстъ пишеся черезъ цѣлу сторону, на горѣ передъ початкомъ текста въ серединѣ пишеся слово: „Допись, або Нота, або Одозва“, а адресъ пишеся на долинѣ первои стороны, хотяй бы текстъ и бôльше сторонъ занималъ. Ср. Взор. III.

Если наведени три роды письмъ почтою або черезъ пôсланця посылаеся, то вкладаеся ихъ зложени въ осьмину въ обвертку (коверту), а на верху пишеся точный адресъ. Ср. Взор. IV. Писати адресъ на послѣднои сторонѣ дописи, и саму допись въ формѣ обвертки складати не годится.

г) Приказъ (мандатъ, возваніе, препорученіе) выдае высша власть до низшои еи пôдчиненои тымъ способомъ:

Зъ горы есть адресъ, потôмъ текстъ черезъ цѣлу сторону, а при кôнци звычайный пôдписъ. Зъ внѣшнои стороны пишеся адресъ не вздолжъ, но поперекъ. Ср. Взор. V.

д) Свѣдоцтва суть розличного рода, н. пр. правственности, убожества; тутъ належатъ и метрики и пр. и о нихъ буде низше бесѣда.

е) Протоколы суть письменни въ опредѣленои формѣ составлени оповѣданья о якôмсь событію составлени въ тои цѣли, щобы о дотичнôмъ событію вѣродостойну вѣдомость получити. Протоколы провадятся при засѣданьяхъ розличныхъ властей, або они составляются для поясненья и доказа певного событія, которе мае служити яко предметъ дальшои пересправы и т. п., и суть або судови або несудови, суммарични або почастни, а ведля своего предмета коммисійни, визитаційни и т. п. Зо взгляду на внѣшну форму и спосôбъ веденія буде низше бесѣда. Ср. Взор. VI. и VII.

Примѣчаніе. О титулахъ:

До формальностей куріальныхъ належатъ такожь титулы въ письмахъ до розличныхъ высокихъ лицъ и урядôвъ уживани, для того тутъ наведу таки звычайно употребляни титулы, котори частѣйше могутъ случитися, а именно пôдъ *а)* промову, т. е. напись внутрь письма; пôдъ *б)* якій титулъ писати въ текстѣ; *в)* якій титулъ давати на адрессѣ и на рубрумъ. Наводжу тіи титулы въ тыхъ языкахъ, въ якихъ нашому священникови найчастѣйше случится ихъ уживати.

А) До мірскихъ особъ:

До Цѣсаря и Цѣсаревои Австріи:

а) Allerdurchlauchtigster, grossmächtigster Kaiser! Allergnädigster Kaiser und Herr! (Frau)* або: Euere Apostolische Majestät! Allergnädigster Kaiser und Herr!

б) Euere kaiserliche Majestät, Euere Majestät, Allerhöchstdieselben, котори выразы на перемѣну уживаеся. О собѣ пише проситель словомъ allerunterthänigster.

в) An Seine (Ihre) kais. und königl. Apostolische Majestät Kaiser (in) von Oesterreich etc. etc.

До Архикнязя и Архикнягинѣ Австрійскои:

а) Durchlauchtigster Erzherzog (in) und Herr! Gnädigster Herr! (Frau).

б) Euere kaiserliche Hoheit, на перемѣну съ Höchstdieselben, а о собѣ пишеся unterthänigster.

в) An Seine (Ihre) kaiserliche Hoheit, den durchlauchtigsten Erzherzog und Herrn Herrn N. N. königlichen Prinzen von Ungarn und Böhmen etc. etc.

До воеводы або князя:

а) Durchlauchtigster Herzog! (Frau) Gnädigster Herr!

---

*) Пишеся въ двохъ рядахъ ведля головнои интерпункціи.

б) Euere herzogliche (hochfürstliche) Durchlaucht на перемѣну съ Höchstdieselben, о собѣ unterthänigster.

в) An Seine Durchlaucht den Herzog (Fürsten) von N.

До графа або графини:

а) Hochgeborner Graf! Gnädiger Herr (Frau).

б) Eure Hochgebornen, Gräfliche Gnaden, Hochdieselben.

Въ рускôмъ языцѣ уживаеся въ письмахъ до князя: Ваше Сіятельство, — до иннои высокои Шляхты: В. Высокородіе, Высокоблагородіе, Благородіе.

Б) До мірскихъ Властей:

Всѣмъ политичнымъ, судовымъ, войсковымъ и административнымъ властямъ, которыхъ объемъ дѣланья хоть на одну провинцію ростягаеся, належится титулъ: „Высокій, Hoher, Hochlöblicher“, всѣмъ прочимъ властьямъ належится титулъ „Хвальный, löblich“. Нѣмецкій титулъ „wohllöblich“ выходитъ зъ уживанья.

Такожь и дворски уряды, якъ н. пр. Obersthofmeisteramt, Oberstkämmereramt и инни титулуеся словомъ: „hohes высоке, або hochlöblich“.

Министерствамъ належится такожь титулъ: „высоке, hohes“ — николи „hochlöblich“. — Во всѣхъ письмахъ до урядôвъ державныхъ додаеся до отвѣтнои титулятуры слова: „цѣсарско королевске“, котори слова звычайно въ скороченôмъ видѣ, якъ: ц. к. або к. к. уживаются. Тôлько въ письмахъ до найвысшихъ центральныхъ и дворскихъ инстанцій пишеся мѣсто первыхъ буквъ по половинѣ тыхъ слôвъ, н. пр. Hohes kais. königl. Kriegsministerium! Высоке цѣс. корол. Министерство войны!

Если кому случится подавати яке письмо на руки предсѣдателя якогось уряда, т. е. президіально, то нехай довѣдаеся, чи тому предсѣдателю не належится якій высшій титулъ, бо н. пр. староста есть дворскій совѣтникъ, або графъ и т. п., и соотвѣтно тому няй титулуе взглядного предсѣдателя. Впрочёмъ всякого высшого урядника титулуеся: Ваше Высокоблагородіе, а тайного совѣтника (Geheimrath): Ваше Превосходительство! Excellenz! Генераламъ, хотяй не суть тайными совѣтниками, належится титулъ: Excellenz!

В) До духовныхъ лицъ и властей:

До Папы пишеся: Святѣйшій Отче, Sanctissime або Beatissime Pater; а въ текстѣ Sanctitas Vestra, Ваша Святость. — До Датаріи такъ само, бо она дѣлае пôдъ предсѣдательствомъ Папы. До Пенитенціаріи: Напись: Eminentissimo ac Reverendissimo Domino Domino Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinali Majori Poenitentiario N. N. — Промова: Eminentissime Domine! — Въ текстѣ: Eminentia Vestra. Въ тôмъ случаю адресуеся до кардинала, бо кардиналъ есть предсѣдателемъ пенитенціаріи.

До Кардинала: Eminentissime Domine; а если есть такожь княземъ, тогди: Celsissime ac Eminentissime Domine!

До Князя-Архіепископа: „Durchlauchtig-Hochwürdigster Fürst-Erzbischof, Reverendissime ac Celsissime Princeps-Archiepiscope vel Archipraesul (Praesul), — а въ текстѣ: Euere fürstliche Gnaden, Celsitudo Vestra.

До Архі-Епископа и Епископа: Hochwürdigster Herr Erzbischof, Illustrissime ac Reverendissime Domine Archipraesul (Praesul), Ваше Преосвященьство! Въ текстѣ: Euere erzbischöflichen (bischöflichen) Gnaden и т. п. Если АЕппъ або Еппъ есть тайнымъ совѣтникомъ належится му титулъ „Превосходительство“. Додатокъ слова: „Высоко“ при титулахъ и такъ высокихъ, н. пр. Высокопревосходительство и т. п. есть невмѣстный.

До Ординаріата: Тутъ пишеся такъ само якъ до АЕппа або Еппа.

До Консисторіи: Напись: До Всечестнѣйшои и Высокопреподобнои грек. каѳ. Митрополитальнои (або Епископскои) Консисторіи въ N. — An das hochwürdigste gr.-kath. Metropolitan (bischöfliche) Consistorium in N. — Ad Reverendissimum ac Illustrissimum gr. cath. Metr. Cons. in N. — Промова: Всечестнѣйша (або Всесвѣтлѣйша) и Высокопреподобна Консисторіо! Hochwürdigstes Consistorium! Illustrissimum Consistorium!

Клирошанина титулуеся: Высокопреподобный, Hochwürdigster, Illustrissime, Reverendissime, и додаеся имя его становиска, н. пр. Архіпресвитеръ и т. д. — Декана: Всечестнѣйшій, Hochwürdig, Venerabilis. — Пароха: звычайно такъ само, — инныхъ священникôвъ: Преподобный, Hochwürdiger, Reverende и т. п. Въ прочёмъ гдеяки титулятуры будутъ въ третои части при взорахъ розличныхъ урядовыхъ письмъ наведени.

§. 4.

Подѣлъ росправы.

Душпастырь, для которого се письмо призначене, есть не тôлько слугою Церкви, но такожь обывателемъ и урядникомъ державнымъ, и яко такій потребуе часто составляти письма относячися до чисто мірскихъ справъ. Щобы про тое се письмо въ своемъ тѣснôмъ объемѣ по можности предпринятои задачи отповѣло, дѣлимо цѣлу росправу на три части:

Перва часть: О урядовôмъ стилю въ справахъ мірскихъ.

Друга часть: О урядовôмъ стилю въ справахъ духовныхъ.

Трета часть: Взоры урядовыхъ письмъ.

Перва часть.

О урядовôмъ стилю въ справахъ мірскихъ.

Переглядъ.

Тутъ буде бесѣда о такихъ письмахъ, котори душпастырь въ справахъ чисто мірскихъ, и его духовного званія не касаючихся до розличныхъ властей або и въ иннои цѣли составляе, якъ: прошенія, пригадки, скарги, оправданія, справозданья, доносы, представленья, рекурсы, протоколы, отписи, вытяги, завѣщанья и т. п.

§. 5.

1. Прошенія.

Прошенія суть таки письма, въ которыхъ отъ якоись власти, або личности о тое просится, що отъ еи ласки зависитъ. Прошеніе состоитъ изъ трехъ частей: *а)* Зъ причины прошенія, *б)* зъ самого прошенія, *в)* зъ поводôвъ, на которыхъ проситель свое прошеніе основуе. — При составленью прошенія належитъ про тое найперше навести причину або событіе, которе просителя споводовало до того прошенія; и если тая причина або тое событіе дасться кôлькома словами высказати, то не треба надъ нимъ долго розводитися, тôлько на тоежь покликатися, н. пр. если въ часѣ общои епидеміи просится ц. к. староство о присланье лѣкаря: — если же тое событіе не есть знаеме, треба го точно описати, н. пр. коли бы душпастыря окрали, и ôнъ удаеся до суда о помôчъ. Если бôльше событій сталися причиною прошенія, то належитъ тіижь въ хронологичнôмъ порядку навести, а если бы ихъ истина сомнѣнію пôдпадати могла, туюжь свѣдоцтвами и т. п. доказати. — По наведенью побудительнои причины слѣдуе само прошеніе, которе належитъ короткими, точными и ясными словами высказати. Давнѣйше бувъ звычай прошеніе высказовати ажь при кôнци письма по наведенью поводôвъ промавляючихъ за прошеніемъ, но отъ того для важныхъ причинъ отступлено. Бôльше прошеній можна въ однôмъ просительнôмъ письмѣ тôлько тогды предкладати, коли они стоятъ съ собою въ связи, и суть властиво опредѣленія одного и того самого головного прошенія; въ противнôмъ разѣ треба кожде прошеніе осôбно подати. — По прошенію слѣдуютъ поводы за прошеніемъ премавляючи. Если ихъ есть бôльше, треба ихъ осôбно наводити, и где того потреба, свѣдоцтвами, грамотами и т. п. доказати.

Зо взгяду на прошенія до ц. к. властей приказано: 1. Щобы всегда удаватися найперше до найнизшои власти,

отъ которои рѣшеніе дотычнои справы зависитъ, до высшои власти ажь тогди, коли прошенію есть приложене рѣшеніе низшои компетентнои власти въ доказъ, що проситель тужь не оминулъ. 2. Въ написи (адрессѣ), промовѣ, введенію и заключенію треба залишати всяки формулки въ звычайныхъ письмахъ употребляеми, а писати тôлько тое, що до рѣчи строго належитъ. 3. Треба въ прошеніяхъ коротко и ясно писати, и залишити всяку фразеологію: бо то есть совсемъ ложне мнѣніе, що прошеніе чимъ долше, тымъ лучше. Противно рѣчь маеся; бо може случитися, що референтъ дотичнои справы читаючи цѣли стороны прошенія занисаного нисенитницями забуде або помине найважнѣйшу его точку. Чимъ простѣйше и коротше есть прошеніе, тымъ бôльше впечатлѣніе робитъ оно на референта. 4. Проситель говоритъ о собѣ не въ первои, но въ третои особѣ, и зо взгляду на чемность начинае свое прошеніе не отъ своеи личности, но отъ иннои рѣчи, и поступае такъ, що згадае найперше за властъ, до которои пише, ажь посемъ прійде на свое честне лице. Говорячи о собѣ не треба ани возноситися, ани зновь плазати и лицемъ порохъ земный отирати. Треба памятати на штемплёвый патентъ, и всюди отвѣтный штемпель класти. На прошеніяхъ прилѣпляеся штемпель на мѣсци незаписанôмъ и не переписуеся тогоже; а если прошеніе обнимае бôльше аркушôвъ, кладеся тôлько отвѣтныхъ штемплей, кôлько есть листôвъ (аркушôвъ).

§. 6.

2. Пригадка (Promemoria).

Пригадка (воспоминаніе, promemoria) есть прошеніе, въ которôмъ съ опущеньемъ всякихъ куріальныхъ формальностей, и звычайно съ покликомъ на формальне до отвѣтнои власти подане прошеніе, справа коротко и ясно выкладаеся съ прошеніемъ о еи благосклонне рѣшеніе.

Пригадку пишеся черезъ цѣлый листъ, не на половину, на горѣ есть мѣсто звычайнои промовы слово: „Пригадка“ або „Promemoria“, и такъ само изъ внѣ мѣсто рубрумъ, при чёмъ пишеся полный титулъ той личности, для которои тая пригадка написана. Употребленіе пригадокъ есть досить ограничене: до властей (урядôвъ) подаеся формальни прошенія; звычайно употребляются пригадки тôлько при послуханьяхъ (авдіенціахъ) у Его Величества Цѣсаря, у Министрôвъ, Намѣстникôвъ, Епископôвъ и Предсѣдателей высшихъ властей, и они относятся до такихъ справъ, котори въ порядочнои урядовои дорозѣ вже пересправляются, но еще не остали рѣшени, и т. п. Въ пригадцѣ можна такожь нови поводы за своимъ прошеніемъ навести, представленья робити, о ско-

рѣйше рѣшеніе упрашати и т. п. Если бы Достойникъ, которому пригадку отдаеся, туюжь отдалъ до канцеляріи то она пôдлежитъ, якъ и прошеніе, штемплёвои належитости. Ср. Взор. VIII.

§. 7.

3. Доносъ, зправозданье.

Доносъ (справозданье, Bericht, relatio), до которыхъ належатъ такожь предлоги (Vorschläge), изъявленія (Aeusserungen, мнѣнія Gutachten) есть урядове письмо, которе низшій урядъ высшому о якôмъ событію або дѣлѣ до рѣшенія або отвѣтного зарядженья предкладае. Предметы справозданья могутъ бути розличного рода, и могутъ мати свою причину або въ роспорядженью высшои власти, або въ инныхъ обстоятельствахъ, и для того суть доносы розлични, въ тôмъ однакожь всѣ суть собѣ рôвни, що состоятъ зъ поединчого, точного и основного представленья дотичного событія.

Справоздатель обовязанъ про тое оповѣсти о справѣ въ рѣчи стоячои поединчо, т. е. такъ якъ она стоитъ, або сталася; въ природнôмъ порядку, т. е. навести событіе въ хронологичнôмъ порядку, а его поодиноки явленія въ такои связи, въ якои они яко причины и послѣдствія до себе относятся. Если доносъ осталъ споводованый бôльше событіями, то головне треба на передъ поставити, Доносъ повиненъ бути точный, т. е. не треба поминути ничь, що до поясненья справы послужити може; и основный, т. е. треба навести доказы, его истинны, н. пр. власне спостереженье, свѣдки, котори въ потребѣ могутъ тое посвѣдчити и т. п.

При составленью доноса належитъ заховати слѣдуюче:

1. Если доносъ або справозданье въ слѣдствіе высшого роспорядженья предкладаеся, то згадуеся съ початку за тое роспорядженье н. пр. словами: „Въ слѣдствіе выс. возванія зъ дня 2. Мая 18 . . Ч. 2568 зо взгляду на . . . . всепочтительно доносится“, и т. п. Если же доносъ не есть споводованый такимъ осôбнымъ роспорядженьемъ, то начинаеся оповѣданьемъ событія (причины), которе той доносъ споводовало.

2. Если справоздателю съ приказомъ донести о чёмсь остали отъ высшои власти яки урядови письма доставлени, о которыхъ мавъ свое мнѣніе высказати, то тіи звертаеся словами: „При зверненью заудѣленого сюда в. роспорядженьемъ съ дня . . . . комуниката всепочтительно доносится“ и т. п.

3. Если доносъ мае въ опредѣленôмъ речинци предложитися, то треба тойже точно заховати. Коли въ роспоря-

дженью опредѣлене певне число дней, то тіи дни числятъ ся отъ дня полученья роспорядженья. Если въ опредѣленôмъ часѣ не можна справу залагодити, то треба заразъ просити о продолженье речинця.

Если бы случилося, що доносъ не остане въ опредѣленôмъ речинци предложеный, то належитъ въ справозданью оправдати тую проволоку.

4. Если для справозданья есть певна форма приписана, то треба тыжь заховати.

5. Доносы сопроводжаючи (Einbegleitungsberichte), конкомитаціи) суть таки доносы, посредствомъ которыхъ поданья пôдвластныхъ предкладаются высшои власти, н. пр. прошенія деканального священьства о запомогу и т. п. Въ такихъ доносахъ треба тôлько короткими словами опредѣлити предметъ дотычного поданья, а въ прочёмъ залишити всяки примѣчанія. Тôлько въ доносахъ сопроводжаючихъ прошенія належитъ высказати, чи поводы въ прошенію наведени суть правдиви чи нѣтъ, и вызказати свое мнѣніе, чи проситель на увзглядненіе заслугуе, чи нѣтъ. Тутъ примѣчаю, що коли случится яке ни будь письмо третои особы до высшои инстанціи посылати, треба го всегда сопровести отвѣтнымъ доносомъ. При предложенью протоколôвъ належитъ въ доносѣ згадати за случившися пôдчасъ излѣдованья важнѣйши до справы относячися обстоятельства, навести коротко выслѣдокъ протоколярного изслѣдованья, и дотати свое поводами основане мнѣніе.

6. Може случитися, що зайде сомнѣніе о змыслѣ якого закона або способѣ его выконанья, тогди подаеся до дотичнои власти доносъ вопрошаючій, въ которôмъ наводится сомнительна точка съ прошеніемъ о близше поясненіе.

§. 8.

Допись, Нота.

Допись есть урядове письмо, которымъ ся другому на рôвни стоячому, а що найменше писателю не предстоячому урядови о предметахъ до урядованья писателя або адресата належащихъ сообщае. Въ урядовыхъ дописяхъ залишаеся всяки формулки въ звычайныхъ листахъ употребляни, и выкладаеся тôлько просто и поединчо справа, о яку рѣчь иде. Еели допись есть отвѣтомъ на дотичне запытанье, то належитъ на тоежь покликатися, н. пр. „Отвѣтно до почтеннои дописи (ноты)“ або „На почтенну допись . . .“ и т. п.

Сюда належатъ и такъ звани урядови листы (Amtsbriefe), котори отъ свычайныхъ листôвъ тôлько тымъ розличаются, що ихъ предметомъ суть справы относячися до урядового званія писателя або адресата. Урядове письмо (листъ) состоитъ про тое изъ промовы, росправы и заключенія. Про-

мову становитъ титулъ адресата, въ росправѣ (текстѣ) предкладаеся предметъ письма съ потрёбными поясненіями и доказами; заключаеся обычными въ приватныхъ листахъ формами почтенія. При составленью такихъ письмъ належитъ: 1. Памятати на отношенье, въ якôмъ пишучій до адресата стоитъ, бо отъ того зависитъ способъ писанья, н. пр. инакше пише парохъ до пароха, якъ до декана, крылошанина, старосты и т. п. 2. Отъ того отношенья зависитъ такожь титулъ, якійся адресатови въ промовѣ, въ текстѣ и при кôнци письма дае. Въ тôмь взглядѣ треба триматися середины, н не давати ани за высоки ани за низки титулы, щобы ани себе безъ потребы не понижити, ани адресата не оскорбити. 3. Звычайни въ приватныхъ листахъ заявленія почтенія, поздоровленія и т. п. въ урядовыхъ листахъ або совсемъ залишити або бодай дуже скоротити належитъ. 4. До высше поставленыхъ лицъ пишеся урядови листы на цѣлôмъ аркуши черезъ цѣлу сторону оставляючи зъ всѣхъ сторонь свободне мѣсце; пôдписъ кладеся низко, якъ на прошеніяхъ. 5. Крислити, мазати, шкробати, дописовати по скôнченью письма не годится. Ср. Взор. III.

§. 9.

4. *Жалоба и оправданіе.*

1. Жалоба (скарга, Klageschrift), есть родъ прошенія, въ которôмъ проситель на другого ускаржаеся и дотичну власть о помôчь упрашае. Жалоба состоитъ изъ побудительнои причины, прошенія и поводôвъ. Побудительною причиною жалобы есть событіе (н. пр. оскорбленіе, нарушенье правъ), про которе проситель ускаржаеся. Если такихъ событій есть бôльше, то належитъ ихъ подрôбно, отдѣльно и съ доказами навести, а если не можна всего доказати, подати способъ, якъ дотична власть подани событія може справдити. — По тôмъ слѣдуе прошеніе, щобы власть тымъ надъужитьямъ (злу) запобѣгла, и або подаеся способъ, якъ бы тое могло статися, або пôсля обстоятельствъ лишаеся рѣшеніе справы дотичнои власти. — По семъ, если потреба, наводятся еще инни поводы, на которыхъ жалоба основуеся; но тôлько тогди, коли тая жалоба самымъ съ початку оповѣдженымъ событіемъ не есть достаточно оправдана. Ср. Взор. IX.

2. Оправданія (Vertheidigungsschriften) суть такожь роды прошенія споводовани внесеными отъ противнои стороны жалобами, або часомъ завозваніемъ компетентнои власти. Понеже оправданіе можна ажь тогди вносити, коли власть до того завозве, то треба съ самого початку покликатися на дотичне возваніе и навести коротко его содержанье, а если оскарженому и жалоба остала заудѣлена, туюжь звернути. —

Посемъ отповѣдаеся на поодиноки точки жалобы въ тôмъ самôмъ порядку, въ якôмъ они въ жалобѣ наведени. При тôмъ треба совѣстно поступати, що правда, то признати, а неправдиви поданья опровергнути доказами, и навести обстоятельства, котори справу поясняютъ; а отъ обжаловуючого може замовчани остали. — Посемъ слѣдуе прошеніе о узнанье невинности обжалованого, если то можливе.

Въ скаргахъ и оправданьяхъ треба передъ всемъ на тое памятати, що тутъ тôлько правда побѣдити може, а всяки ложи, сарказмы, злосливи пôдозрѣванья, неосновни обвиненья тôлько шкодятъ, а своеи намѣренои цѣли николи не осягаютъ. Ср. Взор. X.

§. 10.

5. Представленье, рекурсъ.

1. Представленье (Vorstellung) есть прошеніе о знесенье або перемѣну якогось роспорядженья або рѣшенія зъ поводôвъ права або слушности подане до тои самои власти, котора роспорядженье выдала. Представленье розличаеся отъ прошенія тимъ, що въ прошенію упрашаеся о ласку, а въ представленью о право и слушность. Представленье начинаеся наведеніемъ взглядного роспорядженья, а потôмъ показуеся, що тимъ роспорядженьемъ остало право або слушнôсть нарушена, зъ чого слѣдуе, що тое роспорядженье повинно остати ôткликане. Въ представленью не конче треба послѣдовати рѣшенію точка за точкою, но найлучше есть поставити головный вопросъ, отъ которого всё проче, одже и рѣшеніе цѣлои справы зависитъ, и на той вопросъ отповѣсти сильными, неоспоримыми доказами. Ажь посемъ переходится на поодиноки поводы рѣшенія, ставляеся ихъ въ належитôмъ порядку розсуджае ся ихъ лагôдно наводячи по можности причины и погляды, котори бы ихъ могли оправдати; но зъ другои стороны поясняеся и простуеся тіижь наводячи правдивый станъ рѣчи, попераючи его ясными и певными доказами, зъ чого покажеся, що тіи поводы, для которыхъ оспориваеме рѣшеніе остало выдане були або неправдиви, або зле поняти и представлени, и для того и цѣле рѣшеніе есть не слушне. Не треба за надто богато опровергаючихъ причинъ зберати, користнѣйше есть навести мало, но важныхъ и неоспоримыхъ причинъ. Особливо належитъ выстерегатися всякого слова, которе бы поводы рѣшенія могло выставити яко смѣшни, нерозсудни и т. п., бо пишеся до власти, которои въ каждôмъ случаю належится почитанье. — Въ кôнци повтаряеся въ короткости всѣ поводы, и просится о знесенье взглядного роспорядженья.

2. Рекурсъ, есть жалоба внесена до высшои настои (инстанціи) противъ рѣшенія низшои настои, тогды, коли представленье до низшои власти внесене остало безъ успѣха.

Рекурсь подаеся ажь тогды, коли низша власть представленья не увзгляднила, и то зъ двоякои причины, зъ почтенія до взгляднои власти, и въ интересѣ самого рекурента. Зъ почтенія ко взгляднои власти, бо не можна о ніякои власти предкладати, що она хотѣла дотичному чоловѣкови кривду здѣлати; для того есть обовязокъ истинно покривдженого найперше чемно и смиренно отнестися до взгляднои власти, еи рѣчь пояснити, и на евентуальни послѣдства еи съ всемъ почитаньемъ уважною здѣлати, и ажь коли бы то ничь не помогло, до высшои власти удатися. Но той порядокъ есть и въ интерессѣ самого рекурента; бо если ôнъ съ оминеньемъ низшои власти заразъ до высшои удасться, то очевидно высша власть возве тую нисшу до оправданья, а она певно найде всегда достаточне число поводôвъ противъ рекурентови, а за еи рѣшеніемъ промавляючихъ. А хотяй бы и тое не сталося, и рекурентъ остоявся, то — вже дармо, но такъ на свѣтѣ дѣеся — низша власть найде случайность рекурентови где инде и коли инде латку пришити. Тôлько въ такихъ справахъ, въ которыхъ для внесенья рекурса есть певный речинецъ опредѣленый, не можна очевидно вносити представленья, но треба въ своемъ часѣ подати рекурсъ. Составленье рекурса есть таке саме, якъ и представленья, и до рекурса прилучаеся всегда взглядне рѣшеніе низшои инстанціи.

§. 11.

6. Отпись, вытягъ.

1. Отпись (Copia), есть буквальне и дословне отписанье якогось письма, которе въ противоположенью до отписи подлинникомъ, оригіналомъ (Original) называеся.

Отпись робится такъ: 1. На горѣ первои стороны листа пишеся слово: „Отпись“ (Abschrift, Copia), а если есть отпись отписи, слова: „Отпись отписи“ (Abschrift der Abschrift, Copia copiae). 2. Отписуеся подлинникъ такъ, що задержуеся и ошибки чи то правописни чи грамматикальни. 3. Если отпись мае мати вѣру публичну, т. е. если мае служити яко грамота (документъ), должна бути потверждена (vidimirt) отъ компетентного уряда, — ведля австрійскихъ законôвъ отъ Нотара, — часомъ отъ пароха, декана и т. п. Тое потвержденье засвѣдчае совершенне согласіе отниси съ подлинникомъ н. пр. словами: „Що предлежаща отпись съ своимъ 50 кр. штемплемъ засмотренымъ подлинникомъ отъ слова до слова соглашаеся, симъ потверджаеся“. Потôмъ слѣдуе датумъ, имя и чинъ потверджаючого, и его урядова печать.

2. Вытягъ (Auszug, Extractus), есть скорочене представленье якогось письма. Вытяги суть двояки: або зъ певного письма отписуеся дословно якась часть, якъ н. пр. при

метрикальныхъ вытягахъ; або подаеся содержанье обшир-нѣйшого письма кôлькома словами. Першого рода вытягôвъ тычится всё о отписяхъ сказане; при другого рода отписяхъ отписуеся тôлько тое, що до рѣчи сущно належитъ, особливши слова и выразы задержуеся, и въ загалѣ стараеся представити правдивый змыслъ письма, не мѣшаючи до того ніякихъ своихъ мнѣній або примѣчаній.

§. 12.

7. *Свѣдоцтва.*

Свѣдоцтво (Zeugniss, testimonium) есть грамота потверджаюча истинну якогось обстоятельства або событія. Сего рода письма душпастырь мае дуже часто выставляти. При всѣхъ належитъ: 1. Выразно сказати, що выдаеся свѣдоцтво, н. пр. словами: „На прошеніе Н. Н. посвѣдчаю“ або: „Симъ посвѣдчаеся“, а на кôнци: „На потвердженье того моя власноручна подпись съ печатью парохіальною“. 2. Опредѣлити предметъ або обстоятельство, яке посвѣдчаеся и цѣль, въ якôи тое дѣеся, н. пр. выдаеся свѣдоцтво убожества въ цѣли полученья запомоги, або принятія до больницѣ, або освобожденья отъ штемплей въ процессѣ и т. п. 3. Описати точно особу, еи станъ и мѣсце мешканья, которои свѣдоцтво выдаеся. 4. Памятати на патентъ штемплёвый. 5. Свѣдоцтво пишеся черезъ цѣлый листъ.

§ 13.

8. *Протоколы.*

Протоколъ есть письменне въ опредѣленои формѣ составлене оповѣданье о якômсь событію въ тои цѣли, щобы о нёмъ точну вѣдомость повзяти. При составленью протокола треба:

1. На горѣ первои стороны написати слово: „Протоколъ“, а въ слѣдуючои строчцѣ (per extensum) выписати мѣсце, день, мѣсяць, рôкъ а въ важныхъ случаяхъ и годину, где и коли протоколъ осталъ переведеный. Въ дальшои строчцѣ (per extensum) опредѣляеся предметъ протоколярного изслѣдованья, и поводъ, который може бути або висшій приказъ — на который тогди належитъ покликатися, — або особливше событіе, которе належитъ точно описати. — По семь пишеся, въ чіеи притомности той протоколъ составленый, або такъ що имена съ опредѣленіемъ званія выписуются, або пишеся: „Въ притомности пôдписаныхъ“.

2. Загальни отношенья людей до протоколярного сознанья вôзваныхъ, якъ: имя, мѣсце рожденья, вѣроисповѣ-

даніе, вѣкъ, станъ, чи переслухуваный бувъ вже караный чи нѣтъ и т. п. записуются, если тое може мати на справу яке влѣяніе.

3. Посемъ слѣдуе само протоколярне изслѣдованье. Передъ всемъ треба напомнути всѣхъ, щобы щиру правду казали; если приказана присяга, поучити ихъ о важности присяги. Свѣдкôвъ осôбно переслуховати, и зарядити можливи и потребни мѣры осторожности, щобы не змавлялися. Тое може бути або суммаричне або почастне (articulirt), т. е. або возвани до сознаній лица кажутъ всё, що имъ о дотичнои справѣ знаеме, на разъ безъ подробныхъ вопросôвъ, и тогди ихъ выреченья пишутся черезъ цѣлый листъ (per extensum) однакожь такъ, що поодиноки точки ихъ сознанья числами отдѣляеся, и тогди записуеся ихъ сознанія въ третои особѣ н. пр. Гринь Чубатый сознае, що видѣвъ и пр., — або возванымъ до переслуханья ставляеся подробни вопросы, на котори они отповѣдаютъ, и тогди складаеся аркушъ на половину вздолжъ, и зъ лѣвои стороны пишеся вопросы комисаря, а зъ правои стороны отвѣты переслуханыхъ. Вопросъ съ отвѣтомъ означаеся однымъ числомъ.

4. Въ однôмъ вопросѣ треба тôлько о однои рѣчи або однôмъ обстоятельствѣ пытатися.

Отвѣты должни бути поедничи, ясни и точни, для того если бы ихъ змыслъ мôгъ бути сомнительный, треба ихъ дальшими вопросами и отвѣтами пояснити, н. пр. чи вы Гринью Чубатый видѣли, що вашъ старшій братъ бувъ тогди, коли Панъ-Отця образилъ, напитый? От: Ей, прошу яснои коммиссіи, тадже никто за колнѣръ не вылѣе. На тôмъ сознанью не можна бы перестати, но коньче треба старатися пôзнати правдивый станъ рѣчи.

6. Если протоколярне изслѣдованье относится до якогось предмета або мѣсця (Sach- oder Local-Erörterung), на пр. при будовѣ, репараціи Церкви або парохіальныхъ будинкôвъ, отдѣленье отъ парохіи або прилученье до парохіи якого села и т. п., то передъ составленьемъ протокола належитъ найперше о всемъ наочно переконатися.

7. Если якій спôръ сталъ причиною изслѣдованья, то переслухуеся найперше обжаловуючого съ его свѣдками, ажь потôмъ обжалованого съ свѣдками черезъ него покликаными. Обжалованому належитъ перечитати всё, що обжаловуючи на него сознали.

8. Кождому до протоколярного сознанья вôзванону треба лишити достаточно часу на его отвѣтъ, а коли бôльше не говоритъ, и на отвѣтный вопросъ заявитъ, що не знае ничь бôльше сказати, треба му его сознанья выразно перечитати, и спытатися, чи не мае що додати або змѣнити, а коли скаже, що не мае ничь ани додати ани змѣнити, або если еще щось

додасть або змѣнитъ, що ему тогди еще позволено, велѣти му его сознанья пôдписати. Если бы сознанія когось до протокола возваного обнимали бôльше сторонъ, то пôдписуе всѣ стороны, на которыхъ его сознанья писани. Если не умѣе писати, то кладе христіаннинъ знакъ св. креста, жидъ кôлце, а пôдписуе го кто инный и тойже пише заразъ пôдъ именемъ сознателя свое имя съ словами: „Неумѣючого писати пôдписавъ Н. Н.“

9. Въ протоколѣ не вôльно ничь мазати, крислити, додавати и т. п., бо черезъ тое сталобыся цѣле изслѣдованье пôдозрѣлымъ. Если треба щось истинно додати, н. пр. якесь пôзнѣйше сознаніе, то пишеся тоежь въ примѣчанію при кôнци певнои части або цѣлого протокола.

10. Коли протоколярне изслѣдованье черезъ полудневу або нôчну пору, або черезъ инне обстоятельство остане перерване, то послѣдне сознаніе пôдписуе той, кто го зложилъ, а коли дальше продолженье наступитъ, начинаеся словами: „Продолженье съ полудня дня . . .“ або: „дня . . .“

11. Коли цѣле изслѣдованье скôнчене, отчитуе письмоводитель (актуаръ) цѣлый протоколъ всѣмъ притомнымъ, комисарь пытаеся, чи ктось не мае еще що додати, а коли никто не зголосится, заключаеся протоколъ словами: „Понеже никто бôльше на мавъ що примѣтити, заключено протоколъ.“ „Дѣялося якъ выше“ (Actum ut supra). На конецъ слѣдуютъ звычайно еще пôдписы, а именно зъ правои стороны пôдписуются за рядомъ тіи, що до протокола ставали, зъ лѣвои стороны комисарь, а на конецъ письмоводитель. Ср. Взор. XI.

§. 14.

9. Завѣщанье, шестаментъ, кодициль.

Роспорядженье чоловѣка взглядомъ того, що по его смерти статися мае, называеся объявленье его послѣднои волѣ або послѣдне роспорядженье. Если въ такôмъ роспорядженью поставляеся наслѣдникъ роспоряджаючого, то оно называеся тестаментъ (завѣщанье), если же тôлько инни роспорядженья содержитъ, то называеся кодициль. — Щобы завѣщанье и кодициль мали передъ судомъ правосильне значенье, должни пôсля закона бути здѣлани; т. е. належитъ при ихъ составленью заховати приписы общои книги законôвъ гражданьскихъ, котори относятся до внутреннои и внѣшнои формы завѣщаній. (Ср. Обща кн. зак. гр. §§. 552—824.)

I. Зо взгляду на внутренну форму приписано: 1. Завѣщатель долженъ наслѣдника самъ опредѣлити, ôнъ не може лишити его именованье третои особѣ §. 564. 2. Завѣщатель долженъ свою волю заявити опредѣлено, не достаточне есть само согласіе на здѣланый ему пред-

логъ; дальше ôнъ долженъ свою послѣдну волю заявити въ станѣ полного розума (ростропности), съ увагою и обдуманьемъ, безъ всякого насилія, обмана и сущнои ошибки (§. 565.) Для того не може важно завѣщати: *а)* У кого не достае ростропности, именно кто есть съумашедшій, дурноватый (blödsinnig) або цѣлкомъ пяный (§. 566.), и если бы кто въ такôмъ станѣ завѣщанье здѣлалъ, то оно не важне, доки противне не остане ведля закона доказане. *б)* Кого судъ за марнотравника (Verschwender) узналъ, може тôлько надъ половиною своего майна въ завѣщанью роспоряди-ти, друга часть припадае его законнымъ наслѣдникамъ. (§. 568.) — *в)* Недолѣтни (unmündig, т. е. котори еще не маютъ 14 лѣтъ §. 21.) не могутъ завѣщанье робити. Малолѣтни (minderjährig, т. е. котори еще не маютъ 24 лѣтъ), которымъ еще 18-ый рôкъ не минулъ, могутъ тôлько устно передъ судомъ або Нотаромъ (ведля §. 70. зак. нот. зъ дня 25. Липня 1871, ч. 75. Вѣст. Зак. Держ.) завѣщати, По скôнченôмъ 18-ôмъ роцѣ житьи могутъ малолѣтни безъ всякого ограниченья завѣщати. — *г)* Сущна ошибка завѣщателя дѣлае завѣщанье неважнымъ. Ошибка есть сущна, если завѣщатель бувъ въ блудѣ зо взгляду на особу, для которои щось записалъ, або зо взгляду на записаный предметъ (§. 570.) Если же покажеся, що особа, для которои остало щось записано, або предметъ записаный тôлько неточно осталъ названый або описаный, то засѣщанье важне (§. 571.), такъ само, если бы оказалося, що побудительна причина, для которои той записъ сдѣлано, есь неправдива; хиба если бы остало доказано, що воля завѣщателя исключно згаданою причиною поводовалася (§. 572.) — *д)* Монахи въ загалѣ не маютъ права завѣщати, съ изнятіемъ тыхъ, которымъ тое выразно позволено остало (§. 573.) — *е)* Зброднярѣ на смерть засуджени отъ дня, коли имъ засудъ осталъ оголошеный, и тіи, котори на тяжку або найтяжшу вязницю остали засуджени, доки часъ ихъ кары не мине (§. 574.) Тое ограниченье однакожь остало зо взгляду на засуды властей карныхъ цивильныхъ (не войсковыхъ) §. 5. закона зъ дня 5. Нов. 1867 (ч. 131. Вѣст. Зак. Держ.) знесене.

II. Внѣшна форма завѣщаній есть розлична. Можна передъ судомъ (або нотаремъ) або внѣ суда, письменно при свѣдкахъ або безъ свѣдкôвъ (§. 577.) завѣщати:

1. Письменне внѣсудове завѣщанье: *а)* Кто хоче письменно и безъ свѣдкôвъ завѣщанье робити, долженъ завѣщанье або кодициль власноручно написати и власноручно своимъ именемъ пôдписати. При тôмъ не есть доконьче потрёбно выписати мѣсце и часъ, где и коли завѣщанье здѣлано, но для устороненья можливыхъ спорôвъ порадно (§. 578.) — *б)* Если завѣщанье кто инный (не завѣщатель) пише, потреба,

щобы тоежь завѣщатель власноручно пôдписалъ. Дальше обовязанъ при трехъ правосильныхъ свѣдкахъ, зъ которыхъ що найменше два маютъ тому дѣлу присутствовати, объявити, що то есть его послѣдна воля. Наконецъ должни и свѣдки на дотичнои грамотѣ, внутрь або внѣ, но не на обвертцѣ, пôдписатися яко свѣдки взглядного завѣщанья; однакожь не потреба, щобы свѣдокъ зналъ, яке есть содержанье завѣщанія (§. 579.) — *в)* Если завѣщатель есть неписьменный, то при захованью приписôвъ пôдъ *б)* наведеныхъ долженъ мѣсто пôдписа положити своею рукою знакъ (св. креста), и то въ притомности всѣхъ трехъ свѣдкôвъ. Для бôльшои певности повиненъ въ такôмъ случаю оденъ свѣдокъ пôдписати имя завѣщателя съ примѣчаніемъ, що ôнъ (свѣдокъ) пôдписалъ (§. 580.) — *г)* Если завѣщатель не умѣе читати, то долженъ ему оденъ свѣдокъ въ притомности обохъ другихъ свѣдкôвъ, котори завѣщанье пересмотрѣли, тоежь перечитати и завѣщатель мае потвердити, що то есть истинно его послѣдна воля. Писатель завѣщанія може бути и свѣдкомъ (§. 581.) Священники однакожь такъ мірски якъ и монастырски не могутъ чуже завѣщанье писати, съ изнятіемъ найбôльшой потребы, якъ: на корабли, въ часѣ великои епидеміи. (Декр. дворскій зъ дня 4. Вер. 1771.) — *д)* Послѣдне роспорядженье завѣщателя съ покликомъ на яке инне письмо есть тôлько тогди важне, если тое покликане письмо ведля всѣхъ закономъ приписаныхъ формальностей есть составлене. Въ противнôмъ случаю можна таки отъ завѣщателя згадани письменни примѣчанія тôлько яко поясненіе его воли уважати (§. 582.)

2. Устне внѣсудове завѣщанье:

а) Кто приписани для письменного внѣсудового завѣщанья формальности заховати не може або не хоче, може устно завѣщати (§. 584.) — *б)* Кто устно завѣщае, обовязанъ при трехъ здôбныхъ (правосильныхъ) свѣдкахъ, котори разомъ маютъ присутстовати и бути въ состоянію посвѣдчити, що въ особѣ завѣщателя не зайшолъ ніякій обманъ ани ніяка ошибка, свою послѣдну волю заявити. Не есть вправдѣ потрёбно, но порадно, щобы свѣдки або всѣ разомъ, або кождый для себе списалъ або велѣлъ списати заявленье завѣщателя (§. 585.) — *в)* Щобы устне завѣщанье було правосильне, должно на желанье кождого, кому на тôмъ залежитъ, зложенымъ пôдъ присягою выреченьемъ всѣхъ трехъ, або если бы одного зъ нихъ не можна вже переслухати, хоть прочихъ двохъ свѣдкôвъ, бути потверджене (§. 586.)

3. Судове завѣщанье:

а) Кождому завѣщателю вôльно передъ судомъ письменно або устно завѣщати. Письменне завѣщанье долженъ (въ такôмъ случаю) завѣщатель хоть власноручно пôдписати,

и судови лично отдати. Судь обовязанъ завѣщателя увагу звернути на тое, що ôнъ мае власноручно пôдписатися, потôмъ грамоту урядово запечатати, и на обвертцѣ примѣтити, чіе завѣщанье тамъ схоронене. Кромѣ того обовязанъ судъ составити о тôмъ дѣлѣ протоколъ, и грамоту въ актахъ сховати, а завѣщателю на тое посвѣдченье (о здѣланôмъ въ судѣ и тамже зложенôмъ завѣщанью) выдати (§. 587.) Таки завѣщанья можна робити передъ кождымъ повѣтовымъ судомъ, хотяй бы завѣщатель до того суда не належалъ. — *б)* Если завѣщатель свою волю устно (передъ судомъ) объявити хоче, то его заявленье мае протоколярно списатися, и съ тымъ такъ само, якъ въ случаю пôдъ *а)* наведенôмъ поступити (§. 588.) — *в)* Судъ, который письменне або устне завѣщанье пріймае, долженъ хоть зъ двохъ урядовою присягою связаныхъ судовыхъ лицъ состояти, зъ которыхъ осôбъ одна мае судейску власть въ тôмъ мѣсци, где завѣщанье дѣеся. Мѣсце другого судового лица, кромѣ судіи, могутъ такожь два инни свѣдки заняти (§. 589.) — *г)* Въ случаю потребы (н. пр. недуги) могутъ опредѣлени высше особы до помешканья завѣщателя удатися, тамъ его послѣдну волю письмено або устно приняти, и посемъ о цѣлôмъ дѣлѣ съ опредѣленіемъ часа и мѣсця протоколъ здѣлати (§. 590.)

4. О свѣдкахъ при завѣщанью:

Пôсля закона не могутъ бути свѣдками при завѣщанью: *а)* Члены чина монастырского, молодцѣ ниже 18 лѣтъ, женщины, безсмыслни (Sinnlose), слѣпи, глухи або нѣми, а посемъ тіи, котори языка завѣщателя не розумѣютъ (н. пр. нѣмецъ у русина або поляка) (§. 591.) Секуляризовани монахи суть однакожь важными свѣдками при завѣщаніяхъ. (Дворскій декретъ зъ 20. Мая 1785.) — *б)* Люде, котори про обманьство (Trug) або инну збродню захланности (Verbrechen aus Gewinnsucht) остали засуджени (§. 592.) — *в)* Наслѣдникъ и той, которому щось записано (Erbe und Legatar) есть зо взгляду на записану ему часть нездôбнымъ свѣдкомъ, такъ само его жена, родичи, дѣти, сродники (Geschwister), и въ тôмъ степени повиновати (швагрове, шурины, affines, Verschwägerte) особы, и оплачени служащи (§. 594.) — *г)* Если завѣщатель тому, который его завѣщаніе пише, або его шлюбнои женѣ, дѣтямъ, родичамъ, сродникамъ (Geschwistern), и въ тôмъ самôмъ степени повиноватымъ щось записуе, то должно завѣщанье, щобы було важне, бути власною рукою завѣщателя пôдписане, або черезъ трехъ важныхъ свѣдкôвъ потверджене. Тое потребно и для запевненья записи для лицъ пôдъ *г)* згаданыхъ (§. 595.)

5. Ограниченьямъ общого закона не пôдлежатъ завѣщанья, котори составляются на мори и на мѣсцяхъ, где пануе зараза або инни заразливи епидеміи, и въ такихъ

случаяхъ суть важными свѣдками такожь монахи, женщины и молодцѣ ниже 18 лѣтъ. Въ такихъ случаяхъ треба тôлько двохъ свѣдкôвъ, съ которыхъ оденъ може писати завѣщанье; а въ небезпеченьствѣ заразы не потребно, щобы оба разомъ були притомни. Но по шесть мѣсяцяхъ по скôнченои морскои подорожи або заразѣ тратятъ таки завѣщанья свою силу (§§. 597—599.)

6. Если завѣщатель одно изъ наведеныхъ и выразно приписаныхъ условій не выполнитъ, то его завѣщанье есть неважне (§. 601.)

III. Правонаслѣдія:

Законни наслѣдники суть: 1. Законни сродники (consanguinei) завѣщателя, именно: *а)* Его дѣти (законни), которымъ цѣла спадьщина належится; а если дѣти померли, то ихъ законни дѣти, внуки и пр. (§§. 732—734.) — *б)* Его родичи и ихъ потомки, если завѣщатель ніякихъ потомкôвъ не лишае (§§. 735—737.) — *в)* Его дѣды и ихъ потомки, если родичи и ихъ потомки вымерли (§§. 738—740.) — *г)* Прадѣды и ихъ потомки, если зъ трехъ первыхъ линій никого не ма (§§. 741—743.) — *д)* Други прадѣды и ихъ потомки, если никто зъ высше згаданыхъ не жіе (§§. 744—747.) — *е)* Трети прадѣды и ихъ потомки, если зъ первыхъ пять линій никто не жіе (§§. 748—750.) (Законъ гражданьскій опредѣляе точно наведени роды законныхъ наслѣдникôвъ.) Дальши сродники (отъ наведеныхъ шести линій) суть отъ законного наслѣдія выключени (§§. 751.)

2. Легітимовани дѣти, съ певными ограниченьями (ср. §§. 752—753.)

3. Дѣти незаконни маютъ законне право наслѣдія въ маетку матери, но до маетку отца не маютъ ніякого права (§. 754.)

4. Прибрани дѣти (Wahlkinder, Adoptivkinder) маютъ таки сами права, якъ и законни дѣти (§. 755.)

5. Родичи легитимованыхъ дѣтей маютъ таке саме право до спадщины своихъ дѣтей, якъ и законовѣнчани родичи. Если же дитина не остала легитимована, то до еи спадщины мае право тôлько мати; отецъ съ своими потомками и пр. есть выключеный. Такожь и родичи, котори собѣ дитину прибрали (Wahleltern), не маютъ права до спадьщины прибранои дитины, тôлько его природна родина (§. 756.)

6. Оставшій супругъ (мужъ або жена) завѣщателя мае право тôлько до певнои части спадьщины завѣщателя и то тôлько на доживотье (т. е. до своеи смерти), именно: если по завѣщателю остане меньше якъ трое дѣтей, до четвертои части, если же остане трое або бôльше дѣтей, до рôвнои части съ дѣтьми, н. пр. коли остане 4-о дѣтей, до пятои части, если остане 5-о дѣтей, до шестои части и т. д. Властителями

же тои черезъ оставшого супруга до смерти уживанои части наслѣдія завѣщателя, суть дѣти. (Ср. §§. 757 - 759, котори дальши дотични приписы содержатъ.)

Если по якôмъ чоловѣцѣ не остане ніякій законный наслѣдникъ, то его маетокъ бере камера (§. 760.)

Отъ наведеного права наслѣдія изняти суть въ певнôмъ взглядѣ спадьщины по каѳолическихъ священникахъ. Отсылаючи любопытного або интерессованого читателя до взглядныхъ политичныхъ, державныхъ и краевыхъ законôвъ примѣчаю тôлько найважнѣйше: *а)* Клирикъ гр. каѳ., по которôмъ остае вдова або сироты, робитъ завѣщанье пôсля общого закона. *б)* Если же завѣщатель (гр. каѳ. священникъ) бувъ безженный, и въ постояннои службѣ поставленый (н. пр. яко епископъ, крылошанинъ, парохъ, капелянъ мѣсцевый и т. п.), то одна часть его спадьщины належится Церкви, при которои бувъ поставленый, друга часть убогимъ взгляднои мѣсцевости, а трета часть родинѣ завѣщателя. Если же завѣщатель (безженный гр. каѳ. священникъ) не малъ постояннои посады, н. пр. якъ парохіальный сотрудникъ, завѣдатель, и. т. п., одна часть его спадьщины належится убогимъ, а двѣ трети части родинѣ. *в)* Капеляны войскови завѣщаютъ пôсля общого закона.

IV. Ограниченье и знесенье послѣдной воли:

Завѣщатель не есть своимъ завѣщаньемъ звязаный ôнъ мае право свое завѣщанье ограничити, перемѣнити або и цѣлкомъ знести, хотяй бы въ своемъ завѣщанью або кодицилю выразно сказалъ, що всяке пôзнѣйше противне роспорядженье мае яко неважне уважатися, тôлько треба, щобы въ пôзнѣйшôмъ роспорядженью тое ограниченье выразно откликавъ (§. 716.)

1. Завѣщатель може свое завѣщаніе ограничити: *а)* Якимсь условіемъ, ôтъ которого право наслѣдія певнои личности зависимымъ робитъ, н. пр. Я записую Аннѣ Н. 1000 зол. если другій разъ за мужь не пôйде. Зо взгляду на таки условія однакожь приписуе законъ: 1. Условія совсемъ непонятни (незрозумѣли) уважаются яко не поставлени; 2. условія, которыхъ выполненье есть не можливе або непозволене, уважаются такожь яко не поставлени; 3. можливи и позволени условія долженъ той, кому суть поставлени, исполнити, въ противнôмъ случаю не мае до записанои му пôдъ условіемъ спадьщины ніякого права: 4. условіе, щобы особа, которои завѣщатель щось записуе, остала безженною, уважаеся яко непоставлене; тôлько вдова, (або вдовець) котора уже мае одну або бôльше дѣтей, обовязана тое условіе сполнити, отъ которого обовязку свободна тôлько тогди, если бы еи дѣти померли. Завѣщатель може однакожь важно поставити условіе, щобы особа, для которои

ôнъ щось записуе, не заключила супружество съ певнымъ, опредѣленымъ лицемъ. Н. пр. я Аннѣ Н. записую 10 моргôвъ орного поля, положеного въ Н. пôдъ ч. кат . . . . пôдъ условіемъ, що не пôйде за Гриця Доливайка. 5. Если условіе въ завѣщанью поставлене еще за житья завѣщателя остало сполнене, то его исполненье по смерти завѣщателя есть тôлько тогди потребне, если оно есть можливе, н. пр. Я записую мою изъ 2000 дѣлъ а 5600 томôвъ состоячу библіотеку Сѣменищу духовному въ Н., пôдъ условіемъ, що тоежь въ день моего крещенія и рукоположенья (дня . . .) въ моемъ намѣренію о отправу бож. літургіи постараеся. *б)* Часомъ. Если завѣщатель свое роспорядженье певнымъ часомъ ограничае, а неможна знати, чи той часъ прійде чи нѣтъ (н. пр. я Н. записую Н., коли оженится), то уважаеся тое ограниченье яко условіе, и коли той часъ наступитъ, вступае наслѣдникъ въ свои права, если же есть очевидно, що той часъ прійти не може, то тое условіе уважаеся яко непоставлене. *в)* Приказомъ, т. е. если завѣщатель право наслѣдія зробилъ зависимымъ отъ выполненья якогось ему даного приказа, то тойже мае до наслѣдія право ажъ тогди, коли той приказъ исполнитъ; съ изнятіемъ если бы выполненіе того приказа було неможливе або непозволене (§§. 695—712.)

2. Завѣщатель може свое завѣщанье знести: *а)* Новымъ завѣщаньемъ. Если завѣщатель составитъ нове завѣщанье або кодициль, то давнѣйше завѣщанье и кодициль, (або кодицилѣ) стаются неважными, о скôлько новому спротивлаются, хотяй бы въ давнѣйшôмъ завѣщанью було выразно сказане, що всяке пôзнѣйше роспорядженье буде не важне, если тôлько тое ограниченье (тая клявзуля) въ новôмъ завѣщанью выразно остала откликана. *б)* Черезъ важне откликанье давнѣйшого завѣщанья, которе откликанье може бути або выразне, при чёмъ належитъ заховати всѣ условія до важного завѣщанья потребни, або молчаливе, если завѣщатель н. пр. въ своемъ завѣщанію або кодицилю пôдпись розрѣже, текстъ перекрислитъ, зничитъ и т. п. — або догадове (вѣроятне), н. пр. если завѣщатель мавъ у Николая долгъ, и той Грицёви записалъ, но посемъ той долгъ судово одобралъ и на свои потребы обернулъ и т. п. — 2. Если наслѣдники завѣщаніемъ опредѣлени взглядне наслѣдіе приняти нехотятъ. (Ср. §§. 713—726.)

Если по кимъ найдеся бôльше завѣщаній або кодицилѣвъ, а не знати, котори суть давнѣйши, а котори новши, то они суть всѣ важни въ тыхъ точкахъ, въ которыхъ собѣ не спротивляются.

Примѣчаніе: Отецъ може свою дитину отъ наслѣдія выключити: *а)* Если одпаде отъ христіаньства (но

тое право закономъ зъ дня 25. Мая 1868. арт. 8. знесене); *б)* если завѣщателя въ нуждѣ находящогося безъ помочи лишила; *в)* если про збродню на доживотну або 20лѣтну вязницю остала засуджена; *г)* если обще соблазнительне житье уперто провадитъ (н. пр. доня пустилася на широкій свѣтъ, сынъ біятикою и піятикою дни свои наполняе и т. п) Ср. §. 768. Въ прочёмъ отсылаю до общои книги законôвъ гражданьскихъ, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch §§.531—858. Ср. Взор. XII.

Зо взгляду на штемплѣ треба памятати на штемплёвый патентъ.

Примѣчаніе 2. О инныхъ письмахъ въ мірскихъ (обыватєльскихъ) справахъ случающихся, якъ: договорахъ (контрактахъ), квитахъ, векслѣхъ и т. п. писати переходитъ задачу сего письма. Льюбопытный читатель найде отвѣтне поученіе въ слѣдуючихъ сочиненіяхъ: **Andreas Haidinger's** Selbstadvocat, 12. Auflage. Wien 1876, Manz'sche k. k. Hof-Verlags- und Univ.-Buchhandlung.

Hämmerle Heinrich (k. k. Bezirkshauptmann), Handbuch für die Gemeinden über den selbständigen und übertragenen Wirkungskreis. Mit 200 Form. Wien, bei Manz. — **Polski adwokat domowy**, tomów 2. Lwów 1875.

Друга часть.

О урядовôмъ стилю въ справахъ духовныхъ.

§. 15.

Подѣлъ росправы.

Розлични урядови письма, котори священникъ яко душпастырь составляти мае, относятся: I. до его личности; II. до его бенефиціи; III. до справованья душпастырского уряда; IV. до дотаціи и приходôвъ душпастыря; V. до имѣнія церковного. Въ тôмъ порядку буде переведена росправа о урядовôмъ стилю въ справахъ духовныхъ, а при кôнци VI. подасться руководство о веденію канцеляріи парохіальнои.

I. ГЛАВА.

Урядови письма относячися до личности душпастыря.

§. 16.

Прошеніе о приняттіе до стана духовного.

Кто стану духовному посвятитися желае, долженъ удатися до взглядного Епископа (Консисторіи) о принятіе до

епархіального сѣменища (або о удѣленье ему цертификата), або если хоче бути монахомъ, до Настоятеля монастыря.

Кто до духовного сѣменища принятымъ бути желае, долженъ въ своемъ прошенію предложити:

1. Метрику (свѣдоцтво крещенія и миропомазанія), котора показуе вѣкъ просителя и доказуе, що ôнъ есть законнородженый, гр. кав. обряда, и до епархіи, въ которои сѣменище принятымъ бути желае, належитъ. — 2. Школьни свѣдоцтва, що проситель укôнчилъ съ добрымъ успѣхомъ нормальни и гимназіальни школы, и зложилъ испытъ зрѣлости. (Въ новѣйшихъ часахъ „нужды ради“ пріймаютъ до сѣменища и безъ испыта зрѣлости.) Межи тыми свѣдоцтвами должно находитися послѣдне свѣдоцтво изъ нормальныхъ шкôлъ, всѣ свѣдоцтва зъ обохъ курсôвъ шкôлъ гимназіальныхъ, и (если есть) свѣдоцтво зрѣлости. — 3. Свѣдоцтво убожества (отъ уряда громадского або отъ пароха выдане и черезъ ц. к. староство затверджене) доказуюче, що проситель не есть въ состоянію своими средствами въ часѣ студій богословскихъ удержатися. — 4. Свѣдоцтво нравственности отъ пароха выдане а ц. к. староствомъ затверджене, доказуюче, що проситель въ церковнôмъ и политичнôмъ взглядѣ есть чистый. Звычайно пріймаеся однакожь и свѣдоцтва тôлько отъ пароха або декана выдани. Сынови пароха выдае тое свѣдоцтво деканъ. — 5. Свѣдоцтво лѣкарске доказуюче, що проситель есть свободный отъ всякои недуги (природнои або хроничнои), котора бы го робила нездôбнымъ до справованья должностей духовного стана, и що есть щепленый або природну оспу перетерпѣлъ. — 6. Свѣдоцтво ц. к. староства, що проситель не належитъ до связи войсковои, бо або ставалъ до ассентирунку и осталъ за нездôбного на всегда або на часъ узнаный, або иннымъ способомъ отъ службы войсковои освобожденый. Того свѣдоцтва не потребуе кандидатъ, который еще не прійшолъ до первои кляссы ассентирунковои.*) — 7. Если проситель зъ

---

*) Ведля §. 1. закона зъ дня 5. Студня 1868 обовязанъ кождый до войсковои службы здôбный австрійскій пôдданый до личного сполненья тои службы. Изняти суть отъ чиннои службы войсковои (Präsenzdienstpflicht) пôсля §. 25. „кандидаты стана духовного кождои законно узнанои церкви и религійного общества, если тіи (кандидаты) до линіи або до обороны краевои останутъ ôдобрани, то получаютъ на ихъ прошеніе отпустку (Urlaub) для продолжанья богословскихъ студій. Коли получатъ высши священія (рукоположенье), взглядно же останутъ въ душпастырствѣ поставлени, записуеся ихъ до списа капелянôвъ войсковыхъ, и на случай войны, по мѣрѣ ихъ войсковои должности, могутъ яко душпастырѣ въ линіи (stehendes Heer oder Kriegsmarine) або въ оборонѣ краевои (Landwehr), або при больницяхъ (войсковыхъ) до (войсковои) службы остати покликаными. Если же тіи кандидаты богословски студія и духовный станъ залишатъ (або зъ него останутъ выключени, н. пр. зъ сѣменища выдалени),

иннои (чужои) Епархіи походитъ, долженъ въ прошенію заявити, що его споводовало опустити родиму епархію, и обѣцяти, що если получитъ запевненье принятія до взгляднои епархіи, постараеся о отпустку отъ своего епископа, и тужъ додатково предложитъ. — 8. Кто до монастыря принятымъ остати хоче, долженъ выказатися свѣдоцтвомъ отъ

то належитъ ихъ до чиннои службы войсковои покликати". — Законъ опредѣляе такожь, кто мае розумѣтися пôдъ кандидатомъ стана духовного, и якъ ôнъ тое свое отношенье мае доказати, опредѣляючи въ §. 41. Инструкціи до переведенья закона обороны (Instruction zur Durchführung des Wehrgesetzes) слѣдуюче: 1. Пôдъ кандидатами стана духовного каѳолическои Церкви розумѣются, а) тіи, котори отъ настоятеля епархіи до его духовного сѣменища (Priesterseminar) остали приняти, б) котори въ одобренôмъ отъ Церкви монастыри остали пострижени (eingekleidet), — въ обохъ случаяхъ, если отдаются студіамъ богословскимъ, або в) котори богословски студія въ публичнôмъ учебнôмъ заведенію яко екстернисты посѣщаютъ посемъ г) тіи кандидаты стана духовного греко-каѳолического и греко-восточного обряда, котори студія богословски вже скôнчили, но еще священія (рукоположенья) не получили. — 2. Доказъ права до освободженья отъ чиннои службы войсковои состоитъ для пôдъ в) наведеныхъ: въ письменнôмъ запевненью настоятеля епархіи, що ôнъ ихъ по скôнченью студій хоче приняти до своего клира епархіального, и въ потвердженью, що они съ задоволняючою пильностію и успѣхомъ богословскимъ студіамъ отдаются и що зо взгляду на ихъ поведеніе ничь противного не зайшло; для пôдъ г) поименованыхъ: въ свѣдоцтвѣ ихъ епархіального настоятеля, що они суть еще клириками епархіальными; а для пôдъ а) и б) поименоваными: въ письменнôмъ потвердженью настоятеля сѣменища або монастыря, що кандидатъ одно и которе изъ тыхъ условій исполняе. — Кандидаты стана духовного греко-каѳолического и греко-восточного вѣроисповѣданія, котори въ протягу трехъ лѣтъ по скôнченью богословскихъ студій мѣсце душпастырске не получили або не приняли, або котори по уплывѣ згаданого трилѣтного речинця хотъ одно высше священіе не получили, не маютъ права до освободженья отъ чиннои службы войсковой". Если про. тое когось до сѣменища пріймутъ, и ôнъ яко клирикъ остане до ставки покликаный, то долженъ непремѣнно ставитися, но въ своемъ часѣ (т. е. передъ ставкою) просити у ц. к. староства, до которого належитъ и то посредствомъ политичнои власти, где перебувае, о евентуальне признанье ему привилегіи §. 25. Wehrgesetz-Novelle то если го возьмутъ до войска, ôнъ може дальше посѣщати свои студіи и остати въ сѣменищи и тогди, коли бы война выбухла. (§. 40. Инстр.) Клирики угорски однакожь, которыхъ въ прочемъ сказане такожь тычится, могутъ въ часѣ войны до чиннои службы войсковои бути покликани ведля роспорядженья угорск. Министерства краевои обороны зъ дня 1. Сѣчня 1870, ч 35, которе пôдъ ч. 11. каже: „Die dem geistlichen Berufe angehörigen Individuen sind, mögen sie erst ihre theologischen Studien fortsetzen, oder bereits eine höhere Weihe erhalten haben, gleichfalls einzureihen, und bei gleichzeitiger, nach Ablegung des Fahneneides zu erfolgender Befreiung vom wirklichen Dienst, auf Friedenszeit zu beurlauben". (Ср. Dr. Jos. Symersky: Die Verehelichung der Militärpersonen, Olmütz 1874, S. 20. Note.) — Близши условія, котори для признанья ласки §. 25. зак. обор. исполнити належитъ, приписуе законъ обороны, до которого отсылаю, и о тôмъ еще при случайности росправы о переписках душпастыря въ справахъ войсковыхъ буде бесѣда Тутъ примѣчаю еще слѣдуюче: Ведля §. 40., точка 2. Инструкціи мае кандидатъ стана духовного тôлько тогди право просити о привилей §. 25. з. о., если въ день, коли мавъ пôсля общого закона до

епископа своеи родимои епархіи, и отъ епископôвъ, въ которыхъ епархіяхъ ôнъ по скôнченôмъ 15-ôмъ роцѣ житья долше якъ рôкъ перебывалъ, о своемъ рожденью, вѣку, станѣ, поведенію и вѣдомостяхъ, и що на нёмъ не тяжитъ ніяка цензура церковна. (Ср. Helfert, Geistl. Geschäftsstyl, Prag 1864, S. 111.) Взор. XIII.

ассентирунку ставати, находился вже въ связи клирикальнои н. пр. въ Сѣчню 1875 мавъ ставати, до ассентирунку, а въ Вересни осталъ до сѣменища принятый; если же ктось вже осталъ до войска отданый, н. пр. 25. Вересня 1875, то вже 26. Вересня 1876 не мае права до §. 25. з. о. и не може бути принятый до сѣменища. Въ слѣдствіе того показался бракъ клира, и австрійски епископы просили много разъ о змѣненье того закона, но долго безъ успѣха, ажъ новѣйшими часами получили тое загальне право милостивымъ влѣяніемъ Его Величества Цѣсаря хоть въ части для Церкви користне поясненіе, въ слѣдствіе чого теперь и таки кандидаты, котори вже до войска остали одобрани або сами яко охотники вступили, а потôмъ стану духовному посвятилися, могутъ получити привилей §. 25. если тôлько они въ роцѣ, коли порядочно до ассентирунку ставитися мали, вже до связи клирикальнои належали, взглядно яко порядочни слушателѣ богословія по закону записани були. Понеже есть то рѣчь для клира обще занимательна, наводжу двѣ интимаціи до сего предмета относячися, котори я яко настоятель сѣменища Вѣденьского получилъ именно отъ Митр. Консисторіи Львовскои, и отъ ц. к. генеральнои Комманды Львовскон.

Митр. Конс. Львовска заудѣлила сюда пôдъ днемъ 25. Сѣчня 1877 ч. 340 слѣдуюче: Wolehrwürdiges Seminar-Rectorat! Die hohe k. k. Statthalterei hat mit dem Erlasse vom 6. Jänner 1877, Z. 58966, nachstehende Abschrift des Rescriptes eines hohen k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht, dtto. 2. December 1876, Z. 18539, anher mitgetheilt: In Erledigung des Berichtes vom 4. December l. J., Z. 52418, beehre ich mich Eurer Excellenz zu eröffnen, dass ich mich nicht in der Lage sehe, die Begünstigung des §. 25 des Wehrgesetzes für die Priesterstands-Candidaten Josef Kotecki, Corporal in der Reserve des 77. Infanterie-Regimentes und Leo Lucki, Corporal in der Landwehr, im Wege der betreffenden Ministerien zu erwirken, da seit der Assentirung derselben bereits mehrere Jahre abgelaufen sind und diese Centralstellen, wie aus mehrfachen Verhandlungen bekannt ist, an der Anschauung festhalten, dass selbst die gnadenweise Zuerkennung der Begünstigung des §. 25 des Wehrgesetzes nur dann angestrebt werden kann, wenn der Candidat die theologischen Studien mindestens im Kalenderjahre seiner Assentirung angetreten hat. Hievon wird das wolehrwürdige Seminar-Rectorat zur Wissenschaft und Kentnissnahme der günstigen Anschauung dieser hoh. Centralstelle für derartige Fälle der militärpflichtigen Candidaten aus der VIII. Gymnasialclasse verständigt. Lemberg, am 25. Jänner 1877. M. Malinowski, Official.

А съ повода сюда относячогося до в. ц. к. Минист. войны поданого прошенія наступила слѣдуюча в. допись: Vom k. k. General-Commando in in Lemberg. Milit.-Abth. Nr. 338. An das hochwürdige Rectorat des griechisch-katholischen Clerical-Seminars in Wien! Lemberg, am 18. Jänner 1878. Das k. k. Reichs-Kriegsministerium findet einvernehmlich mit dem k. k. Ministerium für Landesvertheidigung mit Erlass vom 10. d. M., Abth. 2, Nr. 8365 ex 1877, dem Theologen des III. Jahrganges des griechisch-katholischen Clerical-Seminars in Wien Michael Dzerowicz, Reserve-Infanterist, Titular-Corporal vom Stande des Prinz zu Holstein, 80. Linien-Infanterie-Regiments nachträglich die Begünstigung des §. 25 des Wehrgesetzes zuzuerkennen, weil er die theologischen Studien noch in demselben Jahre, in welchem er nach seiner Altersclasse zur regelmässigen

§. 17.

2. Прошеніе о выробленье штила стола.

Кто до рукоположенья припущенымъ бути желае, долженъ мати запевнене удержанье (Паст. бог. §. 20.) и для того, если тое иннымъ способомъ забезпечене не мае, просити о удѣленье ему титла стола (titulum mensae) зъ фонда религійного. О тое проситъ або самъ кандидатъ свою консисторію и приключае до прошенія всѣ въ §. 16. 2.) наведени свѣдоцтва школьни, кромѣ того письмо отпустительне (absolutorium) зъ укôнченыхъ студій богословскихъ и нововыставлени свѣдоцтва убожества и здоровля: або дѣеся тое посредствомъ ректората сѣменища, который всѣ згадани свѣдоцтва укôнчившихъ богословôвъ консисторіи предкладае съ загальнымъ прошеніемъ о выробленье для нихъ титла стола. Консисторія же относится въ тôмъ язглядѣ до краевого ц. к. Намѣстничества, которе засягнувши своимъ способомъ потрёбни вѣдомости о политичнôмъ поведенію просителя титло стола удѣлае. Пôсля §. 15. закона зъ дня 7. Мая 1874 (В. З. Д., ч. 50.) удѣляе правительство титло стола зъ религійного фонда тôлько такимъ клирикамъ, котори суть здôбни до осягненья уряда церковного; а тойже законъ вымагае въ §. 2. до осягненья церковныхъ урядовъ и бенефицій слѣдуючи условія: австрійске обывательство, въ нравственнôмъ и политичнôмъ отношенью безнаганне поведеніе, и тіи осôбни здôбности, котори въ законахъ державныхъ для певныхъ церковныхъ урядôвъ и бенефицій суть приписани. (Зо взгляду на здôбности мае кандидатъ доказати свѣдоцтвами школьными, що укôнчилъ школы гимназіальни и студія богословски въ Австріи.)

§. 18.

3. Прошеніе о приняшіе въ домъ пресвитеріи, о дисиензу ошъ перепонъ къ рукоположенью, о выставленье грамоты рукоположенья и судовласшія.

1. Епископы звыкли зголошаючихся въ опредѣленôмъ часѣ до рукополаганья укôнченыхъ богословôвъ безъ особного письменного прошенія въ домъ пресвитеріи пріймати, могутъ однакожь роспорядити, щобы кождый кандидатъ о тое письменно просилъ. Въ такôмъ случаю треба поступити подôбно якъ въ прошенію о титло стола.

Stellung berufen war, begonnen hat. Hievon wird mit Beziehung auf das dortseitige Ansuchen vom 28. December 1877, Nr. 160, die diensthöfliche Mittheilung gemacht, mit dem Ersuchen, den Genannten hievon bei Ausfolgung seiner Gesuchsbeilagen verständigen zu wollen. Für den Commandirenden: Dormus, FML.

2. Може случитися яка перепона рукополаганья, тогди треба просити о разрѣшеніе. Розлични суть дотычни перепоны (ср. Паст. богословіе §. 20.), а межи тыми, котори частѣйше случаются, и отъ которыхъ можна разрѣшеніе получити, есть: недостатокъ законного родженья, недостатокъ лѣтъ, недостатокъ тайны, и инни на наведенôмъ мѣсци паст. богословія вычислени. Если истинно яка перепона заходитъ, то подаеся прошеніе до Епископа, который въ певныхъ случаяхъ самъ або своею порядочною або делегованою властію разрѣшае; въ бôльшихъ перепонахъ подаеся прошеніе о диспензу до Престола Апостольского. Таки прошенія должни основуватися на важныхъ, правдивыхъ причинахъ, безъ которыхъ прошеніе не може остати увзгляднене.

3. Новопоставленый пресвитеръ удаеся до своего епископа съ прошеніемъ о выставленье грамотъ рукоположенья и судовластія (ср. пастырское богословіе §. 24.), письменно або устно ведля принятого въ поодинокихъ епархіахъ звычаю.

§. 19.

4. Прошеніе о отпустку зъ епархіи, и о приняттіе до иной епархіи.

1. О отпустку изъ епархіи можна просити або на певный часъ и въ опредѣленои цѣли, н. пр. для рукополаганья отъ чужого епископа, або на всегда, т. е. для совершенного розрѣшенья и отпущенья изъ связи дотеперѣшнои епархіи.

Въ прошенію о довременну отпустку (litterae dimissoriales або testimoniales ср. §. 21. паст. богословія) треба навести: *а)* Причину для которои проситель хоче отъ чужого епископа рукоположенье приняти, *б)* имя епископа, который мае рукополагати, *в)* якій чинъ проситель хоче приняти.

Въ прошенію о всегдашню отпустку зъ епархіи (Exeat) треба навести: *а)* Причину оставленья родимои епархіи, *б)* запевненье принятія до епархіи отъ епископа, до которого проситель хоче перейти, *в)* свѣдоцтво поведенія и въ загалѣ дотеперѣшного дѣйствованья. — Если кто хоче удатися до заграничнои епархіи, н. пр. зъ Австріи до Угорщины, долженъ кромѣ того выказатися позволеньемъ краевого ц. к. правительства. (Auswanderungs-Bewilligung) Ср. Взор. XIV.

2. Прошеніе о принятіе до чужои епархіи мало розличаеся оть попередного, въ нёмъ треба навести причины опущенья родимои епархіи, выказатися свѣдоцтвами школьными если иде о принятіе до сѣменища, и прочими въ тôмъ

случаю (ср. §. 16.) потребными свѣдоцтвами, а если о принятіе до чужои епархіи священникъ проситъ, свѣдоцтвами о дотеперѣшнôмъ дѣйствованью и поведенію; въ кôнци треба примѣтити, що проситель получивши запевненье принятія въ желаему епархію выстараеся о всегдашню отпустку отъ своего дотеперѣшного епископа и тоежь предложитъ. Ср. Взор. XV.

§. 20.

5. Прошеніе о довременну отпустку, и донось о бытью чужого священника.

1. Яко пастырь своеи громады обовязанъ душпастырь всегда и постоянно межи вѣрными его духовному веденію поручеными перебывати, (ср. паст. богословіе ст. 39.) если протое выпаде ему гдесь отдалитися, то долженъ о отпустку просити. Ведля обще принятого звычаю може деканъ пôдвластнымъ священникамъ удѣлити отпустку на 8 дней, на долшій часъ треба позволенья Епископа. Н. пр. Перемыска Еп. Консисторія позволила деканамъ рѣшеніемъ зъ дня 7. Лютого 1828, ч. 219 удѣляти отпустку на 8 дней, — рѣшеніемъ зъ дня 18. Марта 1843, ч. 801 тôлько на 6 дней. Теперѣшни законы менѣ не знаеми. Въ прошенію о отпустку треба навести: *а)* Причину, для якои проситель хоче отдалитися, н. пр. до купелей; *б)* мѣсце, куда хоче удатися; *в)* часъ, якъ долго намѣряе тамъ остати; *г)* способъ якимъ въ часѣ его отсутствія его душпастырски должности останутъ сполнени, н. пр. сусѣдный священникъ къ тому обовязался. Таки прошенія подаютъ парохи посредствомъ декана, который тіижь сопроводжае (конкомитуе) въ осôбнôмъ справозданью, (николи на самôмъ прошенію) потверджаючи истину наведеныхъ въ прошенію причинъ, особливо же згадуючи, якимъ способомъ и черезъ кого душпастырство въ часѣ неприсутности пароха буде заступлене.

2. Для захованья порядка и запобѣгненья можливымъ соблазнамъ приказано, щобы кождый священникъ мавъ свое постоянне мѣсце побыта; а если тое позволенымъ и законнымъ способомъ на коротшій або долшій часъ змѣнитъ, и до чужои парохіи прійде, обовязанъ взглядный парохъ о тôмъ безъ наименьшои отволоки донести декану а деканъ епископу. Священьству Перемыскои Епархіи пригадую роспорядженье Перемыскои Еп. Консисторіи зъ дня 28. Марта 1874 взглядомъ поступованья съ Холмскими священниками.

II. ГЛАВА.

Урядови письма относячися до бенефиціи.

§. 21.

1. Прошеніе о припущенье до испыта конкурсового и о освобожденье отъ тогожь.

1. **Кождый священникъ, который постоянну душпастырску посаду получити хоче, обовязанъ найперше пôддатися конкурсови парохіальному, а щобы тое мôгъ здѣлати, долженъ удатися до своеи консисторіи съ отвѣтнымъ прошеніемъ. — Ведля законôвъ церковныхъ (Соборъ Трид. зас. 24. гл. 18. о реф.) повиненъ бы властиво на кожду душпастырску посаду по еи законнôмъ опороженью осôбный конкурсъ бути роспи-саный, и на кожду таку посаду осôбный испытъ конкурсовый отбыватися. Однакожь тое получене съ великими трудностями, для того выробилася въ австрійскихъ епархіахъ практика, що въ кождои епархіи отбываеся два разъ на рôкъ*) загальный испытъ конкурсовый що до науки, и кто при тôмъ испытѣ остоитъ, мае право убѣгатися о бенефиція. Уставъ для каноничного конкурса при обсадженью бенефицій душ-пастырскихъ обвѣщеный въ Архіепархіи Львовскои пôдъ днемъ 13. Марта 1871 до ч. 1599 а въ Епархіи Перемыскои пôдъ днемъ 23. Жолтня 1867 до ч. 89. (орд.**), до которыхъ для близшои информаціи отсылаю.**

До испыта конкурсового дотычно богословскои науки може бути допущеный тôлько той священникъ, который найменьше три роки въ душпастырствѣ або въ инныхъ обо-вязанностяхъ церковныхъ добре заслужился (арт. 16. Львов-ского а 17. Перем. устава), кто про тое тому условію задосыть-учинилъ, долженъ передъ речинцемъ испыта (хоть мѣсяцъ) свое прошеніе о припущенье до испыта конкурсового посредствомъ взглядного уряда деканального до Консисторіи подати, и если тое позволенье отъ Консисторіи получитъ, може до испыта ставитися. Въ прочёмъ суть тіи прошенія цѣлкомъ поединчи, наводится въ нихъ дотеперѣшне дѣйствованьеôтъ часу руко-положенья, и заслуги, если яки мати мнится, а деканъ тое прошеніе по совѣсти конкомитуе. Изъ здѣланого испыта кон-курсового получае кандидатъ свѣдоцтво, которе есть важне на шёсть лѣтъ, и на его основѣ може кандидатъ черезъ 6

---

*) Въ Львовскои АЕпархіи и въ Епархіахъ Перемыскои и Пряшевскои при кôнци мѣсяцей Червня и Вересня.

Въ Епархіи Станиславôвскои при кôнци Жовтня.

**) О тôмъ предметѣ ср. Право церковне.

лѣтъ на всѣ душпастырски на конкурсъ выставлени бенефиціи подаватися, если тое право ему выразно не остане на якійсь часъ ограничене.

2. Свободни отъ испыта конкурсового що до наукъ суть: *а)* Поставлени дѣйствуючи испытователѣ синодальни або просинодальни, *б)* учителѣ св. богословія и религіи при высшои гимназіи. Тіи могутъ, доки одно изъ згаданыхъ условій законно (н. пр. мѣстосинодальному испытователю не минувъ часъ, т. е. 3 лѣтъ, на который законно бувъ поставленый) сполняютъ, безъ испыта конкурсового подаватися на бенефиціи.

3. Кто отъ испыта конкурсового наукового увôльненый бути желае, повиненъ о тое свою консисторію просити, а тое увôльненье може епископъ по выслуханью мнѣнія хоть трехъ синодальныхъ або мѣстосинодальныхъ законно поставленыхъ испытователей удѣлити: *а)* Исполнившимъ дѣйствіе испытователя синодалного або мѣстосинодального, учителя св. богословія або катихита при высшои гимназіи; *б)* докторамъ св. богословія; *в)* сдѣлавшимъ испытъ конкурсовый оденъ разъ съ нотою отличною, або по крайнои мѣрѣ два разъ съ нотою простого одобренья, котори однакожь при тôмъ заслужилися черезъ многи лѣта похвальными трудами для Церкви; *г)* въ Львовскои Архіепархіи и тымъ, котори удачнымъ сочиненіемъ богословскимъ, або удачнымъ сочиненіемъ проповѣдей, або церковныхъ катихизацій отличилися.

Кто одже на одну изъ наведеныхъ точокъ покликатися може, повиненъ посредствомъ своего декана (а деканъ безпосередно) удатися до своеи консисторіи съ прошеніемъ о увôльненье отъ испыта конкурсового съ покликомъ на взглядну точку, и въ слѣдствіе того получае, если що инне не стоитъ на перепонѣ увôльненье або на оденъ разъ, т. е. доки не получитъ якусь бенефицію, або на опредѣленый часъ, н. пр. на три лѣта, або навсегда.

Отъ испыта конкурсового дотычно прочихъ потребностей и свойствъ убѣгателей не може никто получити освободженья.

Испыты конкурсови не сдѣлани пôсля правосильныхъ законôвъ суть неважни (nulla et irrita).

Примѣчаніе. Пôсля §. 5. закона зъ дня 7. Мая 1874 (Вѣст. Зак. Держ. ч. 50), маютъ о конкурсѣ на опорожнени каноникаты и душпастырски посады бути выдани близши опредѣленія. Той §. звучитъ: „Für die Besetzung erledigter Canonicate und weltgeistlicher Seelsorgerpfründen ist ein Concurs auszuschreiben Die näheren Bestimmungen über denselben werden nach Einvernehmung der Bischöfe im Verordnungswege getroffen.

§. 22.

2. Прошеніе о опорожнену душпастырску посаду.

Если яка душпастырска посада остала опорожнена, и черезъ взглядну консисторію на конкурсъ выставлена, обовязанъ той, кто тую посаду получити желае, въ опредѣленôмъ речинци посредствомъ свого уряда деканального (а деканъ безпосередно) до консисторіи съ отвѣтнымъ прошеніемъ удатися.

Въ такомъ прошенію треба: *а)* Покликатися на додичне обвѣщенье консисторіи и выразити точно, о яке мѣсце кандидатъ убѣгаеся. *б)* Приложити свои свѣдоцтва школьни, и то всѣ отъ послѣдного зъ шкôлъ нормальныхъ ажь до абсолюторіи богословскои, если въ взгляднои епархіи що инне не есть роспоряджене, н. пр. що досить есть предложити свѣдоцтво зрѣлости и абсолюторію богословску. *в)* Приложити свѣдоцтво сдѣланого испыта конкурсового, або що кандидатъ отъ того испыта есть свободный або освободженый. *г)* Выказати дотеперѣшне дѣйствованье отвѣтными письмами. *д)* Навести свои заслуги, и тіи свѣдоцтвами (грамотами) доказати, описати свои обстоятельства и инни причины, котори просителя до убѣганья о взглядну посаду побуджаютъ и управняютъ. Всё треба доказати правосильными письмами.

Примѣчаніе. 1. Если кандидатъ рôвночасно убѣгаеся о бôльше парохій, долженъ о кожду парохію осôбне прошеніе подати, и до кождого прошенія долучити або легалізовани (черезъ нотара) отписи всѣхъ своихъ свѣдоцтвъ, або выразно въ прошенію покликатися, що его прилоги (свѣдоцтва и пр. находятся въ иннôмъ (и въ которôмъ) прошенію консисторіи предложенôмъ.

2. Пôсля роспорядженья Еп. консисторіи Перемыскои зъ дня 5. Марта 1874 ч. 916 обовязани деканы въ случаю, коли якіи священникъ рôвночасно о бôльше мѣсць стараеся, до кождого прошенія приложити осôбну табелю свойствъ просителя, не достаточно есть покликатися на взглядну табелю одному прошенію доложену.

3. Если кто по короткôмъ побытѣ въ якôмъ деканатѣ убѣгаеся о яку посаду, долженъ выказатися свѣдоцтвомъ нравственности и поведенія отъ того декана, пôдъ которымъ передъ тымъ служилъ; бо новый деканъ не мавъ еще часу его пôзнати, и не може выдати ему пôсля совѣсти дотычного свѣдоцтва. (Ср. роспор. Перем. консист. зъ дня 6. Марта 1874 ч. 898.)

§. 23.

3. Прошеніе о каноничну институцію.

1. По минувшôмъ речинци предкладае конcисторія узнаныхъ при испытѣ конкурсовôмъ квалификаційнôмъ (т. е. що до прочихъ свойствъ кромѣ науки) за здôбныхъ на опорожнену душпастырску посаду кандидатôвъ въ уложенôмъ пôсля заслугъ и здôбности порядку взглядному патрону, который въ законно опредѣленôмъ речинци одному зъ предложеныхъ на опорожнену посаду презенту удѣляе*), и тая мае бути предложена консисторіи безъ розличія, кому она остане доставлена. Въ тôмъ часѣ проситъ презентованый кандидатъ свою конcисторію о каноничну институцію, и коли до тоиже остане вôзваный, мае въ опредѣленый день ставитися у своего епископа. Скорше, т. е. передъ завозваньемъ не треба ѣхати на институцію, бо консисторія обовязана (пôсля §. 6. закона зъ дня 7. Мая 1874 ч. 50) предложити презентованого кандидата ц. к. краевому правительству, и ажь коли тое презентованому ничь закинути не мае, може его до каноничнои институціи припустити. (Ср. росп. Перем. консисторіи зъ дня 21. Марта 1874 ч. 1126.) До каноничнои институціи долженъ кандидатъ (що найменьше, о скôлько менѣ вѣдомо, въ Перемыскои Епархіи) принести власноручно написану роту присяги, котору по зложенои присязѣ пôдписуе и у епископа лишае.

2. Коли презентованый черезъ епископа або его законного заступника канонично институованый остане, повиненъ устно, або (если приписано) письменно просити о каноничне введеніе въ свôй урядъ (installatio), которе звычайно черезъ декана дѣеся.

3. Деканъ доноситъ о собывшôмся введенію до Консисторіи, котора въ урядовои дорозѣ поводуе введеніе новогo душпастыря въ посѣданье бенефиціи (temporalia). О тôмъ предметѣ буде еще бесѣда.

§. 24.

4. Прошеніе о замѣну бенефицій.

Може случитися, що два бенефиціаты (н. пр. парохи) желаютъ взаимно свои бенефиція замѣнити. Така замѣна бенефицій (permutatio beneficiorum) есть законами позволена,

---

*) Es ist den Patronen verboten, die von ihrer Verleihung abhängigen Beneficien noch vor dem Concurse irgend einem Candidaten zu versprechen, und jene, denen ein solches Versprechen gemacht worden ist, sollen von den Ordinariaten gar nicht in Vorschlag gebracht werden. (Hofd. 29. November 1786, 2. Jänner 1794). — Vermöge eines Hofdecretes für Westgalizien vom 6. September 1799 sind die während einer Gantverhandlung ledig werdenden Curatpfründen auf Cridagütern für diesen einzelnen Fall von dem Ordinarius zu besetzen.

однакожь тôлько тогди, коли за нею промавляе духовна користъ, н. пр. суть два парохи, зъ которыхъ оденъ слабовитый мае численну громаду въ гористои окрестности, где при найлучшои воли не есть въ состоянію всѣхъ своихъ должностей належито выполнити; а другій здоровъ поставленый въ меньшои и въ кождôмъ отношенью выгôднѣйшои парохіи. Въ тôмъ случаю есть важна причина перемѣны бенефиціи основуючася на корысти духовои. Но щобы такій замѣнъ бенефиціи бувъ важный, потреба: *а)* Позволенье Епископа, который мае осудити, чи та замѣна потребнай и позволена. *б)* Согласіе патрона, о которе интересовани або сами безпосередно, або посредствомъ консисторіи постаратися маютъ. *в)* Если взглядни бенефиціа до двохъ епархій належатъ, потрёбне есть позволенье обохъ епископôвъ. *г)* Интересовани могутъ при замѣнѣ бенефиціи тôлько взглядомъ тыхъ рѣчей и предметôвъ угодитися, котори суть ихъ власностію; зо взгляду на маетокъ до бенефиціи належащій, н. пр. грунта, приходы и т. п. не маютъ права годитися, хотяй бы бенефиція въ тôмъ взглядѣ не стояли на рôвни. Но Епископъ мае право при такои перемѣнѣ назначити тому священникови, который зъ лучшои бенефиціи на гôршу (матеріально) переходитъ, певну платню зъ взгляднои лучшои бенефиціи. *д)* Если оденъ изъ интересованыхъ передъ совершеньмъ перемѣны умре, то остае всё въ давнôмъ станѣ. *е)* Прошеніе о замѣнъ бенефиціи маютъ подати оба интересовани бенефнціаты разомъ, а если бы тое прошеніе тôлько оденъ подававъ, долженъ приложити письменне согласіе другого. (Ср. взор. XVI.)

§. 25.

5. Прошеніе о наданье сотрудника, и о принятіе резигнаціи.

1. Розличаемъ пôсля закона двоякихъ сотрудникôвъ: системізованыхъ, т. е. такихъ, котори зо взгляду на потребы (н. пр. великій обемъ, велике число душъ и пр.) парохіи до тоиже суть постоянно опредѣлени, и зъ фонда религійного дотовани, — и приватныхъ, такожь сопомочниками, коадюторами (coadjutores) званыхъ, т. е. такихъ, котори зо взгляду на потребы пароха (н. пр. недугу, знемощѣлôсть, старôсть, побôчне законом позволене занятіе, якъ въ думѣ державнои) поставляются, и не зъ фонда религійного, но отъ самого пароха або парохіи суть дотовани. Системізованыхъ сотрудникôвъ поставляе консисторія звычайно безъ попереднього прошенія настоятеля взгляднои парохіи; сотрудники такъ поставлени представляются съ грамотою консисторіи дотычному декану, который ихъ впровадженье въ службу поводуе, и они получаютъ отъ дня введенія въ службу системизовану дота-

цію, и ихъ должность есть всегда въ мѣсци своеи службы перебувати.

Приватного сотрудника або сопомочника удержуе и дотуе взглядный парохъ, для того пôсля слушности и справедливости належится ему право именованья, но пôсля права долженъ отнестися до своего епископа съ прошеніемъ, въ которôмъ именуе священника, которого собѣ за сопомочника желае, запевняе ему приналежне удержанье (дотацію и помешканье) выставленьемъ отвѣтноп правосильноп грамоты, и туюжь епископу предкладае, и зъ почтенія для верховного пастыря, отъ которого поставленье приватного сотрудника зависить, наводитъ причины, яки его до того прошенія споводовали.

Еслиже иде о системизованье сотрудника въ парохіи, для которои до теперь не було системизованого сотрудника, но тое задля великого объему парохіи, побôльшеного числа душъ або и старости пароха и т. п. есть потребне, но парохъ ани парохія не въ состоянію сотрудника власными средствами удержати; то повиненъ взглядный парохъ въ прошенію до консисторіи доказати потребу сотрудника, выказати законно всѣ приходы парохіи, и коли покажеся, що зъ нихъ сотрудника удержати не можна, просити о системизованье (на часъ слабости, або на всегда) сотрудника зъ фонда религійного дотованого. Если проситель на свою недугу або знемощѣлость (deficientia) покликуеся, долженъ выказатися свѣдоцтвомъ отъ лѣкаря повѣтового выданымъ, або хоть отъ него потвердженымъ.

2. Кто въ якусь бенефицію канонично осталъ впровадженый, не може туюжь пôсля своеи воли опустити, но обовязанъ своеи бенефиціи зречися, и туюжь отдати въ руки епископа отъ которого ю получилъ. Звычайный родъ резигнаціи случаеся тогди, коли бенефиціатъ получае инну бенефицію, съ которою не може задержати свою давну посаду, и въ тôмъ случаю зрекаеся (резигнуе) своеи дотеперѣшноп бенефиціи черезъ принятіе новои, не потребуе въ прочёмъ на давну бенефицію выразно резигновати, бо тое само собою розумѣеся. Инный родъ резигнаціи есть, коли душпастырь про важни причины зрекаеся бенефиціи, но проситъ о платню дефиціента, и о тôмъ буде бесѣда въ четвертои главѣ въ росправѣ о дефиціентахъ. Теперь иде рѣчь о резигнацію абсолютну, котора въ прочёмъ дуже рѣдко случаеся, и состоитъ въ тôмъ, що душпастырь про недугу и т. п. просить е совершенне освобожденье отъ должностей душпастырскихъ, и не желае ніякои платнѣ (жалованья). Хотячи такъ совсемъ въ станъ спочинку вступити, долженъ дотичный бенефиціатъ удатися съ прошеніемъ до своего епископа, и въ тôмъ прошенію: *a)* Навести причину, про котору не есть въ состоянію дальше

служити, н. пр. глубокій вѣкъ, знемощѣлость и т. п. *б)* доказати, що мае достаточно средствъ до отвѣтного его станови удержанья житья; *в)* сказати, где намѣряе въ будучности перебувати. До такои резигнаціи не потребне есть согласіе патрона

III. ГЛАВА.

Урядови письма относячися до справованья душпастырского уряда.

§. 26.

Переглядъ.

Переписки душпастыря въ справахъ относячихся до его душпастырского уряда суть такъ розлични, якъ и должности того званія; тутъ однакожь буде бесѣда тôлько о такихъ перепискахъ, котори частѣйше случаются, а именно: *А)* При справованью св. Таинъ; *Б)* зо взгляду на религійно-нравственне житье прихожанъ; *В)* въ справахъ школныхъ; *Г)* въ справахъ убогихъ и пенсіонистôвъ; *Д)* въ инныхъ до церковного житья относячихся справахъ.

А) Переписки душпастыря при справованью св. Таинъ.

§. 27.

1. Прошеніе о позволенье крещенія Юдея.

Если у душпастыря явится еврей або еврейка, и заявить желаніе принятн крещеніе, обовязанъ священникъ поступити собѣ съ такимъ чоловѣкомъ пôсля приписôвъ церковныхъ, и найперше удѣлити ему належиту науку христіанского вѣроученія (ср. мое „Пастырское богословіе“ §. 386.) а коли тое совѣстно и точно здѣлалъ, удатися до консисторіи съ прошеніемъ о позволенье дотычного еврея або еврейку крестити, Въ такôмъ прошенію треба, навести имя, прозвище и вѣкъ крещаемого, дальше мѣсце родженья, чи есть женатый, чи нѣтъ, чи мае дѣти и въ якôмъ вѣку, его занятіе; (если иде о перемѣну его имени, такожь его свѣдоцтво родженья (Geburtsschein), пашпортъ або инни до его личности относячися свѣдоцтва) потôмъ свѣдоцтво, що крещаемый осталъ въ религіи належито, и отъ кого обученый, и его заявленіе, що ôнъ не про мірски корысти, но зъ истинного переконанья (убѣжденія) о истиннѣ христ. кав. религіи желае Г. крещенія приняти. Коли на тое прошеніе ординаріатске рѣшеніе прійде, треба собѣ ведля него поступити, и тоежь въ актахъ парохіальныхъ сохранити. Если бы крещеніе про яку нибудь при-

чину не остало совершене, належитъ о тôмъ донести консисторіи.

Безъ выразного позволенья ординаріата можна еврея тôлько тогди крестити, если ôнъ прійшовши вже до пôзнанья розума (annos discretionis) находнтся въ небезпеченьствѣ (опасности) смерти, и самъ зъ власнои воли желае крещеніе приняти, або если незаконна еврейска мати заховуючи формалности приписани декретомъ дворскои канцеляріи зъ дня 13. Цвѣтня 1815*) желае, щобы еи дитину окрестити, и тое крещеніе про опасность смерти дитины отрочити не можно.

Въ прочёмъ долженъ душпастырь заховати законъ державний (наведеный въ моемъ „Паст. богословію“ ст. 683—684. и ст. 905.) и церковный ср. § 286, ст. 679.

§. 28.

2. О метрикахъ крещеныхъ.

О тôмъ предметѣ була вже бесѣда въ „Паст. богословію“ §. 294, до которои отсылаючи — тутъ додаю еще слѣдуюче:

1. До рубрики: „Annus, mensis, dies“.

Въ тои рубрицѣ записуеся пôсля Декрета дворскои канцеляріи дня 27. Цвѣтня 1812, ч. 6298 до Галицкои губерніи выданого, въ першôмъ рядѣ рôкъ, мѣсяцъ и день родженья, а въ другôмъ рôкъ, мѣсяцъ и день крещенія. Тое всё записуеся пôсля заявленія воспріемника або акушерки.

2. До рубрики: „Numerus domus“.

Тутъ записуеся помешканье крещеного, по селахъ число дому, въ мѣстахъ такожь часть мѣста, улиця и число дому.

---

*) Наведеный дворскій декретъ зъ дня 13. Цвѣтня 1815 ч. 6331 осталъ выданый до ческои губерніи по тои причинѣ, що въ Чехахъ приходили бременни еврейски дѣвчата до христіанскихъ акушерокъ, у которыхъ породъ отбывали, и посемъ хотѣли, щобы ихъ дѣти остали крещени. Той декретъ звучитъ: „Nach den §§. 139—148 des allg. bürg. Gesetzbuches steht das Recht und die Pflicht, die Kinder zu erziehen, den Eltern zu und die in dem §. 140 (a. b. G.) in Ansehung der Religion angedeuteten politischen Vorschriften untersagen die Taufe von Judenkindern ohne Einwilligung der Eltern. Das uneheliche Kind untersteht zwar nach dem §. 166 der eigentlichen väterlichen Gewalt seines Erzeugers nicht, aber es unterliegt nicht blos dem Willen der Mutter. Die Taufe eines solchen unehelichen Judenkindes kann daher auf das blosse Verlangen der jüdischen Mutter nur dann vorgenommen werden, wenn zugleich christliche Pflegeeltern vorgestellt werden, welche das Kind übernehmen und sich verpflichten, für dessen Erziehung und Versorgung Sorge zu tragen, die jüdische Mutter aber allen Rechten auf dieses ihr Kind entsagt. Ausser diesem Falle muss nach dem §. 166 des allg. bürg. Gesetzbuches dem Kind gerichtlich ein Vormund aufgestellt werden und nur auf dessen Beistimmung kann die Taufe des Judenkindes statthaben, wenn vorher noch die nöthige Vorsicht in Ansehung der Verpflegung des Kindes bei christlichen Personen getroffen und sichergestellt ist, da man nicht zugeben kann, dass ein getauftes Kind in die Erziehung zu jüdischen Personen komme“.

3. До рубрики: „Nomen infantis“.

Записуеся имя, яке дитя въ крещенію получило, а если получило два имена додаеся „binominis“.

4. До рубрики: „Religio“.

Тутъ находятся двѣ рубрики, по тои причинѣ, що давнѣйше каѳолическій душпастырь записовалъ до своеи метрики не тôлько каѳоликôвъ, но и акаѳоликôвъ.

5. До рубрики: „Sexus“.

Тутъ суть двѣ рубрики: „Masculini и feminini“, и кожда дитина отвѣтно полу записуеся.

6. До рубрики: „Thori“.

Тутъ суть такожь двѣ рубрики, при которыхъ заполненью треба дуже осторожно поступати. О тôмъ предметѣ була бесѣда въ моемъ Пастырскôмъ Богословію (§. 294), про тое тутъ тôлько дополнительно наводжу взглядни припысы австрійского законодательства. Тіи суть: *a)* Общои книги зак. гражданьскихъ слѣдуючи параграфы:

§. 138. „За тыми дѣтми, котори въ семôмъ мѣсяци по заключенью супружества або въ десятôмъ мѣсяци по смерти мужа або по совершеннôмъ разрѣшенію супружеского союза отъ супруги народилися, промовляе догадка (Vermuthung) законного родженья“ (т. е. таки дѣти записуеся яко законно роджени).

§. 155. „Правна догадка (rechtliche Vermuthung) незаконного родженья заходитъ при такихъ дѣтяхъ, котори въ правдѣ отъ супруги, однакожь передъ або по высше (§. 138.) зô взгляду на заключене або разрѣшене супружество опредѣленôмъ законнôмъ речинци родилися“ (т. е. если дитина передъ семымъ мѣсяцемъ отъ заключенья супружества, або по десятôмъ мѣсяци отъ смерти супруга або отъ совершеного разрѣшенія супружества родилася, уважаеся яко незаконно роджена).

§. 156. „Тая правна догадка о незаконнôмъ родженью мае однакожь при скоршôмъ родженью ажь тогди мѣсце, если супругъ, которому передъ заключеніемъ супружества бременность (его жены) була незнаема, найдальше въ протягу трехъ мѣсяцей отъ полученья вѣдомости о родженью дитины отцевства судово отрѣкаеся“ (т. е. если жена передъ семымъ мѣсяцемъ отъ заключенья супружества породитъ, и еи мужь, который не зналъ, що она вже передъ заключеніемъ супружества була бременна, найдальше въ протягу трехъ мѣсяцей передъ судомъ скаже, що ôнъ не есть отцемъ тои дитины, тогди уважаеся тую дитину яко незаконно роджену; — если же мужь зналъ, що его супруга передъ вѣнчаніемъ була бременна, або если ажь по трехъ мѣсяцяхъ законне родженье дитины оспоривалъ, тогди уважаеся дитину яко законно роджену.)

§. 157. опредѣляе, що въ тôмъ случаю справу рѣшають фахови люде, т. е. лѣкарѣ, котори высказуютъ, чи въ даномъ случаю дитина за скоро або за пôзно уродилася

§. 158. „Если мужь утверджае, що роджена отъ его супруги въ занноômъ речинци дитина не есть его; то долженъ законне родженье тои дитины найдальше въ протягу трехъ мѣсяцей отъ полученья вѣдомости оспоривати, и противъ поставленому для обороны законного родженья защитнику неможливость, щобы тая дитина була его, доказати. Ани содѣлане отъ матери чужолоство, ани ей твердженье, що тая ей дитина есть незаконна, не могутъ сами собою позбавити дитины правъ законного родженья“ (т. е. если бы мужъ утверджалъ, що дитина отъ его жены порядочно роджена не есть его, бо н. пр. ôнъ бувъ долго недужный, або въ дорозѣ, або въ войску и т. п., то судъ поставляе защитника законного родженья тои дитины, и мужъ обовязанъ доказати, що ôнъ дѣйстно не може бути отцемъ тои дитины. Хотяй бы въ впрочёмъ остало доказане, що жена допустилася чужолоства, або хотяй бы она сама казала, що тая дитина не есть отъ ей мужа, то всё тое не доказуе незаконне родженье дитины, бо засада правнича каже: Nuptiae clamant patrem. Ажь коли мужь докаже неможливость законного родженья, тогди уважаеся дитину яко незаконно роджену.)

§. 159. „Если мужь передъ пристоячимъ ему до оспориванья законного родженья речинцемъ умре, могутъ такожь его наслѣдники, котори бы въ своихъ правахъ остали покривджени, въ протягу трехъ мѣсяцей по смерти мужа зъ наведенои причины законне родженье такои дитины оспоривати“.

§. 160. „Дѣти, породжени вправдѣ въ неважноômъ (ungiltig), но не въ такôмъ супружествѣ, которому бы противилися наведени въ §§. 62—64 перепоны*) (препятствія) уважаются яко законни, если перепона въ послѣдствіи остала знесена, або если хоть одному изъ родичôвъ невинне невѣжество супружескои перепоны приписати можна“.

§. 161. „Дѣти роджени внѣ супружества, котори черезъ послѣдуюче вѣнчаніе ихъ родичей до (фамиліи) семіи вступили, уважаются яко законни“. Въ такôмъ случаю записуеся въ метрицѣ крещеныхъ послѣдовавша легитимація тымъ

---

*) §. 62. „Ein Mann darf nur mit Einem Weibe, und ein Weib darf nur mit Einem Manne zu gleicher Zeit vermählet sein. Wer schon verehelicht war und sich wieder verehelichen will, muss die erfolgte Trennung, das ist die gänzliche Auflösung des Ehebandes rechtmässig beweisen“.

§. 63. „Geistliche, welche schon höhere Weihen empfangen, wie auch Ordenspersonen von beiden Geschlechtern, welche feierliche Gelübde der Ehelosigkeit abgelegt haben, können keine giltigen Eheverträge schliessen“.

§. 64. „Eheverträge zwischen Christen und Personen, welche sich nicht zur christlichen Religion bekennen, können nicht giltig eingegangen werden“.

способомъ, що записуеся, що родичи пôсля свѣдоцтва вѣнчанія, если тое где инде сталося) дня... законне супружество заключили. (Росп. ц. к. Мин. внутр. зъ дня 12. Вер. 1868 ч. 3649.)

§. 163. „Кому приписанымъ въ судовôмъ порядку способомъ остане доказане, що ôнъ съ матерею дитины въ часѣ перебувавъ, отъ которого до еи родôвъ (Entbindung) не меньше якъ шесть, и не бôльше якъ десять мѣсяцей минуло, або кто до того хотяй тôлько внѣ суда признаеся, о тôмъ думаеся, що ôнъ есть отцемъ дитины".

§. 164. „Послѣдовавше (здѣлане) пôсля поданья матери записанье отцевского имени до метрики крещеныхъ або рожденыхъ мае ажь тогди силу совершенного доказа, если записанье сталося пôсля законнихъ приписôвъ за соизволеніемъ отца, и тое соизволеніе свѣдоцтвомъ душпастыря и воспріемника съ дадаткомъ, що онъ имъ есть лично знаемый, остало потверджене".

б) Дворскій декретъ зъ дня 15. Юнія 1835. Его Величество Цѣсарь постановивъ найвисшимъ рѣшеніемъ зъ дня 20. Мая 1835 слѣдуюче: „Дѣти, котори отъ розлученои отъ стола и ложа (a mensa et thoro) супруги десять мѣсяцей по судовôмъ розлученью остали роджени, должни тôлько тогди яко законнороджени уважатися, если противъ супруга матери приписаный въ §. 163. общои книги зак. гр. доказъ осталъ переведеный, або если иннымъ способомъ остане доказане, що въ часѣ, въ которôмъ пôсля § 138 родженье (Erzeugung) статися могло, супругъ и матерь, хотяй о тôмъ судъ не увѣдомили, до давнѣйшого сообщенья повернули".

Не есть тутъ мѣсце при тôмъ предметѣ долше оставати, щобы не запуститися на ниву нашихъ юристôвъ и канонистôвъ; про тое тôлько для практики такого душпастыря, который може не схоче мозолитися въ каноничныхъ дѣлахъ основаныхъ на премногихъ фоліантахъ источникôвъ, и глубокои ерудиціи, отповѣдаю еще на два слѣдуючи вопросы: *а)* Коли належитъ записати дитину яко законно роджену, а *б)* коли яко незаконно роджену?

а) Яко законно роджену записуеся тую дитину, котора отъ замужнои (вѣнчанои) женьщины въ часѣ существованья еи супружества або передъ укôнченьемъ десятого мѣсяця отъ смерти мужа, або отъ совершенного разрѣшенія супружеского союза, а въ случаю розлученья отъ стола и ложа передъ кôнцемъ десятого мѣсяця отъ судового розлученья, народилася. Душпастырь обовязанъ мати певность, що одно изъ наведеныхъ условій истинно въ данôмъ случаю мае мѣсце, а инструкція въ тôмъ взглядѣ р. 1813 выдана, отъ душпастыря, который метрики провадитъ, вымагае особливо: 1. Щобы пересвѣдчився, що особа подана яко матерь кре-

щаемои дитины есть истинно еи матерію, и що подане имя есть еи правдиве имя; 2. що поданый яко отецъ мужчина есть истинно отцемъ тои дитины, и такъ, якъ подаютъ, называеся; 3. що отъ супружества вже 7 мѣсяцей иде, або если еще 6 мѣсяцей не минуло, що отецъ освѣдчае, що ôнъ тую дитину за свою пріймае.

б) Яко незаконного ложа записуеся дитину: 1. Которои мати признаеся, що не есть бракосочетана, або если свое вѣнчаніе ани свѣдоцтвомъ вѣнчанія, ани свѣдками не може доказати; 2. если супружество матери есть неважне; 3. если розлучена жена пôзнѣйше якъ въ десятôмъ мѣсяци отъ судового розлученья породила, и еи супругъ не признаеся до дитины; 4. такъ само, если жена пôзнѣйше якъ въ десять мѣсяцей по смерти мужа породила.

7. До рубрики: „Pater“ и „Mater“.

При тои рубрицѣ не заходитъ ніяка трудность при дѣтяхъ законнородженыхъ, если всѣ сюда относячися даты суть знаеми. Труднѣйша справа есть съ дѣтми неправого ложа, если иде о записанье имени ихъ отца, и для того выдало ц. к. правительство въ тôмъ взглядѣ многи розпорядженья, котори при вписованью имени отца дитины неправого ложа точно заховати належитъ. Щобы не повтарятися, отсылаю до моего сочиненія „Паст. Богосл. §. 294“, где важнѣйши до сего предмета относячися приписы суть наведени, и до росправы Дра Гавріила Крижановского, въ Рускôмъ Сіонѣ зъ р. 1871 и 1872 „О веденіи книгъ метрикальныхъ“.

Тутъ еще примѣчаю, що при имени отца и матери належитъ для точности написати такожь вѣроисповѣданіе и станъ родичей дитины; такожь есть въ многихъ епархіахъ приказано выписати походженье родичей, т. е. отца и матерь обохъ родичей. Вѣроисповѣданіе и станъ родичей записуеся пôсля ихъ власного поданья або пôсля сознанія акушерки або воспріемника; а найлучше изъ метрики вѣнчанія, котору при незнаемыхъ особахъ всегда треба собѣ велѣти предложити.

8. Вписанье принятія за свою дитину (Annahme an Kindes statt.)

Пôсля §. 179. об. кн. з. д. могутъ особы, котори не здѣлали торжественного обѣта безбрачного житья, и не маютъ своихъ власныхъ законныхъ дѣтей, кого инного на мѣсце дитины приняти (усыновити), но тôлько тогди, если сами вжемаютъ бôльше якъ 50 лѣтъ, а той, кого они за дитину приняти желаютъ (пріемышъ), хоть 18 лѣтъ отъ нихъ есть молодшій. Сущне правне послѣдствіе такого принятія (адопціи) есть, що адоптована особа получае назву прибраного отца, або прибранои матери, но задержуе при тôмъ и свою питому назву. Если прибрани родичи суть шляхтичи, и желаютъ, щобы шляхоцтво на прибрану дитину (усыновлену особу) пе-

рейшло, то потребуютъ къ тому позволенья Его Величества Цѣсаря (§. 182 об. к. з. д.) Заходитъ теперь вопросъ, чи той актъ, т. е. здѣлану по закону адопцію треба въ метрицѣ записати? Выразного закона, который бы тое приказовалъ, не ма; но таке записанье въ метрицѣ родженыхъ и крещеныхъ есть желательне, бо изъ такои адопціи повстае часомъ перепона супружеска, якъ о тôмъ право супружеске поучае.

9. Свѣдоцтва крещенія.

Душпастырь, который порядочно и законно метрики крещеныхъ и родженыхъ провадитъ, мае такожь право зъ тыхже свѣдоцтва выдавати. При тôмъ дѣлѣ однакожь треба осторожно поступати, и заховати слѣдуюче:

а) Не треба заразъ желающому метрику, тую ж ь выдавати, но передъ всемъ вглянути, про яку причину и для якои цѣли ôнъ метрику желае, бо случалися выпадки, що свѣдоцтва метрикальни надуживано до злобныхъ цѣлей, для того высказало в. ц. к. Министерство Вѣроисп. и Просв. пôдъ днемъ 22. Вересня 1852 ч. 3723 свое желаніе, що душпастырѣ будутъ при выставлянью такихъ свѣдоцтвъ для незнаемыхъ або пôдозрѣлыхъ особъ старатися пôзнати найперше, чи есть къ тому важна и позволена причина и цѣль. Въ данôмъ случаю треба про тое найперше слѣдити, где той чоловѣкъ, для которого о свѣдоцтво крещенія просится, перебувае, и если бы показалося, що ôнъ не есть въ Австріи, або що есть десертеромъ и т. п., не выдати свѣдоцтва, ажь коли того судъ або политична власть буде желати. Дальше не легко можна дати свѣдоцтво крещенія жебракови, волоцюзѣ и т. п., бо есть опасность злоупотребленія. Коли душпастырь заперечитъ комусь свѣдоцтво выдати, може той чоловѣкъ удатися до ц. к старостваа, а тое розсмотрѣвши справу и отнесшися до душпастыря обовязано розсудити, чи тои особѣ можна метрику выдати, чи нѣтъ. Коли судъ або политична власть таке свѣдоцтво желае, належитъ го выдати, не входячи въ тое, для якои цѣли оно вымагаеся.

б) Содержанье свѣдоцтвъ рожденья и крещенія должно совершенно соглашатися съ подлинникомъ, изъ которого тое свѣдоцтво выдаеся. Въ прочёмъ можна выставляти таки свѣдоцтва въ двоякôмъ видѣ, або яко вытягъ (Extractus, Copia), въ которôмъ случаю свѣдоцтво выдаеся на рубрикованôмъ листѣ, и выписуеся дотичный актъ точно и дословно изъ книги метрикальнои; — або яко просте свѣдоцтво (Litterae Ortus et Baptismi, Taufschein), въ которôмъ случаю належитъ точно зъ книги метрикальнои выписати: 1. Имя крестне того, которого крещеніе посвѣдчаеся, 2. чи есть правого, чи неправого ложа, 3. имя крестне, назва и станъ отца, 4. имя крестне и фамилійна назва матери, 5. рôкъ,

мѣсяцъ и день родженья буквами и цифрами, 6. мѣсце родженья, 7. рôкѣ, мѣсяцъ и день крещенія, 8. имя, прозвище и станъ крестившого, 9. имя и назвиско воспріемникôвъ, 10. въ кôнци урядова легализація того свѣдоцтва черезъ власноручный пôдписъ выдаючого свѣдоцтво и притисненье печати урядовои. Кожде таке свѣдоцтво выдаеся урядово, т. е. оно мае чúсло протокола дѣйствій, нечать урядову и пôдписъ настоятеля парохіи, або его законного заступника. — Въ книзѣ метрикальнои записуеся при дотичнôмъ имени въ примѣчанію, що того и того дня и року до ч.... остало выдане свѣдоцтво крещенія.

в) Свѣдоцтва крещенія пôдлежатъ належитости штемплевои (теперь 50 кр. а. в.) а за вѣставленье такого свыдоцтва належится выставителю такса въ суммѣ $52^1/_2$ кр. а. в. — Свободни отъ таксы и отъ штемпля суть: *аа)* Всѣ свѣдоцтва, котори на желаніе якогось уряда н. пр. суда, староства и т. п. выставляются. Таки свѣдоцтва выставляеся урядово (Exoffo, ämtlich, урядово, urzędownie), и посылаеся ихъ всегда съ письмомъ конкомитаційнымъ (дописью або доносомъ). — *бб)* Свѣдоцтва метрикальни, котори въ дорозѣ дипломатичнои (черезъ загранични посольства) остали желани. — *вв)* Свѣдоцтва метрикальни для убогихъ, если ихъ истинно потребуютъ. (Hofkanzleidecret 22. Juni 1793.)

г) Свѣдоцтва крещенія для дѣтей неправого ложа. Если въ книзѣ метрикальнои отецъ не есть записаный, то и въ свѣдоцтвѣ не може бути бесѣда о отци, и пишеся поединчо: „N. naturalis filius N. N.“ — Если же незаконный отецъ въ книзѣ метрикальнои приписанымъ способомъ есть записаный, то найлучше есть выставити вытягъ, т. е. точну отпись дотичного акта зъ книги метрикальнои. Въ прочёмъ въ такôмъ разѣ можна выдати такъ зване Taufzeugniss, въ которôмъ наводится часъ родженья дитины безъ примѣчанія, чи она есть правого, чи неправого ложа. (Сров. взор. XVII.)

д) Выказы для войсковои конскрипціи: Кождый душпастырь (яко метриководитель) обовязанъ щороку на возванье политичнои власти тоиже въ опредѣленôмъ речинци предкладати выказъ всѣхъ въ слѣдуючôмъ роцѣ до первои ассентиронковои клясы належащихъ (безъ взгляду чи они жіютъ, чи померли) хлопцѣвъ, такъ якъ въ его метрикахъ суть записани; а именно ведля новѣйшихъ роспорядженій такъ, що для кождого хлопця выставляеся осôбна табеля, а потôмъ на однои общои табеллѣ списуются всѣ имена. (Ср. Взор. XVIII.)

Политични уряды дуже радо видятъ, щобы при кождôмъ хлопци, который умеръ або где инде переселився, тое примѣтити.

е) **Выказы о змѣнахъ народонаселенія. Кождый душпастырь обовязанъ, що чверть року подавати пôсля присланыхъ ему отъ повѣтового уряда формулярôвъ выказъ всѣхъ родженыхъ, вѣнчаныхъ и помершихъ, при чёмъ належитъ заполнити всѣ въ тыхъ выказахъ находячися рубрики, н. пр. вѣкъ помершихъ, родъ слабости и т. п.**

ж) **Выказы дѣтей для щепленія оспы: На прошеніе политичного уряду составляе душпастырь выказъ всѣхъ дѣтей новородженыхъ, которихъ до щепленія мае ся принести.**

з) **Въ кôнци згадую, що кождый дуспастырь обовязанъ при кôнци кождого року предкладати отписи (copiae) зъ книгъ метрикальныхъ своеи Консисторіи, посредствомъ уряда деканального.**

§. 29.

3. Переписки при удѣлянью св. Таины Покаянія.

Въ тôмъ взглядѣ есть дѣловодство канцелярійне дуже мале и въ практицѣ особливо случаются слѣдуючи два выпадки:

а) **Прошеніе удѣленіе власти разрѣшити отъ грѣха задержаного. Коли при сповѣди случится выпадокъ задержаный, долженъ сповѣдникъ поступити пôсля приписôвъ пастырского богословія (§. 314 сл.), и неотволочно або одослати каяннника до священника уповажненого до разрѣшанія отъ задержаныхъ, або найлучше сейчасъ отнестися до своего Епископа съ прошеніемъ о удѣленіе власти разрѣшити въ тôмъ случаю отъ того (случившогося) грѣха задержаного. Таке прошеніе подаеся просто до Ординаріата, не до Консисторіи, въ звычайнои формѣ; въ прошенію наводится выразно случившійся задержаний грѣхъ съ замолчаньемъ правдивого имене каянника, которого именуеся прибранымъ именемъ н. пр. Θеоктістъ, Трихіна, и просится о власть его разрѣшити. Прошеніе печатуеся и адресуеся, якъ звычайно, а на обвертцѣ пишеся: „Въ справѣ чисто духовнои;“ а коли рѣшенія прійде, и сповѣдникъ удѣлену ему власть выконае, нищится (палится) тое рѣшеніе, понеже оно до внѣшного урядованья не належитъ, и про тое не есть предметомъ актôвъ парохіальныхъ. Въ прочёмъ пригадую тое, що въ пастырскôмъ богословію сказано, що священникъ получившій власть разрѣшити отъ грѣха задержаного въ певнôмъ данôмъ случаю, не може на основѣ того позволенья разрѣшати ани инныхъ каянникôвъ отъ того самого грѣха задержаного, ани того самого каянника отъ инного грѣха задержаного, ани даже того самого каянника отъ того самого грѣха задержаного, если ôнъ такого межи тымъ, коли сповѣдникъ о власть о разрѣшеніе подалъ, на ново допустился, бо таке уповажненье даютъ Епи-**

скопы „pro hic et nunc“, н. пр. дня 5. Мая сповѣдаеся Трихіна у пароха, що смѣшався тѣлесно съ еврейкою; парохъ поучилъ го въ тôмъ взглядѣ, якъ належитъ, и велѣлъ ему 15. Мая прійти до сповѣди, и заразъ отнёсъ ся съ отвѣтнымъ прошеніемъ до своего Епископа, отъ которого неодолго получивъ взглядне уповажненье. Дня 15. Мая приходитъ Трихіна до сповѣди, и вызнае, що 10. Мая зновь съ тою самою або иною еврейкою согрѣшивъ; тогди сповѣдникъ не може его разрѣшити не тôлько зо взгляду на нероскаяность, но и про тое, що зновь зайшовъ новый грѣхъ задержаный, именно: смѣшеніе тѣлесное съ жидами; про тое обовязанъ на ново о власть въ тôмъ случаю разрѣшити просити. (При тои случайности примѣчаю, що при грѣхахъ блудодѣянія обовязанъ сповѣдникъ слѣдити, съ кимъ каянникъ того грѣха допустился, чи случайно тая друга особа не есть ему сродна въ первомъ степени, або еврейка.)

б) Зо взгляду на св. Т. Покаянія долженъ бы кождый душпастырь составити собѣ кождого року точный списъ всѣхъ своихъ прихожанъ до сповѣди здôбныхъ и обовязаныхъ; бо тымъ способомъ буде въ состоянію найлучше оцѣнити, якъ и о скôлько его прихожане религійни обовязки исполняютъ, и буде такожъ знавъ, кого и до чого напоминати и наставляти. Тое тычится особливо сповѣди пасхальнои. Досвѣдченье учитъ, що въ такихъ парохіахъ, где нема точного и належитого ладу, и парохъ въ остатныхъ дняхъ вел. поста непотребно свои силы надъ мѣру напружае, щобы всѣхъ до сповѣди приходячихъ высповѣдати, и парохіане часто нарѣкаютъ, що начекавшися долго и намерзнувши не могли высповѣдатися. Щобы тому зарадити, уважаю пôсля моего досвѣдченья, що найлучше можна бы тому такъ зарадити: Коли зближаеся часъ пасхальнои сповѣди, т. е. передъ середопôстьемъ, мае парохъ отвѣтну проповѣдь, и роспоряджае, що въ той а той день буде въ опредѣленôмъ часѣ въ Церкви, и взывае своихъ вѣрныхъ до совѣстного приготовленья, и заряджае, що найперше (якогось дня) прійдутъ господарѣ, потôмъ (иншого дня) господинѣ, потôмъ парôбки, посемъ дѣвчата, а при кôнци дѣти. Коли такъ въ опредѣлени дни прихожане належащи до одного семейного сословія въ Церкви являтся, держитъ душпастырь отвѣтну ихъ званію коротку науку, сповѣдае всѣхъ за рядомъ; при кôнци приходятъ дѣти, тая надѣя и будучность Церкви и Общества. Коли дѣти св. Евхаристіи причащаются, запрашаеся на літургію и старшихъ, котори не тôлько пôдносятъ торжество тои для неба и земли радостнои хвилѣ, коли дѣти, любимцѣ Бога, съ Богомъ соединяются, но и сами зъ неи корыстаютъ пригадуючи собѣ тіи счасливи днины, коли они носили еще одёжь невинности. То есть моя приватна гадка, а благорозумный

душпастырь розсудитъ, о скôлько и где еи въ житье впровадити може.

IV. Справы супружески.

§. 30.

Переглядъ.

Найбôльше переписокъ урядовыхъ мае душпастырь въ справахъ супружескихъ, бо если где инде, то найбôльше въ семъ предметѣ вымагаеся отъ него, щобы мавъ точне знанье законôвъ церковныхъ и державныхъ получене съ розвагою и благорозуміемъ пастырскимъ. Не есть моя задача въ семъ письмѣ подати хоть скорочене право супружеске, я въ тôмъ взглядѣ отсылаю до ученыхъ авторôвъ права церковного, самъ же принявши на себе тôлько должность пояснити тое, що въ житью звычайного душпастыря-пароха случаеся або хоть случитися може, ограничуся на короткôмъ поясненью тыхъ урядовыхъ письмъ, котори въ справахъ супружескихъ кождый душпастырь выставляти и составляти обовязанъ, и послѣдую въ тôмъ взглядѣ порядокъ отъ мене изъ практичныхъ взглядôвъ въ моемъ пастырскôмъ богословію (§§. 356—358) принятый, и буду говорити о перепискахъ относячихся: *А)* До права пристояти супружеству. *Б)* До испыта предшлюбного. *В)* До заручинъ. *Г)* До оповѣдей (оглашенiй). *Д)* До вѣнчанія. *Е)* До спорныхъ дѣлъ супружескихъ.

§. 31.

А) Право пристояти супружеству.

1. Коли яки особы являтся у пароха въ цѣли заключенія супружества, обовязанъ тойже пересвѣдчитися найперше, чи тая справа до него належитъ, с. е. чи ôнъ мае право пристояти ихъ супружеству, а тое право мае порядочно тôлько власный парохъ женихôвъ, а власный парохъ женихôвъ есть той душпастырь въ которого парохіи (або капеляніи) они (обѣ або хоть одна сторона) свое властиве або невластиве помешканье маютъ. Иде про тое въ тôмъ предметѣ о сконстатованье, где и якъ долго женихи дѣйстно обитаютъ (мешкаютъ). Если тое пароху есть вѣдомо, бо ихъ лично знае яко своихъ прихожанъ, то не потребуе дальше нiякого свѣдоцтва, и може приступити до дальшого урядованья; въ противнôмъ случаю обовязани женихи предложити свѣдоцтво мешканья потверджаюче, що хоть одна сторона въ парохіи взглядного душпастыря мешкае найменьше 6 тыжней. Таке свѣдоцтво, особливо въ великихъ городахъ необходимо потребне, выставляе его властитель або завѣдатель

дома, въ которôмъ женихи обитаютъ, а потверджае (въ Вѣдни) полиція и выдѣлъ громадскій.

2. Власный парохъ волоцюгôвъ (vagi, Vagabunden, Landstreicher), котори ани властивого ани невластивого помешканья не маютъ (qui nec verum, nec quasi-domicilium habent), есть той парохъ, въ которого парохіи они случайно перебываютъ (Anweisung für die geistl. Gerichte Oesterreichs §. 45), и для того они могутъ заключити супружество въ присутствіи того пароха, въ которого парохіи истинно находятся. Однакожь Соборь Тридентійскій напоминае парохôвъ (sess. 24 de ref. matr. cap. 1), щобы не легко припущали такихъ людей до супружества, но найперше здѣлали съ ними точный протоколъ, съ тымъ отнеслися до своего Епископа, и пôсля его рѣшенія собѣ поступили. Въ такôмъ протоколѣ належитъ записати имя и прозвище волоцюгôвъ, ихъ мѣсце родженья, вѣкъ, вѣроисповѣданіе и занятіе, походженье с. е. имя, прозвище, вѣкъ, станъ, и мѣсце мешканья родичей, где и якъ долго перебували, яки свѣдоцтва маютъ, чи не суть заручени, и въ кôнци чи суть готови свои сознанія присягою потвердити.

§. 32.

Б) Испытъ предшлюбный.

Той испытъ (examen sponsorum, Brautprüfung) есть необходимо потребный, и долженъ перевестися протоколярно (Protocollon antebannale), и остати записаный до дотичнои книги, котора въ актахъ парохіальныхъ хоронится, щобы душпастырь на случай, если бы пôзнѣйше яка перепона выявлена остала, мôгъ доказати, що ôнъ пôсля закона собѣ поступивъ. До испыта предшлюбного належитъ найперше пересвѣдчитися, чи въ данôмъ случаю не заходитъ яка перепона, а посемъ довѣдатися, чи женихи въ правдахъ вѣры и нравственности суть належито объучени. Испытъ предшлюбный зо взгляду на можливи перепоны и прочи обстоятельства отбываеся въ притомности двохъ свѣдкôвъ, испытъ изъ религіи отправляе душпастырь, въ иннôмъ угоднôмъ часѣ съ обома женихами, если до его парохіи обѣ стороны належатъ, если же одна сторона до иннои парохіи належитъ, то она должна той испытъ у своего пароха отправити и отвѣтнымъ свѣдоцтвомъ выказатися. Образецъ такого свѣдоцтва есть:

„Симъ посвѣдчаю, що Н. Н. намѣряючій въ станъ супружескій вступити при предпринятôмъ съ нимъ дня . . . испытѣ добру (достаточну, отличну) вѣдомость науки вѣры и нравственности оказалъ.

Потокъ, дня ..... Н. Н.

Доки женихи такимъ свѣдоцтвомъ не выкажутся, або дотичный испытъ не зложатъ, не можна до дальшого урядованья приступити.

Испытъ або протоколъ предшлюбный (protocollon antebannale) можна, если где не есть инна форма приписана перепровадити ведля слѣдуючого взора:

Протоколъ предшлюбный составленый дня 5. Мая 1875 съ женихами Н. Н. и Н. Н. въ присутствіи свѣдкôвъ Н. Н. въ канцелярiи парохіальнои въ Н. черезъ пôдписаного пароха.

(По тои написи ставитъ парохъ слѣдуючи вопросы, и пише ихъ на лѣвои сторонѣ листа, а отвѣты на правои.)

Вопросы женихамъ ставлени:

1. Яке есть ваше имя и прозвиско:

2. Вѣроисповѣданіе? (Если одна сторона есть акаѳолическа, то пытаеся дальше: *а)* Чи вы безженный, чи жонатый? а если скаже, що розлученый, пытаеся дальше: *б)* Чи ваша жена (мужъ) еще жіе? *в*) До которого пастората належите? *г*) Чи обовязуется ваши дѣти въ каѳолическои вѣрѣ воспитовати? Коли обѣ стороны на тое согласятся, можна заразъ пôсля инструкціи Львовскои Митр. Консисторіи наведенои въ моемъ пастырскôмъ богословію въ §. 366. желати отъ нихъ, щобы пôдписали отвѣтный реверсъ.)

3. Где есть ваше помешканье?

4. Отъ коли тамъ мешкаете? Чи маете може еще инне мешканье? До которои громады належите?

5. Где и коли вы родилися и остали крещени? и где суть ваши метрики? (Тутъ должни женихи предложити свои метрики.)

6. (Если женихи малолѣтни.) Чи маете позволенье отца або власти опѣкунчои? (Тутъ малолѣтна сторона предкладае взглядне письмо, або если протоколу отецъ малолѣтнои стороны присутствуе, то може теперь дати свое позволенье, кокоторе въ протоколѣ запнсуеся, и его и двохъ свѣдкôвъ пôдписами стверджаеся.)

7. (До жениха.) Чи вы выйшли вже зъ третои клясы побора войскового? и чи маете на доказъ того письмо отъ ц. к. староства.

8. (Если межи женихами есть чужестранецъ.) Чи вы маете право австрійского обывательства, и где есть отвѣтне письмо? або чи маете (где тое приписано) позволенье заключити супружество отъ политичнои власти вашои отчины?

9. Чи вы безженни (вôльного стану)? А если скаже, що вдовецъ або вдова: *а*) якъ ся называлъ першій мужъ? *б*) где есть метрика его смерти?

10. Чи вы вже передше не здѣлали съ иннею особою заручинъ? А если здѣлалъ: Чи теперѣшна обручниця не есть матерь, донька або сестра первои обручницѣ?

11. Якъ ся называютъ ваши родичи и дѣды?

12. Чи не заходитъ межи вами яке сродство? (Тутъ треба, где можна зъ метрикъ за правдою слѣдити.)

13. Чи не заходитъ межи вами духовне сродство? (зъ кумôвства.)

14. (До свѣдкôвъ.) Чи вы чули и розумѣли всё, що женихи сказали, и чи потверджаете истинну ихъ сознаній?

15. (До женихôвъ и до свѣдкôвъ.) Чи есьте готови въ случаю потребы ваши тутъ здѣлани сознанія присягою потвердити?

16. (Такъ само.) Чи маете еще що додати, примѣтити або перемѣнити?

Понеже никто ничь бôльше не додалъ ани не примѣтилъ, осталъ протоколъ отчитаный и отъ всѣхъ пôдписаный. Дня якъ высше.

Н. Н.,	Н. Н., женихъ,
парохъ.	Н. Н., обручниця.
Н. Н.,	Н. Н., свѣдокъ.
яко письмоводитель (если можна такого мати).	Н. Н., свѣдокъ.

Кромѣ того, если обстоятельства будутъ по тому, долженъ душпастырь еще окремо при данои случайности слѣдити, чи тутъ не заходитъ яка инна обезславляюча перепона, н. пр. изъ кровосмѣшенія (unehrbare Schwägerschaft), або чи родичи не силуютъ и т. п., що однакожь не потреба до протокола записовати.

§. 33.

Поступованье зо взгляду на грамоты, яки женихи передъ оповѣдями предложити маютъ.

Тутъ буде найперше бесѣда о тôмъ, якъ належитъ поступати, если женихи не маютъ грамотъ, которыхъ предложенье при протоколѣ предшлюбнôмъ есть потребне. Такъ:

1. Если одна сторона женихôвъ не мае метрики крещенія, и туожь ніякимъ способомъ получити не може, бо н. пр. книги метрикальни погорѣли, або не знае, где есть записана и т. п., тогди есть рѣчь милосердія душпастыря постаратися о освободженье тои особы отъ предложенья метрики. Въ такôмъ случаю удаеся парохъ пôсля роспорядженья в. ц. к. Министр. Правосудія и Министр. Вѣроисп. и Просвѣщ. зъ дня 14. Студня 1859. (ср. Паст. богословіе §. 358.) до своеи Консисторіи съ отвѣтнымъ прошеніемъ, и получивши рѣшеніе пôсля того поступае.

2. Если женихъ (вдовецъ) не хоче або не може предложити належите свѣдоцтво смерти жены, но предкладае инни письма, котори смерть его супруги потверджаютъ, не може душпастырь тымъ задовольнитися, но обовязанъ справу предложити Консисторіи, и пôсля ея рѣшенія поступити.

3. Если женихи пароху суть незнаеми, и свое твердженье, що суть безбрачни, належито доказати не могутъ, не можна ихъ вѣнчати, доки не выкажутся свѣдоцтвомъ, що суть безбрачни (Ledigschein). Въ многихъ епархіахъ есть выразный законъ, що ніякого чужого чоловѣка не можна до вѣнчанія припустити, доки такимъ свѣдоцтвомъ не выкажеся. Коли пароху прійде таке свѣдоцтво выставляти, долженъ точно о взгляднои особѣ вывѣдатися, ажь потôмъ желаеме свѣдоцтво выставити, которе може такъ гласити:

Подписаный симъ посвѣдчае, що обитающій въ Вѣдни Гринь Петришинъ, родомъ зъ Липя, повѣта Турка въ Галичинѣ, тутъ не есть зарученый, ани, о скôлько изъ совѣстного изслѣдованья показалося, ніяка инна перепона противъ его супружеству не заходитъ. Тое моимъ власноручнымъ пôдписомъ и печатію урядовою потверджаю.

Липье, дня ..... Н. Н., парохъ.

„Ex parte infrascripti parochi testimonium perhibetur, virum Joanem Mazur in pago Lysa góra N. C. 145, districtus N. in Galicia natum, nunc temporis in N. habitantem, status liberi nullisque sponsaliis legitimis irretitum esse, neque, in quantum diligentissima cum appropinquis ejus vicinisque fide dignissimis disquisitione habita comperire licuit, aliud impedimentum obversari, quominus valide et licite alibi matrimonium contrahere possit, id, quod sub sigillo parochiali consueto et nominis subscriptione testor.

N. die .....

Въ прочёмъ тое обстоятельство потверджае взглядный парохъ и въ свѣдоцтвѣ оповѣдей.

Переписки при случившихся перепонахъ супружескихъ.

§. 34.

Вычисленье перепонъ супружескихъ.

Перепоны супружески (Impedimenta matrimonii, Ehehindernisse) суть розличного рода, именно:

I. Перепоны уничтожаючи (irritantia).

A) Перепоны изъ недостатка согласія (Impedimenta ex defectu consensus), котори суть двоякого рода: або *a)* повстаючи изъ природнои невозможности дати законне

согласіе, або *б)* изъ того, що одна часть законно не согласилася на супружество.

До *а)* рода перепонъ повстаючихь изъ недостатка согласія належитъ:

а) Недостатокъ здорового розума (dementia); про тое нездôбни (incapaces) до заключенія супружества суть: съумашедши (божевôльни, Wahnsinnige), совершенно упити (Trunkene) и спящи, бо тіи люде не маютъ здорового розсудка ани своеи воли, не могутъ про тое на ничь законно согласитися. Если же у съумашедшого прійде свѣтла хвиля (Lucidum intervallum), въ которои ôнъ своими душевными силами владае, тогди ôнъ може союзъ супружескій заключити. Слѣпи, глухи, нѣми, глухонѣми, котори впрочёмъ маютъ здоровый розумъ, могутъ супружество заключити.

β) Нелѣтность (impubertas), с. е. ведля церковного на римскôмъ правѣ основаного закона не може хлопецъ передъ скôнченымъ 14-мъ, а дѣвчина передъ скôнченымъ 12-мъ рокомъ житья важне супружество заключити, — „nisi malitia suppleat aetatem“, с. е. зъ изнятіемъ такого случая, если бы, — що впрочёмъ у насъ заледво случится, — человѣкъ недоспѣвшій еще до згаданыхъ лѣтъ тѣлесно и съ успѣхомъ смѣшался. (Ведля австрійского права тая перепона еще бôльше заострена перепоною малолѣтности (minorennitas, Minderjährigkeit), о чёмъ низше буде бесѣда.) Зо взгляду на наведени двѣ перепоны супружески каже право австрійске: „Rasende, Wahnsinnige, Blödsinnige und Unmündige sind ausser Stande einen giltigen Ehevertrag zu errichten“. (§. 48 allg. bürg. Ges.-Buch.)

γ) Малолѣтность (minorennitas, Minderjährigkeit), есть перепона супружеска державна, зо взгляду на котору право австрійске каже: „Minderjährige oder auch Volljährige, welche aus was immer für Gründen für sich allein keine giltige Verbindlichkeit eingehen können, sind auch unfähig, ohne Einwilligung ihres ehelichen Vaters sich giltig zu verehelichen. Ist der Vater nicht mehr am Leben, oder zur Vertretung unfähig, so wird nebst der Erklärung des ordentlichen Vertreters, auch die Einwilligung der Gerichtsbehörde zur Giltigkeit der Ehe erfordert“. (§. 49.) „Minderjährige von unehelicher Geburt bedürfen zur Giltigkeit ihrer Ehe, nebst der Erklärung ihres Vormundes, die Einwilligung der Gerichtsbehörde“. (§. 50.) „Wird einem Minderjährigen oder Pflegebefohlenen die Einwilligung zur Ehe versagt, und halten sich die Ehewerber dadurch beschwert, so haben sie das Recht, die Hilfe des ordentlichen Richters anzusuchen“. (§. 52.) Право церковне тои перепоны не знае; тôлько право державне, которе пôдъ малолѣтными розумѣе всѣхъ, котори еще не маютъ 24 лѣтъ.

δ) **Немôчь воздати довгъ супружескій** (impotentia coeundi, seu perficiendi copulam carnalem). **Пôдъ тою перепоною не розумѣеся однакожь неплодность женихôвъ** (impotentia generandi, sterilitas), **но невозможность исполняти должность супружеску, якъ н. пр. у евнухôвъ, кастратôвъ и имъ подôбныхъ; и тая перепона уничтожае супружество если:** *а)* **существовала передъ заключеніемъ супружества** (impontentia antecedens), *б)* **если есть неисцѣлима** (insanabilis). **Доказъ въ тôмъ взглядѣ належитъ до фаховыхъ людей** (Sachverständige, rei periti), **котори о всемъ наочно переконуются. Законъ австрійскій въ тôмъ взглядѣ каже:** „Das immerwährende Unvermögen, die eheliche Pflicht zu leisten, ist ein Ehehinderniss, wenn es schon zur Zeit des geschlossenen Ehevertrages vorhanden war. Ein blos zeitliches oder ein erst während der Ehe zugestossenes, selbst unheilbares Unvermögen, kann das Band der Ehe nicht auflösen". (§. 60 a. b. G. B.)

До *б)* **рода перепонъ повстаючихъ изъ недостатка согласія належитъ:**

α) **Ошибка въ особѣ** (error in persona), **с. е. вѣра, що особа съ которою женихъ дѣйстно заключае супружество, есть тая сама, съ которою ôнъ супружество заключити хотѣвъ, а тимъ часомъ на мѣсто желаемои инна особа остала пôдсунена, уничтожае супружество. Близши поясненья того впрочёмъ рѣдкого случая дае право супружеске.**

β) **Ошибка въ свойствахъ** (error conditionis) **особы если они суть таки, котори тую особу яко певну отъ всѣхъ инныхъ розличну опредѣляютъ** (si error qualitatis in personam redundat), **н. пр. Іоанъ хоче женитися съ найстаршою донькою Гриця Анною, которои лично не знае; тѣмъ часомъ до шлюбу приводятъ ему молодшу доньку Гриця Іоанну, або цѣлкомъ инну женщину, котору ôнъ за свою Анну тримае; — тогди есть супружество неважне, бо нема согласія. Инне свойство** (quod in personam non redundat) **не есть перепоною уничтожаючою. Законъ австрійскій каже:** „Ein Irrthum macht die Einwilligung zur Ehe nur dann ungiltig, wenn er in der Person des künftigen Ehegatten vorgegangen ist." (§. 57.)

Кромѣ того постановляе право державне: „Wenn ein Ehemann seine Gattin nach der Ehelichung bereits von einem anderen geschwängert findet, so kann er ausser dem im §. 121 bestimmten Falle (зри стр. 60.) fordern, dass die Ehe als ungiltig erklärt werde". (§. 58.)

γ) **Насиліе и боязнь** (imp. vis et metus), **есть уничтожаюча перепона, если боязнь есть велика** (metus, qui cadit in virum constantem), **т. е. така, що и розсудный чоловѣкъ въ тыхъ обстоятельствахъ убоится; споводована несправедливымъ внѣшнымъ насиліемъ въ той цѣли, щобы дотична особа певне супружество заключила. Законъ австрійскій**

каже: „Die Einwilligung zur Ehe ist ohne Rechtskraft, wenn sie durch eine gegründete Furcht erzwungen worden ist. Ob die Furcht gegründet war, muss aus der Grösse und Wahrscheinlichkeit der Gefahr und aus der Leibes- und Gemüthsbeschaffenheit der bedrohten Person beurtheilt werden“. (§. 55.)

δ) **Похищеніе** (imp. raptus), **с. е. если кто женьщину насиліемъ зъ одного мѣсця на друге уведе, щобы съ нею супружество заключити. Законъ австрійскій каже:** „Die Einwilligung ist auch dann ungiltig, wenn sie von einer entführten und noch nicht in ihre Freiheit versetzten Person gegeben worden“. (§. 56.)

ε) **Недостатокъ выразного условія** (imp. conditionis), **котора перепона однакожь не може случитися, бо у насъ не есть позволено припущати условнихъ супружествъ, а законъ австрійскій каже:** „Alle übrigen Irrthümer der Ehegatten, sowie auch ihre getäuschten Erwartungen der vorausgesetzten oder auch verabredeten Bedingungen, stehen der Giltigkeit des Ehevertrages nicht entgegen“. (§. 59.)

***Б)* Перепоны походячи изъ правнои невозможности согласитися на супружество; с. е. таки перепоны, котори основуются на положительнôмъ законѣ взбороняючôмъ певнымъ особамъ важне и позволене супружество заключити. Тіи перепоны суть розлични, и основуются:**

1. **На певнôмъ отношенію женихôвъ, именно:**

a) **Сродство** (imped. consanguinitatis), **с. е. вспôльне походженье отъ одного корѣня, и тая перепона сягае въ прямои линіи въ безконечность, а въ бочныхъ линіяхъ пôсля права церковного до четвертого канонного степени. (Ср. дерево родословне съ поясненіемъ. Взор. XIX.) Пôсля права австрійского:** „Zwischen Verwandten in auf- und absteigender Linie: zwischen voll- und halbbürtigen Geschwistern; zwischen Geschwisterkindern; wie auch mit den Geschwistern der Eltern, nähmlich mit dem Oheim und der Muhme väterlicher und mütterlicher Seite, kann keine giltige Ehe geschlossen werden; es mag die Verwandtschaft aus ehelicher oder unehelicher Geburt entstehen“. (§. 65.)

б) **Повиноватство** (imp. affinitatis), **которе есть двояке, або походитъ зъ позволеного сообщенія** (affinitas legitima), **або зъ непозволеного сообщенія** (aff. illegitima). **Повиноватство законне взбороняе супружество въ прямои линіи такъ само якъ и сродство въ безконечность, въ бочныхъ линіяхъ же** (in linea collaterali et transversa) **до четвертого степени включно. Право австрійске:** „Aus der Schwägerschaft entsteht das Ehehinderniss, dass der Mann die in dem §. 65 erwähnten Verwandten seiner Ehegattin, und die Gattin die daselbst erwähnten Verwandten ihres Mannes nicht ehelichen kann“. (§. 66.) — **Повиноватство незаконне взбороняе**

супружество до другого степени включно. Право австрійске тои перепоны не знае. (Ср. дерево повиноватства. Взор. XX.)

в) Публичне благонравіе (imp. publicae honestatis), т. е. повиноватство походяще зъ важныхъ заручинъ або изъ супружества заключеного но не исполненого (ex matrimonio rato non consummato). Въ первôмъ случаю, т. е. если тая перепона походитъ изъ важныхъ заричинъ, взбороняе супружество до первого степени сродства, с. е. зарученый не може женитися съ матерію, донькою, и сестрою зарученои, — а заручена не може пôйти за отца, сына и брата зарученого. Въ другôмъ случаю сягае до четвертого степени сродства включно, с. е. если Гринь и Анна заключили супружество, но Гринь при шлюбѣ умеръ, то Анна неможе пôйти за сродникôвъ Гриня до четвертого степени. Пôсля права австрійского повстае изъ всякого важного супружества, чи оно остало исполнене чи нѣтъ, перепона повиноватства сягаюча до другого каноничного або четвертого гражданьского степени. Но изъ заручинъ не повстае пôсля права австр. ніяка перепона.

г) Правне сродство (imp. cognationis legalis), походяче изъ законного усыновленія (ex legali vel civili adoptione) взбороняе супружество межи адоптуючимъ и адоптованымъ и его потомками (descendentes) находячимися въ часѣ адопціи пôдъ его отцевскою властію, дальше межи адоптованымъ и природными и законными дѣтми адоптуючого, доки пôдъ его отцевскою властію остаютъ. Законъ австрійскій тои перепоны не знае.

д) Духовне сродство (imp. cognationis spiritualis), походитъ изъ св. Таинъ Крещенія и Миропомазанія важно удѣленыхъ и взбороняе супружество межи крещающимъ, крещенымъ и крещеного родичами, — дальше межи миропомазующимъ, миропомазанымъ и его родичами, и межи воспріемникомъ, воспринятымъ и воспринятого родичами. Законъ австрійскій тои перепоны не знае.

2. Перепоны основуючи ся на существуючои связи, котора супружество взбороняе, именно:

а) Высшіи степени священьства (imp. majorum ordinum), с. е. чоловѣкъ „получившій поддіаконатъ не може женитися“.

б) Торжественніи монашескіи обѣты (imp. votorum solemnium), с. е. чоловѣкъ, который торжественніи обѣты монашески зложилъ, не може супружества заключити. Право австрійске: „Geistliche, welche schon höhere Weihen empfangen, wie auch Ordenspersonen von beiden Geschlechtern, welche feierliche Gelübde der Ehelosigkeit abgelegt haben, können keine giltigen Eheverträge schliessen“. (§. 63.)

2. Существуюча связь супружеска (imp. ligaminis), с. е. за житья супругôвъ законно вѣнчаныхъ неможе никотора

сторона важного супружества заключити, хотяй бы супруги розлучилися. Законъ австрійскій: „Ein Mann darf nur mit Einem Weibe, und ein Weib mit Einem Manne zu gleicher Zeit vermählet sein. Wer schon verehelicht war, und sich wieder verehelichen will, muss die erfolgte Trennung, das ist die gänzliche Auflösung des Ehebandes, rechtmässig beweisen“. (§ 62.)

3. На розличію богочестія межи крещеными и некрещеными (imp. cultus disparitatis). Право австрійске: „Eheverträge zwischen Christen und Personen, welche sich nicht zur christlichen Religion bekennen, können nicht giltig eingegangen werden“. (§. 64 a. b. G. B.)

4. На розличію вѣроисповѣданій христіанскихъ межи каѳоликами и акаѳоликами (imp. mixtae religionis), с. е. каѳоликъ не може безъ разрѣшенія власти церковнои съ акаѳоликомъ супружества заключити. Право австрійске не знае тои перепоны.

5. На беззаконію (imp. criminis) именно:

а) Чужолоство (imp. adulterii), которе стаеся перепоною супружескою двоякимъ способомъ: або чужолоство съ обѣтницею супружества, або чужолоство съ неправно заключенымъ супружествомъ. Чужолоство съ обѣтницею супружества (adulterium una cum promissione matrimonii), есть перепона супружеска, если чужолоство есть правдиве, с. е. содѣлане въ важнôмъ супружествѣ — совершенне, с. е. дѣломъ довершене, — формальне, с. е. если обѣ стороны знали, що чужоложатъ, — съ повною свободою здѣлане, с. е. если обѣ стороны добровольно чужолоства допустилися. Обѣтниця супружества же должна бути здѣлана еще за житья невинного супруга, выразна, отъ обохъ сторонъ принята и передъ чужолоствомъ не откликана. Чужолоство другого рода стаеся перепоною супружескою (imp. adulterii cum attentatione matrimonii), если чужолоство правдиве, формальне и довершене съ супружествомъ неправнымъ еще за житья другого невинного супруга остало солѣлане.

б) Убійство супруга безъ чужолоства (conjugicidium sine adulterio), есть тогди перепоною супружескою, если хоть одна изъ виноватыхъ осôбъ про тое наставала на житье невинного супруга, щобы съ другою виноватою стороною супружество заключити.

в) Чужолоство разомъ съ убійствомъ супруга (adulterium cum conjugicidio) стаеся для виноватыхъ осôбъ перепоною супружескою пôдъ наведеными высше условіями. Право австрійске: „Eine Ehe zwischen zwei Personen, die mit einander einen Ehebruch begangen haben, ist ungiltig. Der Ehebruch muss aber vor der geschlossenen Ehe bewiesen sein“. (§. 67.) „Wenn zwei Personen, auch ohne vorhergegangenen Ehebruch, sich zu ehelichen versprochen haben, und wenn um

die Absicht zu erreichen, auch nur eine von ihnen dem Gatten, der ihrer Ehe im Wege stand, nach dem Leben gestellt hat, so kann zwischen denselben auch dann, wenn der Mord nicht wirklich vollbracht worden ist, eine giltige Ehe nicht geschlossen werden". (§. 68 a. b. G. B) **Изъ сказаного показуеся, що въ семъ взглядѣ розличаеся право каноничне отъ права цивильного.**

6. **На недостатку формы приписанои, именно:**

a) **Потаемность** (imp. clandestinitatis). **Пôсла права церковного вымагаеся до важности супружества, щобы женихи въ присутствіи пароха обохъ або хоть одного зъ нихъ, або въ присутствіи инного священника отъ пароха або епископа отпорученого, и двохъ або трехъ свѣдкôвъ свое согласіе заявили. Щобы въ тôмъ взглядѣ законно собѣ поступати, треба памятати на рѣшеніе слѣдуючихъ вопросôвъ: 1, Кто есть той парохъ, который мае право пристояти супружеству, або другого священника къ тому отпоручити (delegare)? Власный парохъ, въ змыслѣ въ §. 31. выложенôмъ. — 2. Кто кромѣ пароха може супружеству важно пристояти (assistere)? Кромѣ власного пароха важно пристоитъ супружеству: Папа въ цѣломъ свѣтѣ, Епископъ епархіальный, генеральный викарій, викарій капитулярный и администраторъ апостольскій всѣмъ супружествамъ взгляднои епархіи; — кождый инный священникъ за выразнымъ, с. е. передъ вѣнчіемъ устно або письменно даным, отъ отпорученого принятымъ позволеньемъ власного пароха або епархіального Епископа; (парохъ може отпоручати, но сотрудникъ нѣтъ). — 3. Яке мае бути присутствіе пароха? Личне, с. е. парохъ мае бути притомный въ хвили, коли женихи согласіе заявляютъ, и бути въ состоянію тое событіе посвѣдчити. Не потреба, щобы ôнъ при тôмъ щось робивъ або говоривъ, достаточно, если тамъ въ тои хвили добровольно або принужденый, нарочно або случайно находився, и знавъ що дѣеся. — 4. Яки свѣдки суть потребни, и яке ихъ присутствіе есть потрёбне? Кождый чоловѣкъ, который содѣлане событіе потвердити може, и при самôмъ событію лично разомъ съ парохомъ и другимъ свѣдком находится. — 5. Якъ маютъ женихи свое согласіе заявити? Якимъ будь внѣшнымъ знакомъ; но парохъ обовязанъ старатися, щобы тое здѣлали приписанымъ въ требнику способомъ. — Право австрійске какже въ тôмъ взглядѣ: „Zur Giltigkeit der Ehe wird auch das Aufgebot und die feierliche Erklärung der Einwilligung gefordert". (§. 69 a. b. G. B.) О оповѣдяхъ буде пôзнѣйше бесѣда; зо взгляду на обявленье согласія каже право австрійске дальше: „Die feierliche Erklärung der Einwilligung muss vor dem ordentlichen Seelsorger eines der Brautleute, er mag nun, nach Verschiedenheit der Religion, Pfarrer, Pastor oder**

wie sonst immer heissen oder vor dessen Stellvertreter in Gegenwart zweier Zeugen geschehen". (§. 75.)

б) До потаемности належитъ також неголошенье трехъ оповѣдей, о чемъ пôзнѣйше въ росправѣ о оповѣдяхъ буде бесѣда.

II. Перепоны запрещаючіи (imped. prohibentia), суть таки, котори супружество заключити заперечаютъ, но заключене не уничтожаютъ ведля засады: „Matrimonium impediunt fieri, permittunt facta teneri". Они суть двояки, церковни и гражданьски (цивильни):

1. Перепоны запрещаючи церковни (imp. impedientia ecclesiastica) суть:

а) Выразный заказъ (запрещеніе) Церкви (Ecclesiae vetitum), который есть двоякого рода: 1. Загальный (общій, vetitum generale): *α*) щобы каѳолики съ акаѳликами не женилися, о чёмъ вже высше була бесѣда; — *β*) щобы дѣти не заключали супружества, если родичи зъ важныхъ и позволеныхъ причинъ тому спротивляются; — *γ*) щобы не залишити гдекоторихъ торжествъ (solennitates), котори Церковь для позволеного заключанья супружествъ приписала, именно; трикратни оповѣди (publicae denuntiationes, Aufgebote), — приличне мѣсце на которôмъ вѣнчаніе дѣятися мае, с. е. звычайно Церковь, — належите приготовленье, с. е. принятіе св. Таинъ Покаянія и Евхаристіи, — и захованье обряда въ требнику приписаного; — *δ*) щобы женихи передъ вѣнчаніемъ разомъ не мешкали. — 2. Почастный (speciale vetitum Eccae) заказъ, который власть церковна зо взгляду на певне супружество выдае, о чёмъ право церковне такъ каже: „Quando adsit suspicio, nupturientibus impedimentum quoddam obstare, aut timendum veniat, nuptias magnis litibus vel scandalis aliisve malis ansam praebituras, sacrorum antistiti jus competit et respective obligatio incumbit, matrimonii celebrationem interdicere. Quamdiu interdictum ab eodem sublatum non sit, matrimonium contrahere illicitum est". (§. 67, Instr.)

Такій почастный заказъ може выдати Папа, Епископъ и парохъ, но той послѣдній долженъ отнестися сейчасъ до Епископа, и пôсля его рѣшенія дальше поступати. Розумѣеся само собою, що такій заказъ можна тôлько зъ важныхъ и справедливыхъ причинъ выдати.

б) Освященный часъ (освященное время, tempus clausum vel sacratum), т. е. непозволено вѣнчати въ слѣдуючи дни: 1. отъ дня св. Ап. Филиппа до Богоявленія, с. е. отъ 15. (27.) Новембрія до 6. (18.) Януарія; 2. отъ понедѣлка сыропустного до Недѣли Ѳоминои; 3. отъ понедѣлка по первои Недѣли, по Сошествіи св. Духа до дня св. Ап. Петра и Павла; 4. отъ 1. (13.) Августа до 15. (27.) Августа; 5. въ день

усѣкновенія чест. главы св. Іоанна Крестителя; 6. въ день воздвиженія честнаго креста; 7. въ середы и пятки, яко дни посту и покаянію посвящени.

в) Важни заручины (обручины, sponsalia), доки законно не остали розрѣшени.

г) Простіи обѣты (votum simplex), с. е. если кто просто (поединчо) зложитъ обѣтъ остати безженнымъ, вступити въ монастырь, не може позволене супружество заключити, доки не получитъ розрѣшеніе отъ законнои власти.

2. Перепоны заказуючи державни (staatliche Eheverbote, impedimenta prohibentia civilia) суть:

а) Должность войскова ведля слѣдуючого закона: „Wer von der Stellungs-Commission als für den Kriegsdienst für immer untauglich nicht anerkannt, oder in der dritten Altersclasse von der Stellungspflicht nicht befreit worden ist, darf sich vor dem Austritte aus der dritten Altersclasse nicht verehelichen. Eine ausnahmsweise Ehebewilligung im Falle vorhandener, besonders wichtiger Umstände an Stellungspflichtige zu ertheilen, ist das Landesvertheidigungs-Ministerium ermächtigt, welches hiezu auch die betreffende Landesstelle delegiren kann“. (§. 44. зак. зъ дня 5. Студня 1868 (Wehrgesetz). Ср. мое Паст. богословіе ст. 830.)

б) Стражники финансови (Finanz-Wachmannschaft), потребуютъ позволенья своего настоятельства.

в) Жена вдова, або законно розлучена (с. е. если еи супружество за неважне узнане остало), если есть бременна, не може передъ родженьемъ, а если еи бременность есть сомнительна, передъ кôнцемъ шестого мѣсяця отъ совершенного розлученья супружества нове супружество заключити. „Wenn eine Ehe für ungiltig erklärt, getrennt, oder durch des Mannes Tod aufgelöst wird, so kann die Frau, wenn sie schwanger ist, nicht vor ihrer Entbindung, und wenn über ihre Schwangerschaft ein Zweifel entsteht, nicht vor Ablauf des sechsten Monates zu einer neuen Ehe schreiten; wenn aber nach den Umständen oder nach dem Zeugnisse der Sachverständigen eine Schwangerschaft nicht wahrscheinlich ist, so kann nach Ablauf dreier Monate in der Hauptstadt von der Landesstelle und auf dem Lande von dem Kreisamte die Dispensation ertheilt werden“. (§. 120 a. b. G. B.) Ведля §. 1. зак. зъ дня 4. Юлія 1872, ч. 111. В. З. Д, удѣляютъ тую диспензу во Львовѣ и въ Краковѣ магистраты, где инде ц. к. Староства. „Die Uebertretung dieses Gesetzes (§. 120) zieht zwar nicht die Ungiltigkeit der Ehe nach sich, allein die Frau verliert die ihr von dem vorigen Manne durch Ehepakten, Erbvertrag, letzten Willen oder durch das Uebereinkommen bei der Trennung zugewendeten Vortheile; der Mann aber, mit dem sie die zweite

Ehe schliesst, verliert das ihm ausser diesem Falle durch den §. 58 zukommende Recht, die Ehe für ungiltig erklären zu lassen, und beide Ehegatten sind mit einer den Umständen angemessenen Strafe zu belegen". (§. 121 a. b. G. B.)

д) **Женихи обовязани передъ вѣнчаніемъ предложити потребни грамоты, именно, якъ вже высше говорено; 1. Свѣдоцтво крещенія, або если се неможливе, освободженье отъ принесенья тогожь; 2. малолѣтни потребне позволенье; 3. лица войскови дотичне позволенье; 4. свѣдоцтво голошеныхъ оповѣдей, если не въ однои парохіи жіютъ; 5. Свѣдоцтво, що суть свободни (ledig, liberi status), если пароху не суть знаеми; 6. вдовы и вдовцѣ свѣдоцтво смерти другого супруга; 7. вдова передъ шестымъ мѣсяцемъ вдо̂вства позволенье отъ политичнои власти; 8. если заходила яка перепона, разрѣшеніе отъ тоиже; 9. по̂ддани австрійски походячи изъ Солноградского (Salzburg), Тироля, Форальберга и Краины позволенье отъ своеи власти политичнои; 10. Чужи по̂ддани (Ausländer) позволенье отъ домашнои власти, если такои потребуютъ. Право каже: „Wenn Verlobte das schriftliche Zeugniss von der vollzogenen Verkündigung, oder wenn die in den §§. 49, 50, 51, 52 und 54 (малолѣтни и войскови) erwähnten Personen die zu ihrer Verehelichung erforderliche Erlaubniss, wenn ferner diejenigen, deren Volljährigkeit nicht offenbar am Tage liegt, den Taufschein oder das schriftliche Zeugniss ihrer Volljährigkeit nicht vorweisen können, oder wenn ein anderes Ehehinderniss rege gemacht wird, so ist es dem Seelsorger bei schwerer Strafe verboten, die Trauung vorzunehmen, bis die Verlobten die nothwendigen Zeugnisse beigebracht und alle Anstände gehoben haben". (§. 78 a. b. G. B.)

§. 35.

Разрѣшеніе отъ перепонъ супружескихъ.

I. Всѣ перепоны супружески дѣлятся на розрѣшими и нерозрѣшими.

Нерозрѣшими (абсолютно) суть перепоны права божого, якъ: недостатокъ спосо̂бности согласитися, немочь исполнити долгъ супружескій, существуюча связь супружеска, сродство въ прямои линіи.

Розрѣшими перепоны суть зновь розлични: 1. Таки, отъ которыхъ бы власть церковна могла разрѣшити, но николи не разрѣшае, якъ: сродство въ ро̂вно̂мъ перво̂мъ степени (братъ и сестра), повиноватство въ перво̂мъ степени прямои линіи (н. пр. о̂тчимъ и пасербица, vitricus, Stiefvater und privigna, Stieftochter), теща и зять (мачоха и пасербъ), розличіе богочестія, чужолоство съ довершенымъ убійствомъ супруга, если тое есть явне, и потаемность (clandestinitas).

— 2. Таки, отъ которыхъ найвысша власть церковна, Папа Римскій, дуже рѣдко и дуже тяжко удѣляе разрѣшеніе, якъ: связь супружеска изъ супружества важного но не исполненого (matr. ratum non consummatum), торжественніи обѣты, высши священія. — 3. Таки, отъ которыхъ власть церковна изъ важныхъ причинъ разрѣшеніе удѣляти звыкла, и до тыхъ належатъ всѣ прочи перепоны права церковного.

Тіи перепоны, котори основуются на недостатку согласія, понеже одна сторона важно не согласилася (ср. §. 34, I. A до a) устаютъ безъ разрѣшенія, если недостаточне согласіе важно и законно остане отновлене.

II. Власть разрѣшати отъ перепонъ супружескихъ мае той, кто право постановилъ, про тое отъ церковныхъ перепонъ супружескихъ разрѣшае найвысша власть Церкви або безпосредственно, або посредственно. Пôсля существуючихъ законôвъ разрѣшаютъ Епископы за уповажненіемъ данымъ имъ отъ Римского Престола въ слѣдуючихъ перепонахъ супружескихъ:

„1. Въ III. и IV. степени сродства и повиноватства съ соизволеного плотского сообщенія; 2. въ сродствѣ духовнôмъ 3. въ повиноватствѣ съ несоизволеного плотского сообщенія если нѣтъ обавы, щобы женихи въ слѣдствіе нечистого отношенія не були съ собою въ рôвной линіи сродни; 4. въ III. и IV. степени невластивого повиноватства походячого зъ matrimonium ratum non consummatum; 5. въ невластивôмъ повиноватствѣ, походячôмъ зъ matrimonium irritum non consummatum, и 6. въ невластивôмъ повиноватствѣ походячôмъ зъ важныхъ обручинъ. Що ся касаетъ прочихъ препятствій: „то належитъ старатись, щобы въ силѣ были удержуваны“. Обыкновенно удѣляе Святѣйшій Апостольскій Престолъ Епископамъ бôльше отдаленымъ власти разрѣшенія (facultates pro foro interno mediante Poenitentiaria на 3 лѣта, a pro foro externo mediante S. Congregatione de prop. fide на 5 лѣтъ). Inter quinquennales facultates приходятъ слѣдуючіи власти діспензованья отъ препятствій супружескихъ: 3. Dispensandi in III. et IV. simplici, et mixto tantum nedum cum pauperibus, sed etiam cum nobilibus et divitibus in contrahendis; 4. Dispensandi super impedimento publicae honestatis justis ex sponsalibus proveniente; 5. Dispensandi super impedimento criminis, neutro tamen conjugum machinante; 6. Dispensandi in impedimentis cognationis spiritualis, praeterquam inter levantem et levatum; 7. Dispensandi et commutandi vota simplicia in alia pia opera exceptis votis perpetuae castitatis et religionis (с. е. вступити въ монастырь). Въ степеняхъ сродства и повиноватства близшихъ отъ III. рôвного, с. е. въ III. сягаючôмъ II., въ II. въ рôвныхъ линіяхъ, и въ II. сягаючôмъ I. получаютъ Епископы власти діспензо-

ванья тôлько на певне невелике число случаевъ; въ I. рôвнôмъ повиноватства задержуеся власть діспензованья Престолу Апостольскому". (Инструкція митроп. Консисторіи Львовскои зъ дня 1. Юлія 1872 до ч. 1275 ст. 4.)

Власть разрѣшати отъ перепонъ супружескихъ гражданьскихъ мае Его Величество Цѣсарь, который тую власть такожь або безпосредственно, або посредствомъ своихъ Урядôвъ выконуе, якъ низше буде сказано.

III. Прошенія о разрѣшеніе отъ перепонъ супружескихъ подаеся до компетентнои власти (ср. мое Паст. богословіе ст. 834) и наводится въ нихъ важни причины (ср. также ст. 835 сл.).

Въ церковныхъ перепонахъ супружескихъ есть компетентна настоя (instantia) або Престолъ Апостольскій або власный Епископъ.

А) Престолъ Апостольскій, который удѣляе разрѣшеніе або черезъ Датарію або черезъ Пенитенціарію,

1. До Датаріи подаеся прошенія о разрѣшеніе въ явныхъ перепонахъ (pro foro externo et in impedimentis publicis), которыхъ обвѣщенье добре имя просителя не нарушае.

2. До Пенитенціаріи подаеся о разрѣшеніе тайныхъ перепонъ (pro foro interno); если же яка перепона, отъ котороro Пенитенціарія разрѣшила або заразъ съ початку не була тайна, або пôзнѣйше сталася явною, то разрѣшеніе не важне, и треба сейчасъ отнестися до Датаріи. Если заходятъ двѣ перепоны одна тайна а друга явна, н. пр. повиноватство зъ позволеного плотского соитія и повиноватство зъ непозволеного плотского соитія, то належитъ просити Датарію о разрѣшеніе въ явнои, а Пенитенціарію о разрѣшеніе въ тайнои перепонѣ. Но въ прошенію до Пенитенціаріи треба тое обстоятельство обявити.

Б) Епископъ, до которого подаеся прошеніе въ рускôмъ языцѣ пôсля высше наведенои инструкціи въ слѣдующихъ случаяхъ: 1. Въ перепонахъ сродства и повиноватства съ дозволеного сообщенія въ III. и IV. степени всегда, а въ степени сягаючôмъ II. або I., въ II. рôвнôмъ степени и въ II. сягаючôмъ I. подаеся до Епископа тôлько тогди, если вѣдомо, що число случаёвъ ему зъ Риму удѣленыхъ еще не вычерпане, въ противнôмъ разѣ подаеся до Риму; 2. въ перепонѣ гражданьского (зъ адопціи) и духовного сродства; 3. въ перепонѣ повиноватства зъ непозволеного сообщенія; 4. въ перепонѣ невластивого повиноватства походячого зъ важныхъ заручинъ; 5. въ перепонѣ невластивого повиноватства походячого съ супружества важного но не совершенного; 6. въ перепонѣ невластивого повиноватства походячого зъ неважного и не-

совершенного супружества; 7. въ перепонѣ беззаконія neutro machinante; 8. и въ перепонахъ запрещаючихъ, яко и о разрѣшеніе отъ оповѣдей.

Въ гражданьскихъ перепонахъ супружескихъ подаеся прошеніе о разрѣшеніе до компетентнои власти мірскои.

§. 36.

Форма прошеній о разрѣшеніе отъ перепонъ супружескихъ церковныхъ.

Прошенія о разрѣшеніе отъ перепонъ супружескихъ должни въ загалѣ подавати сами женихи и тіи пôдписати, може однакожь въ ихъ имени такожь душпастырь просити, що звычайно дѣеся. Въ такихъ прошеніяхъ належитъ заховати слѣдуюче:

1. Всяки прошенія о діспензу подавани до властей церковныхъ не подлежатъ належитости штемплёвои (клеймовои, sind stempelfrei).

2. До Ординаріата пишеся по руски, до Риму въ латиньскôмъ языцѣ.

3. Въ прошеніяхъ до Датаріи стилізуеся до Святого Отца (Beatissime Pater!), въ прошеніяхъ до Пенітенціаріи стилізуеся до Кардинала Префекта (Eminentissime Domine!), въ прошеніяхъ до Еппскопа стилізуеся до самого Епископа або Суда супружеского, не до Консисторіи.

4. Въ кождôмъ прошенію належитъ навести точни даты, отъ кого и зъ ôтки прошеніе подаеся, именно въ прошеніяхъ до Датаріи наводится точно правдиви имена просителей, епархіи и парохіи; въ прошенію до Пенитенціаріи подаеся змыслени имена просителей, правдиве имя епархіи и парохіи, куда рѣшеніе звычайно посредствомъ Ординаріата або Оффиціаліата приходитъ. Такъ само належитъ поступити въ прошенію до Епископа.

5. Саму перепону супружеску належитъ точно, вѣрно и въ еи родахъ выложити, уживаючи при тôмъ способôбъ бесѣды куріи римскои, и если иде о сродство або повиноватство, долучити дерево родословне въ латиньскôмъ языцѣ а до Епископа по руски. Если заходитъ бôльше перепонъ, то належитъ всѣ точно навести, если сродство або повиноватство многократне, тое выразити и отвѣтни родословни дерева долучити.

6. Выложивши перепону выкладаеся причины канонични за диспензою промавляючи. При тôмъ не можна навести ничь, що есть ложне (obreptio), ани таити тое, що належало выложити (subreptio), бо цѣле разрѣшеніе булобы неважне. Наводится найперше важнѣйши причины, ажь посемъ меньше

важни. Достаточни суть двѣ важни причины. (О каноничныхъ причинахъ ср. Паст. богословіе ст. 835 сл.)

7. Особенно треба памятати, що пôдъ карою неважности диспензы належитъ совѣстно сказати, чи межи просячими заходило плотское сообщеніе, и чи оно есть явне, чи тайне. Если оно истинно заходило и есть тайне, то въ прошенію до Датаріи можна оное замолчати, но належитъ его навести въ осôбнôмъ прошенію до Пенитенціаріи. Въ прошенію треба такожь конечно выразити, чи плотское сообщеніе сталося въ намѣреніи лекшого полученья диспензы, чи нѣтъ.

8. Въ прошеніяхъ о разрѣшеніе перепоны вже заключеного супружества належитъ навести и розлични обстоятельства того супружества, именно: чи оно остало заключене тайно (clandestine), чи въ доброи вѣрѣ (bona fide), с. е. чи женихи не знали о перепонѣ, чи въ намѣреніи лекшого полученья диспензы, чи вже наступило плотское сообщеніе, чи нѣ.

9. Коли до Датаріи подается прошеніе о разрѣшеніе въ формѣ убогихъ (in forma pauperum, ср. паст. богословіе ст. 834), то парохъ долженъ тоежь потвердити слѣдуючими словами: „Ego infra scriptus Rector Ecclesiae parochialis loci N. sub districtu dioeceseos N. scio et testificor: N. N. et N. N. subditos praefatae Ecclesiae parochialis esse orthodoxae graeco catholicae fidei cultores, verum adeo pauperes et miserabiles, ut de suo labore tantum vivant. In cujus fidem subscripsi haec .... mensis ... anni ...

N. N.,
Rector Ecclesiae parochialis ad s. Barbaram loci N.

Ординаріатъ зо своеи стороны тое такожь потверджае. (Ср. Взоръ XXI.)

§. 37.

Форма прошеній о разрѣшеніе отъ перепонъ супружескихъ гражданьскихъ.

Коли при испытѣ передшлюбнôмъ окажеся перепона супружеска права цивильного, обовязанъ душпастыръ напомнути интересованыхъ, щобы постаралися о разрѣшеніе отъ тои перепоны у компетентнои власти державнои. Право цивильне каже въ тôмъ взглядѣ такъ: „Aus wichtigen Gründen kann die Nachsicht von Ehehindernissen bei der Landesstelle angesucht werden, welche nach Beschaffenheit der Umstände sich in das weitere Vernehmen zu setzen hat“. (§. 83 a. b. G. B.)

Зъ важныхъ причинъ може про тое ц. к. краеве правительство разрѣшити отъ перепонъ права державного; но яки суть тіи важни причины, право не опредѣляе, но ихъ

опредѣленіе лишае розсудженью взгляднои настои. Однакожь можна припустити, що причины канонично важни такожь и власть политична узнасть за важни. Такожь не каже право цивильне, котори перепоны суть разрѣшаеми а котори не разрѣшаеми; но увзгляднивши обстоятельства можна дальше припустити, що и власть державна не удѣлитъ разрѣшеніе отъ перепонъ права природного и права приватного, и отъ тыхъ, которыхъ разрѣшеніе соблазнительнымъ могло бы ся стати. Въ прочёмъ суть въ тôмъ взглядѣ и для инстанціи политичнои гдеяки ограниченья приписани и такъ: Декретъ дворскои канцеляріи зъ дня 10. Студня 1807 приказуе краевымъ правительствамъ, щобы якъ найточнѣйше розсуджали причины наведени въ прошенію о разрѣшеніе отъ перепонъ супружескихъ, и ажь тогди, коли тіи причины останутъ справджени, и ситель выкажутся свѣдоцтвомъ вѣдомостей религійныхъ, удѣляли разрѣшеніе; — а декретъ тои самои канцеляріи зъ дня 27. Мая 1840 роспоряджае, що если католикъ перейде на акатолическе вѣроисповѣданіе для того, щобы не потребовалъ просити о церковне разрѣшеніе, не може получити политичного разрѣшенія.

О разрѣшеніе отъ перепонъ супружескихъ должни женихи сами просити пôсля слѣдуючого закона: „Vor Abschliessung der Ehe ist die Nachsicht über Ehehindernisse von den Parteien selbst und unter eigenem Namen anzusuchen. Wenn sich aber nach schon geschlossener Ehe ein vorher unbekanntes, auflösliches Hinderniss äussern sollte, können sich die Parteien auch durch ihre Seelsorger, und mit Verschweigung ihres Namens, an die Landesstelle um Nachsicht wenden“. (§. 84 a. b. G. B.)

Передъ заключеніемъ супружества должни отже партіи сами о разрѣшеніе просити; тое однакожь не мае такъ розумѣтися, якобы они сами мали прошеніе писати, тôлько прошеніе должно бути составлене въ ихъ имени, и они маютъ бути на немъ пôдписани. Если перепона супружеска есть права церковного и права державного, то належитъ просити о разрѣшеніе у обохъ властей; въ противнôмъ случаю тôлько у тои власти, котора перепону поставила.

Власть разрѣшати отъ перепонъ супружескихъ державныхъ мае Его Величество Цѣсарь, который тую власть въ найвысшои инстанціи выконуе посредствомъ Министерства внутренныхъ дѣлъ: „Die Entscheidung in oberster Instanz über die Nachsicht von Ehehindernissen gehört zum Wirkungskreise des Ministeriums des Inneren“. (Verord. der Minister der Justiz, des Cultus und des Inneren vom 1. Juli 1868, N. 80 R. G. Bl. §. 2.) Порядочно однакожь таки прошенія подаеся до ц. к. Староства або до компетентныхъ ц. к. войсковыхъ властей, якъ при поодинокихъ перепонахъ сказано. (Ср. Взоръ XXII.)

§. 38.

B) Заручины (обручины).

Отсылаючи до моего пастырского богословія (§. 361) наводжу тутъ еще слѣдуюче:

I. Що суть заручины? Заручины (sponsalia) есть: обѣтниця правдива и взаимна заключити супружество, съ намысломъ (deliberate) и свободно здѣлана, и внѣшнымъ знакомъ выражена (заявлена) черезъ певни до того управнени (de jure habiles) особы.

II. Яки суть правни послѣдствія заручинъ? Тіи суть: 1. Що обручени обовязани: *а)* сохранити собѣ взаимну и честну вѣру обрученія, такъ що тѣлесне сообщеніе ихъ съ третымъ лицемъ стаеся не тôлько грѣхомъ блудодѣянія, но и грѣхомъ противъ справедливости (contra justitiam); *б)* обѣцяне супружество дѣйстно заключити. 2. Що изъ важныхъ заручинъ повстае перепона запрещаюча заключити супружество съ иннымъ лицемъ, доки тіи заручины законно не останутъ розрѣшени. 3. Що изъ нихъ повстае перепона публичного благонравія (imp. publicae honestatis), о чёмъ высше сказано. (Перепона лишь церковна.)

III. Якъ можна заручины законно разрѣшити? 1. Черезъ обостороннe согласіе обрученыхъ (mutuo consensu), 2. если заручины сталися въ нелѣтности (impubertas) одного изъ обрученыхъ, може ихъ тойже розрѣшити, коли станеся лѣтнымъ (puber); 3. если родичи зъ важныхъ причинъ спротивляются, доки дѣти пôдъ ихъ властію остаютъ; 4. если оденъ изъ обрученыхъ до монастыря вступитъ або священія прійме; 5. если одна сторона нарушила вѣру обрученія (fidem sponsalitiam) черезъ блудодѣяпіе, заключене супружество съ инною особою, або безъ вѣдомости другои стороны не знати куда отдалилася; 6. если обстоятельства однои стороны такъ перемѣнилися, що если бы о нихъ друга сторона скорше знала, николи бы не заручилася; 7. если зважившн всѣ обстоятельства треба обавлятися, що тое супружество було бы несчасливе.

IV. Що въ тôмъ взглядѣ приписуе право австрійске? „Ein Eheverlöbniss oder ein vorläufiges Versprechen sich zu ehelichen, unter was für Umständen oder Bedingungen es gegeben oder erhalten worden, zieht keine rechtliche Verbindung nach sich, weder zur Schliessung der Ehe selbst, noch zur Leistung desjenigen, was auf den Fall des Rücktrittes bedungen worden ist“. (§. 45.) „Nur bleibt dem Theile, von dessen Seite keine gegründete Ursache zu dem Rücktritte entstanden ist, der Anspruch auf den Ersatz des wirklichen Schadens vorbehalten, welchen er aus diesem Rücktritte zu leiden beweisen kann“. (§. 46 a. b. G. B.)

А право карне каже: „Die Verführung und Entehrung einer Person unter der nicht erfüllten Zusage der Ehe, soll als Uebertretung mit strengem Arreste von einem bis zu drei Monaten bestraft werden. Ausserdem bleibt der Entehrten das Recht auf Entschädigung vorbehalten“. (§. 506, allg. Strafg. v. 27. Mai 1852.)

§. 39.

Г) Оповѣди (оглашенія).

Зо взгляду на оповѣди зъ церковного становиска отсылаю до моего наст. богословія §. 362, тутъ тôлько наведу приписы державни сюда относячися. Въ тôмъ взглядѣ иде рѣчь о тое, коли и пôдъ якими условіями можна просити о разрѣшеніе отъ оповѣдей (однон, двохъ або трехъ), котори пôсля права церковного и державного три разы голоситися маютъ. Право австрійске каже такъ: „In den Orten, wo keine Landesstelle ist, wird den Kreisämtern die Macht ertheilt, aus wichtigen Ursachen die zweite und dritte Verkündigung nachzusehen“. (§. 85 a. b. G. B.) „Unter dringenden Umständen kann von der Landesstelle oder dem Kreisamte, und wenn eine bestätigte nahe Todesgefahr keinen Verzug gestattet, auch von der Ortsobrigkeit das Aufgebot gänzlich nachgesehen werden, doch müssen die Verlobten eidlich betheuern, dass ihnen kein ihrer Ehe entgegenstehendes Hinderniss bekannt sei“. (§. 86.) „Die Nachsicht von allen drei Verkündigungen ist gegen Ablegung des erwähnten Eides auch dann zu ertheilen, wenn zwei Personen getraut werden wollen, von denen schon vorhin allgemein vermuthet ward, dass sie mit einander verehelicht seien. In diesem Falle kann bei der Landesstelle die Nachsicht von dem Seelsorger mit Verschweigung der Namen der Parteien angesucht werden“. (§. 87.)

Той законъ есть и теперь съ малыми отмѣнами зô взгляду на инстанціи, котори маютъ право разрѣшеніе отъ однои, двохъ або всѣхъ трехъ оповѣдей удѣляти, правосильный. А именно: 1. право разрѣшати отъ однои або двохъ оповѣдей, которе давнѣйше пôсля §. 85 уряды окружни (Kreisämter) мали, маютъ теперь пôсля §. 1, зак. зъ 4. Юлія 1872 ч. 111, В. З. Д.*во Львовѣ и Краковѣ магистраты, а всюди инде ц. к. Староства. 2. Право окружнымъ урядамъ и громадскимъ урядамъ въ §. 86 признане маютъ теперь пôсля закона высше наведеного §. 1 такожь магистраты и староства. Той новый законъ зъ дня 4. Юлія 1872 ч. 111. Вѣст. Зак. держ. въ §. 1. каже такъ: „Folgende Angelegenheiten in Betreff der Eheschliessung werden aus dem Wirkungskreise der politischen Landesbehörden ausgeschieden und den k. k. politischen Bezirksbehörden beziehungsweise in denjenigen Städten, welche eigene

Gemeindestatute besitzen, den mit der politischen Amtsführung betrauten Gemeindebehörden zur Entscheidung in erster Instanz zugewiesen: 1. Die Ertheilung der Nachsicht von der Vornahme einer zweiten und dritten Verkündigung. 2. Die Ertheilung der unter dringenden Umständen erbetenen gänzlichen Nachsicht des Aufgebotes, insoweit dieselbe nicht schon derzeit den oben bezeichneten Bezirks- und Gemeindebehörden zusteht. 3. Die Entscheidung darüber, ob eine Eheschliessung im Falle einer bestätigten (отъ лѣкаря) nahen Todesgefahr ungeachtet des Mangels des erforderlichen Tauf- oder Geburtsscheines vorzunehmen ist. 4. Die Ertheilung der nach §. 120 a. b. G. B. zulässigen Dispensation (отъ вдовичого часу).

Въ кôнци примѣчаю, що о разрѣшеніе отъ оповѣдей належитъ просити и духовну и политичну власть.

А зъ голошеныхъ оповѣдей належитъ выдати свѣдоцтво. (Взоръ XXIII.)

§. 40.

Д) Вѣнчаніе.

Вѣнчаніе отбуваеся передъ власнымъ парохомъ хоть одного зъ женихôвъ (§. 75, о. к. з. г.) а заявленіе согласія (die feierliche Erklärung der Einwilligung zur Ehe) може статися такожь и черезъ полномочника (Bevollmächtigten), но къ тому потребне есть позволенье ц. к. намѣстничества, и въ полномочію должна бути поименована особа, съ которою супружество заключаеся. (§. 76.)

Если вѣнчаніе мае отбутися на третôмъ мѣсци, до которого ни оденъ зъ женихôвъ не належитъ, то законъ австрійскій приписуе слѣдуюче: „Soll die Ehe an einem dritten Orte, dem keine der verlobten Personen eingepfarret ist, geschlossen werden, so muss der ordentliche Seelsorger gleich bei der Ausfertigung der Urkunde, wodurch er einen anderen zu seinem Stellvertreter benennet, diesen Umstand mit Benennung des Ortes, wo und vor welchem Seelsorger die Ehe geschlossen werden soll, in das Trauungsbuch seiner Pfarre eintragen“. (§. 81 a. b. G. B.) „Der Seelsorger des Ortes, wo die Ehe eingegangen wird, muss die geschehene Abschliessung der Ehe in das Trauungsbuch seiner Pfarre mit dem Beisatze, von welchem Pfarrer er zum Stellvertreter ernannt worden, ebenfalls eintragen und die Abschliessung der Ehe dem Pfarrer, von welchem er berechtigt worden ist, binnen acht Tagen anzeigen“. (§. 82 a. b. G. B.)

Уповажняюче письмо може бути такъ составлене:

„На прошеніе обручены́хъ Н. Н. и Н. Н. монхъ прихожанъ, котори всѣмъ законнымъ вымогамъ (требованіямъ) до

заключенья супружества задоситьучинили, симъ удѣляю позволенье (або уповажняю), щобы они тое супружество пôсля формы Тридентійскои въ Церкви Успенія Пресв. Богородицы въ Н. передъ тамошнимъ душпастыремъ, або черезъ него делегованымъ священникомъ заключили. Н. дня . . . Н. Н.“

А делегованый священникъ може по заключенôмъ супружествѣ такъ отповѣсти: „На удѣлене менѣ пôдъ днемъ . . . уповажненье вѣнчати Н. Н. и Н. Н. маю честь отвѣтити, що згадани лица дня . . . въ здѣшнои Церкви передъ мною въ притомности свѣдкôвъ Н. Н. и Н. Н. супружество заключили. Н. дня . . . Н. Н.“

E) Спорни супружески дѣла.

§. 41.

Переглядъ.

Пôсля Собора Трид. належатъ всѣ спорни справы супружески передъ церковный судъ супружескій, що патентомъ цѣсарскимъ зъ р. 1856 остало и зо стороны державнои признане, и выроки церковного суда мали въ слѣдствіе того и передъ державными властями свою вагу. Но згаданый патентъ цѣсарскій осталъ р. 1868 закономъ зъ дня 25. Мая знесеный и отъ того часу стратили церковни суды супружески свою силу въ очахъ державы; для Церкви однакожь суть они якъ перше такъ и теперь важни; и про тое наведу тутъ въ короткости тіи переписки, котори душпастырь въ объемѣ своего дѣланья мати може. Вправдѣ пароxъ не мае права въ спорныхъ справахъ супружескихъ щонебудь рѣшати, тое належитъ до Епископа; но по препорученію Епископа случится ему часто тыми дѣлами заниматися, а часомъ и безъ такого препорученія сими справами заниматися, щобы судъ супружескій мавъ для рѣшенія певну пôдставу. Въ тôмъ взглядѣ може пароxъ мати слѣдуючи справи: 1. при заручинахъ, 2. при розлученью отъ стола и ложа, 3. при обявленью неважности (Ungiltigkeitserklärung) супружества. Може такожь случитися, що пароxъ получитъ препорученіе изслѣдовати якусь спорну справу супружеску яко комисарь суда супружескаго; но тогди получитъ такожь точну инструкцію, якъ мае поступати, про тое не мое дѣло тымъ заниматися; я скажу тôлько о наведеныхъ трехъ точкахъ.

Переписки душпастыря.

§. 42.

1. При заручинахъ.

Понеже заручины пôсля права цивильного ніякихъ послѣдствій за собою не потягаютъ, для того обовязанъ душпастырь

тымъ огляднѣйше поступати, щобы не остало нарушене право церковне. Яки перепоны супружески зъ важныхъ заручинъ повстаютъ, и якъ отъ нихъ разрѣшеніе получити можна, высше сказано. Но важны заручины могутъ такожь статися запрещаючою перепоною, про котору обручени не могутъ съ третою особою позволене супружество заключити. Если про тое: *а)* У пароха явится яка особа съ жалобою, що еи обрученый съ третою особою заручился, и тое достаточно докаже, то обовязанъ застановити дальше голошенье оповѣдей, або если оповѣди вже выйшли, заперечити вѣнчаніе, а партіямъ сказати, щобы удалися до еписк. суда супружеского который справу рѣшитъ. Самъ парохъ не мае должности удаватися до суда супружеского, ажь коли остане возваный мае свое поступованье оправдати. *б)* Если же доказы жалобщика не суть достаточни, або сомнительни, може парохъ старатися той споръ въ добровольнои дорозѣ залагодити, и коли обѣ спорящися стороны поеднаются, тое протоколярно для певности списати, а посемъ може вже до вѣнчанія, которе застановилъ приступити. *в)* Но если угода не прійде до дѣла, тогди долженъ душпастырь вѣнчаніе заперечити, и здѣланый протоколъ суду супр. предложити. Н. пр. до *а)* Парохъ заперечилъ Іоанну Н. вѣнчаніе съ Анною Н. бо Ѳеодора Н. доказала, що Іоанъ Н. съ нею важно зарученый. Іоанъ Н. удався до суда супр. съ жалобою, котору парохъ получилъ съ возваніемъ, щобы свое поступованье оправдалъ. Тое може такъ здѣлати: „Всесв. и Выс. Митр. Ординаріате! При зворотѣ ·/. жалобы Іоанна Н. и Анны Н. въ справѣ запереченого имъ вѣнчанія оправдае подп. свое поступованье слѣдуючимъ:

Съ поименоваными особами осталъ дня . . . приписаный испытъ предшлюбный здѣланый, и понеже ніяка перепона не оказалася, остали ихъ оповѣди дня . . . голошени. Но по другои оповѣди дня . . . явилася у пôдписаного Ѳеодора Н. и съ слезами жаловалася, що Іоанъ Н. съ нею передъ шестома мѣсяцями заручился, и що она отъ него остала бременна. Цѣле село, казала може посвѣдчити, що она всегда честно велася, ажь до неи прійшолъ Іоанъ Н., еи всюди своею обрученою называлъ, и обѣцёвалъ, що заразъ по Великодни съ нею оженится. На доказъ припровадила двохъ свѣдкôвъ Н. Н. и Н. Н. котори потверджаютъ, що Іоанъ истинно Ѳеодору своею будущою женою называлъ и тымъ еи бременность извинялъ.

Не могучи о истиннѣ тыхъ сознаній сомнѣватися, призвалъ пôдп. до себе Іоанна Н., и на здѣланый ему упрекъ ôнъ хотѣлъ тымъ извинитися, що Ѳеодора есть убога, а его родичи желаютъ, щобы ôнъ богато оженился. Казалъ дальше, що ôнъ теперь не може инакше собѣ поступити, що Ѳеодору буде спомагати, а коли ему пôдп. сказалъ, що ему вѣнчатися

не позволитъ, отвѣтилъ, що ôнъ собѣ где инде право найде, и отъ того часу бôльше не показался. Понеже одже не ма сомнѣнія, що Іоанъ Н. съ Ѳеодорою Н. заручился и понеже вѣроятно и Ѳеодора до Вс. Орд. съ жалобою удалася, не мôгъ пôдп. въ семъ случаю вѣнчаніе предприняти, доки справа отъ Вс. Суда супружеского не остане рѣшена. Н., дня . . Н. Н., парохъ".

До *б)* Подôбный случай, но Іоанъ Н. и Ѳеодора Н. погодилися, о чёмъ нарохъ списуе протоколъ.

Протоколъ.

составленый въ парохіи Голодôвка дня 29. Лютого 18 . . въ притомности пôдписаныхъ.

Предметъ: Ѳеодора Н. внесла запереченье противъ вѣнчанію Іоанна Н. съ Анною Н., отъ чого теперь добровольно отступае.

Пôдписаный парохъ вопрошае найперше Ѳеодору:

1. Чи вы обстаете еще при тôмъ, щобы Іоанъ съ вами женился, хотяй вы чули, що ôнъ на тое пôдъ ніякимъ условіемъ не пристае?

Понеже виджу, що хотяй ôнъ бы со мною оженился, то наше супружество було бы несчасливе; про тое не желаю, щобы со мною женился, тôлько хочу, щобы мене такъ долго удержовалъ, доки за мужъ не пôйду, а посемъ давъ менѣ посагъ.

2. Якого удержанья и якого посагу (dos) желаете отъ него?

Я буду задоволена, щобы менѣ мѣсячно дававъ по 5 зол. а яко посагъ 200 зол. а. в.

Посемъ вопрошае нарохъ Іоанна:

3. Чи вы хочете давати Ѳеодорѣ желаеме удержанье и той посагъ?

Посагу 200 зол. дамъ заразъ, однакожь не еи до рукъ но до суду, где тіи гроши такъ долго останутъ, доки она не отдасться. Но удержанья еи дати не могу, бо черезъ тое

могло бы на мене упасти пôдозрѣніе, однакожь я постараюся для неи о службу у моеи родины въ Н., где такъ долго може остати, доки еи мужь не трафится.

4. Чи вы Θеодоро на тое соглашаетеся?

Совершенно, и отрѣкаюся всякого права до его особы.

Посемъ зложилъ Іоаннъ Н. 200 зол., котори остали ц. к. повѣтовому судови отдани; Θеодора просила еще, щобы пôдп. парохъ доиесъ суду супр. що она откликуе жалобу противъ Іоанна подану.

Посемъ перечитано протоколъ, и понеже никто не мавъ що додати або перемѣнити, заключено и пôдписано. Дѣялося якъ высше. Пôдписы пароха и партій.

До *в)*

Прошоколъ

списаный въ парохіи Н. дня . . . . въ притомности пôдписаныхъ.

Предметъ: Найперше старався парохъ поеднати Θеодору Н. яко жалобщика съ Іоанномъ Н. яко обжалованымъ въ справѣ заручинъ.

1. Чи вы Θеодоро обстаете при вашôвъ запереченью, которе сьте дня . . . противъ вѣнчанію Іоанна Н. съ Анною Н. внесли?

Такъ, обстаю и желаю, щобы Іоанъ Н. со мною оженился.

2. Чи не отступили бысьте отъ вашого желанія, если бы вамъ Іоанъ далъ слушне вынадгородженье?

Отступлю, если менѣ сейчасъ выплатитъ 300 зол.

3. Чи вы Іоанъ Н. хочете Θеодорѣ Н. желани 300 зол. выплатити?

Нѣтъ, не дамъ ани зломанои бабки, ани ся съ нею не оженю; а если еи кривда, то най иде до суду.

Пѡдписаный парохъ робилъ обомъ сторонамъ еще много представленья, но безъ успѣха; про тое продолжалъ протоколъ, щобы запевнитися, чи тіи особы були истинно заручени, чи нѣтъ.

4. Чи вы Іоанъ обѣцяли Ѳеодорѣ, що съ нею оженитеся?

На тое собѣ не пригадую. Вправдѣ знавъ ся я съ нею кѡлька мѣсяцей, но я не гадаю, щобымъ обѣцявъ съ нею женитися.

5. Понеже Іоанъ запереча, щобы обѣцялъ съ вами женитися; якъ вы можете тое доказати?

Я на тое могу присягу зложити; а въ прочёмъ покликуюся на Н. Н. и Н. Н., котри чули, якъ Іоанъ казалъ: Не о долго мы обое поберемося, и я прошу тыхъ свѣдкѡвъ призвати.

6. Що вы Іоанъ на тое скажете?

Добре, няй тіи свѣдки скажутъ, що знаютъ.

7. Чи вы Н. (1. свѣдокъ) чули, що Іоанъ обѣцялъ Ѳеодору за жену взяти?

Я часто бувъ разомъ съ ними, они тамъ всячину говорили, но що и о чёмъ, то ей Богу не знаю.

8. А вы Н. (2. свѣдокъ) чули, що Іоанъ обѣцялъ Ѳеодору за жену взяти?

Я тѡлько знаю, що они часто сходилися, но чи Іоанъ обѣцялъ съ Ѳеодорою женитися того не знаю.

9. Що вы Іоанне скажете на тіи сознанія свѣдкѡвъ?

Я съ ними соглашаюся.

10. **А вы Ѳеодоро, що скажете на тое?**

Я кажу, що оба свѣдки добре знаютъ, що Іоанъ обѣцялъ женитися со мною, но не хотятъ правды сказати; про тое откликуюся до еп. суда супружеского.

Понеже стороны не мали бôльше що сказати, и до судового рѣшенія откликалися, протоколъ перечитано, заключено и пôдписано. Дѣялося якъ высше. Пôдписы пароха, сторонъ и свѣдкôвъ.

Той протоколъ предкладае парохъ еп. суду супружескому въ отвѣтнымъ справозданьемъ, которе можна такъ составити:

„Всесв. суде супр.! Ѳеодора Н., родомъ зъ Н. пôдъ ч. безбрачна, гр. кае. обряда, явился у пôдп. дня .... съ протестомъ противъ вѣнчанію Іоанна Н... съ Анною Н... утверджаючи, що Іоанъ Н. обѣцялъ съ нею женитися. Понеже отъ своего протеста ніякою мѣрою отступити не хотѣла, кажучи, що докаже существованье заручинъ, возвалъ пôдп. обѣ стороны на день ... до своеи канцеляріи и переслухалъ ихъ протоколярно. Понеже стороны не хотѣли погодится, позволилъ собѣ пôдп. поставити заразъ вопросы для запевненья существованья заручинъ, и переслухати пôдп. свѣдкôвъ. Передкладаючи въ прилозѣ протоколъ ./· доноситъ пôдп., що застановилъ въ рѣчи стояче вѣнчаніе, и смиренно проситъ о выс. роспорядженье взглядомъ дальшого поступованья. Н. дня ...“

§. 43.

2. При розлученью отъ стола и ложа.

Право церковне розличае двояке розлученье отъ стола и ложа (separatio a thoro et mensa); довременне и всегдашне. Родъ всегдашного розлученья есть н. пр. если оденъ супругъ вступитъ въ монастырь. Всегдашне розлученье може оскорблена часть желати, если другій супругъ допустився чужолоства, съ изнятіемъ случая, если жалобщикъ тое чужолоство одобривъ, допустивъ або споводовавъ, або и самъ чужолоства допустився. Довременного розлученья отъ ложа и стола може оскорбленый супругъ вымагати зъ слѣдуючихъ причинъ: *а)* Если другій супругъ отъ христіанства отпаде; *б)* если жалобщика до отпаденія отъ вѣры або до злочиньства намавляе; *в)* если житье або здоровлье жалобщика на небезпеченьство выставляе; *г)* если обжалованый долго тѣлесну заразливу недугу терпитъ; *д)* если его черезъ

довшій часъ морально переслѣдуе; *е)* если его злобно опуститъ; *ж)* если допустится такихъ переступленій своего званія, черезъ котори жалобщика маетокъ або добре имя остане на небезпеченьство выставлене. — Сторона виновата не мае права просити о розлученье, тôлько оскорблена. — Розлучени супруги могутъ кождого часу безъ судового позволенья до себе повернути и яко супруги жити.

Впрочёмъ судове розлученье отъ ложа и стола належитъ до мірского суда, душпастыръ обовязанъ тôлько старатися поеднати спорящихся супругôвъ, и то три разы лишаючи межи поодинокими разами хоть по 8 дней часу до намысла, а коли его старанья останутъ безъ успѣшни, мае имъ выставити отвѣтне свѣдоцтво. Давнѣйше, т. е. до р. 1868 були спорящися супруги обовязани явитися у своего душпастыря, щобы его представленья выслухати, а если бы тое не хотѣли здѣлати, мала политична власть должность ихъ къ тому принудити; но теперь той законъ знесеный, и законъ австрійскій который въ §§. 104. и 105. (общ. кн. зак. гражд.) приказовавъ, що таки супруги должни найперше явитися у своего душпастыря и ему высказати причины, для которыхъ хотятъ розлучитися а коли всяки трикратни представленья останутъ безуспѣшни, съ взглядным свѣдоцтвомъ отъ своего пароха до суда удатися, — той законъ осталъ знесеный, и въ §. 1. зак. зъ дня 31. Студня 1868 (Nr. 3. R. G. Bl. für 1869) кажеся, що таки супруги не суть обовязани явитися у своего душпастыря, но могутъ просто до суда удатися, що однакожь, если хотятъ, могутъ найперше пôйти до своего душпастыря.

Очевидно, если такій выпадокъ случится, поступитъ собѣ священникъ пôсля давнои практики, буде три разы старатися поеднати спорящихся супругôвъ, выставитъ имъ взглядне свѣдоцтво, которе може такъ звучати: „Симъ посвѣдчаю, що супруги Н. Н. и Н. Н. дня . . . у мене явилися съ желаніемъ, щобы отъ ложа и стола остали розлучени. Пôдписаный робилъ имъ представленья, и въ загалѣ поступилъ съ ними ведля §. 104. о. к. з. г., но тіи трикратни, именно дня . . . дѣлани представленя остали безъ успѣшни, и они остали при своемъ желанію розлучитися отъ ложа и стола. Н. дня . . . Н. Н., парохъ“. Тое свѣдоцтво даеся спорящимъ до рукъ, и они идутъ съ нимъ до суду.

Если бы справа остала выточена передъ церковнымъ судомъ супружескимъ, обовязанъ душпастырь о цѣлôмъ дѣлѣ тому судови точне справозданье предложити.

§. 44.

Ж) При обявленью неважности супружества.

Зо взгляду на той предметъ замѣчаю слѣдуючи правила канонични:

I. Важность супружества можна оспорювати або въ слѣдствіе жалобы, або урядово (ex officio).

А) Обжаловати супружество, с. е. оспорювати его важность (matrimonium impugnare seu accusare), могутъ або сами супруги, або ктонибудь инный, кому тое право выразно не есть одобране.

1. Сами супруги могутъ оспорювати важность супружества про перепоны походячи зъ недостатка согласія, и про перепону немочи воздати долгъ супружескій съ ограниченьями, яки право въ тôмъ взглядѣ постановляе.

2. Кождый инный человѣкъ съ изнятіемъ: *а)* акаѳоликôвъ, *б)* кто есть пôдозрѣлый, що въ тôмъ своеи корысти шукае, *в)* кто знавъ, що тое супружество мае заключитися, знавъ що оповѣди голосятся, но про перепону ему знаему тогди замовчавъ.

Б) Урядово. Коли прійде до вѣдомости судіи церковного якимъбудь способомъ, що певне супружество про заходячу розрѣшаючу перепону есть неважне, долженъ зъ обовязка своего званія оспорювати важность того супружества.

II. Коли до вѣдомости пароха прійде, що певне супружество есть неважне, обовязанъ слѣдити, чи въ данôмъ случаю истинне, и яка перепона заходитъ.

III. Коли выслѣдитъ, що истинно перепона заходитъ, и що она есть нерозрѣшима, обовязанъ тое сейчасъ подати до вѣдомости суда супружеского, и если потреба, прилучити вытяги зъ книгъ метрикальныхъ.

IV. Если выслѣджена перепона есть розрѣшима, но сего рода, що тôлько супруги маютъ право важность супружества оспоривати, то повиненъ душпастырь тôлько тогди до суда супружеского отнестися, коли видитъ, що супружество есть истинно неважне. Ведля препорученія суда супружеского обовязанъ душпастырь старатися наклонити супругôвъ, щобы свое согласіе законно отновили (ср. мое паст. богословіе §. 365.), а коли всё остане безъ успѣха, и обстоятельства того вымагаютъ, просити о исцѣленіе супружества въ корени (sanatio matrimonii in radice).

V. О всёмъ, що душпастырю отъ суда супружеского остане приказане, долженъ точне справозданье предложити. Взоры до высше сказаного:

1. Доносъ о неважности супружества.

Всесв. и Выс. Митр. Ординаріате!

Передъ шестома мѣсяцами явился у смиренно пôдписаного Іоанъ Гречкосѣй, здѣшній прихожанинъ съ прошеніемъ, щобы съ нимъ и съ его обрученою Анною Сиротихою такожь здѣшною парохіанкою, испытъ предшлюбный предприняти, оповѣди гососити и ихъ вѣнчати.

Но пôдписаному було точно вѣдомо, що Анна Сиротиха остала передъ четырма роками отъ Іоанна Гречкосѣя за соизволеніемъ ц. к. намѣстничества за дитину принята, що про тое межи ними заходитъ уничтожаюча перепона супружеска, про тое отмовилъ пôдписаный прошенію Іоанна Гр. съ примѣчаніемъ, шобы найперше постарался о диспензу.

Съ тымъ отдалился Іоанъ Гречкосѣй, и отъѣхалъ до Мизерôвки, повѣта Н., где у своихъ сродникôвъ разомъ съ Анною Сиротихою тря мѣсяцѣ перебувавъ. По трехъ мѣсяцяхъ повернувъ зъ Мизерôвки, и выказався свѣдоцтвомъ вѣнчанія отъ тамошного пароха, що ôнъ оженился съ Анною Сиротихою.

Пôдписаный отнесъ ся неотволочно до пароха въ Мизерôвцѣ въ дописи, въ которои ему цѣлу справу пояснивъ съ прошеніемъ о поясненіе, якимъ правомъ поименовани двѣ особы, котори въ Мизерôвцѣ ани правдивого ани якбы-помешканья не маютъ, тамъ могли вѣнчатися. Парохъ Мизерôвскій отповѣвъ, що ôнъ о ніякои перепонѣ не знавъ, а Іоанъ Гречкосѣй въ тôмъ взглядѣ вопрошеный простаковато и бесчестно смѣявся.

Про тое видится пôдписаный одолженымъ донести о неважности того супружества, которому теперь двѣ уничтожаючи перепоны, именно: гражданьского сродства и потаемности, и одна запрещаюча перепона, именно недостатокъ голошенія оповѣдей, противостоятъ. Н. дня . . .“

2. Прошеніе о исцѣленіе супружества въ корени.

Всесв . . . Въ парохіи пôдписаного жіютъ два супруги Іоанъ Тонькій и Анна родж. Суха, котори передъ десять лѣтами побралися. Они жіютъ порядно и згодливо, и выховуютъ свои дѣти дуже красно. При пересмотрѣ давнѣйшихъ метрикъ выслѣдилъ пôдписаный, що отецъ Анны Тонькои родж. Сухои, Іосифъ Сухій, есть сыномъ неправого ложа Григорія Тонького, дѣда поименованого Іоанна Тонького и нѣкои Магдалины Сухои, що мой попередникъ вѣроятно не зауважавъ; — бо такъ Іоанъ Тонькій якъ и Анна род. Суха суть тутъ крещени, про тое не потребовали принести свѣдоцтва крещенія, а понеже тутъ есть богато людей, котори Тонькій называются, не прійшло моему непередникови певно на гадку, що въ тôмъ случаю заходитъ сродство. Но пôсля прилученого дерева родословного ·/. суть тіи супруги сродниками (Geschwisterkinder) и ихъ супружество неважне.

Понеже могло бы случитися, що тое сродство колись остане выявлене, а згадани супруги о тôмъ ничь не знаютъ и обавлятися належитъ, що если бы о тои перепонѣ дôзналися, ихъ спокôй домашній оставъ бы нарушеный, а кромѣ того, що Іоанъ Тонькій, чоловѣкъ слабого характера, передъ вѣнчаніемъ досить легкій и до нечистого житья склонный, ôтъ

которыхъ блудôвъ его теперь розумна и честна жена вздержуе, коли бы о тои перепонѣ довѣдався, мôгъ бы желати, щобы супружество остало за неважне узнане; — про тое смиренно пôдписаный проситъ, щобы В. В. для тыхъ мнимыхъ супругôвъ исцѣленіе супружества въ корени съ повода сродства второго степени бочнои линіи вселаскаво выробити благоволили. Н. дня . . . Н. Н., парохъ.

§. 45.

Переписки душпастыря зо взгляду на религійно нравственне житье прихожанъ.

Справы сюда относящися суть:

1. Свѣдоцтва нравственности. Одна изъ первыхъ должностей душпастыря есть старатися по можности, щобы его прихожане нравственне и религійне житье провадили, и для того ихъ розумно и оглядно надзоровати; а зъ тои должности выплывае для него право, що если кто изъ его прихожанъ самъ, або якій урядъ зажелае посвѣдченья, якъ певный его прихожанинъ заховался, ему пôсля совѣсти свѣдоцтво поведенія або нравственности выдати. Въ тôмъ свѣдоцтвѣ обовязанъ тôлько щиру правду сказати. Примѣры:

а) Свѣдоцтво нравственности.

Пôдписаный посвѣдчае симъ, що Іоанъ М., селянинъ зъ Н. пôдъ ч. дома 25. повѣта Н. всегда религійно и нравственно заховався, на богослуженіе порядочно учащавъ, святи Тайны частѣйше въ роцѣ пріймавъ, духовне и мірске начальство почитавъ и слухавъ, и съ всѣми въ згодѣ живъ, свою стару матерь примѣрно обходивъ, и свои дѣти религійно и честно воспитовавъ. Н. дня . . .

б) Свѣдоцтво поведенія.

Зо стороны пôдписаного уряда парохіального симъ посвѣдчаеся, що противъ Н. Н. челядника шевского въ Н., который теперь въ судовôмъ изслѣдованью находится, до здѣурядовои вѣдомости ничь вредливого не прійшло. Урядъ пар . . .

Тую послѣдну форму порадно есть уживати особливо по бôльшихъ городахъ, где часто треба выставляти свѣдоцтва нравственности людямъ совершенно незнаемымъ.

2. Прошеніе о разрѣшеніе отъ поста. Тое разрѣшеніе удѣляе Епископъ, або поодинокимъ людямъ, або цѣлымъ заведеніямъ и громадамъ. Въ первôмъ случаю удаеся сама партія, въ другôмъ душпастырь до Епископа съ прошеніемъ, въ которôмъ треба навести важни ведля науки богословія нравственного причины.

3. Прошеніе о выробленье отпуста для певнои Церкви. До пôднесенья религійного житья много причиняются отпустови мѣсця; если про тое душпастырь уважае, що тое для его Церкви було бы пожелане, и мае на попертье своего прошенія достаточни причины, долженъ отнестися до Епископа, который справу розсудитъ и потребне споводуе.

§. 46.

Б) Переписки душпастыря въ справахъ школьныхъ.

О семъ предметѣ къ сожалѣнію мало маю що сказати, понеже школа народна, донька Церкви, остала отъ Церкви одорвана. Душпастырь мае тôлько заниматися выкладомъ науки религіи въ школахъ въ его парохіи находящихся, и тую должность обовязанъ тымъ совѣстнѣйше выполняти, чимъ бôльша оказуеся опасность нерелигійного стремленія въ головахъ многихъ просвѣтителей народа.

Душпастырь обовязанъ про тое въ призначени для науки религіи часы туюжь преподавати, и яко членъ рады школнои мѣсцевои по можности о религійно-нравственне выхованье молодежи старатися.

Для надзора науки религіи поставлени суть въ обохъ Галицкихъ Епархіахъ Школьни Ординаріатски комисарѣ, которыхъ должности опредѣлени суть въ инструкціяхъ отъ обохъ Консисторій выданыхъ. Тіи инструкціи суть въ нашихъ епархіахъ майже совершенно согласни, и про тое наводжу тôлько Инструкцію Перемыскои Консисторіи зъ дня 21. Юнія 1873.

До ч. 2202. Инструкція для Ординаріатскихъ Комисарôвъ для надзора науки богочестія и церковныхъ упражненій молодежи въ школахъ народныхъ, реальныхъ, выдѣловыхъ и гимназіальныхъ въ окрузѣ Епархіи Перемыскои находячихся.

A) Ординаріатскій Комисарь обовязанъ присутствовати пôврочнымъ испытамъ въ всѣхъ школахъ своего Комисаріата, може однакожь за для важныхъ причинъ опредѣлити къ тому своего Заступника, або инного, но николи мѣсцевого душпастыря, и той урядово опредѣленый Заступникъ мае Ординаріатскому Комисарю справозданье изъ своего урядованья предложити.

При тôмъ посѣщенью мае пересвѣдчитися:

a) Чи дотычный священникъ совѣстно и точно удѣляе въ школахъ своей парохіи науку богочестія, кôлько дѣтей на тую науку учащае, и якій успѣхъ показуеся: *б)* яке есть въ загалѣ норовственне поведенье школьной молодежи; *в)* якъ заховуются приписы дотычно участія школьнои молодежи въ св. Тайнахъ Покаянія и Евхаристіи въ церковныхъ упражненіяхъ, дальше дотычно молитвъ передъ початкомъ и по

скôнченію школьной науки, и участія во недѣльныхъ и прочихъ нарочитыхъ богослуженіяхъ, о скôлько то при даныхъ обстоятельствахъ можливымъ оказуеся; а въ школахъ головныхъ, реальныхъ, выдѣловыхъ и гимназіальныхъ дотычно екcгортацій, чи зо стороны учителя або якого нибудь инного лица съ школою въ близшôмъ сношенью стоячого не даются въ религійно-норовственнôмъ отношенью яки соблазни.

Б) При кôнци кождого пôлрочія мае Ординаріатскій Комисарь о всѣхъ, чи то лично, чи черезъ своихъ Заступникôвъ повзятыхъ спостереженьяхъ пріятныхъ або непріятныхъ съ своимъ совѣстнымъ, всесторончымъ мнѣніемъ Еп. Консисторіи точный доносъ предложити.

В) Кромѣ наведеныхъ порядочныхъ посѣщеній, може Ординаріатскій Комисарь школы своего Комисаріата въ кождôмъ часѣ посѣщати, къ чому обовязанъ особливо тогди, если якіись непредвиджени обстоятельства або нарочный приказъ Консисторіи того вымагати будуть; и зъ тыхъ послѣдныхъ посѣщеній долженъ неотволочно справозданье Консисторіи предложити.

Г) При якихъ нибудь посѣщеніяхъ мае Ординаріатскій Комисарь для захованья порядку въ школѣ порозумѣтися взлядомъ тогожь, щобы порядокъ школьный ненарушити. При тôмъ може дотычному катихитѣ удѣляти зо взгляду дидактично-педагогичного свои примѣчанія и звертати его увагу на правосильни приписы церковни и державни, и дружелюбнымъ способомъ его упоминати; но не вôльно ємy давати катихитѣ урядови упомненья, тôлько о спостереженыхъ поблудженьяхъ долженъ донести Еп. Консисторіи и пôсля дотычного рѣшенія собѣ поступити.

Д) На коли бы который Ординаріатскій Комисарь на инне мѣсце осталъ перенесеный або важными причинами бувъ перешкодженый свôй урядъ выповняти, мае о тôмъ Еп. Консисторіи донести.

Перемышль, дня 21. Червця 1873. Іоаннъ, Еппъ.

Наводжу еще слѣдуючи роспорядженья до сего предмета относящися:

1. Ч. 136. Зъ поводу пôднесенныхъ жалобъ отъ школьныхъ радъ, що нѣкоторыи душпастыри ôттягаются и не хотятъ содѣйствовати съ совѣтниками мѣстныхъ школьныхъ радъ въ цѣли составленія выказôвъ молодежи способнои до шкôльнои науки, а про тое учителѣ не маючи тыхъ потребныхъ выказôвъ не суть въ положенію съ початкомъ школьного года, пôсля существуючихъ въ тôмъ взглядѣ школьныхъ приписôвъ науку розпочинати, що вредно вплывае на просвѣту молодого поколѣнья.

Сего ради препоручаесь Преп. Душпастырямъ яко учителямъ богочестія въ народныхъ школахъ, щобы ревнуючи

въ народнои просвѣтѣ благовременно выказовали мѣстнои школьнои радѣ, которои пôсля §. 3. Министерского школьного устава изъ года 1870 суть членами, молодежь до школьнои науки способну, щобы Консисторія не була принужденна, для нерядивыхъ въ томъ взглядѣ острѣйшіи мѣры предпринимати.

Розпорядженіе сообщитъ Пречестный Деканальный Урядъ всѣмъ Ч. Ч. душпастырямъ содеканальнымъ.

Перемышль, дня 7 Студия 1872. Іоаннъ, Еппъ.

2. Rada szkolna krajowa. L. 85. r. s. k. Okólnik do wszystkich Rad szkolnych okręgowych. Celem ułatwienia duchowieństwu, zatrudnionemu przy parafiach, dopełnienia obowiązków względem udzielania nauki religii w szkołach ludowych, rozporządza Rada szkolna krajowa, na przedstawienie przemyskiego Konsystorza obrz. łać. co następuje:

Jeżeli duchownemu, udzielającemu nauki religii w szkole, obowiązki parafialne nie dozwalają przybyć na tę naukę w godzinie, przeznaczonéj na ten cel planem lekcyjnym; natenczas nauczyciel winien godzinę tę zapełnić nauką przedmiotów świeckich, a natomiast odstapić w każdym wypadku dla religii inną godzinę, przeznaczoną dla nauki świeckiéj.

O czém wszystkich nauczycieli należy zawiadomić z uwagą, iż rozporządzenie to udziela się wszystkim Konsystorzom, w celu rozpowszechnienia go między duchowieństwem.

Lwów, dnia 14. stycznia 1872. Gołuchowski.

Въ Перемыскои Епархіи обвѣщено окружнымъ посланіемъ зъ дня 27. Лютого 1872 ч. 11. (шк.)

3. **Ч. 1528. Зъ поводу доносôвъ гдекоторыхъ Ординаріатôвъ, що не могутъ присутствовати испытамъ въ школахъ пôдчиненыхъ округôвъ, понеже тіи испыты майже всюди въ той самъ день ôтбуваются и що гдекотори Рады школьни окружни не доносятъ имъ о речинци испытôвъ, роспорядила высока Рада шк. краева пôдъ днемъ 16. Цвѣтня 1874 ч. 2229, щобы Рады шк. окружни вызначали речинцѣ тыхъ испытôвъ въ той спосôбъ, щобы при нихъ Орд. Комисарѣ могли участвовати, и щобы ихъ о тыхъ речинцяхъ увѣдомляно.**

Подаючи се до вѣдомости Прч. Комисаріата взываеся надъ пôдчинеными собѣ школами пôсля здѣшного роспоряженья зъ р. 1873 до ч. 2202 совѣстно чувати и приказани доносы въ своемъ часѣ сюда подавати.

Отъ Епископского гр. кат. Ординаріата.

Перемышль, дня 18. Мая 1874. Іоанъ, Еппъ.

4. **Дворскій декретъ (Hofdecret) зъ дня 12. Мая 1826 обвѣщеный роспорядженьемъ Губернiи дня 16. Юнія 1826 ч. 32900 обовязуе громады „zur reihenweisen Abholung des Seelsorgers zur Ertheilung des Religionsunterrichtes nicht nur in der Mutterkirche, sondern auch in den zur Pfarre gehörigen Ortschaften“.**

5. Въ кôнци наводжу сюда относячійся законъ зъ дня 20. Юнія 1872. „Gesetz vom 20. Juni 1872 (R.-G.-Bl. Nr. 86), betreffend die Besorgung des Religionsunterrichtes in den öffentlichen Volks- und Mittelschulen, sowie in den Lehrerbildungsanstalten und den Kostenaufwand für denselben.

§. 1. Die den Kirchen- und Religionsgesellschaften gemäss §. 2 des Gesetzes vom 25. Mai 1868 (R.-G.-Bl. Nr. 48) und §. 5 des Gesetzes vom 14. Mai 1869 (R.-G.-Bl. Nr. 62) obliegende Besorgung des Religionsunterrichtes in den öffentlichen Volksschulen schliesst die Verpflichtung zur unentgeltlichen Ertheilung dieses Unterrichtes in sich.

§. 2. Den confessionellen Oberbehörden wird gestattet, durch Zusammenziehung mehrerer Schülerabtheilungen für den Religionsunterricht, oder auf sonstige die Schulordnung nicht störende Weise nach eingeholter Genehmigung der Schulbehörden Einrichtungen zu treffen, durch welche die Erfüllung dieser Verpflichtung erleichtert wird.

§. 3. Ausnahmsweise kann für die Besorgung des Religionsunterrichtes an einer mehr als dreiclassigen allgemeinen Volksschule oder an einer Bürgerschule eine Remuneration ertheilt, oder, jedoch nur an einer Bürgerschule, ein eigener Religionslehrer bestellt werden, wenn und insolange über Antrag der Bezirksschulbehörde die betreffende Landesschulbehörde wegen besonderer Verhältnisse das Bedürfniss hiezu anerkennt.

§. 4. Die regelmässige Ertheilung des Religionsunterrichtes an Lehrerbildungsanstalten und Mittelschulen ist für jede Confession sicherzustellen, welcher wenigstens 20 Schüler in allen Classen zusammen, an welchen die Religion als obligater Lehrgegenstand gelehrt wird, angehören.

§. 5. Rücksichtlich des Rechtes zur Besetzung der mit Gehalt oder Remuneration verbundenen Religionslehrerstellen und des hiebei einzuhaltenden Vorganges haben dieselben Vorschriften Geltung, welche für die westlichen Dienststellen der betreffenden Schulen bestehen; es ist jedoch nur ein solcher Bewerber anzustellen, welchen die betreffende confessionelle Oberbehörde als zur Ertheilung des Religionsunterrichtes für befähigt erklärt hat.

§. 6. Wer den Religionsunterricht an einer Schule ertheilt, untersteht in der Ausübung seiner Lehrthätigkeit den Disciplinarvorschriften der Schulgesetze". — Впрочёмъ отсылаю до закона школьного зъ дня 25. Червня 1873. (Вѣст. зак. краевыхъ зъ дня 1. Юлія 1873 ч. 250.)

§. 47.

Д) Справы убогихъ и пенсіонистôвъ.

I. Въ справахъ убогихъ есть кругъ дѣланья душпастыря отъ часу, коли тыми дѣлами комуны занимаются, обмеженый,

убоги остали вправдѣ священьству, но заведеніями для запомоги убогихъ завѣдуютъ уряды громадски. Въ тôмъ взглядѣ найчастѣйше случится душпастырю выставляти свѣдоцтва убожества, хотяй и тіи теперь властиво уряды громадски повинни бы выставляти. До того предмета примѣчаю:

1. Коли отъ душпастыря ктонибудь зажелае свѣдоцтва убожества, належитъ его спытати, на що ему того свѣдоцтва потреба, а коли яку важну причину наведе, треба туюжь въ выставляемôмъ свѣдоцтвѣ съ точнымъ описаньемъ именн, стана (и т. п.) просителя выразно навести, щобы таке свѣдоцтво не остало злоупотреблене.

2. Если кто желае свѣдоцтво убожества, щобы осталъ безплатно принятый въ домъ убогихъ, въ больницю, въ домъ съумашедшихъ и т. п., то належитъ памятати, що тое могутъ получити тôлько: *а)* Убоги, которыхъ дôмъ убогихъ хоть по части вспирае; *б)* служащи, за которыхъ ихъ господарь не може платити, ани ихъ у себе держати; *г)* особы, которыхъ родичи суть бѣдни, и они сами не маютъ зорôбку. При служащихъ особливо найважнѣйше есть тое обствоятельство, що ихъ службодавцѣ не суть въ состоянію оплатити кошта ихъ лѣченья.

3. Для безплатного принятія въ домъ породу (Gebärhaus), потребне въ Галичинѣ (Hofdecret vom 11. Juli 1839, Z. 20728) свѣдоцтво убожества, выставлене отъ пароха за порозумѣніемъ съ вôйтомъ (Ortsvorsteher) и потверджене отъ ц. к. Староства.

4. До дому найдôвъ (Findelhaus), пріймаютъ кромѣ дѣтей въ домѣ породу уродженыхъ и пôдкиненыхъ, безплатно тôлько дѣти такихъ безбрачныхъ матерей, котори выкажутся свѣдоцтвомъ убожества.

5. До дому сирôтъ (Waisenhaus), могутъ остати принятыми тôлько таки сироты, которымъ родичи ніякого маетку не лишили; и дѣти такихъ родичей, котори не маютъ ніякихъ средствъ до воспитанья своихъ дѣтей.

6. Гденекуда получаютъ убоги слаби безплатно лѣки (медицины) за потвердженьемъ убожества зо стороны пароха.

7. Щобы бѣдни стороны въ процесахъ остали освобожденi отъ належитости штемплевой, должни выказатися належитымъ свѣдоцтвомъ убожества.

8. Ученики хотячи получити освобожденье отъ оплаты школьнои (Schulgeld, didactrum), обовязани выказатися свѣдоцтвомъ убожества отъ уряда громадского выставленымъ а отъ пароха потвердженымъ.

II. Зо взгляду на пенсіонистôвъ обовязанъ душпастырь:

1. Квиты пенсіонистôвъ, провизіонистôвъ, инвалидôвъ и инныхъ людей, котори яку платню милости (Gnadengehalt)

побераютъ, корамизовати, с. е. власноручнымъ пôдписомъ и печатью парохіальною потверджати, що дотычна особа жіе. Такъ потверджае парохъ квиты дефиціентôвъ, сотрудникôвъ, пенсіонованыхъ урядникôвъ, ихъ вдôвъ и сирôтъ, патентовыхъ инвалидôвъ. Тіи квиты не смѣе душпастырь потверджати передъ 25-ымъ або взглядно 2-имъ текущого мѣсяця соотвѣтно тому, коли наведени особы свою платню побераютъ; одже треба таки квиты ажь въ той день пôдписовати, коли ц. к. касы ихъ выплачаютъ; а кромѣ того треба наочно знати, чи пенсіонистъ жіе, и мати певность, що ему платня еще належится, бо н. пр. вдовы тратятъ пенсію, коли на ново за мужъ идутъ. Таке потвердженье може такъ звучати: „Dass der pensionirte k. k. Bezirkscommissär Herr N. N. am Leben ist, wird pfarrämtlich bestätigt. Vom gr.-kath. Pfarramte in N. den 2. März 1878. N. N., Pfarrer. (Печать)“. Або: „Що Іоанъ Горничный, сирота по ц. к. старостѣ Антонію Горничнôмъ жіе, и въ сей парохіи перебувае, и ани ніякой цѣсарскои службы яко урядникъ або воинъ, ани инного удержанья не мае, симъ урядово потверджаеся. Отъ гр. каѳ. уряда парох. въ Н. дня 25. Марта 1878. Н. Н., парохъ. (Печать)“. Або: „Że pan N. N., s. k. pensyonowany kancelista żyje, potwierdza Urząd parochialny w N. dnia 2. Maja 1878. N. N., proboszcz“. (L. S.)

2. Коли яка пенсіею або платнею милости надѣлена, въ парохіи душпастыря перебуваюча особа умре, обовязанъ душпастырь о тôмъ случаю смерти сейчасъ до компетентныхъ властей донести, а имено: *а)* Если умре пенсіонистъ стана духовного, доносить душпастырь прилучаючи его аркушъ платничій и свѣдоцтво смерти (Zahlungsbogen und Todtenschein) до ц. к. Староства и до Консисторіи посредствомъ декана; *б)* если умре пенсіонистъ мірского стана (н. пр. урядникъ), доноситъ до ц. к. староства, и въ доносѣ точно описуе станъ усопшого, и яку, и зъ якого фонда тойже пенсію поберавъ; *г)* коли умре войсковый пенсіонистъ, доноситъ прилучаючи аркушъ платничій и свѣдоцтво смерти до найблизшои команды войсковои, посредствомъ староства; *д)* если умре патентованый инвалидъ, перекрисляе душпастырь его патентъ зъ горы на долину, и тамъ, где записано, що ему послѣдній разъ остало выплачено, записуе день смерти инвалида, и той патентъ разомъ съ свѣдоцтвомъ смерти отсылае до ц. к. староства.

3. Коли вдовы або сироты по ц. к. урядникахъ, котори пенсію або платню милости побераютъ, супружество заключатъ, або иннымъ способомъ останутъ заосмотрени або переселятся на инне мѣсце, долженъ душпастырь, такъ само якъ и тогди, коли они умрутъ, до ц. к. староства о тôмъ донести. Кромѣ того, если вдова по ц. к. урядніку нове супружество заключитъ, треба въ доносѣ до

ц. к. староства навести имя и пр. еи усопшого мужа, и имя, станъ и мѣсце пребуванья еи нового мужа.

4. Душпастырѣ обохъ Галицкихъ Епархій обовязани кромѣ того въ семъ взглядѣ: *а)* Предкладати Консисторіи (а взглядно комиссіи управляющои дѣлами вдôвъ и сирôтъ по священникахъ), списъ вдôвъ и сирôтъ священническихъ, въ Львовскои АЕпархіи въ мѣсяци Новембрѣ (росп. Конс. зъ дня 15. Юнія 1858 ч. 2239), въ Перемыскои Епархіи въ первыхъ дняхъ мѣсяця Сѣчня (росп. Конс. зъ дня 8. Лютого 1873 ч. 546.), въ Угорскихъ Епархіахъ въ мѣсяци Септембрѣ. — *б)* При кôнци року предкладати Консисторіи складки въ протягу року для запомоги каѳол. миссіонерôвъ въ Азіи, Африця и Америцѣ вплынувши (росп. Митр Консист. Львовскои зъ дня 16. Мая 1852 ч. 1771).

§. 48.

Е) Переписки душпастыря въ инныхъ до житья церковного относячихся справахъ.

1. Зо взгляду на акушерки (Hebammen, obstetrices). Поминувши инни сюда относячися должности душпастыря, о которыхъ при Т. Крещенія була бесѣда, повиненъ душпастырь по можности причинятися до того, щобы всюди, где можливе, находилася испытована и заприсяжена акушерка, и щобы по можности выкорешити партачки, пôдъ которыми можна розумѣти кожду женщину, котори и тогди до ремесла берутся, коли бы було можливе призвати фахову акушерку. Очевидно, що тое не всюди и не всегда можливе; но що осягнути можна, о тое треба старатися, а именно, щобы черезъ таку бабу ани дитина ани мати въ религійнôмъ и тѣлеснôмъ взглядѣ не остала на небезпеченьство выставлена, а если бы истинно щось вредливе и противзаконне зайшло, належитъ возвати о помôчь ц. к. староство.

2. Зо взгляду на праздники и богослуженія. Пôсля австрійскихъ законôвъ мае кожде державою узнане исповѣданіе право свое богослуженіе и свои праздники пôсля питомыхъ приписôвъ своеи Церкви обходити, а если бы кто нибудь тое право нарушити важився, обовязана власть политична нарушене право боронити. Зъ того же для душпастыря выплывае право и должность въ случаю нужды о тую помôчь просити. Не впускаючися въ дальшу росправу наводжу тутъ тôлько теперѣшни законы австрійски отсылаючи въ прочёмъ до моего пастырского богословія. (§. 156.)

Законъ зъ дня 25. Мая 1868 (В. З. Д. ч. 49.) каже: Art. 8. „Die Vorsteher, Diener oder Angehörigen einer Kirche oder Religionsgenossenschaft haben sich der von den berechtigten Personen nicht angesuchten Vornahme von Functionen des Gottes-

dienstes und der Seelsorge an den Angehörigen einer anderen Kirche oder Religionsgenossenschaft zu enthalten.

Eine Ausnahme kann nur für jene einzelnen Fälle eintreten, in welchen durch die betreffenden Seelsorger oder Diener der anderen Kirche oder Religionsgenossenschaft um die Vornahme eines diesen zustehenden Actes das Ansuchen gestellt wird, oder die Satzungen und Vorschriften dieser letzteren die Vornahme des Actes gestatten.

Ausser diesen Fällen ist der bezügliche Act als rechtlich unwirksam anzusehen und es haben die Behörden auf Ansuchen der beeinträchtigten Privatperson oder Religionsgenossenschaft die geeignete Abhilfe zu gewähren".

Art. 12. „Keine Religionsgemeinde kann der Leiche eines ihr nicht Angehörigen die anständige Beerdigung auf ihrem Friedhofe verweigern: 1. wenn es sich um die Bestattung in einem Familiengrabe handelt, oder 2. wenn da, wo der Todesfall eintrat, oder die Leiche gefunden ward, im Umkreis der Ortsgemeinde ein für Genossen der Kirche oder Religionsgenossenschaft des Verstorbenen bestimmter Friedhof sich nicht befindet."

Art. 13. „Niemand kann genöthigt werden, sich an den Feier- und Festtagen einer ihm fremden Kirche oder Religionsgenossenschaft der Arbeit zu enthalten.

An Sonntagen ist jedoch während des Gottesdienstes jede nicht dringend nothwendige öffentliche Arbeit einzustellen.

Ferner muss an den Festtagen, was immer für einer Kirche oder Religionsgenossenschaft, während des Hauptgottesdienstes in der Nähe des Gotteshauses **Alles** unterlassen werden, was eine Störung oder Beeinträchtigung der Feier zur Folge haben könnte.

Dasselbe ist bei den herkömmlichen feierlichen Processionen auf den Plätzen und in den Strassen zu beobachten, durch welche sich der Zug bewegt." *)

Art. 14. „Keine Religionsgemeinde kann genöthigt werden, sich des Glockengeläutes an Tagen zu enthalten, an welchen dasselbe nach den Satzungen einer anderen Kirche oder Religionsgesellschaft zu unterbleiben hat."

Art. 15. „In Schulen, welche von Angehörigen verschiedener Kirchen oder Religionsgesellschaften besucht werden, soll, soweit es ausführbar ist, dem Unterricht eine solche Eintheilung gegeben werden, bei welcher auch der Minderheit die Erfüllung ihrer religiösen Pflichten ermöglicht wird."

---

*) Если про тое н. пр. улицями певного города иде великолѣпна процессія Іорданьска, и близко коло Церкви дахи побиваютъ, такъ що на людей бахôвки падаютъ, то душпастырь долженъ памятати, яка его въ такôмъ случаю должнôсть.

Зо взгляду на взаимни отношенья трехъ обрядôвъ каѳолической Церкви въ Галичинѣ Хотяй я поодиноки приписы сюда относячогося закона такъ званои „Конкордіи“ на отвѣтныхъ мѣсцяхъ дословно навелъ, то однакожь для цѣлости и ясности наводжу еще разъ цѣлый той законъ въ подлиннôмъ текстѣ съ пастырскимъ посланіемъ бл. п. Митрополита Спиридіона.

Nr. 136. (Ord.) Spiridion Litwinowicz, Divina miseratione et S. Sedis Apostolicae autoritate Metropolita Haliciensis, Archiepiscopus Leopoliensis etc.

Universo venerabili Clero saeculari et regulari Archidioecesis Nostrae salutem in Domino et Archipastoralem Benedictionem!

E Literis Apostolicis Sanctissimi Domini Nostri, Divina Providentia Pii P. P. IX. die 2. Martii anni elapsi editis a Praedecessore Nostro p. m. Gregorio sub die 16. Aprilis ejusdem anni promulgatis non absque gravi animi commotione intellexistis, Fratres dilectissimi, quanto dolore affectum fuerit paternum cor Suae Sanctitatis ob interna illa dissidia, quibus haec ecclesiastica provincia numerosissimum coetum Catholicorum utriusque ritus comprehendens, his recte turbulentis temporibus misere exagitabatur, ubi Ecclesia catholica et salus animarum, tot tantisque periculis expositae, omnimodam fidelium concordiam, maxime autem sacerdotum Domini unanimem viribusque unitis confortatam curam et vigilantiam de grege Christi expostulant.

Porro Beatissimus Pater praecipuam hujus mali causam in eo sitam esse recognoscens, quod numerosissimae Constitutiones et frequentissima S. Sedis Apostolicae Decreta de Catholicis Orientalis ritus in eorumque favorem plurium saeculorum decursu emanata, in hisce nostris regionibus a quibusdam malevole ignorarentur, ab aliis vero per sinistram interpretationem ad fines minime ecclesiasticos detorquerentur, benignissima illa festinatione, quam Sanctitati Suae jam universalis Ecclesiae Catholicae salus, jam vero paterna Ejus in filios ritus Orientalis teneritudo suggesserat, discordiarum originem radicitus evellere, atque fomitem exacerbationis inter filios ejusdem S. Matris Ecclesiae penitus extinguere ea sapientissima methodo constituerat, ut super fundamento justitiae, inter Catholicos utriusque ritus jura et obligationes pari modo distribuentis, saluberrimum opus pacis, concordiae et charitatis construeret atque suprema, quam in universum Orbem Catholicum tenet Apostolica auctoritate confirmaret.

Cum ingenti igitur animi Nostri gaudio et solatio opus illud Concordiae in Decreto S. Congregationis de Propaganda Fide pro negotiis ritus Orientalis Vobis ob oculos ponimus, intensissimam Vestram attentionen et verecundiam excitantes, ut plenum hujus Decreti tenorem cum filiali pietate et obedientia

excipiatis, ad ejusque religiosissimam observationem omnibus viribus contendatis.

Decretum.

Ad graves et diuturnas controversias dirimendas, quae in ecclesiastica provincia Leopoliensi ob disciplinae varietatem nec non ratione mutuarum relationum inter ecclesiasticos viros latini et graeci ritus inde promanantium non absque christianae charitatis dispendio atque animarum detrimento agitabantur optimo sane consilio utriusque ritus Antistites conventionem seu concordiam sub die 23 Decembris 1853 ineundam censuerunt, quam deinde S. Sedis placito subjiciendam curarunt. Propositam itaque conventionem, cujus examen peculiaribus de causis differi debuit, tandem ex mandato Sanctissimi D. N. Pii PP. IX. Sacra haec Congregatio de Propaganda Fide pro negotiis ritus orientialis ab eodem Pontifice nuper instituta ad trutinam revocavit in generalibus comitiis habitis die 4. et 12. Augusti 1862, in quibus ejusdem conventionis articulos singillatim expendens quoad aliquos satius duxit ab Ordinariis dioecesanis illius provinciae ecclesiasticae necessarias declarationes fore in antecessum exquirendas.

Quod quidem munus commissum est Apostolico Nuntio Vindobonae commoranti, qui laudatos Ordinarios de praedictis declarationibus interrogare non destitit, se cum inter responsionum moras acceptum fuerit in eadem provincia liturgica ac ritualia dissidia non solum non extingui, quin immo quotidie vehementius accensa effervescere, hinc sapientissimo quidem consilio die 2. Martii hujus anni Pontificiae litterae datae sunt ad Leopolienses Archipraesules latini ac rutheni ritus eorumque Suffraganeos excitandos, ut scilicet averti mala, quae ex hujusmodi dissidiis Religioni et animarum saluti impendebant, ac opportuniora, cum citius fieri posset, remedia proponi satagerent, nec non etiam aliquem ecclesiasticum virum Romam mittendum curarent, qui de memoratis liturgicis et ritualibus controversiis Apostolicam Sedem magis magisque certiorem faceret.

Hujusmodi invitatione libentissime accepta ipsimet Antistites haud ulla interjecta mora Romam se contulerunt, quorum aliqui plenam de rerum suarum statu relationem Sanctissimo D. N. humillime exhibuerunt, universi vero Eminentissimo S. Congregationis Praefecto requisitas explicationes super propositam concordiam diligenter tradiderunt.

Hisce mature perpensis, eumdem Eminentissimum S. C. Praefectum cum duobus item Eminentissimis Patribus deputari optimum visum est, coram quibus, omnia deinde in generali Sacri Ordinis conventu relaturis, Leopoliensis utriusque Ecclesiae Praesules suos sensus liberrime patefacerent, et quod

scripto tradiderant, fusius explicarent, et si quid etiam uberius addendum oretenus foret fidenter exprimerent.

Hanc quidem sibi propositam agendi rationem praelaudati antistites nimirum RR. PP. DD. Franciscus Xaverius Wierzchleyski Archiepiscopus Leopoliensis latini ritus, Thomas Polanski Episcopus Premisliensis ritus graeco-catholici, Spiridion Litwinowicz Episcopus Canatensis et Archidioecesis Leopolitanae ritus rutheni vacantis Administrator Apostolicus, ac Josephus Hoppe Praepositus Ecclesiae Cathedralis Premisliensis ritus latini et Sede vacante Vicarius Capitularis grato animo susceperunt, atque explicationibus ultro citroque porrectis, tandem die 17 Julii 1863 de controversis articulis unanimiter convenientes superius memoratae concordiae schema quoad nonnulla immutatum, assentiente etiam, nonnullis tamen animadversis, R. P. D. Josepho Aloisio Pukalski hodierno episcopo Tarnoviensi, qui Concordiae tabulis anno 1853 exaratis subscripserat, eo quod intra limites ejusdem dioeceseos plura Ruthenorum millia Premisliensis autistitis jurisdictioni obnoxia commorentur, S. Congregationis judicio iterum subjiciendum postularunt. Quae sane omnia una cum universis declarationibus ab ordinariis Leopoliensis Ecclesiae, uti superius relatum est, editis proposita sunt in generali conventu diei 30 septembris anni vergentis, ubi Eminentissimi Patres novas Conventionis tabulas in singulis partibus rite excussas paucis variatis probandas censuerunt.

Hanc vero Emorum Patrum sententiam infrascriptus Secretarius in Audientia habita die 6 mensis hujus Octobris Sanctissimo Domino Nostro retulit, qui eadem Apostolica auctoritate confirmans antedictam Conventionem per hoc S. C. decretum approbari mandavit juxta sequentem tenorem.

A) **Sub respectu transitus ab uno ad alterum ritum.**

„*a)* Quilibet in suo nativo ritu permanere tenetur, et arbi„trarius jam permultis tum ad Missionarios et fideles Orientis, „tum ad oras nostras directis Constitutionibus et Decretis „reprobatus transitus, denuo ac severissime prohibetur et „quocumque modo ad effectum deductus, irritus ac nullus esse „declaratur. Quare nemini absque obtenta Sedis Apostolicae „facultate ex uno ad alterum ritum transire liceat. Attamen „quoniam aliquando urgens necessitas forsitan expostulat, vel „rationabiles causae suadere possunt transitum de uno ritu „ad alium, idcirco in hisce casibus ritus mutationi fiet locus, „sequenti tamen methodo religiose servata. Ille qui ex uno „ad alium ritum transire cupit, preces proprio Ordinario „Dioecesano porriget, causas, quae ritus mutationem suadent,

„accurate et fideliter exponens. Ordinarius scriptotenus senten-
„tiam suam super petitione et causis aperiet: hoc autem
„documentum exhibebitur Ordinario alterius ritus, ad quem
„transitus expostulatur; atque hic etiam suam sententiam
„scripto significabit, et omnia transmittet ad S. Sedem, quae
„vel per se, vel per suum delegatum decernet, utrum transitus
„permittendus sit nec ne. In casibus autem urgentibus, qui
„moram non patiuntur, Ordinarius illius ritus, ad quem transitus
„exposcitur, audito, methodo superius enunciata, Ordinario
„alterius ritus, a quo dimittendus est Orator, transitum
„admittet provisorie et sub conditione, si a S. Sede transitus
„hic confirmabitur.

„*b)* A die publicationis initae Concordiae in unaquaque
„Dioecesi utriusque ritus faciendae terminus sex mensium
„praefigitur, intra quem licitum erit partibus, quae arbitrarie
„ritum mutarunt, ad ritum, suum redire, atque hoc desiderium
„Episcopo utriusque ritus partes eaedem insinuabunt. Praedicto
„autem termino elapso, illi qui hac facultate usi non fuerint,
„si laici sint, in ritu illegaliter assumpto ex Apostolico indulto
„perpetuo manebunt, si vero sint Ecclesiastici, ad S. Sedem
„singillatim recurrant, ut provideat.

„*c)* Ab eodem die publicationis Concordiae, si sacerdos
„sive latini sive rutheni ritus quempiam illegitime transeuntem
„sciens et volens ad suum aggregaverit ritum, aggregatio talis
„sit nulla et irrita; et insuper sacerdos, qui hoc grave piaculum
„admiserit, si regularis sit obnoxius erit poenis statutis in
„Constitutione Benedicti XIV, quae incipit D e m a n d a t a m
„c o e l i t u s; si vero sit e clero saeculari sive parochus sive
„operarius prima vice spiritus recollectionibus octo dierum,
„secunda vice quatuordecim dierum, tertia demum vice sus-
„pensione a divinis ipso facto incurrenda et pro casus gravitate
„etiam beneficii privatione, si parochus est praevio processu
„judiciali, si operarius inhabilitatione per triennium ad curatum
„beneficium obtinendum puniatur. Quod si quispiam celato
„nativo ritu, fidelibus alterius ritus se jungeret, et a sacerdote
„alterius arbitrario assumpti ritus obsequia spiritualilia expeteret
„et obtineret, subdolus ille actus, licet post decursum plurium
„annorum in lucem demum prodierit, sit nullus et irritus;
„sacerdos tamen qui advenam suis ovibus inscius adnumerabat,
„insons decleratur, et nonnissi eumdem ad ritum nativum
„relegare teneatur. Si vero etiam iudubitata de nativo advenae
„ritu obtenta notitia, obsequia spiritualia eidem praestare
„pergeret, jam sciens et volens talem advenam suo gregi
„adnumerare nititur; hinc poenis superius positis subji-
„ciendus est.

B) **Sub respectu functionum sacrarum sive liturgico.**

„*a)* Utriusque ritus sacerdotes, qui censuris ligati non „sunt, in Ecclesiis mutuis cum facultate rectoris Ecclesiae „licite super altaribus sive sonsecratis, sive portatilibus, sive „super antimensiis, ut in Ecclesia graeca moris est, singuli „tamen suo ritu et sua lingua ex Apostolico indulto missas „celebrare possunt.

„*b)* Pari modo offerre possunt sacrificium Missae in Ora- „toriis privatis aut sacellis cum licentia Episcoporum in pagis „et coemeteriis reperibilibus sacerdotes utriusque ritus, ast „semper praevia licentia Parochi, in cujus jurisdictione sa- „cellum situm est. In Oratoriis latinorum sacerdotes latini „ritus (juxta Bullam Benedicti XIV., quae incipit Imposito „nobis) tantum super consecrato altari vel super lapidea „pariter consecrata tabula, non autem super antimensiis missas „celebrare tenentur.

„*c)* Si localis Ecclesiae rector censuerit devotioni et aedi- „ficationi fidelium id profuturum, ut in majori populi concursu „persolvatur devotio, nonnisi in altero usitata ritu, e. g. „parastasis, aut decantatio Evangeliorum tempore comitationis „funerum, aut alia similia, nil obest, quatenus devotiones „tales peragantur. Peragi autem debent nonnisi ab illis sacer- „dotibus, in quorum ritu devotiones illae usitantur, et renu- „meratio, quae a populo pro tali devotione offertur, non „rectori Ecclesiae sed sacerdoti functionem peragenti cedat.

„*d)* Non licet Sacerdotibus unius ritus in Ecclesia alterius „ritus (nisi a respectivo parocho expresse invitati fuerint) „benedictiones salis, aquae, frugum, thuris etc. peragere.

„*e)* Visitare loca thaumaturga (sive sub regimine latinorum, „siva rutheno-catholicorum sacerdotum existant) cuilibet liberum „maneat, sintque imagines aliaeque res in uno ritu venera- „biles aequaliter etiam in altero ritu aestimatae.

C) **Sub respectu administrationis sacramentorum.**

„*a)* Nullus sacerdos proles alterius ritus baptizare prae- „sumat, nisi necessitas ob periculum mortis infantis, aut hiemis „inclementia, locorum distantia, intirenis difficultas obstent, „quominus baptisma a proprio sacerdote administrari possit. „Baptismus autem in hisce rerum adjunctis collatus nullo modo „ritus mutationem involvit, neque ad hujusmodi mutationem „ullum praetextum aut colorem praebere poterit. Quilibet „baptismum in praedictis necessitatis aut gravis difficultatis „circumstantiis peragens sacerdos utatur rituali sui ritus. „Sacerdotes vero rutheno-catholici proli ad latinum ritum „spectanti sacramentum baptismi in iisdem commemoratis

„casibus administrantes, etiam confirmationis sacramentum „conferre nullatenus audeant sub poena suspensionis a divinis „ipso facto incurrendae, salvis aliis poenis arbitrio Episcopi „infligendis. Actus autem baptismi in necessitate vel gravi „difficultate, ut supra, collati inscribatur in libro separato pro „baptismate prolium alterius ritus, atque in eo adnotetur, „quod baptizata proles ad alium ritum pertineat. Demum de „collatione hujus baptismi respectivus parochus via officiosa „irremore informetur.

„*b)* Fidelis utriusque ritus apud sacerdotem latini vel „rutheni ritus a suo Episcopo Ordinario adprobatum peccata „sua confiteri et beneficium sacramentalis absolutionis valide „ac licite obtinere possunt. Sacram vero Communionem nemo „aliter ac in suo ritu sumat, scilicet latini sub una specie ac „in pane azymo, rutheno-catholici sub utraque specie, et in „pane fermentato. Curent autem Episcopi, ut in locis thau- „maturgis seu latinis seu ruthenis tot alterius ritus sacerdotes „a parochis invitentur, quod sufficere possint ad Missam ce- „lebrandam, et sacram Communionem distribuendam, juxta „proprium fidelium sive ruthenorum sive latinorum ritum.

„*c)* Matrimonio benedicit secundum antiquissimam in dioe- „cesibus nostris vigentem consuetudinem parochus sponsae. „Idem quoque in matrimoniis mixti ritus, ubi sponsorum unus „est ritus latini et alter ritus rutheni, servandum, et talia „matrimonia a parocho sponsae benedicenda sunt, nisi ambo „sponsi contrarium petierint. In benedicendis talibus matri- „moniis tempus sacratum, quod in utroque ritu diversum est, „observari debet, et ne conscientia alterutrius sponsi laedatur „et aliis fidelibus scandalum praebeatur, cavendum quoque „est, ne benedictio matrimonii in diem jejunii in hoc vel in „altero ritu praescripti incidat.

„*d)* Si ad infirmum sacramentis providendum proprii ritus „sacerdos haberi nequit, potest illi etiam alterius ritus sacer- „dos extremam unctionem oleo sacro in suo ritu usitato „administrare: sacrum vero Viaticum etiam infirmis nonnisi „juxta eorum ritum a proprii ritus sacerdote porrigi debet. „Deficiente autem sacerdote proprii ritus valeat ex Apostolico „indulto latinus a presbytero rutheno in fermentato, et ruthenus „infirmus a presbytero latino in azymo sacrum Viaticum „acciperre.

„Nec baptismus a sacerdote alterius ritus urgente ne- „cessitate vel in gravi difficultate, ut supra dictum est, collatus, „nec confessio peccatorum coram tali sacerdote facta, nec „sacra Communio ex ignorantia sive inadvertentia aut con- „silio ritum mutandi juxta alterum ritum sumpta, nec denique „sacramentum extremae unctionis ab alterius ritus sacerdote

„in articulo mortis obtentum, transitum ab uno ad alterum „ritum producere possunt.

D) **Sub respectu ineundorum matrimoniorum et educationis prolium.**

„*a)* Matrimonia inter rutheno et latino-catholico, prae- „pedire non licet. De talibus vero Matrimoniis ineundis procla- „mationes in Ecclesiis utriusque ritus omnino instituendae, „nonnisi tunc promulgari incipiant, si sponsi utriusque ritus „conditiones lege praescriptas impleverunt. Eo fine sponsus a „suo parocho scripto exaratam contestationem expetat, qua „confirmetur omnes praescriptas conditiones ex parte sponsi „esse adimpletas, et inchoandis proclamationibus intenti ma- „trimonii nil obstare.

„Hanc contestationem parocho sponsae admanuabit, et „similem contestationem intuitu sponsae ab eodem obtentam, „parocho suo adferendam habet. Adquisita hoc modo certi- „tudine de adimpletis conditionibus, uterque parochus ad „inchoandas proclamationes procedat. Graviter reprehendatur „sacerdos proclamationes ideo protrahens aut impediens, quod „pars ad ejus ritum spectans, alterius ritus sponsum sive sponsam „sibi elegerit, aut qui ex hac causa testimonium bannorum sine „mora extradere retractaret, aut demum tali testimonio non „producto, matrimonio benedicere praesumeret.

„*b)* Juxta antiquam praxim, prout jam superius notatum, „benedicit matrimonio parochus sponsae.

„*c)* In posterum ubique proles e matrimoniis mixti ritus „progenitae educabuntur in ritu parentum juxta sexum. Ad „evitanda autem gravia incommoda in familiis mixti ritus, „per dispensationem ab Ordinariis impetrandam facultas fiat „dies festos et jejunia observandi juxta unum eumdemque „ritum, si ita parentes inter se conveniant, quin exinde ritus „ipsius mutatio ullo modo deduci valeat. In matrimoniis tamen „clericorum Ruthenorum abhinc universa proles sequi debebit „ritum patris, atque uxor latina per dispensationem ab Ordi- „nario impetrandam facultatem obtineat festos dies et jejunia „servandi juxta ritum ruthenum. Episcopi pariter dispensare „poterunt cum famulitio in familiis mixti ritus sustentato, ut „circa jejunia et festos dies sese accommodent conventioni „inter conjuges, ut supra dictum est, initae; ast diebus domi- „nicis et festis in utroque ritu in eadem diem incidentibus „devotiones in Ecclesia sui nativi ritus tam conjuges ac filii „quam famuli peragere possunt. Praedictas vero dispensa- „tiones Ordinarii concedent tamquam Apostolicae Sedis „delegati.

„*d)* Quia vero lex retro non agit, idcirco si certo consti- „terit alicubi matrimonia ea lege contracta fuisse, ut universa

„proles ritum patris sequatur, subsistens usus ad evitandas „in familiis et actis parochialibus confusiones, impertita sana- „tione a Summo Pontifice, ultro servetur.

„*e)* Illegitimae proles sequantur matris ritum.

E) Sub respectu mutui adjutorii.

„*a)* In baptizando adjutorium non feratur, nisi in casu „urgentis necessitatis aut gravis difficultatis, prouti jam su- „perius notatum est.

„*b)* Omnis sacerdos a suo Ordinario adprobatus et a „respectivo Ecclesiae rectore requisitus, absque ritus discri- „mine fidelium confessionem audire, et eosdem a peccatis „licite et valide absolvere potest. In assignandis satisfactionis „operibus ratio diversitatis ritus habeatur, et nonnissi talia „eligantur opera, quae in ritu poenitentis sunt usitata. Nulli „sacerdoti ad hoc non auctorisato, absolvere a revervatis ab „Ordinariis licebit. Hoc fine omnes Ordinariatus casus a se „reservatos informandi cleri causa sibi invicem communicabunt.

„*c)* Absque proprii parochi requisitione nullus sacerdos „mortuos alterius ritus sepelire praesumat. Si fideles mortuos „suos in coemeterio alterius ritus sepelire optant, sepulturae „non impediantur. Si ad sepulturam talem proprius parochus „advenerit, proni sint sacerdotes alterius ritus usum campa- „narum, luminarum, feretri etc. concedere erga justam remune- „rationem ei, ad quem pertinet, praestandam. Funebralem „devotionem aut cathechizationem juventutis in Ecclesia alterius „ritus peracturus sacerdos de secuturo suo adventu rectorem „hujus Ecclesiae praevie informare tenetur, qui curare obli- „gatur, ut et Ecclesia patefiat, et peragendae devotiones „parochiales ita ordinentur, ut cum secutura devotione alte- „rius ritus non coincidant et se invicem turbent.

„*d)* In solemnibus processionibus pulsus campanarum „mutuo et gratis concedatur.

„*e)* Generatim in jura parochialia e. g. circa domorum, „esculentorum, pascalium etc. benedictionem nemo involare „praesumat.

„*f)* Episcopis suas Dioeceses canonice visitantibus, etiam „honorem et obsequia spiritualia prompte praestent.

„*g)* Ne inter sacerdotes latini et rutheni ritus in processi- „onibus, sessionibus et aliis solemnitatibus ecclesiasticis simul „peragendis, de praecedentiae ordine controvesiae oriantur, „quibus charitas et mutua animorum concordia turbetur, de- „cretum S. Congregationis Rituum datum 16. Februarii 1630, „quo in causis praecedentiae inter Episcopos latini et Epis- „copos graeci ritus uniti statuitur, nullam rationem, ceteris „paribus, inter illos habendam esse, quam antiquitatis eorum

„promotionis ad Episcopatum, permittente Sanctitate Sua, „pro norma in posterum habebitur ab universo utriusque ritus „Clero ita, ut ad designandam prioritatem in ejusmodi solem- „nitatibus simultanee peragendis non ritus diversitas, sed „tempus ordinationis aut qualitas Ecclesiasticae dignitatis „consideretur."

Post haec Sanctitas Sua, cui apprime perspectum est, arctissimis charitatis vinculis Leopolienses praesules inter sese conjungi, et singulari zelo erga oves sibi concreditas inflammari, eosdem vehementer hortatur, ut toto animo incumbere pergant ad concordiam in suis dioecesibus stabiliendam, et illud certum exploratumque habent, ope hujusmodi conventionis praeteritas controversias omnino diremptas iri, et hinc plurima bona et jucundae pacis, quae a Deo est, uberrimos fructus Latinis et Graecis ecclesiasticae provinciae Leopoliensis fore obventuros.

Datum Romae ex aedibus Sacrae Congregationis de propaganda Fide pro negotiis ritus orientalis die 6. Octobris 1863.

Alexander Card. Barnabò, Praef.

Joannes Simeoni, a secretis.

Ad pleniorem porro hujus gravissimi ac saluberrimi Decreti intelligentiam et in executione ejus securitatem sequentes adhuc animadversiones attentioni Vestrae commendamus.

A) **Sub respectu transitus ab uno ad alterum ritum.**

ad a) **Prima ac principalis hujus Decreti lex, quod „quilibet „in suo nativo ritu permanere teneatur, et arbitarius transitus „severissime prohibeatur atque quocumque modo ad effectum „deductus irritus ac nullus esse declaretur" — item: „quod nemini „absque obtenta Sedis Apostololicae facultate ex uno ad alterum „ritum transire liceat" strictissimae est interpretationis atque quemlibet sacerdotem hujus ecclesiasticae provinciae eo ipso momento in conscientia obligat, quo praesens Decretum ad notitiam ejus pervenerit; ab eodem porro momento valent sanctiones poenales sub *c)* statutae in pleno suo rigore.**

ad b) **Diem, a quo terminus sex mensium hoc articulo pro casibus solummodo praeteritis definitus currere incipit, vigesimam secundam Novembris juxta Calendarium nostri ritus seu quartam Decembris juxta Calendarium Romanum anni currentis pro hac Nostra Archidioecesi praefigimus; hac igitur die, quae est Dominica XXIV. post Pentecosten, populo fideli in Ecclesiis parochialibus congregato et per solertem exhortationem sacram ad attentionem et reverentiam excitato, textum hujus Decreti, in lingua ruthena, quem litteris Nostris pastoralibus sub eodem Vobis communicamus, solemnissime promulgabitis, Missam dein „de**

pace Ecclesiae“ („о соумиренiи Церкви“) rituali praescriptam cum Ecteniis pro Summo Pontifice devotissime celebrabitis et hymni Ambrosiani decantatione concludetis.

Memineritis autem, Fratres dilectissimi! concessionem redeundi ad ritum nativum arbitrarie derelictum per hunc articulum gratiosissime datam nullomodo coactivam sed mere facultativam esse; atque ideo omnibus quidem persuasionis aliisque prudentiae mediis oves Vobis illegitimo transitu ereptas ad reditum commovere satagetis, pariter consilio et auxilio eritis omnibus, qui hujus facultatis beneficio intra terminum praefixum uti voluerint, ut forma hoc articulo praescripta desiderium suum Episcopis utriusque ritus manifestent, in reliquo autem circa hoc ponderosissimum negotium, summa moderatione, lenitate et prudentia procedere debebitis, ne per agitationem vel qualescumque violentiae excessus pacem publicam et tranquillitatem inter catholicam utriusque ritus populationem disturbetis, gravissimam sane et inevitabilem responsabilitatem incursuri.

ad c) Poenae in regulares per Constitutionem Benedicti XIV. quae incipit; „Demandatam coelitus“ statutae sunt sequentes: „privatio vocis activae et passivae et inhabilitatio ad quemcum„que gradum et officium in suis respective Ordinibus, Institutis et „Congregationibus ipso facto incurrenda“. (Bullar. Benedicti XIV. Tom. I, pag. 131, edit. Rom. 1760.)

B) Sub respectu administrationis Sacramentorum.

ad a) Ut actus baptismi in necessitate aut gravi difficultate collati in perpetua evidentia habeantur: quivis parochus Archidioecesis Nostrae, in cujus curatiae ambitu casus baptismi infantibus latini ritus subsidiarie conferendi evenire possunt, librum baptisatorum separatum in forma praescripta praeparabit, et in illo actus memoratos ad amussim hujus Articuli adcuratissime scripto adnotabit, de collato insuper hujusmodi baptismo respectivum parochum via officiosa irremore informabit.

ad b) Communionem sacram rutheno-catholici sub utraque specie et in pane fermentato nonnisi de manibus rutheni sacerdotis, et pariter latini sub una specie et in pane azymo solummodo de manibus latini sacerdotis accipere possunt: contraria in quibusdam hujus provinciae locis consuetudo, qua sacerdotes utriusque ritus sacram Communionem fidelibus promiscue juxta hunc vel alterum ritum distribuere solebant, praesenti Decreto expresse abrogatur, ut videre est in articulo paulo inferiori;

ad d) ubi de Viatico pro infirmis sermo est atque ex Apostolico indulto statuitur, ut latinus sacerdos Communionem sacram Ruthenis solummodo ritu latino, ruthenus autem Latinis solummodo ritu graeco-rutheno impertiri valeat.

C) Sub respectu ineundorum matrimoniorum et educationis prolium.

ad c) Considerantes nimiam Archidioecesis Nostrae extensionem locorumque distantiam RR. Parochos subdelegamus, ut vice Nostra facultatem tribuant familiis mixti ritus, nec non famulitio in iisdem familiis sustentato, dies festos et jejunia observandi juxta unum eundemque ritum, si ita parentes inter se conveniant.

D) Sub respectu mutui adjutorii.

ad b) 1. Dum circa satisfactionis opera in Confessione sacramentali assignanda hoc articulo statuitur, ut ritus diversitatis ratio habeatur, nullatenus poenitentibus latini ritus preces vel alia pietatis exercitia e. g. metanias injungetis, quae solummodo in nostro ritu sunt usitatae, sed capta prius, si opus fuerit, a fratribus sacerdotibus latini ritus desuper instructione poenitentibus latini ritus opera satisfactionis in eodem ritu usitata assignabitis.

2. Casus jurisdictioni Ordinariae Archiepiscopali latini ritus reservati sequentes recensentur: *a)* Simonia. *b)* Levis Clericorum percussio. *c)* Incestus in primo consanguinitatis et affinitatis gradu. *d)* Procuratio abortus foetus animati secuto effectu. *e)* Commixtio carnalis cum judaeis utriusque sexus. *f)* Absolutio complicis in peccato contra VI. praeceptum opero completo. Casu hujusmodi in confessione fidelium latini ritus obveniente pro auctoritatione impetranda ad Ordinariatum Archiepiscopalem latini ritus recurrendum est.

Sic igitur, Fratres dilectissimi! praesens S. Congregationis de Propaganda Fide Decretum summa et Apostolica Sanctissimi Domini Nostri auctoritate roboratum, opus gloriosissimum et in historia S. Unionis epocham faustissimam constituens, Vestrae et gratae posteritatis fidei ac pietati concredimus. Hodie jam in ingens Nostrum ac Vestrum gaudium et solatium valebit in regionibus nostris illud percelebre: „*Roma locuta: causa finita*“, atque coram luce declaratae Apostolicae voluntatis abhinc jam disparebunt dubiorum nebulae, sublatae erunt de medio populi catholici omnes controversiarum et discordiarum praetextus. Audientes porro amabilem vocem paternamque invitationen Sanctissimi Domini Nostri Pii P. P. IX. sub Cujus gloriosissimo Pontificatu tot tantaeque Gratiae in hanc nationem Ruthenam redundarunt, omni animi promptitudine et alacritate pacem et concordiam cum fratribus Vestris latini ritus Sacerdotibus religiosissime observate. Attendite Fratres, temporis, quo vivimus, iniquitatem et horrenda illa pericula considerate, quibus undique premitur S. Ecclesia Catholica, elevate oculos Vestros et videte, quomodo hisce luctuosissimis temporibus inimicus homo non cesset in Dominico agro superseminare zizania tum pestiferis libris et ephemeridibus tum

monstrosis quibusque opinionum portentis, quae catholicae fidei ac doctrinae plane adversantur. Dum igitur de omnibus latebris lupi rapaces inhiant in gregem Domini, flebilis profecto nec ullis sane lacrimis sufficienter deplorandus esset aspectus pastorum ejusdem gregis inter se misere litigantium. — Sacram igitur militiam in regno Dei „*adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum*“ (Ephes. V. 12.) constituentes junctis viribus sistite vos murum pro domo Israël, pro Ecclesia Dei, sanguine Agni acquisita, quae juxta Christi Domini et Apostolorum eloquia „*unum, non in se divisum regnum coelorum* (Math. XIII. ac „saepe alias), *unam civitatem supra montem positam* (Math. V.) „*unum ovile* (Joan. V.) *et unum corpus uno spiritu*“ consistens, vigensque et una fide, spe et charitate, et unis eisdemque Sacramentorum, religionis doctrinaeque vinculis compactum et coagmentatum (Ephes. IV. tum alibi) constituit. Pro igitur una, sancta, catholica et Apostolica Ecclesia, omnium nationum gentiumque Matre et Magistra omnes filii et mysteriorum Dei ministri sivi latini sivi graeci unum, indivisibile et inpenetrabile agmen eformate atque sub uno eodemque Salutis et Redemtionis vexillo, sub Cruce Domini vivificante, sub uno eodemque duce Sanctissimo Domino Nostro Pio P. P. IX. impavido veritatis catholicae juriumque Ecclesiae vindice et heroico usque ad martyrium propugnatore proelia Dei pugnate, atque non inter vos ipsos malignum, sed pro regno Dei et justitia Ejus „*bonum certamen certantes cursum con-*
„*sumantes, fidem servantes repositam*“ Vobis expectate „*coronam*
„*justitiae, quam reddet Vobis Dominus in illa die justus judex*“. (II. Tim. IV. 7.).

„*Pax fratribus et charitas cum fide a Deo Patre et Domino Jesu Christo! Gratia cum omnibus, qui diligunt Dominum Nostrum Jesum Christum in incorruptione. Amen!* (Ephes. VI. 23.) Dabamus Leopoliad Ecclesiam Nostram Metropolitanam S. Georgii M. M. die 4. Decembris A. D. 1864. Spiridion m. p., Metropolita.

Для лучшого зрозумѣня того для насъ вельми важного декрету подає ся слѣдуючи поясненя:

До *A*.

Найважнѣйша и головна точка сего декрету єсть: кождый має позо̂стати въ то̂мъ обрядѣ въ котро̂мъ родивъ ся, або по̂сля обряду своихъ родичей належить, и що никто безъ выразного позволенья св. апост. Престола того обряду, до котрого належати мусить, змѣняти не може. Той душпастырь, що самово̂льно пріймавбы вѣрныхъ другого католического обряду до свсёй паствы и парохіи, по̂дпадає строгимъ карамъ по̂сля точки *c)* декрету, а тое прилученє не важне (aggregatio talis sit nulla et irrita).

До *C*.

ad a) Кождый парохъ, котрый въ разѣ наглой потребы, або зъ причинъ въ декретѣ наведеныхъ, удѣляє св. Тайну крещенія дѣтемъ другого обряду, має провадити окрему книгу (що заразомъ наказане и розпорядженемъ министеріяльнымъ), въ котрôй має ся таки случаѣ записувати, а вытягъ метрикальный изъ тои книги має ся безпроволочно (найдальше до 8 дней) власному парохови дитины до записаня въ книзѣ крещеній отослати. Священникови греко-кат. обряду не вôльно дитины римо-кат. обряду миропомазати.

ad b) Вѣрнымъ не вôльно св. Тайны Евхаристіи якъ лишь въ своимъ обрядѣ и лишь вôдъ священника свого обряду пріймати и то: вѣрни гр.-кат. обряду мають пôдъ обома видами и на кваскôмъ хлѣбѣ, латинники пôдъ однымъ видомь на прѣснôмъ хлѣбѣ причащатися.

ad c) Супружество благословить пôсля найдавнѣйшого звычаю парохъ нареченои, сли женихи до рôжныхъ обрядôвъ належать; оповѣди мусять бути голошенй у пароха жениха и у пароха нареченои, и доперва на пôдставѣ свѣдоцтва оповѣдей другого пароха може парохъ нареченои женихôвъ вѣнчати. Изъятіє єсть, сли обоє женихи выразно собѣ желають у того або другого пароха вѣнчатися. Тогды на пр. парохъ жениха, маючи свѣдоцтво оповѣдей вôдъ пароха нареченои (котре то свѣдоцтво парохъ мусить выдати безъ жадныхъ перепонъ), женихôвъ вѣнчає и записує въ своєй книзѣ вѣнчаній.

ad d) Св. Напутіє може священникъ котрого небудь обряду въ разѣ потребы удѣляти и то лишь пôсля свого обряду. Ани крещеніє ани св. Причастіє пôсля иншого обряду, зъ якихъ бы то небуло причинъ змѣны обряду за собою не потягає.

До *D*.

ad a) Если женихи належать до греко- и римо-католического обряду мусять бути оповѣди черезъ пароха жениха и пароха нареченои осôбно голошени. Задержувати выдачу свѣдоцтва оповѣдей якъ такожь вѣнчати безъ свѣдоцтва оповѣдей другого пароха не вôльно.

ad c) Родинамъ мѣшаного обряду черезъ власть вôдъ Еппа дану вôльно позволити свята и посты пôсля одного обряду обходити, єсли они на тоє згодятся.

До *E*.

ad b) Понеже декретъ сей приписує, щобы при св. Тайнѣ покаянія при назначуваню дѣлъ удовлетворенія (задосытьучиненя) уважати на рôжницѣ обрядôвъ, тожь пожадане

есть, щобы греко-католически священники не завдавали вѣрнымъ римо-кат. обряду поклонôвъ, постôвъ въ середы, 50 псальма, акафистôвъ и т. п. котрй въ ихъ обрядѣ не суть уживани а римо-кат. священникамъ не вôльно вѣрнымъ греко-кат. обряду завдавати яко покуту рожаньцѣвъ, литаніôвъ и т. п. которыхъ тіижъ зовсемъ не знають и не розумѣють.

Взглядъ мати належить тоже на грѣхи задержанй въ Епархіяхъ латиньскихъ, и въ случаю, колибы сповѣдаючійся лат. обряду въ грѣсѣ задержанôмъ находивъ ся до дотичного Преосвященного Еппа латиньского належится вôднести, якъ латиньскій священникъ до Еппа греко-католицкого.

Заховуючи строго правила декрету наложенй найвысшою властею Церкви католицкои, змусить ся и другу сторону до точного ихъ захованя и тымъ причинить ся кождый до розширеня порозумѣня и згоды мѣжъ обома обрядами, що сей декретъ маѳ на цѣли.

IV. ГЛАВА.

Урядови письма относячися до дотаціи и приходôвъ душпастыря.

§. 49.

Роды тыхъ писемъ.

Роды письмъ относячихся до дотаціи и приходôвъ душпастыря суть розлични; они относятся: *А)* До забезпеченья маетку парохіального; *Б)* до дотаціи душпастыря, о чёмъ теперь тôлько въ короткости буде бесѣда.

§. 50.

Забезпеченье маетку парохіального.

I. При обнятію парохіи.

До кождои парохіи належатъ певни движими або недвижими добра, права и т. п, становлячи часть выпосаженья душпастыря; коли про тое священникъ якунибудь душпастырску посаду обнимае, долженъ знати, що до него а що до Церкви належитъ, и для того повиненъ въ кождои парохіи находитися.

I. Инвентаръ парохіального маетку (Pfarr-vermögen-Inventar), въ которôмъ должни бути точно и подробно списани всѣ реальности, права, цѣлый движимый и недвижимый маетокъ бенефиціи, fundus instructus, где такій существуе, капиталы, фундаціи и въ загалѣ всё, що до бенефиціи належитъ. Если бы душпастырь такого инвентаря не

найшовъ, то обовязанъ чимъ скорше тойже составити. Коли въ протягу року яка перемѣна зайде, именно щось приросте або отпаде, належитъ все заразъ записати, и евентуальни перемѣны въ парохіальнôмъ маетку зайшовши до рочныхъ счетôвъ церковныхъ доложити.

2. Фассія. Щобы мати точный переглядъ всѣхъ предметôвъ, изъ которыхъ дотація бенефиціи состоитъ и кôлько они несутъ, должна при кождои бенефиціи находитися такъ звана фассія (Fassion). Для тыхъ фассій суть въ поодинокихъ краяхъ австрійскои державы певни формуляри приписани, и така фассія должна була составитися въ трехъ примѣрникахъ, зъ которыхъ оденъ мавъ остати въ актахъ парохіальныхъ, другій ишовъ до Консисторіи а третій до ц. к. краевого правительства (до Staatsbuchhaltung, до бухгальтеріи). Понеже на пôдставѣ фассіи управильняе ся нинѣ конгруа тожь при кôнци сеи книжки подае ся: „Поясненя до закону зъ дня 19. Апріля 1885 о провізоричнôмъ урегульованю конгруи“ где заразомъ знаходитися взорець, якъ маѣ ся фассію переводити.

3. Интабуляція. Щобы оцѣнени въ фассіи добра, изъ которыхъ дотація бенефиціи въ переважнои части состоитъ, съ часомъ не затратилися и для бенефиціи не пропали, треба завчасу постаратися о ихъ интабуляцію, а где яки облигаціи находятся, треба ихъ дати винкулёвати (vinculiren). Интабуляція есть доконьче потребна, особливо при грунтахъ и домахъ; бо досвѣдченье показуе, що побожни христіане жертвовали въ користь Церкви або слугôвъ церковныхъ розлични добра, котори днесь цѣлкомъ въ инныхъ рукахъ находятся, тôлько для того, що не остали въ своемъ часѣ правосильно заинтабулёвани Коли душпастырь узритъ, що самъ не есть въ состоянію тое дѣло перевести, долженъ просити Консисторію о пораду и помôчь.

4. Если права парохіальни въ посѣданью дôбръ бенефиціи отъ когонибудь останутъ нарушени, обовязанъ бенефиціатъ пôдъ карою утраты бенефиціи неотволочно вôзвати мірску власть о помôчь Въ тôмъ прошенію треба точно описати дотычне добро, потôмъ отъ кого и якимъ способомъ оно остало нарушене, и навести доказы, (мапу) свѣдкôвъ и т. п. (Ср. §. 53. III. 2.) На тое обстоятельство належитъ особливо уважати при обнятію парохіи, и слѣдити, чи кто въ бенефиціальный грунтъ не въ орався, межу не посунувъ и т. п., бо съ часомъ могло бы прійти до того, що колись великій грунтъ бенефиціальный станеся найменьшимъ.

II. По смерти або по отходѣ пароха.

1. О смерти пароха обовязанъ деканъ, якъ тôлько о тôмъ довѣдаеся, донести до Консисторіи и до Староства,

поставити тѣмчасово завѣдателя, совершити похоронъ, и присутствовати при инвентурѣ и обсигиляціи всего маетку бенефиціального.

2. Въ слѣдуючій день по смерти пароха есть бенефиція опорожнена, и тое опорожненье тревае ажь до дня каноничнои институціи нового пароха. Иде теперь (такъ якъ и въ случаю, коли парохъ на инне мѣсце переселится), о подѣлъ дôбръ и всякихъ приходôвъ бенефиціи, который подѣлъ (Früchtenabsonderung) дѣеся въ розличныхъ провинціахъ австрійскихъ розлично. Яко основа подѣлу уважаеся часъ опорожненья (vacantia) бенефиціи, который часъ называеся рокомъ каноничнымъ, и въ Галичинѣ числится отъ дня 25. Марта до 24. Марта слѣдуючого року. Той подѣлъ естъ потребный, щобы опредѣлити, яка часть приходôвъ бенефиціальныхъ въ роцѣ каноничнôмъ на попередника (усопшого або переселившогося), на религійный фондъ и на нового пароха припадае, понеже до тыхъ трехъ они належатъ. Той подѣлъ числится „pro rata temporis“ або „pro rata anni canonici“, т. е. кождому изъ наведеныхъ трехъ до части приходôвъ управленыхъ належится часть тыхъ приходôвъ соотвѣтна періоду (часу) року каноничного на тіи части припадаючому. Всѣ приходы опорожненои бенефиціи называются въ загалѣ интеркаляріами (Intercalar-Früchte), въ тѣснѣйшôмъ значенью называеся интеркаляръ тая часть приходôвъ опорожненои бенефиціи, котора на религійный фондъ припадае. Що належитъ до подѣлу, а яки плоды грунтови на грунтѣ маютъ остати, то кождому священникови найлучше зъ практики буде вѣдомо.

Примѣчаю тôлько тое, що то дуже сумне явленіе, если справы подѣлови, особливо по усопшихъ священникахъ, ажь передъ судомъ або консисторіею рѣшаются.

3. О подѣлѣ приходôвъ (плодôвъ) року каноничного мае составитися протоколъ, при чёмъ належитъ увзглядняти слѣдуючи прмѣчанія: *а)* Пôдставою подѣлу плодôвъ есть фассія приходôвъ бенефиціальныхъ, однакожь лише о стôлько, щобы мати точный поглядъ на тое, що пôсля фассіи мае находитися, и чи всѣ приходы до фассіи остали втягнени; цѣны же поодинокихъ плодôвъ обчисляются пôсля торговыхъ або мѣсцевыхъ цѣнъ того часу и мѣсця, коли и где подѣлъ дѣеся. Если бы въ фассіи находився затягненый якій приходъ, который межи тымъ пропавъ, то належитъ о тôмъ въ протоколѣ выразно сказати. *б)* Чистый дохôдъ плодôвъ бенефиціи остаючій по отрученью всѣхъ выдаткôвъ господарскихъ долженъ бути доказаный отвѣтными обчисленьями. Завѣдатель опорожненои бенефиціи обовязанъ про тое провадити точный записъ всѣхъ доходôвъ и выдаткôвъ, и хоронити всѣ квиты и т. п. до того

относячися. — *в)* Суть певни плоды, (н. пр. навôзъ зъ инвентарского товару, где такій есть, Dünger), котори неналежатъ до интеркаляра, тіи про тое въ протоколъ не втягаеся. — *г)* Зо взгляду на внѣшну форму протоколу приписано, що тамъ мае бути записане имя и день смерти попередника, потомъ якъ долго опорожненье бенефиціи тревало, имя завѣдателя и день его введенія въ службу, имя наслѣдника и день его канонічнои институціи, имя, патрона, епархій и деканата; а пôдписати той протоколъ должни наслѣдники попередника або ихъ заступникъ, завѣдатель и новопоставленый парохъ, деканъ, представитель патрона и урядъ повѣтовый; и въ гдекоторыхъ провинціахъ той протоколъ выставляеся въ трехъ примѣрникахъ, зъ которыхъ оденъ задержуе завѣдатель для составленья счетôвъ (рахункôвъ) интеркалярныхъ, другій иде до уряду повѣтового, а третій до бухгальтеріи.

4 На основѣ списанаго протоколу составляеся и очисляеся часть религійному фондови принележача, або властивый интеркаляръ. Въ тôмъ обчисленью записуются всѣ на религіный фондъ припадаючи доходы и выдатки.

Доходъ становитъ тутъ тая часть всѣхъ интеркалярныхъ плодôвъ, або ихъ цѣны, котора пôсля подѣлу на религійный фондъ припадае, и належитости епитрахильни вплынувши въ часѣ опорожненья бенефиціи.

До выдакôвъ належатъ: *а)* Платня завѣдателя, и ремунераціи для инныхъ священникôвъ, если тіи для исполненія тяжачихъ на бенефиціи должностей (функцій церковныхъ), суть потребни. *б)* Дотація сотрудникôвъ, если и где ихъ удержанье на бенефиціи тяжитъ. *в)* Ремунерація за отправу службъ фундушевыхъ, бо завѣдателѣ не суть обовязани таки службы безплатно отправляти. *г)* Платня служащихъ потрёбныхъ до обробленья грунтôвъ бенефиціальныхъ, а именно така, яка на опредѣленôмъ мѣсци есть звычайна. *д)* Належитость за удержанье коней, которыми священникъ до слабыхъ ѣздитъ (Versehpferd-Auslagen), но тôлько тогди, если таки конѣ въ фассіи находятся *) — *е)* Кошта гостепріимства (Gasterei-Auslagen), если ихъ завѣдатель не яко приватный чоловѣкъ, но яко душпастыръ

---

*) Перемыска Консисторія обвѣстила пôдъ днемъ 24. Серпия 1819 ч. 843 слѣдуюче: „Wysoki c. k. Rząd postrzegając, że przepisu normalyi z dnia 28. Lutego 1785 l. 5276 mocą którego duszstarownicy do chorych przez względne strony, lub gdyby te ciągłego bydła nie miały, przez gminę sprowadzeni i odwiezieni być powinni, nie wszędzie się zachowuje, i że osobliwie administratorowie spiritualiów niezachowywania fur najętych sobie dozwalają, wyrokiem z dnia 20. Lipca r. b. l. 31691 obwieszcza, aby w wakujących wszędzie, w obsadzonych zaś tam tylko, gdzie dla znaczniejszych dochodów lub podług istniejącego zwyczaju paroch własną furą chorych odwiedzać obowiązany jest, pomieniony przepis ścisle był zachowany“.

съ поводу бенефиціи поносить, н. пр. при каноничныхъ посѣщеніяхъ. — *ж)* Инни надзвычайни выдатки можна въ рахунокъ интеркалярный тôлько тогды втягнути, если завѣдатель мавъ на тое позволенье отъ компетентнои власти. — *з)* Если цѣлый дѣйсный дохôдъ интеркалярный по ôттягненью выдаткôвъ не выноситъ цѣлои конгруи, то належится завѣдателю, такъ само якъ дѣйстному пароху, отвѣтне дополненье конгруи.

О скôлько тіи приписы и той способъ поступованья теперь у насъ обовязуе, не могу для недостатка жерелъ сказати, и впрочёмъ уважаю тое на теперь излишнымъ увзгляднюючи законъ зъ дня 7. Мая 1874 (R. G. Bl. Nr. 50), который еще до нынѣ не осталъ въ своеи цѣлости переведеный.

§. 51.

Дотація душпастыря.

Дотація душпастыря состоитъ изъ доходôвъ зъ грунтôвъ бенефиціальныхъ, и изъ готовыхъ грошей, котори душпастырь яко дополненье до конгруи (i. e. ad congruam sustentationem) изъ религійного фонда або облигацій получае. Понеже я се письмо пишу власно въ часѣ, въ которôмъ компетентни власти вопросомъ о пôдвысшенью дотаціи каѳолического священьства занимаются, для того наведу безъ взгляду на сумму тои дотаціи тôлько тіи нормы, которыхъ въ семъ взглядѣ отъ часôвъ незабвеннои памяти Цѣсаря Іосифа II. цѣсарске правительство держалося, и которымъ вѣроятно и дальше послѣдовати буде.

1. Кождый новопоставленый душпастырь получае яко дотацію грунта, гденекуда облигяціи въ державныхъ паперахъ и инни права получени съ доходами, н. пр. будинки або инни реальности, где таки находятся, и тая реальна дотація уважаеся яко его властиве выпосаженье (dotatio). Если теперь чистый дохôдъ (Reinertrag) изъ тои дотаціи въ грошахъ обчисленый перевысшае квоту до (приличного и отвѣтного) удержанья священника яко достаточну (до 1885 цѣлыхъ 315 зол.) приняту, то перевышку долженъ душпастырь зложити въ податковои касѣ для религійного фонду, або оплатити сотрудника. Но такихъ случаевъ у насъ бѣдныхъ греко каѳолическихъ душпастырей мало, майже всюди не достае чистый доходъ всѣхъ на дотацію душпастыря складаючихся частей до такои сумы, жобы заполнити конгруу; для того дополняе религійный фондъ тую квоту, и священникъ получае недостаючу до повнои конгруи суму яко доповненье (Congrua-Ergänzung) зъ цѣсарскои касы.

2. Дотація реальна состоитъ переважно изъ грунтôвъ, и для того такожь звычайно называеся дотація грунтова. Душпастырь може тіи грунта або самъ обрабляти,

або ихъ вынаймити (verpachten); но въ кождôмъ случаю обовязанъ провадити точный списъ (Register), кôлько ему тіи грунта принесли, беручи при тôмъ яко основу обчисленья фассію урядово затверджену.

3. Вынаймити (заарендовати, verpachten), може кождый душпастырь грунта и реальности до его дотаціи належачи, но тôлько на три лѣта, заховуючи условія правомъ приписани (о которыхъ буде въ слѣдуючои главѣ въ росправѣ о добрахъ церковныхъ бесѣда); если хоче тіи реальности на довше, якъ на три лѣта вынаймити, долженъ отнестися до консисторіи, котора потребне споводуе.

4. Понеже у насъ дохôдъ зъ бенефиціи майже нигде не выноситъ цѣлои конгруи, для того получаютъ душпастырѣ доповненье конгруи зъ фонда религійного. Щобы тое остало назначене, приказуе Консисторія декану, щобы впровадилъ взглядного душпастыря въ службу, и рôвночасно относится до ц. к. Намѣстничества, о назначенье для того душпастыря системизованого доповненья конгруи. Парохамъ належится цѣла дотація отъ первого дня по институціи, завѣдателямъ, сотрудникамъ и сопомощникамъ отъ дня введенья въ службу.

5. Если якій священникъ безъ власнои вины станеся дефиціентомъ (знемощѣлымъ), то мае право просити, щобы осталъ надѣленый платнею дефиціента, котора выносила 200 зол., (а кромѣ того получавъ такій священникъ еще запомогу 100 зол. рôчно). Знемощѣлость може впрочемъ бути або всегдашна, або тôлько дочасна, що маеся доказати свѣдоцтвомъ отъ лѣкаря повѣтового, и пôсля того удѣляютъ дефиціентамъ платню або на всегда, або тôлько на якійсь часъ. (Ср. Взоръ XXIV.)

6. Въ кôнци наводжу еще слѣдуюче: *а)* „Der Jahresgehalt eines griech.-kath. Cooperators ist mit 157 fl. 50 kr. bemessen (що подвысшаютъ на прошеніе сотрудника на 210 зол.) und ein Pfarrer, welcher eine benachbarte Pfründe mitversieht, erhält normalmässig nur eine Remuneration von monatlichen 10 fl. (Minist.-Erlass 1858, Z. 19236 — Hofdecret 1820, Z. 12417), für die Besorgung der Decanatsgeschäfte wird eine Remuneration von 60 bis 100 fl. bewilligt“. (Уступъ зъ рѣшенія в. ц. к. Минист. Просв. и Вѣроисп. зъ дня 5. Юнія 1872 ч. 5869 до ц к. Галицкои Рады школьнои краевои выданого съ поводу пересправъ о рускôмъ катихитѣ на гимназіи въ Новôмъ Сончи.)

б) О вопросѣ, яка часть доходôвъ бенефиціалныхъ сотрудникови належится, многи много говорили и писали, но справа до теперь еще не есть окончательно рѣшена. Право звычаеве каже, щобы парохъ дававъ сотрудникови трету часть доходôвъ епитрахильныхъ, и то здаеся бути найслушнѣйше. Впрочемъ, хотяй то не належитъ строго до рѣчи, наводжу

тутъ: 1. до сего предмету относящеся возванье Преосвященного Епископа Перемыского, и 2. удѣлену менѣ ласкаво тогди, коли я служивъ яко референтъ Перемыскои Консисторіи, черезъ ВПреп. крылошанина Венедикта Лѣтыньского, до сего предмету относячуся переписку Перемыскои Консисторіи, а именно: 1. „Ч. 1468. Понеже многи сотрудники парохіальни жалуются, що дотычни парохи або ничого имъ неудѣляютъ, або дуже мало изъ доходовъ парохіальныхъ правъ Епитрахилій, и по той такожь причинѣ недопускаютъ ихъ до правленья дѣйствъ душпастырскихъ и прочихъ богослужебныхъ чиновъ; а черезъ тое, якъ изъ однои стороны суть сотрудники тіи на незначну рочну плату изъ фонда религійного и про недостатокъ матеріальныхъ средствъ мусятъ ся бороти съ нуждою и бѣдою, тратятъ охоту до ревного исполненія должностей св. ихъ званія — такъ изъ другои стороны терпитъ на томъ душевне благо численныхъ парохіанъ: — бо оденъ парохъ не есть въ состоянію удовлетворити всѣмъ духовнымъ требованіямъ своихъ численыхъ парохіанъ, если не мае сотрудника.

Но нема певныхъ законовъ опредѣляющихъ чи? и кôлько парохъ изъ своихъ доходôвъ сотрудникови оступати мае? — чи то въ грошехъ, чи въ натураліахъ, а въ слѣдствіе того повстаютъ вышше наведени недогôдности и неодностайнôсть въ подѣлѣ доходôвъ межи парохами и сотрудниками.

Для того завзываемъ всѣ Преч. дек. уряды, щобы обвѣстивши впередъ подчиненному собѣ Преп. Клиру повыше намѣреніе, щобы на соборчикахъ деканальныхъ взявъ тую справу пôдъ зрѣлу розвагу и единомисленно въ дорозѣ взаимного порозумѣнія ся предложивъ Еп. Консисторіи мнѣніе свое, отъ якихъ дѣйствъ духовныхъ и яку часть доходовъ изъ правъ Епитрахильныхъ и прочихъ богослужебныхъ чинôвъ долженъ бы бувъ парохъ отступити своему сотруднику? А такіи добровольни взаимни уклады становили бы по затвердженью изъ стороны Еп. Ординаріата дотычне Епархіальне право. — Отъ Епископскои гр. каѳ. Консисторіи. Перемышль, дня 23. Цвѣтня 1874. Іоанъ, Еппъ“.

2. Nr. 453. Excelsum R. Gubernium quaestionem a Consistorio hocce sub 1. Novembris 1816 Nr. 78 relatam ddto. 27. Decembris 1816 Nr. 59004 resolvere dignatum est sequentibus: quod sistematici Cooperatores, qui separatis Parochis respectivis in filialibus collocantur, praeter proventus ex realitatibus pululantes, etiam ad jura stolae ac alias dationes jus habeant, quia hi parochiales temporalium proventus ad Congruam Cooperatoribus competentem computari debent, et tantummodo in iis Cooperaturis, in quibus Ecclesiae ac temporalium proventus Salarium Cooperatorum superant, Cooperatores obligantur hanc superatam, quae in partem Congruae computari debet, Parochis exsolvere. —

Jam vero ii Parochi, penes quos sistemisati Cooperatores in loco subsistunt, et functiones curam animarum concernentes promiscue cum suis Cooperatoribus exercent, non tenentur jurium stolae proventus et alias dationes cum cooperatoribus partiri; solummodo juxta tenorem Gubernialis decreti ddto. 24. Julii 1801, Nr. 21224 his proportionalem partem fundorum parochialium non ultra tamen 50 fr. annuum hujus pretium ascendentem pro usu cedere. Quod Illtres Domintnes Clero Curato sibi subordinato pro directione et observatione publicabunt. Datum Premisliae die 24. Januarii 1817. J. Fedynkiewicz, Vic. gen. et off.

Nr. 677. (**Парохъ въ Вислоку великомъ скаржится, що сотрудникъ въ Вислоку горномъ нехоче уживати грунтовъ церковныхъ.**)

Reponitur supplicanti; constitutum in Wislok cooperatorem, non qua localem Cooperatorem seu Capellanum, sed qua Cooperatorem ad latus considerari debere, qui insistendo illi decreto ddto. 24. Julii 1801, Nr. 21224 nonnisi ad portionem erectionalis fundi, cujus proventus 50 fr. non superat, jure gaudet, quam portionem parochus suo Cooperatori, si eam praetenderit, in usum erga reluitionem quanti sibi in inventario ad Congruam computati, cedere tenetur, ast invito illam obtrudere nequit. A Consistorio gr. cat. Premisliae die 20. April 1826. Joannes Snigurski, Episcop.

О тôмъ предметѣ я въ своемъ часѣ писалъ въ газетѣ „Рускій Сіонъ“.

3. Ч. 1541. **Выс. ц. к. Намѣстництво заувѣдомило здѣшну Консисторію пôдъ днемъ 14. Цвѣтня м. г. ч. 15819, же Выс. ц. к. Министерство Просвѣты роспорядило рѣшеніемъ зъ дня 23. Марта 1874 ч. 2374 дотычно платы священника, который мае постоянну до душпастырства неприналежащу посаду, еслибы получивъ доѣзджающе завѣдательство въ душпастырствѣ, або слибы священникъ должности постоянного учителя Богочестія совѣстно съ должностями парохіального сотрудника выповняти змôгъ, слѣдуюче:** Abschrift. Minister für Cultus und Unterricht, vom 25. März 1874, Z. 2374, an den k. k. Statthalter von Galizien. Mit dem Berichte vom 12. Februar 1874, Z. 63.641, ist die Anfrage gestellt worden: 1. Welche Administrations-Gebühr für die Excurrendo-Administratoren der Curatbeneficien solchen Priestern überhaupt zu bewilligen sei, die ihre anderweitige stabile, jedoch mit der Seelsorge in keiner Beziehung stehende Anstellung während der Administrationsperiode nicht verlassen. 2. Ob ein bei einer Pfarre angestellter und besoldeter Cooperator, im Falle dessen Ernennung zum stabilen oder provisorischen Religionslehrer an einer Normalhauptschule, nebst dem auch den Cooperatorsdienst versehen kann und welche Gebühren demselben *a)* als gleichzeitigen stabilen Cooperator und stabilen Religionslehrer, *b)* als stabilen Cooperator und provisorischen

Religionslehrer zu verabfolgen wären? Hierüber beehre ich mich Euer Excellenz Nachstehendes zu eröffnen. — Was den ad 1 berührten Fall anbelangt, so steht dem excurrendo administrirenden Seelsorger der Anspruch auch auf die Gebühren zu, welche nach Massgabe der betreffenden Stiftungsurkunden für die in die Intercalarzeit fallenden und von ihm persolvirten Stiftungsverbindlichkeiten zu entrichten sind.

Ueberdies kann demselben auch eine nach Verhältniss der aufgewendeten Mühe und Zeit zu bestimmende Remuneration erfolgt werden, deren Ausmass jedoch als Maximum die Hälfte des systemmässigen Administrations-Gehaltes niemals überschreiten darf. Dagegen wird bei dem Vorwalten der ad 2 berührten Umstände der betreffende Priester die Wahl zu treffen haben, welchen Posten er stabil beizubehalten gedenkt. Von diesen wird er sohin das systemisirte Einkommen zu beziehen haben, für die weitere Verwendung jedoch, insoferne selbe mit den Pflichten seiner definitiven Anstellung vereinbar ist, durch eine entsprechende Remuneration schadlos zu halten sein, welche, insoferne es sich um die Honorirung von Hilfspriestersdiensten handelt und die Dotation des Cooperators aus dem Religionsfonde fliesst, auch aus diesem Fonde, und zwar in Maximo mit dem Betrage von monatlichen zehn Gulden zu erfolgen sein wird.

Сіе. выс. Роспорядженье заудѣлитъ Прeч. дек. Урядъ подрядному духовеньству до вѣдомости и захованьяся пôсля того. Отъ Епископскои гр. кав. Консисторіи. Перемышль, дня 2. Мая 1874. Іоанъ, Еппъ“.

Увага.

Понеже 19. Цвѣтня 1885 року выдано остаточно нове право, що до управильненя конгруи а вôдтакъ тоежь право новымъ розпорядженемъ зъ дня 20. Сѣчня 1890 року въ части змѣнено а въ части доповнено, про тоѳ уступъ пôдъ заголовкомъ: „Дотація душпастыря“ §. 51. вôдповѣдно до новои уставы перероблено и при кôнци сего выданя вразъ зъ потрѣбными шемами подано.

V. ГЛАВА.

Урядовн письма относячися до имѣнія церковного.

§. 52.

Переглядъ.

Въ сеи главѣ буде бесѣна о имѣнію (маетку) церковнôмъ, и о будинкахъ церковныхъ (парохіальныхъ, ерекціональныхъ).

§. 53.

А) О имѣнію церковнôмъ.

I. Забезпеченье имѣнія церковного. Для забезпеченья маетку церковного долженъ при кождои Церкви нахо-

дитися инвентаръ, въ которôмъ мае бути записане точно и подробно всё, що до Церкви належитъ, такъ: Грунта, если яки суть, снаряды и одежи церковни, звоны и пр. — Всё, що до церковного имѣнія приросте або справится, належитъ сейчасъ въ инвентаръ записати; если же щось зопсуеся и до уживанья нездалымъ станеся, то треба тое при рочнôмъ рахунку церковнôмъ сказати, и коли той рахунокъ остане одобреный, зопсутый предметъ отписати, т. е. зъ инвентаря вычеркнути. Такоже належитъ до щорочного рахунку церковного додавати списъ приросту и убытку инвентаря.

Если бенефиціатъ умре або на инне мѣсце переселится, то належитъ пересвѣдчитися, чи всё въ порядку находится, и для того пересмотруеся цѣлый инвентаръ кусникъ за кусникомъ въ притомности декана, завѣдателя, давного пароха або его наслѣдникôвъ и газдôвъ церковныхъ, и если бы якій убытокъ або недостатокъ показался, изслѣдуеся его причину и потягаеся виноватого до отвѣчательности, т. е. до справленья пропавшого або за надто и безъ причины зопсутого предмета, которе обстоятельство записуеся. Кождый инвентаръ належалобы составити въ трехъ примѣрникахъ, зъ которыхъ оденъ остае при бенефиціи, другій иде до Консисторіи а третій до ц. к. краевого Правительства.

Щобы инвентаръ своеи цѣли отвѣчавъ, долженъ:

1. Бути составленый на основѣ послѣдного инвентаря взгляднои Церкви, т. е. всѣ въ старôмъ инвентари списани предметы треба и въ новый инвентаръ пôдъ тымъ самымы числомъ порядковымъ, съ тымъ самымъ опредѣленіемъ состоянія и вартости, якъ въ старôмъ инвентари стояло, записати, и заховати всѣ рубрики старого инвентаря. При тôмъ отписуеся зопсути и нездали предметы, и вписуеся новосправлени.

2. Треба записати всѣ доходы Церкви точно и поименно; такъ само

3. всѣ выдатки, котори на маетку церковнôмъ тяжатъ. (Ср. Взоръ XXV.)

II. Набутье (Erwerb) нового маетку церковного. Грамота фундаційна. Случаеся, що побожни христіане або за житья або въ тестаментѣ записуютъ Церхви якесь добро (грунтъ, дôмъ, гроши) съ тымъ условіемъ, щобы въ ихъ намѣренію въ тои Церкви певни богослужебни дѣйствія совершалися. Коли кто съ такимъ желаніемъ у пароха явится, долженъ тойже найперше розважити, чи желаеме богослуженіе може по воли даруючого отправлятися, дальше чи жертвоване добро есть достаточне до оплаченья за желаеме богослуженіе ведля принятои таксы епархіальнои, въ конци, яке есть тое добро (гроши, облигаціи, грунтъ, домы) и чи оно есть забезие-

чене, чи кто инный не мае до него права. Если всѣ тіи условія находятся, то можна фундацію приняти, и належитъ составити начеркъ грамоты фундаційнои; если же заходятъ яки сомнѣнія, належитъ отнестися до Консисторіи. Въ грамотѣ фундаційнои должно находится: *а)* Дотичне роспорядженье фундатора точно его словами въ тестаментѣ або иннымъ способомъ высказане; *б)* яке богослуженіе и въ яки дни сно мае совершатися; *в)* для якои Церкви або бенефиціи тая фундація призначена; *г)* яке стипендіумъ на священника, Церковь, дяка и паламаря припадае и призначаеся; *д)* сума фундаціи, въ чёмъ она состоитъ, и якимъ способомъ капиталъ есть запевненыи; *е)* число примѣрникôвъ грамоты фундаційнои, и где они хоронятся; *ж)* обовязанья настоятеля Церкви взглядне богослуженіе въ опредѣлени дни, если яка важна перепона не зайде, точно и совѣстно отправляти; *з)* выразне примѣчаніе, що доходъ зъ фундаціи николи, черезъ никого и пôдъ ніякимъ условіемъ не може остати вчисленый въ конгруу душпастыря; *и)* въ кôнци примѣчаніе, що Церковь застерегае собѣ право просити компетентну власть о зменьшенье (reductio) обовязкôвъ зъ фундаціи выплываючихъ, если бы обстоятельства того вымагали. Начерки грамотъ фундаційныхъ суть свободни отъ належитости штемплевои. (Cultus-Minist.-Erlass vom 18. Juli 1860, Z. 10335.)

Начеркъ такъ составленый посылаеся до Ординаріата до одобренья, а коли одобренье прійде, отписуеся го на три руки, оденъ для Церкви, другій для Ординаріата а третій для ц. к. краевого Правительства. На оба перви кладеся штемпель по 50 кр., и кромѣ того оплачуеся еще належитость отсоткову (Percentualgebühr) цѣлого капитала. Грамоту фундаційну пôдписуе настоятель Церкви (парохъ), два свѣдки, и притискаеся печать, посемъ еи отсылае деканъ до Ординаріата до затвердженья. (Ср. Взор XXVI.)

Коли грамота фундаційна отъ Ординаріата поверне затверджена, хоронится еи въ касѣ церковнои, а получене грамоты квитуеся квитомъ, который отсылаеся до Консисторіи.

Щобы мати точный переглядъ всѣхъ службъ фундушевыхъ, должна при кождои парохіи находитися книга, въ которои всяки фундаціи съ должностями имъ отвѣтными суть записани.

Фундовани службы божи долженъ душпастырь точно пôсля воли фундатора отправляти; но если бы фундація такъ зменьшилася, що ніякъ не можна зъ еи доходôвъ получити приняте въ епархіи найменьше стипендіумъ, то може душпастырь отнестися до епископа съ прошеніемъ о стягненье службъ (reductio missarum), который пôсля припису Собора Тридентійского (sess. 25 de reform. c. 4.) рѣшитъ, що для славы Бога и блага Церкви за найлучше узнае. (Ср. Взоръ XXVII.)

III. Завѣдованье (Verwaltung) маеткомъ церковнымъ, належитъ до Комитету церковного, и въ тôмъ отношенію существуе особный законъ, до которого отсылаю, бо ôнъ при кождои парохіи находитися долженъ. Тутъ примѣчаю тôлько слѣдуюче:

1. Добрами церковными (н. пр. поля, домы) завѣдуе або самъ комитетъ церковный, або выпущае ихъ въ аренду, при чёмъ треба заховати принисы права церковного и державного, особливо закона зъ дня 7. Мая 1874 ч. 50. §§. 38—59. и 25. главы общои книги законôвъ гражданьскихъ §§. 1090—1150; дальше роспор. Минист. Просв. зъ дня 20. Юнія 1860 ч. 162 и зъ дня 13. Юнія 1860 ч. 175 (В. З. Д.), котори роспорядженья тутъ въ подлинномъ текстѣ наводжу.

Nr. 162 (R.-G.-Bl. v. J. 1860). Verordnung des Ministeriums für Cultus und Unterricht, und bezüglich der Militärgrenze, des Armee-Ober-Commando vom 20. Juni 1860 wirksam für den ganzen Umfang des Reiches, mit Ausnahme des lombardisch-venetianischen Königreiches, betreffend die Veräusserung und Belastung des Vermögens katholischer Kirchen, Pfründen und geistlicher Institute.

Nach dem Artikel XXX des Concordates (R.-G.-Bl. Nr. 159) sollen Kirchengüter weder verkauft, noch mit einer beträchtlichen Last beschwert werden, ohne dass sowohl der heilige Stuhl, als auch Seine Majestät der Kaiser oder jene, welche dieselben hiermit zu beauftragen finden, dazu ihre Einwilligug gegeben haben.

In Vollziehung dieser Bestimmungen wird, infolge Allerhöchster Entschliessung vom 9. Juni 1860, angeordnet, wie folgt:

Um die Erlaubniss Seiner Majestät zur Veräusserung eines, den Werth von einhundert Gulden österreichischer Währung überschreitenden kirchlichen Gutes zu erwirken, ist das Gesuch sammt den erforderlichen Belegen dem Bischofe vorzulegen, welcher es zugleich mit seinem Gutachten der politischen Landesstelle (in der Militärgrenze dem Landes-General-Commando) mittheilen wird.

Handelt es sich um ein Kirchengut, dessen Werth achttausend Gulden österreichischer Währung nicht übersteigt, so kann, wenn der Bischof die Bitte um die Bewilligung zur Veräusserung unterstützt, die politische Landesstelle (in der Militärgrenze das Landes-General-Commando) infolge Allerhöchster Ermächtigung die landesfürstliche Bewilligung aussprechen.

Wenn der Bischof das Ansuchen nicht unterstützt, oder es sich um eine höhere Summe handelt, so ist die Sache dem Ministerium für Cultus und Unterricht (für die Militärgrenze dem Armee-Ober-Commando) vorzulegen, welches, wenn der Werth des zu veräussernden Gutes die Summe von zwanzig-

tausend Gulden österreichischer Währung überschreitet, die Allerhöchste Schlussfassung einzuholen hat.

Zum Behufe der Veräusserung eines bischöflichen Tafelgutes hat der Bischof seinem Gesuche das Gutachten seines Metropoliten und des Domcapitels, der Metropolit oder exemte Bischof das des betreffenden Metropolitan- oder Domcapitels beizufügen, und es der politischen Landesstelle (in der Militärgrenze dem Landes-General-Commando) zu dem Zwecke zu übergeben, damit diese die Sache zugleich mit ihrem Gutachten dem Ministerium für Cultus und Unterricht (beziehungsweise dem Armee-Ober-Commando) vorlegen könne.

Die Belastung eines Kirchengutes, welche die Summe von eintausend Gulden österreichischer Währung übersteigt, ist als eine beträchtliche anzusehen. Als eine solche ist es ferner zu behandeln, wenn Grundstücke, Wohngebäude oder Gerechtsame auf mehr als drei Jahre in Bestand gegeben werden, wie auch, wenn ausbedungen wird, dass der Pachtschilling oder Miethzins für mehr als Ein Jahr im Vorhinein zu entrichten sei.

Zum Behufe einer beträchtlichen Belastung kirchlicher Güter oder Einkünfte ist das Gesuch um die landesfürstliche Genehmigung sammt den erforderlichen Belegen dem Bischofe vorzulegen, welcher es zugleich mit seinem Gutachten der politischen Landesstelle (in der Militärgrenze dem Landes-General-Commando) mittheilen wird.

Wenn die Belastung die Summe von fünfzehntausend Gulden österreichischer Währung nicht überschreitet, desgleichen wenn es sich um die Abschliessung eines, als beträchtliche Belastung geltenden Pacht- oder Miethvertrages für die Dauer von nicht mehr als fünfzehn Jahren handelt, so geruhen Seine k. k. Apostolische Majestät die politische Landesstelle (in der Militärgrenze das Landes-General-Commando) zu ermächtigen, hiezu die Erlaubniss in dem Falle zu ertheilen, wenn der Bischof die Bitte um Genehmigung unterstützt. Wenn der Bischof das Ansuchen nicht unterstützt, oder es sich um eine höhere Summe oder um einen Pacht- oder Miethvertrag von längerer Dauer handelt, so ist die Sache dem Ministerium für Cultus und Unterricht (beziehungsweise dem Armee-Ober-Commando) vorzulegen, welches, wenn das Kirchengut mit einer, die Höhe von vierzigtausend Gulden österreichischer Währung übersteigenden Summe belastet, oder ein Pacht- oder Miethvertrag für die Dauer von mehr als dreissig Jahren abgeschlossen wird, die Allerhöchste Schlussfassung einzuholen hat.

Zum Zwecke der Belastung eines bischöflichen Tafelgutes hat der Bischof seinem Gesuche das Gutachten des Metropoliten und des Domcapitels, der Metropolit oder exemte Bischof das des Metropolitan- oder Domcapitels beizufügen, und es

der politischen Landesstelle (in der Militärgrenze dem Landes-General-Commando) zu übergeben, welche die Sache zugleich mit ihrem Gutachten dem Ministerium für Cultus und Unterricht (beziehungsweise dem Armee-Ober-Commando) vorlegen wird.

Zu den Belegen, mit welchen die Gesuche um die landesfürstliche Erlaubniss zur Veräusserung oder Belastung zu versehen sind, gehört nach Beschaffenheit des Falles das Gutachten des Patrons oder seines Stellvertreters.

Damit die Veräusserung oder beträchtliche Belastung, zu welcher die landesfürstliche Erlaubniss erwirkt wurde, in die öffentlichen Bücher eingetragen werden könne, ist von der politischen Landesstelle (in der Militärgrenze von dem Landes-General-Commando) die Erklärung auszustellen, dass den besonderen, über die Veräusserung oder Belastung des Kirchengutes bestehenden Vorschriften genügt worden sei.

Dies darf jedoch erst dann geschehen, wenn der Nachweis beigebracht ist, dass der heilige Stuhl, beziehungsweise der von demselben Bevollmächtigte, die Erlaubniss zu der betreffenden Veräusserung oder Belastung ertheilt habe, oder dass zu der in Verhandlung stehenden Veräusserung oder Belastung eine solche Erlaubniss nicht erfordert werde.

Bei der Veräusserung eines, den Werth von hundert Gulden österreichischer Währung nicht überschreitenden Kirchengutes, und bei einer nicht beträchtlichen Belastung eines solchen Gutes ist nach den Bestimmungen vorzugehen, welche für die kirchliche Vermögensverwaltung massgebend sind.

Die Bestätigung, dass den besonderen, über die Veräusserung und Belastung des Kirchengutes bestehenden Vorschriften genügt worden sei, hat die politische Landesstelle (in der Militärgrenze das Landes-General-Commando) nicht zu ertheilen, bevor nachgewiesen ist, dass der Veräusserung oder Belastung in kirchlicher Beziehung nichts im Wege stehe.

Eine Veräusserung oder Belastung des Kirchenvermögens, welche mit Hintansetzung der Vorschriften dieses Gesetzes vorgenommen wird, ist als ungiltig anzusehen.

Erzherzog Wilhelm m. p., FML. Graf Thun m. p.

Nr. 175 (R.-G.-Bl. v. J. 1860). Verordnung des Justizministeriums und des Armee-Ober-Commando vom 13. Juli 1860, wirksam für den ganzen Umfang des Reiches, mit Ausnahme des lombardisch-venetianischen Königreiches, betreffend die Veräusserung und Belastung des Vermögens katholischer Kirchen, Pfründen und geistlicher Institute.

Nachdem in dem Artikel XXX des mit dem Allerhöchsten Patente vom 5. November 1855, Nr. 195 des Reichs-Gesetz-Blattes, kundgemachten Concordates verfügt wird, dass die

Kirchengüter weder verkauft noch mit einer beträchtlichen Last beschwert werden sollen, ohne dass sowohl der heilige Stuhl, als auch Seine Majestät der Kaiser, oder Jene, welche dieselben hiemit zu beauftragen finden, dazu ihre Einwilligung gegeben haben, und nachdem auch die nicht beträchtliche Belastung des Pfründen- und Gotteshaus-Vermögens nur unter Beachtung der diesfalls geltenden Vorschriften zulässig ist, daher Veräusserungen und Belastungen von Kirchengütern, wenn sie ohne Erfüllung der gesetzlichen Bedingungen ihrer Zulässigkeit geschehen, ungiltig sind, so können Eintragungen von Rechtsgeschäften dieser Art in die zur Erwerbung dinglicher Rechte auf unbewegliche Sachen bestimmten öffentlichen Bücher nur dann stattfinden, wenn neben Beobachtung der übrigen gesetzlichen Erfordernisse die ausdrückliche Erklärung der politischen Landesstelle (in der Militärgrenze das Landes-General-Commando) beigebracht wird, dass den besonderen, über die Veräusserung oder Belastung des Kirchengutes bestehenden Vorschriften Genüge geschehen ist.

Hiedurch bleibt jedoch das den Gläubigern eines Pfründners durch die bestehenden Gesetze eingeräumte Recht zur Einbringung ihrer Forderungen aus den Früchten des unbeweglichen Pfründenvermögens im Wege der Real-Execution, soweit solche nach Massgabe der bestehenden Gesetze zulässig ist, unberührt.

Sowohl die Gerichtsbehörden, als auch die Hypothekenämter in Dalmatien werden angewiesen, jede Eintragung einer Veräusserung oder Belastung von Kirchengütern in die öffentlichen Bücher der politischen Landesstelle unverweilt anzuzeigen.

Erzherzog Wilhelm m. p., FML. Graf Nádasdy m. p.

2. Добра церковни и бенефиціальни треба хоронити отъ всякого небезпеченьства, и если бы они отъ кого нибудь остали нарушени, неотволочно отнестися о помôчь до судôвъ. Наше правительство поручило оборону дôбръ церковныхъ ц. к. прокураторіи финансовои, до которои про тое душпастырь въ протягу 8 дней долженъ отнестися, и въ своемъ доносѣ въ слѣдствіе инструкціи зъ дня 16. Лютого 1855 ц. к. прокураторіямъ данои уважати на слѣдуючи точки: 1. „An welchem bestimmt anzugebenden Tage die Störung vorfiel? 2. An welchem Tage, wie und durch wen der Pfarrvorsteher von der erfolgten Störung Kenntniss erhielt? 3. Wer sich die Störung zu Schulden kommen liess? 4. In welcher Art die Störung stattfand? 5. Ob die Kirche bis zu dem Zeitpunkte der Störung im ruhigen ununterbrochenen Besitze des gestörten Rechtes oder Grundstückes sich befand?

6. Durch welchen Zeitraum von der eingetretenen Störung zurückgerechnet, sie den Besitz ruhig ausgeübt habe? 7. In welcher Art diese Besitzausübung stattfand? 8. Für den Fall, als es sich um eine Störung im Besitze von Grundstücken handelt, welche Grenzen, Umfang, Nomenklatur und topographische Zahl das Grundstück habe? Hiebei sind die Grenzen nach allen vier Weltgegenden anzugeben und womöglich durch Aufnahme einer Idealmappe ersichtlich zu machen. 9. Sollte die Besitzstörung sich nur auf einen Theil eines kirchlichen Grundstückes erstreken, so ist nebst der Bezeichnung des ganzen Grundstückes auch dieser Theil mit Umfang und Grenzen bekannt zu geben. 10. Ob und welche Beweismittel der Kirche zu Gebote stehen, sowohl den bisherigen Besitz der Kirche als auch die erfolgte Störung zu erweisen. 11. Diese Beweismittel sind im Original oder beglaubigten Abschriften dem Gesuche anzuschliessen. 12. Sollten Zeugen namhaft gemacht werden, so sind dieselben mit ihren Vor- und Zunamen, Stand, Alter, Religion bekannt zu geben, mit der Bemerkung, dass dieselben ihre Aussagen zu beeidigen bereit seien".

Дальше каже тая инструкція: „Da nach den §§. 2 und 75 des neuesten Provisorialgesetzes in der Provisorialklage das Begehren schon in dem ersten Gesuche genau auszudrücken ist, so haben die Benefiziaten, wenn sie ihre Beschwerden unmittelbar bei Gericht überreichen, ihr Begehren genau anzugeben, d. i. nach Umständen um die Wiedereinführung des vorigen Standes, Untersagung jeder weiteren Störung unter angemessener Geldstrafe und Ersatz der Kosten zu bitten. Wenn sie aber das Einschreiten der Finanzprocuratur ansprechen, so haben sie diese in den Stand zu setzen, in der künftigen Provisorialbeschwerde das Begehren genau zu bestimmen. Sowohl im Falle der vom Pfründner unmittelbar, als auch im Falle der vom Fiscalamte überreichten Provisorialklage, endlich wenn der Pfründner der Geklagte sein sollte, ist der Pfründner unter sonstiger Verantwortung verbunden, bei der zu bestimmenden Tagsatzung, wovon derselbe unmittelbar verständigt werden wird, um so sicherer zu erscheinen und alle Urkunden und Zeugen, worauf er sich berufen will, mitzubringen, als im Falle des Ausbleibens, nicht wie nach dem früheren Gesetze der Stand der wahren Sachlage von amtswegen untersucht, sondern den Angaben des Gegentheils, soweit sie durch die vorgelegten Beweismittel nicht widerlegt werden, Glauben beigemessen und denselben gemäss entschieden werden wird. Auch ist das zu merken, dass in Besitzstörungsverhandlungen eine Erstreckung der Tagsatzung (терминъ) ohne Einverständniss beider Theile nicht stattfindet, wenn nicht etwa der Verhandlung ein offenbar unüberwindliches Hinderniss entgegensteht". Если же иде спôръ о рѣчь дуже малу, треба старатися залагодити спôръ въ мирнои дорозѣ.

Въ кôнци примѣчаю, що пôсля § 43. зак. зъ дня 7. Мая 1874 (ч. 50. В. З. Д.) мае выйти новый законъ о завѣдованью дôбръ церковныхъ.

§. 54.

Б) О будинкахъ и снарядахъ церковныхъ.

1. Церковь. Откликуючися на мое пастырске богословіе §. 179. згадую тôлько запрошенья, именно: *а)* О позволенье основанья новои Церкви; — *б)* о позволенье благословенія каменя угольного; — *в)* о освященіе або благословеніе Церкви; *г)* о примиреніе осквернено и або обезсвяченои (exsecratae Ecclesiae) Церкви; — *д)* о освященіе або благословеніе престола, котори составляются такъ, якъ и инни прошенія.

2. Снаряды церковни. Кто ихъ мае справляти, приписуе законъ краевый о конкуренціи, яки они маютъ бути, котори Епископъ освячае, а котори іерей благословитъ, сказано въ моемъ паст. богословію въ III. главѣ ст. 378—418, до котороі росправы отсылаю.

3. Каплицѣ можна такожь тôлько зъ важныхъ причинъ, и за позволеньемъ власти церковнои ставити, о чёмъ ср. §. 180. моего паст. богословія.

4. Кладбища, о которыхъ була бесѣда въ моемъ паст. богословію §. 181. и §. 372., ст. 870 – 882, до котороі отсылаю.

5. Будынки (зданія) парохіальни. Иде тутъ рѣчь о выставленье и репарацію тыхъ будынкôвъ. Пôсля права австрійского берутся кошта (издержки) на выставленье и репарацію будынкôвъ парохіальныхъ и въ загалѣ всѣхъ потребныхъ зданій бенефиціальныхъ и церковныхъ изъ пять (або 4) жерелъ, котори суть: маетокъ (фондъ) взгляднои Церкви, патронъ, прихожане и бенефиціатъ, а въ данôмъ случаю той, кто въ слѣдствіе особливыхъ должностей або фундацій до того есть обовязаный. Въ первои линіи тяжатъ про тое всѣ до сего предмета относячися выдатки на маетку церковнôмъ, если такій маетокъ где существуе и есть достаточный. Но у насъ таки случаи, щобы маетокъ взгляднои Церкви бувъ достаточный до покрытья тыхъ выдаткôвъ, або щобы кто инный мавъ обовязокъ ихъ поносити, суть дуже рѣдки, и для того дворскимъ декретомъ (маючимъ силу нормаліи) зъ дня 19. Студня 1811 (обвѣщенымъ черезъ Галицку Губернію дня 17. Сѣчна 1812 ч. 704.) остало установлено, що патронъ взгляднои Церкви долженъ поносити половину всѣхъ выдаткôвъ (издержокъ) потребнои будовы въ готовыхъ грошахъ, а доминія, до которои взглядна парохія належитъ, другу половину, а прихожане должни доставити безплатно всѣхъ ручныхъ робôт-

никôвъ и потребни возы, або за все тое заплатити. Но коли закономъ зъ дня 7. Вересня 1848 доминіи остали знесени, выйшло пôдъ днемъ 1. Сѣчня 1851 минист. роспорядженье, которе тягаръ давнои доминіи перенесло на прихожанôвъ и властителей дôбръ земскихъ, который тягаръ они мали поносити въ пропорціи рочныхъ прямыхъ податкôвъ (im Verhältnisse der directen Steuern). Копта на справленье снарядôвъ церковныхъ мавъ въ первои линіи поносити фондъ церковный, братства и добровôльни жертвы вѣрныхъ, а если тіи не выстарчали, тогди конкуренты высше наведени. То само тычится и кладьбищъ. Меньши репараціи будынкôвъ церковныхъ, котори не выносятъ бôльше якъ 25 зол., або котори самъ душпастырь завиннвъ, долженъ ôнъ самъ заплатити. До бôльшихъ выдаткôвъ на будовлю або репарацію потягаютъ душпастыря тôлькô тогди, коли его доходы конгруу перевысшаютъ, а именно — пôсля дотеперѣшнои конгруи — платитъ бенефиціатъ, которого доходы 500 зол. доходятъ, четверту часть, если 500 зол. монеты конв. перевысшаютъ, трету часть, а если 1000 зол. переходятъ, половину. Кромѣ того постановлявъ дворскій декретъ зъ дня 8. Марта 1821, що всяки репараціи будынкôвъ бенефиціалныхъ, а даже и нови будовлѣ, по селахъ, частяхъ селъ и пр. (auf Dörfern, Dorfantheilen oder abgesonderten Maierhöfen und Realitäten) находячихся самъ бенефиціатъ мае оплачати. Но дня 15. Серпня 1866 выйшовъ новый законъ для Галичины, который точно и подробно опредѣляе, кто и въ якои части тіи выдатки поносити мае.

Той законъ такъ звучитъ:

Z. 2093. Cons. Landes-Gesetz- und Verordnungsblatt für das Königreich Galizien und Lodomerien sammt dem Grossherzogthume Krakau. Jahrgang 1866. Ausgegeben und versendet am 30. December 1866. XIV. Stück. Nr. 28. Gesetz, wirksam für das Königreich Galizien und Lodomerien sammt dem Grossherzogthume Krakau, betreffend die Bestreitung der Kosten der Herstellung und Erhaltung der Kirchen- und Pfründengebäude in Pfarren des katholischen Glaubensbekenntnisses, dann der Beischaffung der Kirchenparamente und Einrichtungsstücke.

Mit Zustimmung des Landtages Meines Königreiches Galizien und Lodomerien sammt dem Grossherzogthume Krakau finde Ich anzuordnen wie folgt:

§. 1. Die Kosten der Herstellung, Erhaltung und Miethe der Kirchen- und Pfründengebäude in Pfarren des katholischen Glaubensbekenntnisses, die Kosten des Ankaufes des Baugrundes für diese Gebäude, überdies die Auslagen für die Anschaffung und Erhaltung der Kirchenparamente und Ein-

richtungsstücke, endlich die laufenden, mit der Verrichtung des Gottesdienstes verbundenen Auslagen sind vor Allem aus dem für diese Zwecke speciell bestimmten Fonde, sowie von denjenigen zu bestreiten, welche hiezu kraft einer Stiftung, eines Vertrages oder eines sonstigen Rechtstitels verpflichtet sind.

Der Verpflichtungstitel bestimmt die Art und das Mass der Leistung.

§. 2. Wenn die im §. 1 genannten Quellen nicht vorhanden sind oder wenn aus denselben nur ein gewisser Theil der Kosten bedeckt werden kann, ist im ersten Falle zur Bestreitung aller, im zweiten Falle zur Bestreitung der übrigen rein kirchlichen Erfordernisse, zunächst das laufende kirchliche Einkommen, als: das Einkommen aus dem während des Gottesdienstes herumgetragenen Sammelteller oder Klingbeutel, die Einnahmen für die Benützung der Beleuchtung, der Paramente und der Einrichtungsstücke der Kirche, das Einkommen für die Benützung der Glocken u. dgl., ferner das verfügbare, rein kirchliche Vermögen oder Einkommen zu verwenden; und wenn auch diese Quellen zur Bedeckung der erwähnten Kosten nicht hinreichen, so wird gestattet, zu dem gedachten Zwecke das rein kirchliche Stammvermögen, insoweit dasselbe keine andere bestimmte Widmung hat und zur Bedeckung der sonstigen, durch das Erträgniss des Kirchenvermögens zu bestreitenden Auslagen nicht erforderlich ist, in Anspruch zu nehmen, jedoch unter Beobachtung der über die Veräusserung und Belastung des Kirchengutes bestehenden gesetzlichen Vorschriften.

§. 3. Der Pfründner hat jedoch nachstehende Auslagen allein zu bestreiten: *a)* für die Herstellung und Erhaltung der Wirthschaftsgebäude, welche sich auf den zu seiner Dotation gehörigen Tabular-Gütern oder derlei Gutsantheilen, oder in den vom Pfarrhofe abgesonderten Maierhöfen befinden, wenn das Pfarreinkommen seine Congrua deckt und wenn keine für diesen Zweck bestimmten, im §. 1 bezeichneten Quellen vorhanden sind; *b)* Reparaturen bei Pfarrhof-, Wohn- und Wirthschaftsgebäuden, welche durch die Schuld, Nachlässigkeit oder Verwahrlosung des Pfründners, seiner Dienstleute oder Hausgenossen veranlasst wurden; *c)* kleinere Auslagen für die Reparatur und für die Erhaltung der Pfarrhof-, Wohn- und Wirthschaftsgebäude im guten Zustande, als für Rauchfangkehrersbestallung, für Einsetzung von Fensterscheiben, für Ausweissen, für Reparatur der Oefen, Thüren, Schlösser und Fensterrahmen, für gewöhnliche Dachausbesserungen, für Ausdielung der beschädigten Theile des Fussbodens, für Instandhaltung der Einfriedung u. dgl., wenn diese Auslagen in einem Jahre den Betrag von fünfzehn Gulden nicht übersteigen.

Die unter lit. *c)* bezeichneten, den Betrag von fünfzehn Gulden in einem Jahre übersteigenden Auslagen, hat der Pfründner dann allein zu tragen, wenn sein reines Einkommen wenigstens um 100 fl. höher ist, als die ihm gebührende Congrua; im entgegengesetzten Falle aber hat er von diesen Auslagen nur solche zu bestreiten, die auf einmal zehn Gulden nicht überschreiten.

§. 4. Zu den sonstigen Bauauslagen bei den Pfarrhof-, Wohn- und Wirthschaftsgebäuden hat der Pfründner dann beizutragen, wenn das reine Einkommen der Pfründe nicht geringer als 400 fl. und nicht geringer als die ihm gebührende Congrua ist. Von dem dieses Einkommen übersteigenden Ueberschusse hat der Pfründner alljährlich an den Concurrenzfond, und zwar von dem den Betrag von 100 fl. nicht übersteigenden Ueberschusse 3%, von dem den Betrag von 200 fl. nicht übersteigenden Ueberschusse 5%, und von einem grösseren Ueberschusse 8% zu entrichten. Die bisherige Verpflichtung des Patrons zur Ertheilung rückzahlbarer Vorschüsse behufs Bedeckung der auf den Pfründner entfallenden Auslagen wird aufgehoben.

§. 5. Der Kirchenpatron hat, insoweit specielle privatrechtliche Titel nicht etwas anderes bestimmen, den sechsten Theil des Aufwandes zu tragen, welcher nach Abschlag der in den §§. 1 bis 4 bezeichneten Mittel und nach Abschlag der Kosten der Zug- und Handarbeiten unbedeckt bleibt.

§. 6. Der Besitzer einer Gutes, woran das Patronatsrecht haftet, hat ohne Rücksicht auf sein Religionsbekenntniss die dem Patrone nach diesem Gesetze obliegenden Pflichten zu erfüllen.

Der Bischof trägt die Patronatslasten nur in dem Falle, wenn er in seiner Diöcese eine auf den Tafelgütern seinem Patronate unterstehende Pfründe frei (libera collatione) verleiht.

§. 7. Geistliche Genossenschaften haben bei den ihnen incorporirten Pfründen alle im §. 1 erwähnten Kosten zu bestreiten, wenn sie nicht nachweisen, dass sie von der Bestreitung dieser Kosten ganz oder nur theilweise befreit sind.

§. 8. Die Auslagen, welche durch die in den §§. 1 bis 7 bezeichneten Mittel nicht bedeckt werden, haben diejenigen Pfarrlinge zu tragen, welche dem betreffenden Ritus angehören. Die Umlage dieser auf die Gemeindemitglieder entfallenden Auslagen hat nach den Bestimmungen des V. Hauptstückes der Gemeindeordnung in derselben Art, wie die Umlage anderer Communal-Auslagen zu erfolgen.

Besteht eine Pfarre aus mehreren Gemeinden, Gutsgebieten oder Theilen derselben, so ist das Erforderniss, falls nicht ein anderes Uebereinkommen getroffen wurde, auf jede Gemeinde

und auf jedes Gutsgebiet nach Verhältniss der directen Steuern zu vertheilen, welche von den dem betreffenden Ritus angehörigen Eigenthümern der eingepfarrten Gutsgebiete oder Theile derselben und den Mitgliedern der eingepfarrten Gemeinden entrichtet werden.

Die Gemeide darf die auf ihre Gemeindemitglieder entfallenden Auslagen ganz oder zum Theile aus eigenen Fondsmitteln bestreiten.

§. 9. Die Filialkirchen und die Wohngebäude der bei denselben exponirten Geistlichen sind mit Zuhilfenahme des verfügbaren Kirchenvermögens von denjenigen herzustellen und zu erhalten, in deren Interesse solche Kirchen oder Wohngebäude bestehen sollen oder bestehen, soferne dies-falls nicht andere Rechtsverbindlichkeiten obwalten.

Dieselben werden jedoch hiedurch, abgesehen von jedem besonderen Uebereinkommen, von der Betragspflicht zu den Auslagen der Pfarrkirche und der Pfarrgebäude (§. 1) nicht befreit.

§. 10. Wenn das Aerar, ein öffentlicher Fond, eine Gesellschaft oder eine Gemeinde in einem katholischen Pfarrsprengel ein unbewegliches Eigenthum besitzen, so tragen sie zur Bestreitung der Auslagen dieser Pfarre (§. 8) nach Massgabe der von diesem Eigenthume entrichteten directen Steuern bei.

Wenn jedoch dieses Eigenthum in dem Sprengel mehrerer katholischen Pfarren desselben oder verschiedenen Ritus gelegen ist, so ist bei Bemessung der Beitragsquote, mit welcher dieses Eigenthum für jede dieser Pfarren zu concurriren hat, jene Steuerquote in Anschlag zu bringen, welche sich nach dem Verhältnisse der Seelenanzahl der jeder einzelnen dieser Pfarren Eingepfarrten zu der Gesammtzahl der Pfarrlinge aller katholischen Pfarren, in deren Sprengel das erwähnte Eigenthum gelegen ist, berechnet.

§. 11. Wenn nach der bisherigen Uebung mit dem Messner- oder Kirchensängerdienste eine freie Wohnung verbunden ist, so gelten hinsichtlich der Herstellung und Erhaltung derselben die Vorschriften dieses Gesetzes.

§. 12. Die Auslagen zur Bedeckung der mit der Verrichtung des Gottesdienstes verbundenen Erfordernisse, und bei Kirchen des lateinischen Ritus auch die Auslagen für die Erhaltung der Kirchendiener werden vor Allem aus den in den §§. 1 und 2 bezeichneten Quellen bestritten.

Insoferne jedoch diese Auslagen aus diesen Quellen nicht bedeckt werden können, erhält der Pfründner zu deren Bestreitung von den Pfarrlingen eine Pauschalsumme, welche zusammengenommen mit der in den §§. 1 und 2 bezeichneten

Bedeckung jährlich bei Pfarren des lateinischen Ritus die Summe von 100 fl. und bei Pfarren des griechisch-katholischen Ritus die Summe von 50 fl. nicht übersteigen darf.

Die Umlage auf die Eingepfarrten findet nach Massgabe der von denselben im Pfarrsprengel entrichteten directen Steuern statt.

§. 13. Für die die Herstellung neuer und die Erhaltung bestehender Kirchen- und Pfarrbaulichkeiten betreffenden Angelegenheiten, sowie zur Besorgung der Concurrenz-Angelegenheiten wird in jeder Pfarre ein aus fünf Mitgliedern zusammengesetztes Comité gebildet. Ständige Mitglieder dieses Comités sind: Der Pfründner der betreffenden Kirche und der Patron, welcher das Recht zur Präsentation des Pfründners ausübt, oder dessen Stellvertreter. Sind zwei Patrone, so sind dieselben abwechselnd jeder durch drei Jahre ständige Mitglieder des Comité. Sind mehr als zwei Patrone, so wählen dieselben aus ihrer Mitte einen zum Mitgliede des Comités für die Dauer von drei Jahren.

Die übrigen, das . sind drei, und wenn der Patron das Recht zur Präsentation des Pfründners nicht ausübt, vier Mitglieder, werden für sechs Jahre durch die concurrenzpflichtigen Parteien mit absoluter Stimmenmehrheit gewählt.

Im Falle, dass bei der ersten und zweiten Abstimmung diese Mehrheit nicht erzielt wird, sind diejenigen als gewählt anzusehen, die bei der zweiten Abstimmung die grösste Stimmenzahl erhalten haben. Bei Stimmengleichheit entscheidet das Los.

Die Comité-Mitglieder erfüllen ihre Pflichten unentgeltlich, nur sind ihnen die mit diesem Geschäfte verbundenen baaren Auslagen zu ersetzen.

§. 14. Dem Comité obliegt die Aufsicht über die Kirchen- und Pfarrbaulichkeiten, es überwacht deren Bauführung und Erhaltung im guten Zustande und verfügt Alles, was es in dieser Beziehung für entsprechend erachtet.

§. 15. In Fällen, wo das Comité die Nothwendigkeit erkennt, die in den §§ 1 und 2 dieses Gesetzes bezeichneten Mittel in Anwendung zu bringen, hat es hievon das betreffende Ordinariat wegen entsprechender Veranlassung in Kenntniss zu setzen.

In Fällen dagegen, wo das Comité die Nothwendigkeit zur Beischaffung der Mittel im Concurrenzwege erkennt, hat das Comité mittelst des betreffenden Ordinariates sich an die politische Bezirksbehörde um Einleitung der Concurrenzverhandlung zu wenden, welche von dieser Behörde auf Grundlage der bereits mitgetheilten oder vorzulegenden Baupläne, Kostenüberschläge und Nachweisungen der verfügbaren Fonde einzuleiten und endgiltig durchzuführen ist.

§. 16. Zu der Concurrenzverhandlung sind alle concurrenzpflichtigen Parteien mit der gleichzeitigen Erinnerung einzuladen, dass sie im Falle ihres Ausbleibens als der vorzunehmenden Bauführung beipflichtend angesehen und zur Leistung der auf sie entfallenden Beiträge werden verhalten werden.

Der Patron ist berechtigt, an seine Stelle einen zu diesem Geschäfte bevollmächtigten Vertreter zu bestimmen.

Bei der Concurrenzverhandlung hat jede vermöge einer Stiftung, eines Vertrages oder des Gesetzes concurrenzpflichtige Partei, und namentlich: Das Ordinariat, der Pfründner, Patron, jedes Gutsgebiet, der aus jeder Gemeinde durch die in der Gemeinde wahlberechtigten Eingepfarrten desselben Ritus mit absoluter Stimmenmehrheit gewählte Bevollmächtigte eine Stimme. Jeder dieser Parteien kommt die Stimme zu, ohne Rücksicht darauf, ob dieselbe im gegebenen Falle zur Kostenbestreitung beizutragen hat oder nicht.

Zur Beschlussfassung ist die absolute Stimmenmehrheit erforderlich.

§. 17. Bei der Verhandlung ist die Nothwendigkeit des Baues, der Bauplan und der Kostenüberschlag, nicht minder das Mass und die Art der von den Concurrenzpflichtigen zu bewirkenden Einzahlungen oder Leistungen in Erwägung zu ziehen und nach Thunlichkeit durch Einverständniss der Betheiligten festzustellen.

§. 18. Die politische Bezirksbehörde erledigt die Verhandlung und entscheidet über vorkommende Beschwerden, unter Freilassung der Berufung an die höheren Behörden.

§. 19. Die Acten der endgiltig erledigten Concurrenz-Verhandlung übermittelt die politische Bezirksbehörde dem Comité, welches in dem ihm übertragenen Wirkungskreise, als beschliessendes und überwachendes Organ in Kirchenconcurrenz-Angelegenheiten, zugleich die Leitung und Durchführung des Baues, sowie die betreffende Rechnungsführung übernimmt.

In Bezug auf die Art der Bauführung, die Kosten, die Anforderung der Beiträge im Gelde, Materialien oder Naturalleistungen u. dgl., hat das Comité sich genau nach den bei der Concurrenz-Verhandlung rechtskräftig beschlossenen Bestimmungen zu benehmen. Das Comité stellt den Voranschlag fest und prüft die Jahresrechnungen.

Seine Beschlüsse werden mit absoluter Stimmenmehrheit gefasst, sind für alle Concurrenzpflichtigen bindend, und insoferne sie in Folge eines rechtskräftigen Beschlusses der Concurrenz-Verhandlung gefasst wurden, werden dieselben nöthigenfalls im Wege der politischen Bezirksbehörde in Ausführung gebracht.

§. 20. Das Comité wählt aus seiner Mitte den Obmann, welcher das vollziehende Organ ist. Der Obmann verfasst den Voranschlag, legt die Rechnungen und führt die Casse unter

Mitsperre eines Comité-Mitgliedes. Jedem Concurrenzpflichtigen ist die Einsicht in die geprüften Rechnungen gestattet.

Nach beendigter Bauführung oder Reparatur, zu denen die Concurrenz durch Beiträge im Gelde, in Materialien oder in Leistungen in Anspruch genommen wurde, hat der Obmann des Comités unverzüglich die Rechnungen über alle zu diesem Zwecke verwendeten Einnahmen und Auslagen abzuschliessen. Das Comité hat nach geschöpfter Ueberzeugung von der genauen Ausführung des Baues, die Rechnung unter solidarischer Haftung der Mitglieder zu erledigen und hievon die Concurrenzpflichtigen mit dem Beisatze zu verständigen, dass die Rechnung beim Ortspfarrer eingesehen werden kann, dass die Concurrenzpflichtigen berechtigt sind, gegen dieselbe binnen drei Monaten, vom Tage der erhaltenen Verständigung angefangen, bei den politischen Behörden Einwendungen zu erheben und dass widrigens die Rechnung für erledigt angesehen werden wird.

§. 21. Ueber Beschwerden oder Berufungen gegen die vom Comité in Folge der durchgeführten Concurrenz-Verhandlung gefassten Beschlüsse entscheidet die politische Behörde.

Bezüglich der Frist zur Berufung des Aufsichtsrechtes der Staatsverwaltung über das Comité, dann der Auflösung des letzteren gelten die Bestimmungen der Gemeindeordnung.

§. 22. Die bisherigen Vorschriften, welche den in diesem Gesetze behandelten Gegenstand betreffen, werden aufgehoben, insoferne sie mit dem gegenwärtigen Gesetze nicht im Einklange stehen.

Wien, den 15. August 1866. **Franz Josef** m. p.

Auf Allerhöchste Anordnung: Belcredi m. p., Ritter Bernhard von Mayer m. p.

Dieses Gesetz wird den ehrwürdigen Pfarrämtern mit dem Auftrage mitgetheilt, darnach in vorkommenden Fällen zu verfahren, das baldige Zustandekommen des Comités im Sinne des §. 13 dieses Gesetzes sich angelegen sein lassen und dafür zu sorgen, dass in dieses Comité als Mitglieder (3 bis 4) nur einsichtsvolle, ehrenhafte, für das Wohl der griech.-kath. Pfarrgemeinde besorgte und unbestechliche Männer gewählt werden; auch ist von dem Zustandekommen solcher Comités mit Namhaftmachung der einzelnen Mitglieder derselben an das betreffende Decanatamt zur weiteren Amtshandlung sogleich Bericht zu erstatten. Lemberg, am 14. Mai 1867. Vom griech.-kath. Metropolitan-Consistorium. **Kuziemski** m. p., General-Vicar und Official.

VI. ГЛАВА.

Веденье канцеляріи пароxіальнои.

§. 55.

1. Канцелярія парохіальна и еи устроенье.

Въ кождôмъ домѣ парохіальнôмъ повинна бы находитися осôбна комната исключно на канцелярію призначена, и такъ положена, щобы до неи бувъ выгôдный для сторонъ приступъ, щобы стороны приходячи до пароха въ справахъ урядовыхъ не потребовали черезъ инни комнаты переходити. Тая комната повинна бы бути заосмотрена сильными дверми съ добрымъ замкомъ, и порадно есть, щобы ôкна були заосмотрени кратами або сильными ôконницями, щобы злодѣй не мôгъ до неи легко дôстатися. Въ комнатѣ потребный есть найперше отвѣтный стôлъ канцелярійный, заосмотреный на долѣ кôлькома высувками (шуфлядами, Schubladen) на замокъ, а на горѣ отъ стѣннои стороны шафкою съ бôльше высувками, котори такожь замыкаются, и въ которыхъ мажна выгôдно ховати розлични урядови кусники. Кромѣ стола потребна есть дальше шафа (Stehkasten), заосмотрена отвѣтнымъ числомъ полицъ, на архивъ и регистратуру, и тая шафа должна такожь замыкатися. Если парохія мае яки парохіальни цѣнни паперы або готови гроши, то потребна есть очевидно и каса.

На столѣ канцелярійнôмъ находится печать урядова, снаряды до писанья потребни, а въ высувкахъ хоронятся кромѣ текущихъ урядовыхъ кусникôвъ тіи книги парохіальни, котори всегда треба мати пôдъ рукою (ср. §. 57.)

Кромѣ того належитъ стѣны канцеляріи заосмотрѣти образами, где тое можливе, найлучше дати тамъ Распятого, Папу, Цѣсаря и Епископа, а по крайнои мѣрѣ Христа распятого; а въ комнатѣ поставити кôлька креселъ, щобы стороны мали на чемъ сѣсти; а сѣдати треба просити жождого человѣка, бо того вымагае чемность священническа. Само собою розумѣеся, що комнату кацелярійну треба чисто тримати, а щобы люде тамъ приходячи еи не заболотили, добре есть передъ входомъ положити плетянку соломяну до отиранья нôгъ; тымъ научится и селянинъ старатися о чистость и опрятность въ своеи хатѣ. Надъ дверми ведучими до канцеляріи добре есть выставити отвѣтный надписъ, н. пр. „Канцелярія парохіи въ Н“.

§. 56.

2. Загальни правила о веденіи канцеляріи парохіальнои.

a) До всѣхъ урядовыхъ письмъ треба уживати однакій форматъ паперу, который пôсля принятого въ Австрій звычаю мае бути 13 цалей (або коло 34 сантиметрôвъ) довгій

и 8 цалей (або 21 сант.) широкій, а при тôмъ чистый, бѣлый и не пробиваючій (nicht löschpapierartig). Найдешевше и найвыгôднѣйше есть купити собѣ отъ разу бôльше паперу, н. пр. ризу, и то паперу концептового и бѣлого, а если то для одного було бы за много, то могутъ сусѣды разомъ тое купити, а будутъ мали и выгоду и меньше ихъ вынесе.

б) Печать на урядовыхъ письмахъ, где того потреба, притискаеся коло пôдпису, и такъ, щобы при складанью кусника не остала зôгнена.

в) Якъ вже высше сказано, долженъ душпастырь заховати во всѣхъ урядовыхъ письмахъ не тôлько приписану форму, но такожь и рядъ инстанцій (Instanzengang), и не подавати безъ важнои и правнои причины урядове письмо до высшои инстанціи съ ominenьемъ низшои; бо всяка низша инстанція мае або право сама взглядну справу рѣшити, або должность о взгляднôмъ поданью свое мнѣніе высказати. Если бы про тое ктось безъ основнои причины отнесъ ся въ якôмъ будь дѣлѣ до Консисторіи, а декана оминулъ, то на тôмъ тôлько тратитъ, бо взглядне поданье и такъ поверне до декана, щобы ôнъ яко заступникъ Консисторіи высказалъ свое мнѣніе, справдивъ наведени причины и т. п. Такъ само рѣчь маеся во всѣхъ инныхъ поданьяхъ.

г) Душпастырь посылае свои урядови письма або черезъ пôсланця або почтою; въ первôмъ случаю доставляе му громада безплатного пôсланця, въ другôмъ случаю суть его урядови письма свободни отъ оплаты почтовои, котору религійный фондъ поноситъ; но треба на обвертцѣ написати слово: „Ex officio, Ex offo,“ або: „Aemtlich“, або „Урядово“, або „Urzędownie“. (Отсылаю до роспорядженья Перемыскои Консисторіи зъ дня 10. Юлія 1858 ч. 1896, которе сообщае рѣшеніе ц. к. Галицкого Намѣстничества зъ дня 1. Юлія 1858 ч. 4196 (През) относячеся до урядовыхъ переписокъ урядôвъ парохіальныхъ съ урядами деканальными и съ ц. к. староствами.)

§. 57.

З. Яки книги должни находитися въ парохіальнои канцеляріи.

1. Записникъ дѣйствъ (Gestionsprotokoll). Той записникъ есть въ кождои канцеляріи безъусловно потребный, щобы настоятель канцеляріи, а взглядно уряда, мавъ точный переглядъ всѣхъ письмъ, котори до того уряда прійшли, и якъ и коли остали залагоджени. Кождый душпастырь обовязанъ мати тую книжку, еи порядно провадити и наслѣдникови лишити. Той записникъ (протоколъ) провадится слѣдуючимъ способомъ:

Маючи отвѣтну, найлучше печатану пôсля взора XXVIII. составлену книжку, записуеся, (коли яке урядове письмо отъ якои власти, або стороны прійде, або коли ктось устно о залагодженье якои справы проситъ, або коли настоятель уряда самъ урядово якусь справу порушитъ) до первои рубрики число порядкове, которе провадится за рядомъ черезъ цѣлый рôкъ, и тое само число записуеся на самôмъ прійшовшôмъ куснику зъ внѣ тамъ, где есть адресса, словами: „Пр. (ійшло) дня . . . . . Ч. Н.“ Той прійшовшій кусникъ называеся ексгибитъ. Въ другои рубрицѣ записуеся день, коли той кусникъ прійшовъ, або дотычна справа порушена; въ третои рубрицѣ записуеся, отъ кого кусникъ прійшолъ, або справа остала порушена въ четвертои, о що дѣло иде; въ пятои рубрицѣ, що съ тою справою здѣлано; въ шестои, коли справа остала залагоджена; а въ седмои рубрицѣ записуеся въ якôмъ отдѣлѣ регистратуры ексгибитъ сховано. Где есть регистратура, тамъ означаеся кождый кусникъ кромѣ числа и дня внесенья, такожь и знакомъ регистратуры. Очевидно, що на кождый внесеный до канцелярiи кусникъ треба звычайно кромѣ его записанья и высше наведеного означенья щось отписати (реферовати); тое писанье (отвѣтъ, извиненье, прошенiе и т. п.) пишеся або на самôмъ ексгибитѣ начавши отъ послѣдной стороны впередъ (если есть мѣсце), або на иннôмъ папери, который числомъ и знакомъ ексгибита означаеся, и тое писанье называеся рефератъ, той рефератъ отписуеся въ отвѣтнои формѣ на чисто (мундуеся го, отъ mundare) и отсылаеся або даеся, кому належитъ, — а рефератъ хоронится съ ексгибитомъ въ регистратурѣ (въ актахъ), щобы въ случаю потребы знати, що и якъ остало здѣлано.

2. Записникъ (отдавчiй) почтовый. Коли душпатырь якесь урядове письмо черезъ пôсланця або почтою высылае повиненъ мати певнôсть, що взглядне письмо прійде до своеи адресы, а до того есть потребный записникъ отдавчiй або почтовый (Postbuch). Часто заступаютъ мѣсце такои книжки поодиноки картки, котори той, що письмо отберае, мае пôдписати яко рецепись; но тое не добре, бо така картка може легко затратитися, и въ потребѣ не ма чимъ выказатися, що письмо остало отдане. Найлучше про тое мати той записникъ и въ немъ записуеся до первои рубрики число порядкове продолжаючеся черезъ цѣлый рôкъ; въ другои рубрицѣ число записника дѣйствъ, въ третои рубрицѣ адресса, а въ четвертои пôдписъ того, кто письмо одобралъ. (Ср. Взоръ XXIX.)

3. Книгу родженыхъ и крещеныхъ, вѣнчаныхъ и усопшихъ, або такъ звани метрики, о которыхъ все потребне высше сказано.

4. Книга обовѣдей (l. bannorum) пôсля формы въ епархiи приписанои ведена, — и книга протоколôвъ пред-

шлюбныхъ, для которои такожь суть осо̂бни формулярѣ (въ Львовскои Ставропигіи).

5. Списъ роспоряджень и законо̂въ церковнои и державнои власти. Щобы душпастырь мавъ точный переглядъ всѣхъ законо̂въ и роспоряджень, повинна въ кождои канцеляріи парохіальнои находитися спора книга (folio) зъ чистого паперу, до которои священникъ въ хронологично̂мъ порядку записуе всѣ роспорядженья и законы власти церковнои и державнои, котори ему останутъ удѣлени, и то важнѣйши отписуе дословно, съ изнятіемъ тогди, если получитъ писаный або літографованый або печатаный примѣрникъ взглядного роспорядженья для акто̂въ, тогди записуе въ тои книзѣ то̂лько его содержанье, и примѣчае по̂дъ якимъ числомъ и на которои полици регистратуры цѣле тое письмо находится. Для лучшого пересмотра порадно есть лишати въ тои книзѣ зъ однои стороны мало несписаного мѣсця, и при кождо̂мъ роспорядженью выписати короткими словами его содержанье, а при ко̂нци добре есть составити поазбучный списъ находячихся въ цѣлои книзѣ законо̂въ и роспорядженій, бо тогди легко буде въ кождо̂мъ часѣ всё найти, н. пр.:

Акаѳолики, о ихъ похоронахъ . . . . . ст. 5
Акушерки . . . . . „ 26
Антиминзъ . . . . . „ 57
Будынки парох., конкуренція . . . . . „ 128

6. Списъ парохіанъ (по̂сля формуляра у насъ уживаного, якій въ книгарни Ставропигійского Института во Львовѣ получити можна). Той списъ належитъ такъ провадити:

а) Кожде село (мѣстность) до парохіи належаще мае свою книгу, и тая книга состоитъ зъ то̂лько картокъ, ко̂лько нумеро̂въ домо̂въ и комо̂рнико̂въ цѣле село мае, а при ко̂нци додаеся еще ко̂лька чистыхъ картокъ на случай, если бы число парохіанъ побо̂льшилося, и щось треба було до списаныхъ картокъ додати.

б) Кождый нумеръ домовый мае свою картку, зарядомъ отъ 1 ажь до ко̂нця, посемъ слѣдуютъ комо̂рники за рядомъ, и кождый получае такожь свою картку.

в) На кождои картцѣ выписуеся зъ горы нумеръ дому, а если той нумеръ або приналежный до̂мъ або грунтъ мае инне имя, то и тое записуеся, н. пр. Н. Д. 20. село: Н. званый: Горбалёвка.

г) Посемъ выповняеся поодиноки рубрики, въ которыхъ мае бути записане: имя и станъ мешканцѣвъ (отца, матери и дѣтей по̂сля лѣтъ а посемъ служащихъ); дальше день и ро̂къ родженья поодинокихъ лицъ; посемъ вѣроисповѣданье, полъ, чи вже сповѣдался и причащался, чи ходятъ до школы, а

въ примѣчанію записуеся тое, що певного лица тычится. При комôрникахъ (Miethparteien) записуеся такожь, въ якôмъ домѣ мешкаютъ.

д) По скôнченью року пôдчеркаєся всё въ минувшôмъ роцѣ написане, пишеся число року, и записуеся перемѣны, если яки зайшли, н. пр. що ктось зъ родины умеръ або народився, що кто инный той дôмъ купивъ и т. п.

е) Если на якои картцѣ не ма бôльше мѣсця, то записуеся зайшовши перемѣны при кôнци книжки, тôлько тое треба на обохъ мѣсцяхъ примѣтити, куда що належитъ; а коли цѣла книжка остане записана, робится нову а стару ховаеся въ актахъ (въ регистратурѣ).

7. Инвентаръ дôбръ бенефиціалныхъ, якъ высше зказано.

8. Записникъ літургій. Той списъ есть безъусловно потребный, щобы священникъ точно знавъ, яки на немъ въ тôмъ взгладѣ должности тяжатъ, и коли ихъ выполнивъ. (Ср. Взоръ XXX. и мое Паст. богословіе §. 233. *и.*)

9. Осôбный списъ службъ фундушевыхъ, въ которôмъ всё до нихъ относячеся мае бути выказане.

10. Ведля законôвъ церковныхъ должна при кождои Церкви находитися книжка, въ котору записуются чужи священники, котори въ дотичнои Церкви яке богослуженіе отправляли. Тое приказуе и Синодъ Замостскій.

11. Книги братствъ, обществъ церковныхъ и т. п, если таки находятся.

12. Лѣтопись парохіальна (Chronika, Pfarr-Gedenkbuch), есть при кождои Церкви дуже желаема книжка, котора не тôлько есть дуже занимательна, но часто и дуже пожиточна. Таку лѣтопись можна бы провадити въ слѣдуючій спосôбъ: По предисловію, въ которôмъ можна сказати, кто, коли и для чого лѣтопись сталъ писати, пишеся; *а)* исторію парохіи, коли и якъ она остала основана; *б)* исторію Церкви парохіальнои, коли остала выставлена, яки перемѣны заходили, яки иконы, важни предметы, нагробки и т. п. тамъ находятся, и тутъ пишеся такожь о кладьбищи; *в)* исторію зданій (будынкôвъ) парохіальныхъ, и цѣлого маетку бенефиціального; *г)* о школѣ мѣсцевои; *д)* о заведеніяхъ для бѣдныхъ, больницяхъ и т. п.; *е)* особливши событія въ парохіи такъ счасливи, якъ и несчасливи, н. пр. велика зима, грады, епидеміи, урожай, затьмѣня сонця, посѣщенія канонични и т. п. Тутъ можна въ прочемъ записовати и таки событія, котори где инде случилися; *ж)* рядъ парохôвъ, сотрудникôвъ, патронôвъ, учителѣвъ, дякôвъ, газдôвъ церковныхъ, вôйтôвъ; *з)* прядокъ богослуженія, якій въ дотычнои парохіи заховався; *и)* яки доходы, и въ чемъ они состоятъ, н. пр. хлѣбъ, яйця и т. п.; *к)* о

господарствѣ пароха; *л)* въ кôнци добре есть записовати тутъ всяки звычаи народни, повѣсти о знаменитыхъ людяхъ въ тои парохіи родженыхъ, о памятникахъ, преданіяхъ и тымъ подôбныхъ рѣчахъ. О тыхъ предметахъ можна въ такои парохіальнои лѣтописи писати, очевидно въ довольнôмъ порядку, пôсля того, якъ що случилося. Тôлько той, кто бы намѣрялъ въ своеи парохіи основати таку лѣтопись, долженъ бы уложити собѣ певный плянъ.

Веденье такои книги есть въ Чехахъ выразно приказане, такъ само въ Вѣденьскои Архіепархіи, и роспоряджено, що тая книга мае состояти изъ осьмохъ отдѣлôвъ, а именно: 1. Исторія Церкви материои и Церквей дочерныхъ. 2. Исторія парохіи и важнѣйши событія, съ рядомъ душпастырей. 3. Точный списъ всѣхъ до материои Церкви и до дочерныхъ Церквей належащихъ реальностей, доходôвъ, правъ и т. п. съ дословнымъ наведеніемъ дотычныхъ грамотъ фундаційныхъ, договорôвъ, роспоряджень, судовыхъ рѣшень и т. п. 4. Рôвно точный списъ всѣхъ бенефиціальныхъ дôбръ, доходôвъ, правъ и должностей (тягарôвъ) съ дословнымъ отписомъ относныхъ грамотъ. 5. Списъ всѣхъ грамотъ фундаційныхъ относячихся до службъ божихъ и инныхъ побожныхъ фундацій тамъ существуючихъ. 6. Списъ всѣхъ роспоряджень относячихся до справованья душпастырского уряду, до завѣдованья маеткомъ церковнымъ и бенефиціальнымъ, и списъ всѣхъ роспоряджень епархіальныхъ. Наведени пôдъ 5. и 6. письма не треба отписовати, тôлько ихъ складати. 7. Формуляры розличныхъ урядовыхъ письмъ для помочи и полученія наслѣдникôвъ особливо молодыхъ священникôвъ. 8. Поазбучный списъ всѣхъ предметôвъ находячихся въ протоколѣ парохіальнôмъ. — При основанью лѣтописи въ рѣчи стоячой можна бы хоть по части заховати той порядокъ.

§. 58.

4. Архивъ парохіальный и регистратура.

Пôдъ архивомъ парохіальнымъ розумѣеся въ ширшôмъ змыслѣ упорядковане собраніе всѣхъ грамотъ и урядовыхъ письмъ и книжокъ относячихся до урядованья парохіального, — въ тѣснѣйшôмъ змыслѣ же розумѣеся пôдъ архивомъ парохіальнымъ собраніе найважнѣйшихъ грамотъ составленыхъ отъ самого основанія дотычнои парохіи, и опредѣляючихъ права и должности парохіи, бенефиціи и прихожанъ.

I. Архивъ парохіальный есть при кождой канцеляріи парохіальной доконьче потребный, щобы кождовременный парохъ мавъ точный переглядъ всѣхъ до его парохіи, бенефиціи и прихожанъ относячихся правъ и дожностей. До архива парохіального належатъ особливо слѣдуючи грамоты: Инстру-

ментъ ерекційный парохіи, грамоты фундаційни, грамоты купна и даровизны, завѣщанія, папски буллѣ и конституціи, цѣсарски привилегіи, дипльомы, договоры (контракты), судови рѣшенія, мапы грунтôвъ парохіальныхъ и бенефиціальныхъ и т. п. Зо взгляду на добро Церкви и бенефиціи повиненъ про тое парохъ: 1. Старатися, щобы всѣ сюда относячися грамоты, которыхъ въ своеи канцеляріи не находитъ въ подлиннику або хоть въ удостовѣреныхъ отписяхъ получилъ; а можна таки грамоты вынайти въ Консисторіи або въ Намѣстничествѣ, або у Патронôвъ, а часомъ и въ иннои парохіи або у приватныхъ осôбъ. 2. Всѣ такъ позбирани документи треба схоронити въ скрини або шафѣ на тое исключно призначеной, и кожду грамоту належитъ обвинути чистымъ паперомъ, и на верху выписати въ короткости содержанье грамоты. 3. Если бы було бôльше такихъ грамотъ, то порадно есть составити ихъ поазбучный списъ. 4. Треба часомъ отверати скриню архивальну и ей перевѣтряти, а если бы яка грамота зачинала псутися, то належитъ еи точно отписати, но на подлиннику ничь не перемѣняти.

II. Регистратура парохіальна есть собраніе всѣхъ урядовыхъ письмъ, котори вправдѣ не маютъ архивальнои важности, но всегда суть потрёбни, щобы мати точный переглядъ всѣхъ урядовыхъ справъ дотычнои парохіи. На регистратуру (акта) треба дати зробити отвѣтну, полицями заосмотрену шафу, которои справленье належитъ до маетку парохіального, и тую шафу поставити на сухôмъ и безпечнôмъ мѣсци, и еи належито замыкати. Дальше треба старатися о належите упорядкованье зложеныхъ въ регистратурѣ актôвъ, щобы кождый кусникъ, коли треба, легко можна вынайти. Щобы тое осягнути, найлучше есть упорядковати регистратуру пôсля головныхъ матерій и въ хронологичнôмъ порядку. Таки головни матеріи могли бы бути: Будынки бенефиціальни, дотація, маетокъ церковный, фундаціи, справы супружески, метрики, справы школьни и т. п. Кожду таку головну матерію означаеся римскимъ числомъ, и опредѣляеся для неи въ шафѣ регистратурнои осôбну полицю або высувку, на которои выписуеся отвѣтну матерію и еи отвѣчающе число римске, н. пр. I. Будынки церковни. До того отдѣла складаеся потôмъ всѣ сюда относячися акти означени числомъ порядковымъ записника дѣйствъ въ хронологичнôмъ порядку; а въ записнику дѣйствъ записуеся такожь въ послѣднои рубрицѣ число отдѣла регистратуры, въ которôмъ дотычный актъ есть зложеный. Тымъ способомъ легко буде вынайти кождый актъ, если его буде потреба. Въ прочёмъ примѣчаю еще слѣдуюче: 1. Кождый кусникъ, который въ регистратурѣ зложитися мае, треба зъ горы заосмотрити знакомъ (сигнатурю) послѣднои рубрики протокола дѣйствъ; 2. если якій кусникъ

до бôльше матерій относится, то складаеся го въ отдѣлѣ тои матеріи, которои ôнъ особливо и головно тычится, а при инныхъ матеріяхъ, до которыхъ ôнъ такожь относится, кладеся пôвъ аркуша чистого паперу, на которôмъ пишеся коротке содержанье дотычного акта, о скôлько ôнъ сюда относится и примѣчаеся, въ которôмъ отдѣлѣ той актъ зложеный; 3. кождый отдѣлъ регистратуры повиненъ бы мати осôбный списъ актôвъ въ немъ находячихся; 4. если якій актъ зъ регистратуры береся до якогонибудь ужитку, то треба на его мѣсце положити кусникъ чистого паперу, на которôмъ примѣчаеся, якій кусникъ, коли и для чого зъ ôттамъ взято, и той паперъ тамъ остае такъ долго, доки самъ актъ на свое мѣсце не поверне; 5. акта, котори въ регистратурѣ складаеся, не треба згинати, но класти ихъ въ цѣлôмъ систѣ, бо не такъ скоро зопсуются; 6. такожь не добре есть акта шнуркомъ звязовати, бо псютъ краи, лучше есть вкладати ихъ межи окладины зъ папкового паперу (Pappendeckel); 7. регистратуру треба хоть разъ въ роцѣ перевѣтрятн и отъ пороху очищати, щобы остала всегда въ порядку.

Такимъ способомъ належало бы провадити регистратуру парохіальну, съ которою вирочемъ про невелике число архивальныхъ грамотъ и архивъ парохіальный може бути полученый, и где новый душпастырь таку регистратуру найде, тамъ истинно може своимъ попередникамъ вдячнымъ бути, и за ихъ души Богу щиро молитися, бо хотьбы въ урядованью парохіальнôмъ еще совершенно ніякого досвѣдченья не мавъ, найде въ актахъ красно и ясно упорядкованыхъ найлучшого учителя и живе руководство; а и старшій священникъ легко буде мôгъ свою канцелярію провадити, бо въ регистратурѣ найде всяки роспорядженья и законы до его уряда относячися.

Симъ я заключаю мою предлежащу росправу, и хотяй виджу, що она не есть повна и вычерпаюча, то однакожь маю милу надѣю, що трудъ читателя не остане совсемъ даремный, бо хоть тіи, для которыхъ пôсля передного слова до моего пастырского богословія сіи два сочиненія остали въ свѣтъ божій пущени, найдутъ въ нихъ много для нихъ користного и потребного. Въ кôнци наведу еще въ III. части взоры до розличныхъ въ первыхъ двохъ частяхъ описаныхъ письмъ урядовыхъ.

Трета часть.

ВЗОРЫ УРЯДОВЫХЪ ПИСЬМЪ.

Взоръ VI. до §. 3. *II. ж.* (Протоколъ суммаричный.)

Протоколъ

списаный въ канцелярiи дек. въ Н. дня . . . въ слѣдствiе роспоряженья Всесв. Митр. Конс. зъ дня . . . съ поводу жалобы Ѳеодора Н., жителя въ Н., противъ О. Н. Н., пароха Н. въ притомности пôдписаныхъ.

Понеже въ жалобѣ находится тôлько одна точка, именно, що О. Н. Н. мавъ Ѳеодора Н. въ притомности вычисленыхъ въ жалôбѣ осôбъ передъ Церковою ганьбити, и два разы ударити, для того призвано тiи особы до канцелярiи, отчитано имъ выразно и ясно цѣлу жалобу, и вопрошено ихъ, що они о тôмъ всемъ знаютъ? А они всѣ одноголосно сказали, що тая цѣла жалоба есть чиста ложь, котору Ѳеодоръ Н. певно зъ намовы Гершка Волчка, мѣсцевого арендаря черезъ пiяницю Войцьеха Н. давъ написати, щобы помститися на душпастыри за тое, що его яко налогового пiяка за кума не припустилъ; дальше примѣтили, що они тогды були коло Церкви, коли пôсля жалобы О. Н. Н. мавъ Ѳеодора Н. ганьбити и ударити, но ничого не чули ани не видѣли, и готови на тое въ разѣ потребы и присягнути. На тôмъ протоколъ скôнчено и пôдписано. — Дня якъ высше. Слѣдуютъ пôдписы.

Взоръ VII. до §. 3. *II. ж.*

Протоколъ

списаный дня . . . въ канцелярiи декан. въ Н. въ притомности пôдписаныхъ.

Предметъ: Жалоба Петра Горбаля на его жену Юстину родж. Горячу про чужоложство, о всегдашне розлученье отъ ложа и стола.

1. Являеся Петро Горбаль
и каже (generalia):

Называюся Петро Горбаль, есьмъ господаремъ въ Н. пôдъ ч. к. 52, маю 38 лѣтъ, гр. каѳ. обряда, родомъ зъ Н., оженивъ емся 25. Сѣчна 1845 съ Юстиною родж. Горяча, дѣтей не маемо до теперь.

2. Щожъ желаете?

Хочу, щобы мене на всегда отъ моеи бабы розлучили.

3. Зъ якихъ поводôвъ хочете розлучитися отъ неи?

Для того, що она допущаеся чужоложства. Вже отъ трехъ лѣтъ она собѣ со мною дуже холодно поступае, — я довго не знавъ, що тому за причина, ажь минувшои осени я зауважавъ, що она дуже часто сходится съ моимъ сусѣдомъ Павломъ Куцомъ, що минѣ дуже не до смаку було. Я мою жену напоминавъ, но даремно, она выпералася всего. Ажь коли минѣ тое все за богато надоѣлося, причаѣвъ емся разъ въ стодолѣ, якъ мôй сусѣдъ шнуркомъ въ мою хату посунувся; я постоявъ въ стодолѣ досить довго, но коли вижу, що мôй сусѣдъ не выходитъ, иду въ хату, а тутъ дверѣ замкнени, — я пôдсадився и вываливъ дверѣ, а ту що виджу, мôй сусѣдъ и моя жена голи выскакуютъ зъ постели, зъ чого мушу заключати, що допустилися чужолоства.

4. Якъ можете тое ваше пôдозрѣніе доказати?

Та вже ничимъ иннымъ, якъ тымъ щомъ власно сказалъ, и тымъ, що обое виновати такъ налякалися, що не знали, що съ ними дѣеся, и я безъ всякого опору зъ ихъ стороны нагнавъ ихъ съ хаты такъ якъ були мало одѣти, що видѣли мои слуги Федько Наливайко и Іосифъ Доливайко, и они тое посвѣдчатъ.

5. Чи булисьте вже три разъ у вашого душпастыря?

Бувъ емъ съ моею женою но я кождого разу сказавъ, що съ нею бôльше жити не хочу.

6. Чи отъ того часу не примирилисьтеся съ вашою женою?

Нѣтъ; я нехочу о ней ничь знати.

7. Чи вы сами не дали причинъ до того грѣшного дѣла вашои жены?

Я не думаю; бо я съ нею всегда добре обходився, а и тогди, коли емъ пôдозрѣвавъ, що она собѣ съ моимъ сусѣдомъ заходитъ, старавъ я ся ей лагôднымъ способомъ навернути, но даремно.

8. Чи маете еще що додати або змѣнити?

Нѣ, тôлько прошу, щобымъ чимъ скорше оставъ розлученый.

На тôмъ протоколъ заключено, отчитано и пôдписано. Дѣялося якъ высше.

Н. Н.,
деканъ яко комисаръ.

Петро Горбаль.

Н. Н,
актуарь.

Взоръ VIII. до §. 6.

Пригадка.

При случайности каноничного посѣщенія минувшого року благоволили Ваше Преосвященьство позволити см. пôдписанымъ пригадати Собѣ справу прилученья мѣстности Н. до парохіи Н., коли таяжь урядово буде порушена. Про тое осмѣляются см. пôдписани обвѣстити, що дня . . . подали дотычне прошеніе до Консисторіи, и що въ слѣдствіе того дня . . . взглядна комисія на мѣсци отбулася. При тôмъ позволяютъ собѣ еще въ короткости предложити причины своего прошенія, именно: (тутъ навести коротко причины безъ доказôвъ, бо тое до прошенія належитъ, и можна еще нови поводы навести). Для того смиренно упрашаютъ, щобы В. Пр. ихъ прошеніе милостиво увзгляднити благоволили.

Датумъ и пôдписи.

Взоръ IX. до §. 9. (*Жалоба* скарга.)

(Пишеся въ формѣ прошенія.)

Всесв. и Выс. Епископска Консисторіо!

По высокому роспорядженью зъ дня . . . остала мѣстность А. передъ 5 лѣтами отъ парохіи Б. отлучена, и до парохіи Г. придѣлена; однакожь нѣкотори жителѣ мѣстности А. не хотятъ до нынѣ пôддатися тому выс. роспорядженью, а що найгôрше, въ тôмъ опорѣ покрѣпляе ихъ парохъ въ Б., который допущаеся отвертого нарушенья правъ парохіальныхъ пôдписаного. Що рѣчь такъ истинно маеся, доказуютъ слѣдуючи событія:

1. Жителѣ мѣстности А. не приходятъ николи до Церкви въ Г., но, незважаючи на бôльше отдаленье и утяжливость дороги, ходятъ що Недѣли и Свята до Церкви въ Б., где и великодню Сповѣдь отправляютъ; зъ чого видно, що имъ тамъ суть ради.

2. Гдекотори зъ нихъ часто ходятъ до дома парохіального въ Б.; що стягае на тамошного пароха пôдозрѣніе, що ôнъ съ ними стоитъ въ порозумѣнію.

3. Дня 26. Юнія заосмотривъ Всеч. парохъ Б-скій недужного Н. Н., коваля въ А. святыми Тайнами, хотяй слабость не була небезпечна, и пôсланецъ мôгъ выгôдно до своего пароха удатися.

4. А наконецъ дня 10. с. м. похоронивъ парохъ въ Б. одного усопшого зъ А., що въ приложенôмъ ./· письмѣ самъ признае.

Пôдписаный уважае за свою должность на тое неправне нарушенье его правъ парохіальныхъ ускаржитися, и смиренно просити, щобы В. К. таке неправне поступованье пароху въ Б. запретила.

Доки жителѣ зъ А. у пароха въ Б. заохоту до своего опору найдутъ, не ма надѣи, щобы они выс. роспорядженьямъ пôддалися; противно же, если парохъ въ Б. не буде ихъ пріймавъ, и стане ихъ упоминати, щобы они въ духовныхъ потребахъ удавилися до своего пароха, то они безъ сомнѣнія станутся послушными.

Г., дня . . . Н. Н., парохъ.

На рубрумѣ:

ЖАЛОБА

Н. Н., пароха въ Г.

на пароха въ Б.

о нарушенье правъ парохіальныхъ.

Взоръ X. до §. 9. (Оправданіе.)
(Пишеся такожь въ формѣ прошенія.)

Всесв. и Выс. Еп. Консисторіо!

Повинуючися выс. возванію зъ дня . . . осмѣляеся смиренно пôдп. на приложену ./· тутъ жалобу пароха въ Г. о ./· мниме нарушенье его правъ парохіальныхъ слѣдуюче оправданіе предложити:

1. Зо взгляду на перву точку жалобы признае пôдписаный, що гдекотори жителѣ Б-ски черезъ цѣлый рôкъ сюда до Церкви приходятъ, и тутъ такожь пасхальну сповѣдь отправляютъ. Но пôдписаный не може имъ того заперечити, бо ани ихъ зъ Церкви выгнати, ани отъ сповѣдальници отдаляти не може; пôдписаный може ихъ тôлько напоминати, щобы своего душпастыря слухали, и тое

2. истинно кôлька разъ здѣлавъ; а именно возвавъ до себе кôлькохъ честныхъ господарôвъ зъ А., и напоминавъ ихъ, щобы они тримались своей Церкви и своего душпастыря; що они истинно прирекли. Ту суть тіи посѣщенія, котори пôсля другои точки жалобы выдавалися пароху въ Г. пôдозрѣлыми.

3. Дотично третои точки жалобы признае пôдписаный, що осталъ черезъ пôсланця обманеный, бо той казавъ, що коваль Н. Н. вже конае, и що вже не ма часу ити до пароха въ Г.; — но коли пôдписаный обманъ пôзнавъ, зганивъ за тое пôсланця, и оповѣвъ цѣлу справу пароху въ Г. два дни пôзнѣйше, коли съ нимъ говоривъ.

4. Щося въ кôнци тычитъ похорону дня 10. с. м., то сталося тое безъ вѣдомости пôдписаного и въ его отсутствію. Принесено усопшого дня . . ., а О. сотрудникъ, который тутъ еще не давно есть, не знаючи обстоятельствъ отправивъ похоронъ. Коли пôдписаный вечеромъ того самого дня домôвъ повернувъ, дуже ему була непріятна тая вѣсть, и про тое заразъ въ вечеръ того самого дня выправивъ пôсланця съ приложенымъ жалобѣ письмомъ, въ которôмъ въ имени сотрудника о прощенье проситъ.

Тымъ думае пôдписаный, суть всѣ точки жалобы достаточно опровержени, и см. пôдп. умильно проситъ, щобы В. К. его за оправданого узнати благоволила.

Б., дня . . . Н. Н. парохъ.

На рубрумѣ:

ОПРАВДАНІЕ

Н. Н., пароха въ Б.

на жалобу пароха въ Г.

о нарушенье правъ парохіальныхъ; до выс. возванія зъ дня . . .

Взоръ XI. до §. 13. (Проток. при переслуханью свѣдкôвъ.)

Протоколъ

списаный въ слѣдствіе роспорядженья Еписк. Суда супружеского зъ дня . . . въ канцеляріи декана Н. яко комисаря суда супружеского съ свѣдками Н. Н., въ справѣ розвода супругôвъ Н. Н. и Н. Н., въ притомности пôдписаныхъ.

Найперше поучилъ комисарь свѣдкôвъ о важности и святости присяги, послѣдствахъ кривоприсяги (клятвопреступленія, Meineid), и заприсягъ ихъ пôсля присланои отъ суда супружеского роты присяги на св. Евангеліе, що всѣ стороны посемъ пôдписами потвердили.

Посемъ велѣлъ комисарь отступити сторонамъ и всѣмъ свѣдкамъ, кромѣ Федька Наливайка. Тому сказалъ, що его присяга относится до всѣхъ вопросôвъ, котори ему будутъ ставлени, и началъ вопрошати его найперше въ загалѣ:

1. Якъ вы ся называете?

Федько Наливайко.

2. Кôлько лѣтъ маете?

30 лѣтъ.

3. Якои вѣры?

Греко-каѳолическои.

4. Чи котора изъ спорныхъ сторонъ есть вамъ сродна або повиновата?

Нѣтъ; (або такъ, и яке сродство або повиноватство заходитъ.)

5. Чи вы зависите отъ спорныхъ сторонъ?

Я у нихъ служу отъ трехъ лѣтъ.

6. Чи маете злôсть на котору изъ спорныхъ сторонъ?

Нѣтъ.

7. Чи есьте до которои изъ спорныхъ сторонъ бôльше привязаный?

То нѣтъ; но минѣ газдыня не подобаеся, бо радо щиритъ зубы до парôбкôвъ.

8. Чи маете якій интересъ въ тôмъ, якъ процесъ скôнчится?

Инного интересу не маю, тôлько щобы мôй газда мавъ разъ спокôй.

9. Чи васъ кто пôдмовивъ, якъ маете до протокола диктовати?

Нѣтъ, храньБоже.

10. Чи вамъ кто обѣцявъ що за ваши сознанья?

Никто, николи.

11. Чи вы порозумѣлися съ другими свѣдками, якъ маете говорити?

Нѣтъ, я кажу тое, що самъ знаю.

Посемъ приступлено до самои рѣчи, сказано свѣдкови, о що его пытаются и т. д. (и записуеся его сознанья въ обычный спосôбъ). При кôнци пытается го, чи мае еще що додати, перемѣнити або откликати, а коли скаже, що нѣтъ, тогди читаеся ему его цѣле сознаніе, и пишеся: „Читано, одобрено, и пôдписано“; и свѣдокъ пôдписуеся, або его пôдписуе актуаръ съ примѣчаніемъ, що го пôдписавъ.

Такъ само поступаеся съ всѣми покликаными свѣдками, а при кôнци слѣдуе звычайне заключеніе съ пôдписами; и комисарь предкладае протоколъ компетентнои Инстанціи съ отвѣтнымъ справозданьемъ.

Взоръ XII. до §. 14.

I. Завѣщанье (testament).

Въ имя Пресвятои Тройцы, Отца, и Сына, и святаго Духа, Аминь.

Помянувъ пророка вопіюща: азъ есмь земля и пепелъ, и слова Спасителя: Бдите убо, не вѣсте бо дня и часа, въ оньже Сынъ человѣческій прійдетъ; постановилъ емъ теперь находячися еще при повныхъ силахъ душевныхъ и тѣлесныхъ обявити мою послѣдну волю, що съ моимъ маеткомъ по моей смерти статися мае:

1. Мою душу поручаю милосердію милостивого Бога, и молитвамъ вѣрныхъ.

2. Мое тѣло отдаю земли, отъ неяже взятъ быхъ; и хочу щобы мôй похоронъ отправлено честно и стану отвѣтно, но щобы при нёмъ не було ніякихъ великихъ гостинъ, ани ніякои выставности; въ загалѣ няй всѣ кошта похорона не переносятъ . . . зол. а. в.

Теперь слѣдуютъ поодиноки записы и т. п. а при кôнци кажеся такъ:

Еслибымъ еще передъ моею смертію до того тестаменту додавъ кодицилѣ, то они маютъ таке саме значенье, якъ бы въ семъ тестаментѣ находилися.

На потвердженье всего сказаного я самъ тое завѣщанье власноручно написавъ и пôдписавъ. Н., дня . . . Н. Н.

II. Кодицилъ.

Понеже Н. Н., которому я въ моемъ завѣщанью 100 зол. записавъ, межи тымъ безъ правныхъ наслѣдникôвъ умеръ, для того записую тіи 100 зол. а. в. Церкви въ Н.

На потвердженье того пôдписую тую картку разомъ съ тремя свѣдками. Н., дня . . . Пôдписы:

Взоръ XIII. до §. 16.

Прошеніе о принятіе до Сѣменища у Львовѣ.

Всесв. и Высок. Митр. Консисторіо!

Посовѣтовавшися съ своимъ сповѣдникомъ рѣшився см. пôдп. за помочію Бога по зрѣлой розвазѣ посвятитися станови духовному, и про тое упрашае Вс. К. о милостиве принятіе до духовного Сѣменища у Львовѣ, основуючи свое прошеніе на слѣдуючихъ поводахъ:

1. Пôдписаный рожденъ въ Н., дек. Н. изъ законновѣнчаныхъ родичей, есть пôсля гр. кав. обряда крещенъ и миропомазавъ, принадлежитъ до Львовскои Архіепархіи, якъ свѣдоцтво пôдъ 1. стверджае;

2. пôсля школьныхъ свѣдоцтъ пôдъ 2-19 укôнчилъ школы нормальни и гимназіальни, и зложилъ испытъ доспѣлости съ отличнымъ (съ добрымъ) успѣхомъ;

3. есть физично совершенно здоровъ, и мае щеплену осну, якъ свѣдоцтва 20—21 показуютъ;

4. заховался такъ въ часѣ студій гимназіальныхъ, якъ и по скôнченью гимназіи похвально, що свѣдоцтво пôдъ 22 потверджае;

5. есть пôсля приложеного пôдъ 23 свѣдоцтва убожества бѣдный, и не може самъ въ часѣ студій богословскихъ удержатися;

6. не стоитъ въ ніякой связи войсковои пôсля прилученого пôдъ 24 рѣшенія ц к. Староства въ Н.;

7. намѣряе за помочію Бога посвятитися высшимъ студіямъ богословскимъ, къ чому въ Львôвскôмъ Сѣменищи надѣеся найти найбôльше способности.

Въ кôнци прирекае, що буде старатися пильностію и совѣстнымъ выполненьемъ своихъ должностей тои высокои ласки достойнымъ статися.

Н., дня . . . Н. Н., укôнченый гимназіастъ.

На рубрумъ:

Прошеніе Н. Н. о принятіе до духовного Сѣменища у Львовѣ.

Взоръ XIV. до §. 19.

Прошеніе о отпустку зъ епархіи.

Всесв. и Выс. Митр. Консисторіо!

Смиренно пôдписаный оженился въ Н. Епархіи Перемыскои, и старенькій тесть парохъ въ Н., вдовецъ не маючій кромѣ жены пôдписаного бôльше дѣтей, желае, щобы пôдписаный для пôдпоры его старости у него яко сопомщникъ осталъ. По тои причинѣ удался пôдп. до Всесв. К. Перемыскои съ прошеніемъ о принятіе его до тамошнои Епархіи, и получилъ приложене пôдъ *A)* приреченье, що остане до Пер. Епархіи принятый, если принесе отпустку изъ своеи родимон Епархіи. Про тое умильно проситъ, щобы Вс. К. ему тую отпустку благосклонно удѣлити изволила.

Н., дня . . . Н. Н.

На рубрумъ:

Прошеніе
Н. Н.
о милостиве удѣленье ему отпустки изъ Архіепархіи Львовскои.

Взоръ XV. до §. 19.

Прошеніе о принятіе до чужои Епархіи.

Всесв. и Выс. Еписк. Консисторіо!

Смиренно пôдписаный, пресвитеръ Архіепархіи Львовскои, оженился у Всеч. О. Н., пароха въ Н., Епархіи Перемыскои, который яко 60лѣтный старецъ, и вдовецъ не маючій кромѣ жены пôдписаного бôльше дѣтей, желае, щобы пôдписаный для пôдпоры его старости у него яко сопомочникъ

осталъ; про тое удаеся до Всесв. Еп. Конс. съ умильнымъ прошеніемъ о ласкаве принятіе его до Епархіи Перемыскои, наводячи на попертье своего прошенія слѣдуючи свѣдоцтва:

1. Пôдписаный мае пôсля свѣд. крещенія пôдъ 1. 27 лѣтъ, и есть совершенно здоровъ, якъ свѣдоцтво лѣкарске пôдъ 2. потверджае;

2. укôнчилъ школы нормальни, гимназіальни и студія богословски пôсля школьныхъ свѣдоцтвъ пôдъ 3—21 по бôльшои части съ дуже добрымъ успѣхомъ;

3. осталъ пôсля грамоты пôдъ 22 р. 18 . . . рукоположенъ и отъ того часу служилъ яко сотрудникъ въ Н., где пôсля приложеныхъ пôдъ 23—24 свѣдоцтвъ похвально заховался, и свои должности совѣстно выполнявъ; и

4. надѣеся, що и Всесв. Митр. Конс. Львовска, если остане о тое запытана, ему добре свѣдоцтво выставитъ, и коли пôдписаному принятіе до Перемыскои Епархіи остане приречене, ему потребнои отпустки не отмовитъ.

Н., дня . . . Н. Н.

Взоръ XVI. до §. 24.

Прошеніе о замѣнъ бенефиціи.

Всесв. Консисторіо!

Тяжка недуга, котору см. подп. р . . . перетерпѣлъ, ослабила см. подп. такъ, що ôнъ яко 60лѣтный старецъ не есть въ состоянію своей душпастырской должности въ теперѣшной ему повѣреной парохіи въ Н. належято задосить учинити; про тое умовився съ Вс. Н. Н., парохомъ въ Н., щобы на свои парохіи за согласіемъ и позволеньемъ компетентныхъ властей мѣнялися, и про тое упрашае Вс. К. о милостивое позволенье на той замѣнъ, основуючи свое прошеніе на слѣдуючихъ причинахъ:

1. Парохія въ Н. есть гориста и въ кождôмъ отношенію дуже утяжлива, Церковь есть велика, для которои голосъ старого чоловѣка такъ при богослуженію якъ и при проповѣдяхъ есть за слабый; грунта, изъ которыхъ треба тутъ удержоватися, суть велики, и вымагаютъ великого надзора и т. п. Цѣлкомъ противно маеся рѣчь въ парохіи Н.

2. См. пôдп. не есть въ состоянію въ описаной парохіи свои должности при найлучшой воли належито сповнити; мае однакожь еще досыть силъ, щобы въ Н. Церкви и Державѣ вѣрно служити; про тое

3. условився съ Вс. О. Н. о замѣнъ бенефиціи, якъ приложена грамота $^{1}/_{1}$ стверджае, и $^{1}/_{1}$

4. гг. патроны обохъ бенефицій приложеными письмами $^{2}/_{2}$ на тое согласилися. $^{2}/_{2}$

Про тое молитъ Вс. К., щобы той замѣнъ бенефицій всемилостиво одобрити и потребне роспорядити благоволила.

Н., дня . . .

Взоръ XVII. до §. 28.

Taufzeugniss.

Hiemit wird bezeugt, dass laut des Taufbuches der Pfarre N. tom. . . . . Fol. . . . . am 2. Februar 1857 zu N. im Hause N. C. 12 geboren und an demselben Tage vom hochw. H. Pfarrer N. N. nach griech.-kath. Ritus getauft nnd gefirmt worden sei Eduard, ein Sohn der N. N., griech.-kath. Religion, wobei Pathen gewesen sind: N. N., N. N. und die Hebamme N. N.

Urkund dessen ist des Gefertigten eigenhändige Unterschrift und Beidrückung des Pfarrsiegels.

N., den . . . . .

L. S.

N. N.
Pfarrer.

Взоръ XVIII. до §. 28. *д).*

Выказы для войсковои конскрипціи.

Pfarre: Muster I. zum §. 11 Instr. zum Wehrgesetze.

Auszug

aus dem Geburtsregister über den am . . . . 18 . . geborenen Knaben.

Familien- und Vorname des Knaben	Tag, Monat, Jahr und Ort seines etwaigen Todes	Name u. Geburtsort *a)* des Vaters, *b)* der Mutter	Kunst, Gewerbe od. Beruf *a)* des Vaters, *b)* der Mutter	Wohnort zur Zeit der Geburt des Knaben	Name, Charakter und Wohnort der Taufpathen, dann der Hebamme	Allfällige beim Taufacte vorgeschriebene Trauungs- und Zuständigkeitsdaten der Eltern
Didunyk Joh.	—	*a)* N. N. Bezirk Galizien, *b)* N. N. Bezirk in Galizien	*a)* Kesselflicker, *b)* Wäscherin	N. sub. N. C. 120	N. N. Schuster etc.	—

N., den . . . . . L. S. N. N., Pfarrer.

Pfarre: Muster I. zu § 11. Instr. zum Wehrgesetze.

Consignation

über die aus dem Geburtsregister der im Jahre 18 . . geborenen Knaben . . . . . verfassten Auszüge.

Post-Nr.	Familien- und Vorname des Knaben	Post-Nr.	Familien- und Vorname des Knaben
1.	**Didunyk** Johann		
2.	**Soroka** Gregor		

Поясненіе дерева сродства.

1. Число римске на предлежащôмъ деревѣ сродства означае степень сродства пôсля каноничного численія, а число арабске означае степень сродства пôсля численія гражданьского.

2. Въ деревѣ сродства розличаемъ двѣ линіи. *а)* Линію просту або пряму (linea recta, gerade Linie); *б)* линіи бочни (lineae transversae vel collaterales, Seitenlinien).

а) Въ простои линіи сродства стоятъ тіи сродники, межи которыми заходитъ отношеніе родителя до родженого або отворотно, н. пр. сынъ, отецъ, дѣдъ и т. д. або отецъ, сынъ, внукъ и т. д. И тая линія есть зновь двояка: восходяща (ascendens), если поступаеся отъ родженого до родителя, и низходяща (linea recta descendens), если поступаеся отъ родителя до родженыхъ. На прилежащôмъ деревѣ стоятъ про тое въ простои линіи слѣдуючи лица: прапрадѣдъ, прапрабаба; прадѣдъ, прабаба и т. д. просто въ долину ажь до: праправнукъ, праправнука. Въ простои линіи возходящои стоитъ „Я“ (с. е. особа, о которои сродство ходитъ) съ: Отецъ, мати; дѣдъ, баба; прадѣдъ, прабаба; прапрадѣдъ, прапрабаба; — а въ простои линіи низходящои стоятъ: Я, сынъ и донька; внукъ и внука; правнукъ и правнука и т. д.

Сродники въ линіи восходячои называются предки (Ahnen, Vorfahren, Obersippschaft, Majores); а въ низходячои линіи: Потомки (Nachkommen, Untersippschaft, Posteri).

б) Въ бочнои линіи сродства стоятъ тіи особы, котори не отъ себе безпосередно або посредно, но отъ одного третого общого родоначальника (stipes communis, truncus, radix, gemeinsamer Stamm, Stammvater) походятъ, н. пр. братъ и сестра, походятъ отъ отца яко ихъ родоначальника. — Бочни линіи суть двояки: рôвни (aequales, gleiche Seitenlinien), або нерôвни (inaequales, ungleiche Seitenlinien). Въ рôвнои бочнои линіи стоятъ тіи сродники, котори отъ общого (вспôльного) родоначальника рôвно суть отдалени, н. пр. братъ и сестра; братанецъ и сестрѣнецъ; вуй и стрый; — въ нерôвнои бочнои линіи стоятъ тіи сродники (кревни), котори отъ общого (вспôльного) родоначальника нерôвно суть отдалени, н. пр. вуй и сестрѣнецъ; стрый и братанецъ и т. п. — Бочни линіи суть такожь восходящи и низходящи въ тôмъ самôмъ змыслѣ, якъ и проста линія.

3. Степени сродства. *а)* Отдаленье сродства певныхъ лицъ опредѣляеся и числится пôсля степеней. Въ опредѣленью меньшого або бôльшого отдаленья (отстоянія) сродства иде властиво о тое, щобы опре-

дѣлити, чи и кôлько членôвъ находится межи дотычнымъ або дотычными лицами, о которыхъ сродство вопросъ поставленый, и ихъ вспôльнымъ (общимъ) родоначальникомъ; — кождый такій въ серединѣ (межи дотычнымъ лицемъ и его родоначальникомъ) находячійся членъ уважаеся яко степень (gradus), на драбинѣ (scala), на которои идучи до горы або въ долину прійдеся до особы, котора есть родоначальникомъ; або инакше сказавши, кожде родженье въ линіи становитъ оденъ степень сродства, и на основѣ такихъ степеней обчисляеся сродство певныхъ даныхъ лицъ.

б) Численье степеней сродства. Въ тôмъ взглядѣ треба розличити способôбъ численья каноничный и гражданьскій; дальше розличити численье сродства въ простои линіи и въ бочныхъ линіяхъ. 1. Въ простои линіи восходячои и низходячои обчисляеся степень сродства такъ пôсля права державного якъ и каноничного пôсля слѣдуючои засады: „Tot sunt gradus, quot personae, demta una“, — або: „Tot sunt gradus, quot sunt generationes“; (т. е. тôлько есть степеней, кôлько особъ, съ отчисленьемъ однои“, — або тôлько есть степеней, кôлько родженій“); н. пр. „Я“ и прапрадѣдъ стоитъ въ четвертôмъ степени сродства, бо есть 5 особъ, с. е. Я, отецъ, дѣдъ, прадѣдъ, прапрадѣдъ, разомъ 5 лицъ, одже $5-1=4$; або понеже есть 4 родженій, именно: Я рожденъ отъ отца, отецъ отъ дѣда, дѣдъ отъ прадѣда, прадѣдъ отъ прапрадѣда; — такъ само въ линіи простои низходячои. — Понеже въ тôмъ численью (computatio) оба права, каноничне и державне соглашаются, про тое отвѣчае на деревѣ сродства число римске всюди числу арабскому. 2. Въ бочныхъ линіяхъ однакожь такъ восходячихъ якъ и низходящихъ розличаеся способъ численья степеней сродства пôсля права каноничного, отъ способа численья степеней сродства пôсля права гражданьского (computatio canonica differt a computatione civili), а именно: Право каноничне обчисляе степень сродства въ бочныхъ линіяхъ: *α*) Въ рôвнои бочнои линіи пôсля засады: „Tot gradibus distant inter se, quot distant a communi stipite“ (с. е. Два сродники въ рôвнои бочнои линіи стоятъ въ такôмъ степени сродства, въ якôмъ остоятъ отъ вспôльного родоначальника“) н. пр. братъ и сестра стоятъ въ 1. степени сродства, бо отъ вспôльного родоначальника (т. е. отца) отстоятъ о 1. степень (одно рожденье); — правнукъ брата и правнукъ сестры стоятъ въ 4. степени сродства, бо отъ вспôльного родоначальника (с. е. отца) отстоятъ 4 рожденьями; — такъ само въ бочныхъ линіяхъ восходящихъ. *β*) Въ нерôвнои бочнои линіи пôсля засады: „Tot gradibus distant inter se, quot pars remotior distat a communi stipite;“ (с. е. два сродники въ нерôвнои бочнои линіи стоятъ въ такôмъ степени сродства, въ якôмъ сторона

бôльше отдалена отъ родоначальника отстоитъ), н. пр. братъ и сестрѣнецъ, стоятъ въ другôмъ степени сродства, бо сторона дальше отдалена, с. е. сестрѣнецъ отъ вспôльного родоначальника, т. е. отца особю „Я“, о два степени есть отдаленый; — сестра и правнукъ брата суть сродни въ 4. степени, бо сторона дальше отдалена, т. е. правнукъ отъ вспôльного родоначальника, с. е. отца сестры 4. степени отстоитъ. Такъ само и въ линіи восходячои.

Для близшого опредѣленія степене сродства въ нерôвныхъ бочныхъ линіяхъ выражаеся однакожь не тôлько степень дальше отдаленый, но и степень близше отдаленый (що въ прошеніяхъ о разрѣшеніе въ сродствѣ близшихъ степеней есть дуже важне), тымъ способомъ: „степень другій сягаючій первого“ — „gradus secundus tangens primum“ — „zweiter den ersten berührender Grad“ и т. п.; н. пр. сестра и братанецъ суть сродни въ вторôмъ степени сягаючôмъ первого (sunt cognati in gradu secundo tangente primum); — правнукъ брата и сестра суть сродни въ 4. степени сягаючôмъ первого (sunt cognati in gradu quarto tangente primum); — внука брата и правнука сестры суть сродни въ 4. степени сягаючôмъ 3. (sunt cognati in quarto gradu tangente tertium) и т. д.

Право державне числитъ иннымъ способомъ степени сродства въ бочныхъ линіяхъ, а именно оно держится и тутъ засады: „Tot sunt gradus, quot sunt personae, demta una“, — або: „Tot sunt gradus, quot sunt generationes“, — (якъ и при простои линіи), и про тое числа степеней въ прилежачôмъ деревѣ сродства римски и арабски не соглашаются для того, що численье степеней сродства инакше есть пôсля права каноничного, а инакше пôсля права державного. Н. пр. братъ и сестра суть сродни пôсля права каноничного въ первôмъ степени, бо (якъ высше сказано они отстоятъ отъ вспôльного родоначальника (отца) однымъ степенемъ; но пôсля права державного они суть сродни въ вторôмъ степени, бо заходятъ два родженья, именно: родженье брата и родженье сестры; — або заходятъ три особы, именно: отецъ, братъ и сестра, одже $3-1=2$. „Я“ стоитъ съ правнукомъ прапрастрыя пôсля права каноничного въ 4. степени сродства; (бо межи „Я“ и вспôльнымъ родоначальникомъ „Прапрадѣдомъ“, такъ само якъ и межи згаданымъ правнукомъ и прапрадѣдомъ суть чотыри додженья, (якъ дерево сродства показуе) но пôсля права державного заходитъ тутъ сродство 8-го степене, бо межи „Я“ и згаданымъ правнукомъ естъ 9 осôбъ именно: Я, отецъ, дѣдъ, прадѣдъ, прапрадѣдъ, прапрастрый, его сынъ, его внукъ и его правнукъ, одже $9-1=8$; або межи „Я“ и згаданымъ правнукомъ прапрастрыя заходитъ 8 родженій, именно: „Я“ рожденъ отъ отца, отецъ отъ дѣда,

дѣдъ отъ прадѣда, прадѣдъ отъ прапрадѣда; дальше: прапрастрый отъ прапрадѣда, отъ прапрастрыя его сынъ, потôмъ его внукъ, и правнукъ; одже есть 8 родженій, и для того пôсля права державного 8-ый степень. — „Я“ и братанецъ пôсля права каноничного въ вторôмъ степени, бо сторона дальже отдалена отстоитъ отъ вспôльного родоначальника двома родженьями, а пôсля права державного въ 3. степени, бо суть разомъ зъ обохъ сторонъ три родженья.

Розличіе, яке межи численьемъ сродства въ бочныхъ линіяхъ сродства заходитъ, состоитъ въ тôмъ, що право каноничне числитъ отстояніе отъ родоначальника пôсля родженій однои дальше отдаленои стороны, а право гражданьске числитъ всѣ родженья на обохъ линіяхъ находячися разомъ, и пôсля того опредѣляе степень сродства.

4. Въ бочныхъ линіахъ есть сродство до четвертого степене включно разрѣшаючою перепоною супружескою, такъ що кождый дальшій степень (н. пр. 5-ый), хотяй бы якъ близкого степени (н. пр. 2-го) сяганъ, не стоитъ супружеству на перепонѣ.

5. Сродство въ бочныхъ линіяхъ есть або однобочне (einbändige, halbbürtige, unilateralis), або двобочне (zweibändig, vollbürtig, bilateralis). Однобочне сродство заходитъ межи тыми сродниками, котори або тôлько мужескій, або тôлько женьскій вспôльный (общій) корень (початокъ, stipes communis) маютъ. Тіи бочни сродники, котори отъ общого (вспôльного) кореня мужского въ линіи мужескои (per lineam masculinam) походятъ, называются „Agnati“; тіи зновь, котори отъ общого кореня женьского въ линіи женьской (сродники по матери) походятъ, называются „Cognati“. Въ тѣснѣйшôмъ змыслѣ называются одпобочни сродники, котори маютъ того самого отца, но розлични матери, одже суть сродни по отци, fratres consanguinei et sorores consanguineae; а тіи, котори маютъ тую саму матерь, но розличныхъ отцевъ, зовутся fratres uterini et sorores uterinae. — Двобочне сродство заходитъ межи тыми сродниками, котори такъ мужескій якъ и женьскій корень той самъ маютъ, н. пр. братья и сестры, котори маютъ того самого отца и тую саму матерь, и они называются: рôдни братья и рôдни сестры, vollbürtige Geschwister, fratres germani et sorores germanae.

Пôсля права каноничного есть сродство до 4 стецене межи двова особами заходяче всегда перепоною супружескою, безъ взгляду на тое, чи оно походитъ зъ законного супружесва, чи изъ безбрачного тѣлесного смѣшенія.

Отъ однобочныхъ сродникôвъ треба розрôжнити такъ звани зведенята (comprivigni, Stief-

geschwistern), котори не маютъ ани вспôльного отца, ани вспôльнои матери, и для того межи ними не заходитъ ніяке сродство. Н. пр. А. бувъ женатый съ Б, и съ нею сплодивъ Д и Е; а В бувъ женатый съ Г, и съ нею сплодивъ И и К. По певнôмъ часѣ умеръ А и умерла Г; а вдовецъ В оженився съ вдовою Б, и съ нею сплодивъ двое дѣтей Ж и З. — Обое вдовцѣ спровадили по вѣнчанію четверо дѣтей, именно: Д Е и И К, котори зовутся зведенята. — Д и Е суть обобочно сродни, такъ само И и К; — но межи Д и Е съ однои, а И и К съ другои стороны не заходитъ ніяке сродство, Д може женитися съ И, а К може женитися съ Е. Зведенята однакожь суть сродни съ Ж и З, бо маютъ вспôльного отца або вспôльно матерь, а именно Д и Е, суть съ Ж и З uterini, а И и К суть съ Ж и З consanguinei.

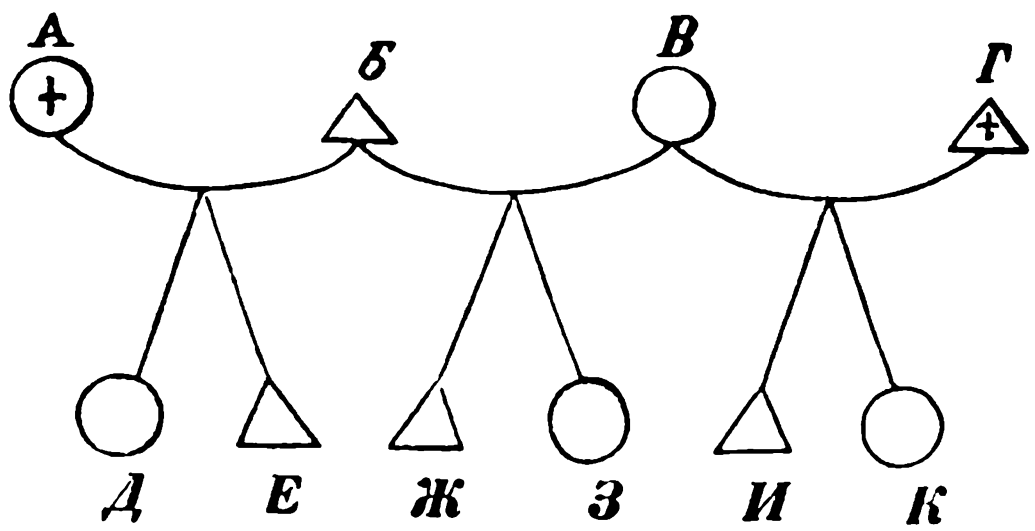

6. Межи двома особами може часомъ заходити двояке або и трояке сродство, на що при испытѣ предшлюбнôмъ треба уважати, и если истинно найдеся бôльше родôвъ сродства, то треба отъ кождого о разрѣшеніе просити. Таки выпадки могутъ н. пр. случитися:

а) Если кто съ двома особами собѣ сродными дѣти сплодитъ:

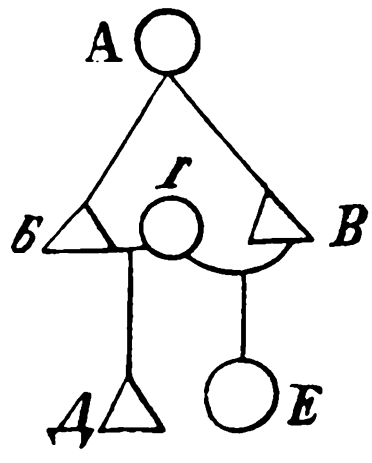

Такъ: Г оженился съ Б, и мавъ съ нею доньку Д; — но ôнъ сплодивъ такожь съ В сестрою своеи жены кромѣ супружества сына Е. — Въ слѣдствіе того суть одже Е и Д сродни одпобочно, бо маютъ того самого отца Г; — но ихъ матери були сестрами, про тое они такожь сродни по матери (Geschwisterkinder); межи Д и Е заходитъ про тое по отцу первый степень, а по матери вторый степень сродства.

б) Если двѣ собѣ сродни особы въ супружествѣ чи кромѣ супружества дѣти сплодятъ:

Д и Е побралися за диспензою, и сплодили сына Ж; — той сынъ есть со всѣми членами прилежащого дерева многократно сродный Д и Е суть его родичи, одже сродни въ первôмъ степени простои линіи восходящой, но кромѣ того есть

ему зо стороны отца матерь, а зо стороны матери отецъ сродникъ въ третôмъ степени сягаючôмъ другого. Такъ само суть Б и В ему сродни въ второмъ степени простои линіи восходячои, а кромѣ того есть ему Б зо стороны матери а В зо стороны отца сродный въ третôмъ степени бочнои линіи сягаючôмъ первого. Съ Г есть Ж сродный зо стороны отца въ второмъ степени сягаючôмъ первого, а зо стороны матери въ третôмъ степени сягаючôмъ второго. — Въ кôнци есть А съ Ж сродный въ третôмъ степени линіи простои восходячои такъ зо стороны матери якъ и зо стороны отца.

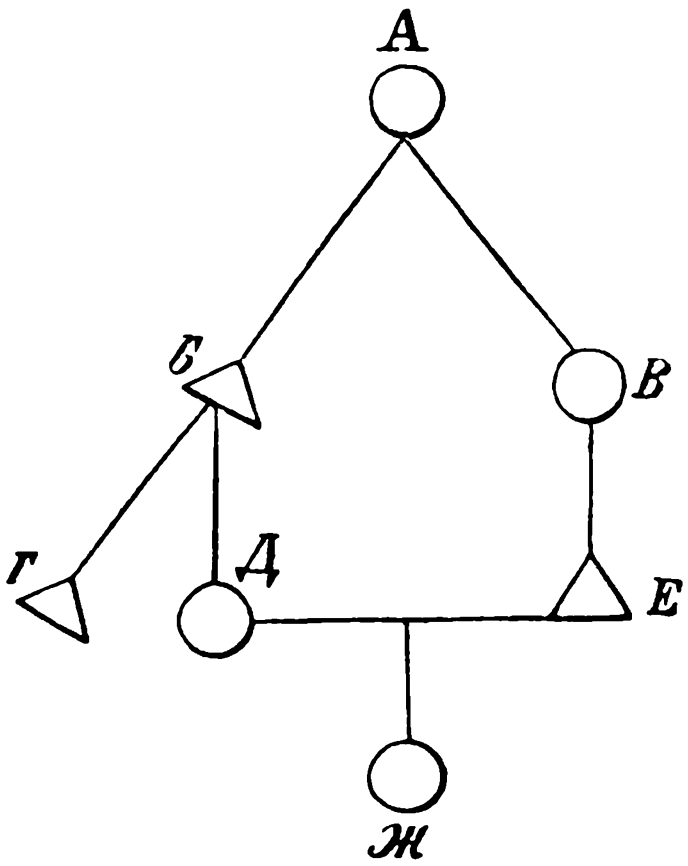

в) Если особы межи собою сродни, съ особами такожь межи собою сродными дѣти сплодятъ:

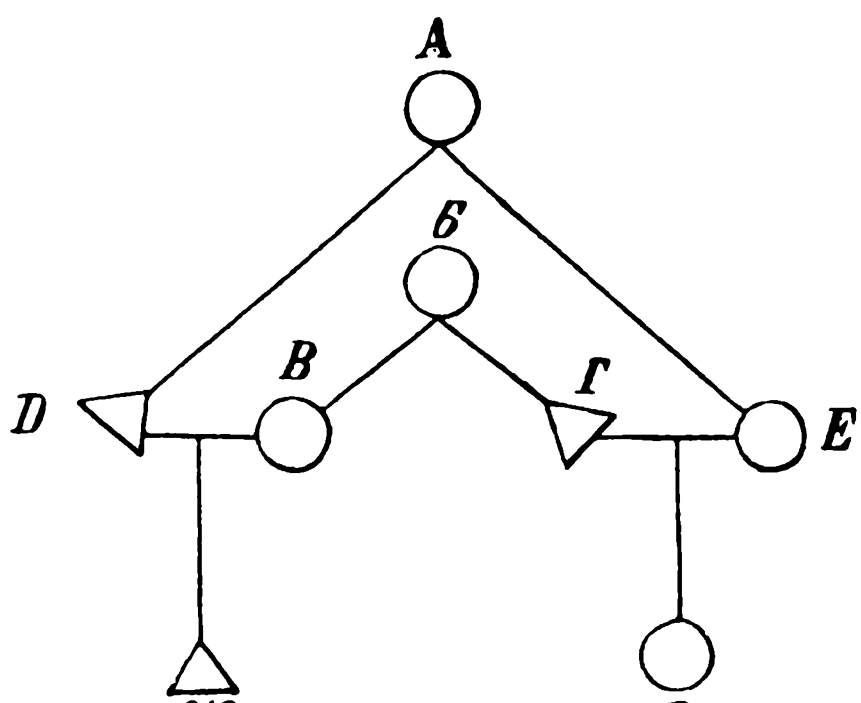

Братъ и сестра В и Г зъ семіи Б поженилися съ братомъ и сестрою Д и Е зъ родины А, и зъ тыхъ супружествъ походятъ дѣти Ж и З, котори суть бôльшекратно сродни, бо такъ до родины А якъ и до родины Б стоятъ въ сродственныхъ отношеніяхъ. — Впрочёмъ случаевъ бôльшекратного сродства есть много, и тутъ не ма мѣсця ихъ вычисляти.

7. Коли до душпастыря прійдутъ два лица хотячи вѣнчатися, то не треба задоволитися тымъ, що они о ніякôмъ сродствѣ не знаютъ; но треба составити собѣ дерево сродства обохъ сторонъ ажь до четвертого степене, и въ тôмъ писати не буквы, но истинни имена, и ажь коли по срôвнанью съ метриками окажеся, що нема законнои перепоны, приступити до дальшого урядованья. При поодинокихъ именахъ треба въ деревѣ сродства записовати такожь день родженья, а при замужныхъ женщинахъ такожь ихъ имя фамилійне и имя супруга.

Взоръ XX. до §. 34.

Дерево Повиноватства. Arbor affinitatis.

1. **Пôдъ повиноватствомъ** (сватовствомъ, affinitas, Schwägerschaft), **розумѣе право каноничне отношеніе однои особы до сродникôвъ другои особы, съ которою тамта мала плотске** (тѣлесне) **сообщеніе. Законъ державный же розумѣе пôдъ повиноватствомъ связь, яка межи однымъ супругомъ и сродниками другого супруга заходитъ.***) **Розличіе состоитъ въ тôмъ, що право каноничне основуе повиноватство на тѣлеснôмъ сообщенію двохъ осôбъ, чи то въ супружествѣ, чи кромѣ супружества; — а право державне основуе повиноватство на законнôмъ супружествѣ, безъ взгляду, чи тѣлесне сообщеніе наступило чи нѣ.**

2. **Повиноватство есть двояке: законне** (legitima), **которе повстало изъ законного тѣлесного сообщенія** (ehrbare Schwägerschaft, affinitas ex copula licita), **и незаконне** (illegitima), **которе повстало изъ незаконного тѣлесного сообщенія** (unehrbare Schwägerschaft, affinitas ex copula illicita). **Розличаеся дальше повиноватство попереджаюче** (antecedens) **и послѣдуюче** (subsequens) **пôсля того, чи передъ заключеніемъ супружества существовало, чи ажь потôмъ остало затягнене.**

3. **Повиноватство обнимае зъ однои стороны тôльку одну особу, именно законного супруга або того, кто съ инною собою незаконно смѣшался, а зъ другои стороны всѣхъ сродникôвъ другого супруга.**

4. „Affinitas non parit affinitatem“, **т. е. повиноватство одного супруга повстае тôлько съ сродниками** (consanguinei) **другого супруга, не съ его повиноватыми.**

5. **Тôлько черезъ сродство природне** (Blutverwandtschaft) **одного супруга повстае для другого супруга связь повиноватства; одже не черезъ сродство духовне.**

---

*) §. 40. Unter Familie werden die Stammeltern mit allen ihren Nachkommen verstanden. Die Verbindung zwischen diesen Personen wird Verwandtschaft, die Verbindung aber, welche zwischen einem Ehegatten und den Verwandten des anderen Ehegatten entsteht, die Schwägerschaft genannt.

§. 41. Die Grade der Verwandtschaft zwischen zwei Personen sind nach der Zahl der Zeugungen, mittelst welcher in der geraden Linie eine derselben von der anderen, und in der Seitenlinie beide von ihrem nächsten gemeinschaftlichen Stamme abhängen, zu bestimmen. In welcher Linie und in welchem jemand mit dem einen Ehegatten verwandt ist, in eben der Linie und in eben dem Grade ist er mit dem anderen Ehegatten verschwägert. (Allg. bürg. Gesetzbuch.)

6. **Повиноватство обчисляеся пôсля слѣдующого правила: „Въ которои линіи и въ которôмъ степени сродники одного супруга ему самому суть сродни, въ тои самои линіи и въ тôмъ самôмъ степени суть они другому супругу повиновати“.**

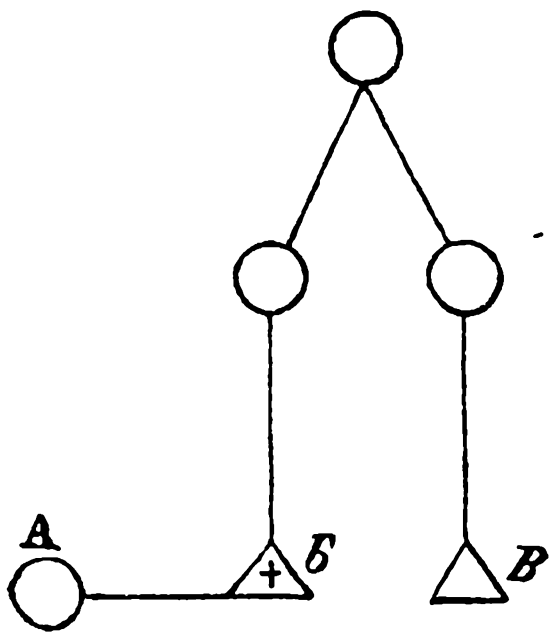

Составленье дерева повиноватства есть дуже поединче: составляеся найперше дерево сродства однои стороны, и ей дотычного сродника або сродници, а съ тамтою стороною вяжеся чертою горизонтальною другу сторону съ нею тѣлесно сообщившуся, н. пр.: А бувъ женатый съ Б, а по ей смерти хоче женитися съ В; — тутъ заходитъ межи А и В вторый рôвный степень повиноватства, бо межи помершою Б и жіючою В заходилъ другій рôвный степень сродства.

Въ простои линіи восходячой:

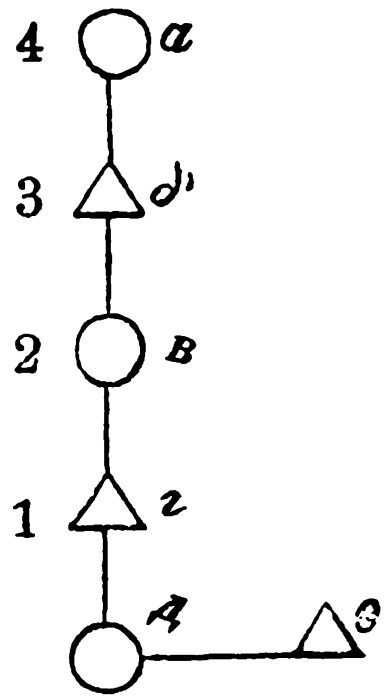

Жена *е* есть со всѣми сродниками своего мужа *Д* въ тои простои восходячои линіи повиновата въ означеныхъ степеняхъ.

Въ простои линіи низходячои:

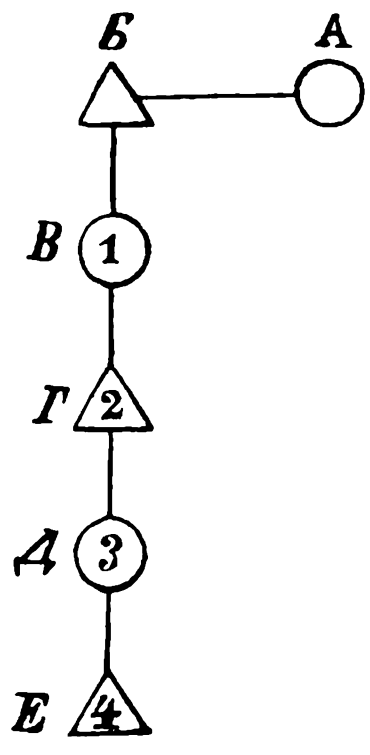

Мужъ А есть повиноватый съ сродниками своеи жены Б въ степеняхъ тамъ опредѣленыхъ.

Въ бочныхъ линіяхъ:

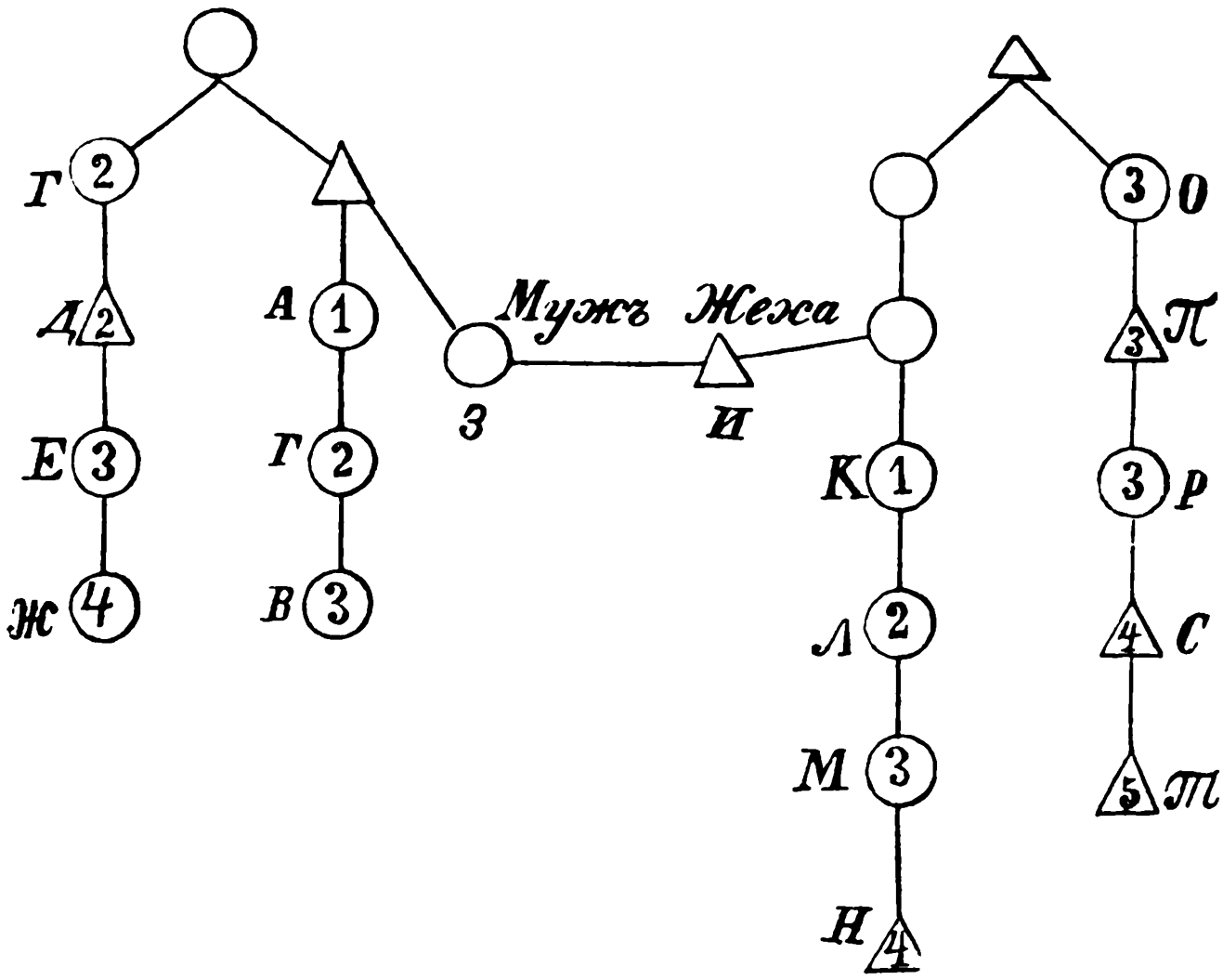

Мужъ З есть сродникамъ жены въ рядахъ К Н и О М въ бочнои линіи повиноватый въ степеняхъ тамъ означеныхъ.

Жена И есть съ обома рядами А В и Г Ж сродникôвъ своего мужа въ опредѣленыхъ тамъ степеняхъ повинована. Но линіи К Н и О Т зъ однои стороны, и линіи А В и Г Ж зъ другои стороны не суть собѣ повиновати, бо „affinitas non parit affinitatem“.

При опредѣленію степеней повиноватства въ нерôвныхъ бочныхъ линіяхъ выражаеся такожь кромѣ степеня дальше отдаленого и степень близшій н. пр. gradus quartus tangeus secundum, и при тôмъ мѣродательный есть степень дальше отдаленый, такъ що при законнôмъ повиноватствѣ in gradu quinto tangente primum, vel secundum, vel tertium, vel quartum не ма ніякои перепоны супружескои. (Rescript. Apost. Pii P. V. „ad Romanum“ ddto. 28. Nov. 1566.)

7. Повиноватство есть перепоною уничтожаючою въ слѣдуючôмъ объемѣ: *а)* Повиноватство зъ важного довершеного супружества (ex matrimonio consummato valido) въ простои линіи уничтожае супружество въ кождôмъ можливôмъ степени; *б)* повиноватство походяче зъ непозволеного сообщенія (ex matrimonio consummato invalido), есть въ линіи бочнои уничтожаючою перепоною до 4. степени включно; *в)* повиноватство походяче зъ непозволеного сообщенія (ex copula illicita), есть такъ въ простон якъ и въ бочнои линіи уничтожаючою перепоною до второго степени включно; *г)* повиноватство походяче (ex matrimonio consummato sed invalido) изъ супружества довершеного но неваж-

ного, становитъ такожь уничтожаючу перепону до 4. степени включно, съ изнятіемъ, если супружество остало розвязане про немощъ (impotentia), або про потаемность (clandestinitas). Если заходила немощъ (impotentia), то не ма ніякого повиноватства, бо не ма основы повиноватства, то есть тѣлесного сообщенія; а если супружество остало яко неважне узнане про потаемность, то заходитъ вправдѣ повиноватство, но тôлько до другого степени такъ простои якъ и бочнои линіи. *д)* Повиноватство послѣдуюче не уничтожае супружество, но взбороняе грѣшнои сторонѣ просити о долгъ супружескій ажь до разрѣшенія. (Pars incestuosa debitum conjugale petere nequit, donec dispensetur, tenetur vero praestare ad petitum conjugis alterius innocentis). *е)* Мнимое повиноватство походяче зъ важныхъ заручинъ (ex sponsalibus validis) ограничене яко уничтожаюча перепона на первый степень такъ простои якъ и бочнои линіи. *ж)* Мнимое повиноватство походяче изъ важного но недовершеного супружества (ex matrimonio valido sed nondum consummato) непозваляе женитися съ сродниками другои стороны ажь до четвертого степени. *з)* Мнимое повиноватство походяче изъ неважного и недовершеного супружества становитъ перепону до 4. степени включно, съ изнятіемъ если було неважне про недостатокъ согласія.

8. Изъ засады, що повиноватство повстае тôлько съ сродниками природными другого супруга, и що повиноватство не производитъ повиноватство случаются часомъ таки супружества, котори здаются бути противозаконными, а однакожь суть законни, про тое наводжу таки случаи:

1. Братъ и сестра (або два братья и двѣ сестры) зъ однои родины могутъ женитися съ сестрою и братомъ (або съ двома сестрами, братьми) зъ другои родины.

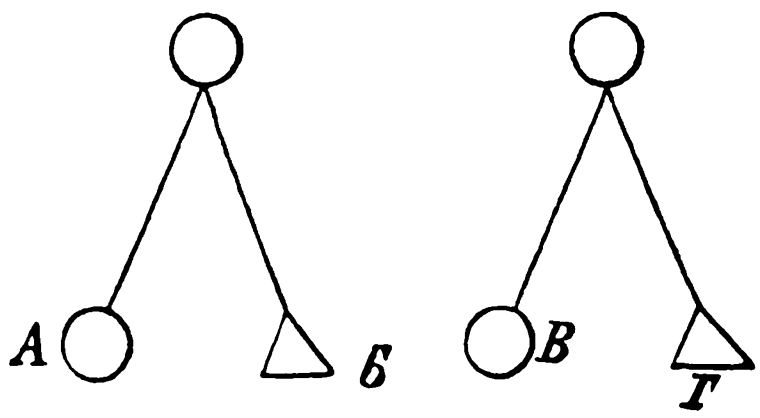

Н. пр. В оженился съ Б, и довершилъ супружество; но мимо того може А съ Г женитися, бо Г есть въ слѣдствіе супружества своего брата В съ Б повиновата съ тою Б, но не съ еи братомъ А.

2. Родитель (отецъ або мати) и дитина (сынъ або донька) зъ однои родины могутъ женитися съ родителемъ (матерію або отцемъ) и дитиною (донькою або сыномъ) зъ другои родины, або що въ прав-

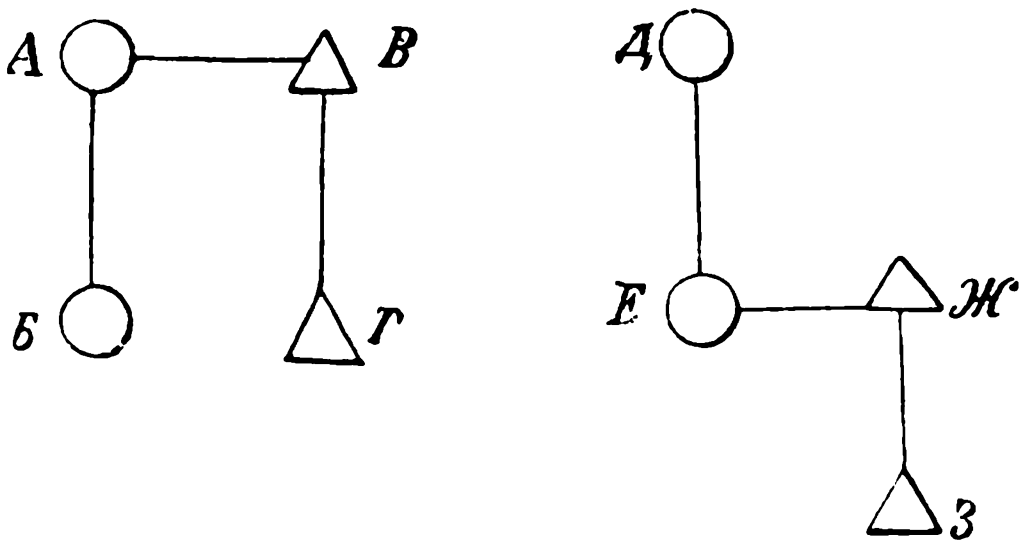

нôмъ взглядѣ на одно выходитъ, отецъ однои родины женится съ донькою другои родины, а сынъ однои родины съ матерію другои родины. Зъ того случая могутъ повстати слѣдуючи супружества:

а) Отецъ и сынъ зъ однои родины женятся съ матерію и донькою зъ другои родины по старшинѣ, отецъ съ матерію а сынъ съ донькою. Соотвѣтно тому, чи они рôвночесно женятся, чи отецъ скорше а сынъ пôзнѣйше, або чи сынъ скорше а отецъ познѣйше женится, можна тіи случаи въ звычайнôмъ житью розлично опредѣляти. Именно:

Если оба рôвночесно женятся, можна казати: Отецъ може женитяся съ матерію невѣсты своего сына, — сынъ може брати доньку невѣсты своего отца; мати може пôйти за отця жениха еи доньки, — а донька може пôйти за сына жениха своеи матери.

Если отецъ скорше якъ сынъ женится, то можна казати:

Сынъ (Б) може женитися съ свою зведеною сестрою (Stiefschwester), т. е. пасербицею (Г) своего отца (А); — донька (Г) може пôйти за зведенюка (Б), т. е. пасебра своеи матери (В).

Если сынъ скорше женится, то може отецъ женитися съ тещою своего сына, а мати пôйти за тестья своеи доньки.

б) Отецъ и донька зъ однои родины могутъ женитися съ матерію и сыномъ зъ другои родины, при чёмъ зновь тіи сами случаи съ отмѣною именъ, якъ пôдъ *а)* приходятъ.

в) Отецъ зъ однои родины женится съ донькою зъ другои родины, а сынъ первого бере матерь другои, н. пр. Е женится съ Ж, а Д съ З. О нихъ можна зновь розлично выражатися.

Если оба рôвночесно женятся:

Отецъ може женитися съ донькою невѣсты своего сына (одже съ его пасербицею); — сынъ може женитися съ матерію невѣсты своего отца (одже съ его тещою); — такъ само мати и донька взаимно.

Если отецъ скорше женится:

Сынъ може взяти тещу своего отца, а мати може пойти за пасерба своеи доньки.

Если сынъ скорше женится:

Отецъ може взяти пасербицю своего сына, а донька може пôйти за тестья своеи матери.

г) Отецъ зъ однои родины може женитися съ донькою зъ другои родины, а донька первои родины пôйти за отца другои родины.

д) Мати зъ однои родины може пôйти за сына зъ другои родины, а сынъ первои родины взяти матерь другои родины. — Кождый зъ наведеныхъ пôдъ *г)* и *д)* случаевъ допущае перемѣны подôбни тымъ, котори пôдъ *в)* остали наведени, при чёмъ очевидно имена перемѣняеся.

3. Братъ и сестра (два братья, двѣ сестры) зъ однои родины могутъ побратися съ однымъ родителемъ и одною дитиною зъ другои родины. Именно *а)* Два братья зъ однои родины могутъ поженитися съ матерію и донькою зъ другои родины, або инакше сказати: Братъ А бере пасербицю Д своего брата Б, а братъ Б бере тещу своего брата А. — *б)* Двѣ сестры зъ однои родины идутъ за отца и сына зъ другои родины, тогди: сестра Е бере пасерба И своеи сестры Ж, а сестра Ж иде за тестья З своеи сестры Е. — *в)* Братъ и сестра зъ однои родины могутъ побратися съ матерію и сыномъ зъ другои родины. — *г)* Сестра и братъ зъ однои родины могутъ побратися съ отцемъ и донькою другои родины.

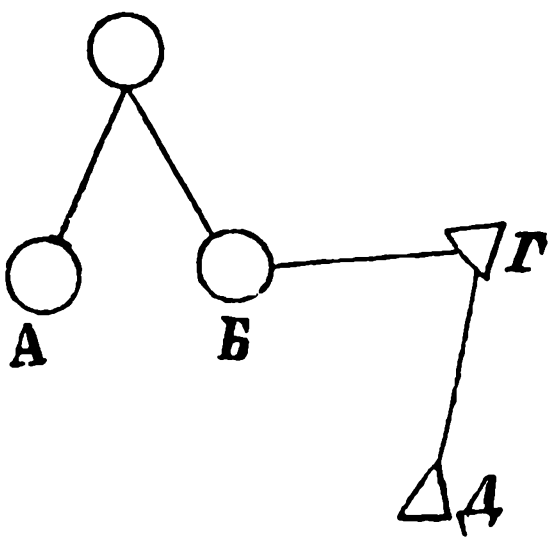

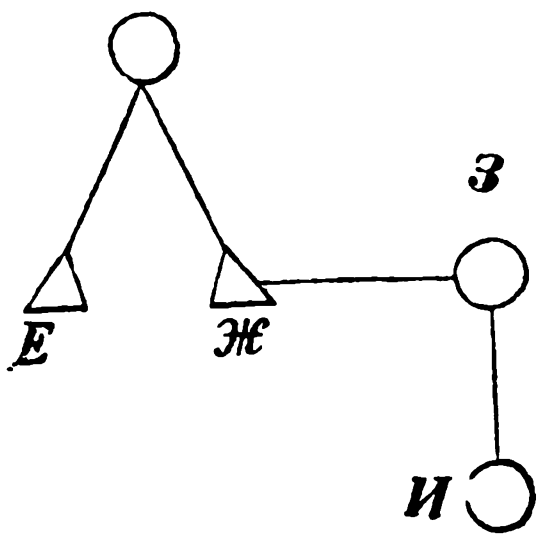

4. Отчимъ може взяти вдову своего пасерба, а мачоха може пôйти за вдôвця своеи пасербици, очевидно, если не заходитъ яке сродство.

5. Оденъ мужчина може постепенно (successive) взяти двѣ вдовы, которыхъ супруги були братья, а одна женьщина може постепенно пôйти за двохъ вдôвцёвъ, которыхъ жены були сестры.

6. Вдовецъ може женитися съ вдовою по братѣ своеи усопшои жены, а вдова може пôйти за швагра (шурина, Schwestersmann, sororius) своего первого мужа. — То суть случаи, котори частѣйше могутъ случитися.

9. Въ кôнци наводжу частѣйше приходящи назвиска сродникôвъ и повиноватыхъ въ языкахъ у насъ употребляныхъ:

I. Сродники, consanguinei, Verwandte, krewniacy.

А) Проста линія восходяча, linea recta ascendens:

1. Степень: Отецъ и мати, pater et mater, Vater und Mutter, ojciec i matka.
2. „ Дѣдъ и баба, avus et avia, Grossvater und Grossmutter, dziad i babka.

3. Степень: Прадѣдъ и прабаба, proavus et proavia, Urgrossvater und Urgrossmutter, pradziad i prababka.
4. „ Прапрадѣдъ и прапрабаба, abavus et abavia, Urgrossvater und Urgrossmutter, prapradziad i praprababka.

Б) Проста линія низходяща, linea recta descendens.

1. Степень: Сынъ и донька, filius et filia, Sohn und Tochter, syn i córka.
2. „ Внукъ и внука, nepos et neptis, Enkel und Enkelin, wnuk i wnuczka.
3. „ Правнукъ и правнука, pronepos et proneptis, Urenkel und Urenkelin, prawnuk i prawnuczka.
4. „ Праправнукъ и праправнука, abnepos et abneptis, Urenkel und Urenkelin, praprawnuk i praprawnuczka.

В) Бочни линіи восходящи.

1. Степень: Братъ и сестра, frater et soror, Bruder und Schwester (= Geschwister), brat i siostra.
2. „ Стрый и тета, patruus et amita, des Vaters Bruder (Onkel) und Schwester (Tante), wuj i stryjenka.

Вуй и тета, avunculus et matertera, der Mutter Bruder (Oheim) und Schwester (Tante), wuj i ciotka.

Дѣти двохъ братей, або стрыечни братья и сестры, patrueles et amitinae, die Kinder zweier Brüder (auch Geschwisterkinder), brat stryjeczny i siostra stryjeczna.

Дѣти двохъ сестръ, братя и сестры вуечни, consobrini, die Kinder zweier Schwestern (auch Geschwisterkinder), dzieci dwóch sióstr, bracia wujeczni i siostry wujeczne albo cioteczne.

3. „ (Тутъ, якъ и въ слѣдующôмъ наводжу тôлько тыхъ сродникôвъ, котори маютъ осôбни имена, бо впрочёмъ указуе ихъ дерево сродства)

Прастрый и пратета, patruus magnus et amita magna, Grossonkel und Grosstante, brat dziada i siostra dziada.

Правуй и пратета, avunculus magnus et matertera magna, Bruder der Grossmutter (Grossoheim) und Schwester der Grossmutter (Grosstante), brat babki i siostra babki.

Прочи не маютъ осôбного имени, про тое ихъ не наводжу.

4. „ Прапрастрый и прапратета, propatruus et proamita, Bruder des Urgrossvaters und Schwester des Urgrossvaters; brat pradziada i siostra pradziada.

Праправуй и прапратета, proavunculus et promatertera, Bruder der Urgrossmutter und Schwester der Urgrossmutter, brat prababki i siostra prababki.

Г) **Бочни линіи низходящи.**

Тутъ приходятъ тôлько слѣдуючи особливи имена:

Братанецъ и братаница, fratris filius et filia, der Brudersohn, Neffe, Bruderstochter, bratanek i bratanka, kuzyn i kuzynka.

Сестрѣнецъ и сестрѣница, sororis filius et filia, Schwestersohn und Schwestertochter, siostrzeniec i siostrzenica.

II. **Повиновати,** affines, Verschwägerte, powinowaci.

Отчимъ, vitricus, Stiefvater, ojczym;

мачоха, noverca, Stiefmutter, macocha;

пасербъ (пасынокъ), privignus, Stiefsohn, pasierb;

пасербица, privigna, Stieftochter, pasierbica;

тесть (отецъ жены) и **свекоръ** (отецъ мужа), socer, Schwiegervater, teść, świekier;

теща (мати жены) и **свекроха** (мати мужа), socrus, Schwiegermutter, teściowa, świekra;

зять, gener, Schwiegersohn, zięć;

невѣста (сынова), nurus, Schwiegertochter, synowa;

шуринъ (швагеръ-мужъ сестры), sororius, Schwager, Schwestermann, szwagier, siostrzan;

братова (брата жена), fratria, Schwägerin, Brudersfrau, żona brata, bratowa;

дѣверъ (братъ мужа), levir, des Mannes Bruder, brat męża;

свѣсть (сестра мужа), glos, des Mannes Schwester, siostra męża;

зовица (сестра жены), soror uxoris, des Weibes Schwester, siostra żony;

братъ жены, uxorius, des Weibes Bruder, brat żony;

мужи двохъ сестръ, congeneri, zweier Schwestern Männer, mężowie dwóch sióstr;

жены двохъ братей, janitrices, zweier Brüder Eheweiber, żony dwóch braci.

Инни повиновати не маютъ особныхъ названій, и означаются отвѣтнымъ складомъ назвискъ повиноватства и сродства.

Взоры XXI. (изъ курренды Львов. Конс. до §. 36.

Формуляры прошеній о дїспензу отъ препятствій супружескихъ.

I.

Прошенія до Митрополитального Ординаріята.

a) ex causis honestis.

Всесвѣтлый и Высокопреосвященный Митрополитальный Ординаріяте!

Смиренно подписаніи желаютъ законное супружество межи собою заключити, но вознамѣреному ихъ супружеству

подвôйне препятствіе сродства одно въ III. рôвнôмъ степени а друге въ IV. рôвнôмъ степени стоитъ на завадѣ; бо, якъ прилучени два дерева сродства выказуютъ, дѣдъ пôдписаного жениха по матери Петръ Баранъ и бабка пôдписанои невѣсты по отци Марія Сеникъ уроджена, були собѣ рôдными, и дѣтьми Іоана Баранъ хотяй не однои матери; также прадѣдъ жениха по матери Павло Лисъ и прабабка невѣсты по отци Анна Сеникъ уроджена Лисъ були собѣ рôдни, и дѣтьми Василія Лисъ.

Протое пôдписаніи принужденни суть просити, щобы Всесвѣтлый и Высокопреосвященный Митрополитальный Ординаріятъ потребное розрѣшеніе отъ препятствій сего подвôйного сродства имъ всемилостиво удѣливъ, и щобы имъ свобôдно було законное супружество заключити.

Для попертя сего прошенія приводятъ пôдписаніи слѣдуючіи важни и истинно заходящіи причины:

1. Пôдписана невѣста осиротѣла уже передъ 20 лѣтами по ôтци, который тôлько зъ ремёсла яко швецъ живъ, не мае жадного вѣна, утримуючи ся зо службы; а женихъ Петръ Гукъ готовъ ю и безъ вѣна за жену взяти.

2. Пôдписана есть дѣвицею уже 26 лѣтъ жизни совершившею; и мимо, що ся завсѣгды норовственно и честно заховувала, и заховуе доси, еще не мала жадного жениха.

Н., дня . . . .

Петръ Гукъ,
женихъ.

Анна Сеникъ,
невѣста.

b) ex causa diffamante.

Всесвѣтлый и Высокопреосвященный Митрополитальный Ординаріяте!

Смиренно пôдписаніи желаютъ законное супружество межи собою заключити, но вознамѣреному ихъ супружеству препятствіе повиноватства въ II. рôвнôмъ степени стоитъ на завадѣ, бо пôсля прилученого дерева повиноватства помершій мужь невѣсты бувъ стрыечнымъ братомъ жениха.

Про тое пôдписаніи просятъ умильно, щобы зволивъ Всесвѣтлый и Высокопреосвященный Митрополитальный Ординаріятъ имъ потребное розрѣшеніе отъ препятствія повиноватства въ II. рôвнôмъ степени всемилостиво удѣлити, щобы законное супружество могли заключити.

Ко ласкавому увзглядненію най послужатъ слѣдующіи причины:

1. Пôдписана невѣста по смерти мужа Николая Сухъ, господаря тутейшого передъ двома лѣтами наступившой зôстала съ трома дрôбными дѣтьми съ тымъ мужемъ сплодженими, и то Петромъ 4 лѣта, Анною 2 лѣта и Антономъ $1^1/_2$ р. мающими.

2. Понеже пôдписана не могла сама господарства на тіи дѣти по отци спавшого зъ 10 моргôвъ поля складаючого ся провадити и дѣти годовати, взяла въ дôмъ ко помочи въ тôмъ стрыечного брата помершого свого мужа Іоана Стець, выслуженого воина, а теперѣшного жениха. Бôльше якъ рôкъ господарилисьмо разомъ жилисьмо безгрѣшно по потôмъ бôльше полюбившися, уведени похотею при молодыхъ лѣтахъ допустилисьмо грѣха тѣлесного безъ намѣренія, тымъ лекше розрѣшеніе отъ препятствія супружеского позыскати, и сплодилисьмо дитину Марію передъ двома мѣсяцями уродившуюся.

Понеже подписана невѣста безъ мужа и господаря обôйтися не може, а теперь знеславлена на инного мужа надѣятися не може, а Іоанъ Стець и добре веде господарство и о дѣти ся старае, и абы сдѣлана нами соблазнь устала, а дитина невинна нами безбрачно сплоджена не терпѣла неславы, але могла бути послѣдуючимъ нашимъ супружествомъ узаконнена, просимъ о ласкавое помилованье и удѣленіе намъ потребного розрѣшенія, а еслибы то Всесвѣтлому и Высокопреосвященному Митроп. Ордінаріятови про недостаючіи теперь власти не возможно было, о ласкавое предложеніе прилежащого прошенія въ латиньскôмъ въ тôй цѣли выготованого до св. Апостольского Престола.

С., дня ....

Іоанъ Стецъ,
женихъ.

Софія Кушнѣрь,
уроджена Рыбакъ,
невѣста.

II.

Прошенія о диспензу, in casu publico pro foro externo.

a) in forma communi.

Beatissime Pater!

Exponitur humiliter Sanctitati Vestrae pro parte devotorum oratorum Petri Rybak, Dioecesis r. g. c. Premisliensis, et Catharinae Marczak, Archi-Dioeceseos r. g. c. Leopoliensis ex oppido N. (qui graeco-catolicae fidei cultores existunt et in sancta catholica Ecclesia vivunt, in eademque vivere ac mori intendunt), quod cum dicta oratrix dotem habeat minus competentem juxta status sui conditionem, cum qua virum sibi non consanguineum paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat, dictus orator cum dicta dote minus competente oratricem in uxorem ducere intendat. Sed quia (juxta schema reverenter advolutum) secundo gradu aequali a communi stipite proveniente conjuncti sunt, desiderium suum ex hac parte adimplere non possunt. Ideo

supplicant, quatenus dignetur cum ipsis, ut impedimento hoc non obstante matrimonium inter se publice servata forma Concilii Tridentini contrahere, ac in eo postmodum remanere libere ac licite valeant, dispensare. Pro qua gratia gratias maximas aget ea, qua par est, reverentia et devotione Sanctitati Vestrae submississimus.

N., die 30. Julii 1864.

N. N.,
parochus loci.

b) in forma pauperum.

α) Beatissime Pater!

Exponitur humiliter Sanctitati Vestrae pro parte oratorum Michaëlis Durbak, Archidioeceseos r. g. c. Leopoliensis et Catharinae Winnicka Dioeceseos r. g. c. Premisliensis, e pago N., quod dicti oratores graeco-catholicae fidei cultores, vere pauperes et miserabiles et labore suo et industria tantum viventes, conscii se in secundo consanquinitatis gradu a communi stipite proveniente, prouti ex adnexo ·/. schemate rite formato elucet, conjunctas esse, se invicem, non quidem data opera, ut crimine admisso Sedem apostolicam ad misericordiam et gratiam erga ipsos faciliorem redderent sed solum vesana libidine victi carnaliter cognoverint, prolemque susceperint.

Cum autem, Sanctissime Pater, nisi matrimonium inter dictos oratores contrahatur, dicta mulier diffamata innuptaque et proles illegitima remaneret, graviaque inde scandala orirentur: cupiunt supradicti oratores matrimonialiter copulari. Sed quia obstante impedimento ejusmodi desiderium suum hac in parte adimplere non possunt absque Sedis Apostolicae dispensatione, ideo supplicant, quatenus dignetur cum ipsis, ut impedimento hoc non obstante matrimonium inter se publice, servata forma Concilii Tridentini contrahere, ac in eo postmodum remanere libere ac licite valeant, dispensare. Pro qua gratia.... якъ высше.

β) Beatissime Pater!

Exponitur humiliter Sanctitati Vestrae, quod Joannes N. annum trigesimum agens, et Anna N. annos vigenti quinque nata, Archidioeceseos Leopoliensis r. g. c. et parochiani mei, orthodoxae fidei cultores, invicem cupiunt matrimonialiter conjungi. At vero cum secundo consanguinitatis gradu lineae transversae aequalis sunt juncti, uti ex reverenter advoluto ·/. schemate colligitur, hoc desiderium eorum absque Sedis Apostolicae dispensatione adimpleri non potest. Causae autem sunt sequentes:

1. Oratores, non quidem sub spe facilitandi dispensationem, adeo familiariter inter se conversati sunt, ut inde orta sit suspicio licet falsa, quod se carnaliter cognoverint. Unde merito timendum, quod oratrix, nisi matrimonium inter eos contrahatur, graviter diffamata et innupta remanebit,

2. Oratrix praeterea dotem habet minus competentem, siquidem cum fratre et aliis duabus sororibus parvum possideat praedium aere alieno nimis obrutum, ut vix sortem 100 florenorum ex eo percipere possit. Orator autem praedium satis amplum possidet eamque cum dote illa minus competenti ducere intendit.

3. Oratrix cum sit superadulta, virum paris conditionis, cui nubere possit, hactenus non invenit.

Unde humillime per me supplicant: ut Sanctitas Vestra iisdem, qui vere pauperes sunt et miserabiles et de suo manuum labore et industria tantum vivunt, gratiam dispensationis in praedicto impedimento clementissime largiri dignetur. Pro qua gratia gratias maximas aget.... акъ высше.

c) Прошеніе in forma communi до Датарін о диспензу in matrimonio contracto.

Beatissime Pater!

Joannes N. homo plebejas Archidioeceseos Leopoliensis r. g. c. vesana libidine victus impraegnavit duas sorores, et ignarus impedimenti, dequo nihil unquam audivit, cum una illarum, Maria, optima fide post factas consuetas denunciationes in facie Ecclesiae contraxit matrimonium. Cum autem ex communi rumore post editos ab utraque foetus factum sit notorium, de matrimonii nullitate admoniti separati quidem fuerunt, tamen saepius convenientes plures interea proles ingenuerunt. Cumque sperari non possit, eos continenter victuros esse, simulque concurrat periculum perversionis a fide inter haereticos, in quorum terris ob timorem gravis poenae temporalis profugi de facto morantur; ideo facti vere poenitentes et contriti, simulque prompti ad conferendum se in regionem longinquam, ubi nulla haberi poterit ejusdem facti notitia. Sanctitati Vestrae in visceribus Jesu Christi humillime supplicant pro benigna dispensatione manendi in matrimonio bona fide contracto cum prolium legitimatione. Quam gratiam Deus etc...

(зъ верха „Ad summum Pontificem Romam“.)

III.

Прошенія о диспензу in casu occulto pro foro interno:

(Forma dirigendi literas supplices ad Poenitentiariam Rom. ad revalidandas dispensationis literas, ob copulam incestuosam reticitam nullas.)

Eminentissimo ac Reverendissimo Domino Domino
S. R. E. Cardinali majori Poenitentiario!

a) Eminentissime ac Reverendissime Domine!

Exponitur humillime Eminentiae Vestrae, quod Titius et Caja, orthodoxae fidei cultores et Archidioeceseos Leopoliensis

r. g. c. matrimonium invicem contrahere cupiunt. At vero cum secundo affinitatis gradu lineae transversae aequalis se attingant, hoc desiderium absque S. Sedis dispensatione adimplere non possunt. Unde cum adsit periculum perversionis a fide, nec non oratrix sit superadulta locusque angustus, dispensationem super dicto impedimento in Dataria Apostolica obtinuerunt; sed reticita est copula incestuosa inter oratores non quidem sub spe facilitandi dispensationem, sed impellente libidine habita. Unde oratores, qui vere sunt pauperes et miserabiles et de manuum suarum labore et industria tantum vivunt, per me humiliter supplicant, ut Eminentia Vestra praefatas dispensationis literas ob copulam reticitam nullas revalidare dignetur ad effectum, ut dicti oratores licite ac valide matrimonium contrahere in eoque permanere valeant. Pro qua gratia etc.

Eminentiae Vestrae.

b) Eminentissime ac Reverendissime Domine!

Exponitur humillime Eminentiae Vestrae pro parte oratorum Titii et Cajae laicorum, quod matrimonium contrahere intendant, sed quod Titius conjugatus Cajam, vivente adhuc uxore sua Sempronia, carnaliter cognoverit copula perfecta, sibique invicem fidem dederint de matrimonio inter se contrahendo, si Sempronia uxor Titii praemoreretur, quae etiam veneno per Titium propinato praemortua est. Cum autem ex praemissis impedimentum criminis sit exortum, et exinde matrimonium nec licite nec valide contrahere possint: supplicant oratores pro gratia dispensationis super isto impedimento criminis, quo non obstante publice servata Concilii Tridentini forma matrimonium inter se contrahere, et in eo postmodum licite ac libere remanere valeant prolemque legitimam decernendo, quia impedimentum omnino occultum et urgeat perseverantia in peccato, quin etiam scandalum grave, si matrimonio legitimo copulari nequeant. Quare pro conscientiae suae quiete, de praemissis summe dolentes, Eminentiae Vestrae humiliter supplicant, ut super his de opportuno remedio auctoritate apostolica providere dignetur.

Dignetur Eminentia Vestra responsum dirigere (Leopolim) ad me infra scriptum.

N. die . . .

N. N.,
Confessarius.

c) Eminentissime ac Reverendissime Domine!

Exponitur humillime Eminentiae Vestrae pro parte oratorum Tullii et Flaviae, quod matrimonium contrahere intendant. Sed Tullius jam carnaliter cognovit sororem Flaviae, quae paulo post mortua est. Cum ex hoc impedimentum affinitatis gradus primi lineae transversae ex copula illicita exsurgat, Tullius humillime

supplicat pro gratia dispensationis hujus affinitatis, ut matrimonium valide et licite contrahere possit, quia impedimentum omnino occultum et Flavia ab ipso Tullio impraegnata est, sed absque intentione dispensationem facilius obtinendi, cum impedimentum hoc adesse prorsus ignoraverit; urget perseverantia in peccato et grave scandalum, si matrimonio legitimo copulari nequeant. Quare pro conscientiae suae quiete, de praemissis summe dolens Eminentiae Vestrae humiliter supplicat, ut super his de opportuno remedio auctoritate apostolica providere dignetur.

Dignetur Eminentia Vestra (наводится имя мѣстности душпастыря или сповѣдника) ad me infra scriptum...

Взоръ XXII. до §. 37.

Прошеніе о разрѣшеніе отъ перепонъ супружескихъ гражданьскихъ.

Таке прошеніе пишеся такъ само, якъ и до властей церковныхъ, съ тымъ розличіемъ, що наводится отвѣтни законы державни, котори дотычну перепону супружеску постановляютъ; про тое уважаю излишнымъ форму такого прошенія наводити.

Взоръ XXIII. до §. 39.

Край: Галиція. **Епархія:**
Ц. к. Староство: **Деканатъ:**
Парохія:

Свѣдоцтво оповѣдей.

Изъ книги оповѣдей томъ . . . к . . . . симъ урядово посвѣдчаеся, що оповѣди слѣдуючихъ женихôвъ въ здѣшной парохіальной Церкви . . . . разъ, именно дня . . . були голошенн, и ніяка перепона супружеска но показалася.

ЖЕНИХЪ					НЕВѢСТА				
Мѣсце мешканья	Имя, званіе, мѣсце родженья родичи	Религія	Станъ	Вѣкъ	Мѣсце мешканья	Имя, званіе, мѣсце родженья родичи	Религія	Станъ	Вѣкъ

Дано въ Н., дня . . . . . **Пôдписъ:**

Печ.

Подôбный есть и фоурмляръ свѣдоцтва вѣнчанія.

Взоръ XXIV. до §. 51.

Прошеніе о платню дефиціента.

Всесв. М. Консисторіо!

Отъ двохъ лѣтъ терпитъ см. пôдп. на (описати недугу) въ слѣдствіе чого дуже часто при исполненію своихъ должностей зъ нôгъ упадае, що для него есть тымъ прикрѣйше, що ôнъ, доки бувъ здоровъ, щиро и совѣстно любивъ працювати въ виноградѣ Христовôмъ.

Всяки лѣки оказалися до теперь безкорыстными, и пôсля свѣдоцтва лѣкарского ·/. не ма надѣи, щобы ôнъ скоро до здоровля прійшовъ; а понеже ôнъ въ тую слабость попавъ въ часѣ своеи службы, и не мае ніякихъ средствъ до удержанья, про тое смиренно проситъ о выробленье ему платнѣ дефиціента. Н., дня . . .

Взоръ XXV. до §. 53.

Инвентаръ.

Отъ намѣренія подати тутъ формуляръ инвентаря виджуся споводованымъ отступити, понеже въ тôмъ взглядѣ существуютъ въ поодинокихъ провинціахъ австрійскихъ розлични приписы, и думаю, що для нашихъ Епархій такови формуляры въ Перемышли и во Львовѣ можна получити.

Взоръ XXVI. до §. 53.

Грамота фундаційна. (Stieftsbrief.)

Іоанъ Н., господаръ въ Н. записалъ въ своемъ завѣщанью зъ дня . . . Церкви парохіальнои въ Н. 200 зол. а. в. пôдъ тымъ условіемъ, щобы „за мою душу и за души моеи супруги Анны, и дѣтей Н. Н. въ Церкви въ Н., що рôчно двѣ св. літургіи съ парастасомъ, а именно по праздникахъ Пасхи и Сошествія св. Духа отправлялися. Тіи гроши належитъ зложити въ щадници въ Н. а изъ отсоткôвъ мае получити за одно богослуженіе священникъ 3 зол. 80 кр., дякъ 60 кр., паламаръ 25 кр. а за свѣтло 35 кр.“ По роспорядженью завѣщателя остали наведени гроши въ щадници въ Н. зложени, и взглядна книжочка ч . . . . въ кассѣ церковнои схоронена, и пôдписаный пріймае въ своемъ и своихъ наслѣдникôвъ имени должность

за ôтсотки реченыхъ 200 зол. щорôчно двѣ бож. літургіи съ парастасомъ отправляти, и зъ тыхже ôтсоткôвъ за кожде богослуженіе дякови по 60 кр., паламарю по 25 кр. а за свѣтло по 35 кр. давати, — а при тôмъ пôсля существуючихъ цѣсарскихъ законôвъ выразно и именно застерегае собѣ, щобы ему припадаючи за тіи богослуженія квоту отъ конгруи николи и пôдъ ніякимъ условіемъ не ôттягано, — и примѣчае, що если бы обстоятельства змѣнилися, удасться до церковнои власти о отвѣтне стягненье тыхъ фундованыхъ богослуженій.

На потвердженье сего мôй власноручный пôдписъ въ притомности двохъ пôдписаныхъ свѣдкôвъ и печать парохіальна.

Н., дня .... Слѣдуютъ пôдписы.

Посемъ примѣчаеся, що тую грамоту составлено въ трехъ примѣрникахъ, зъ которои одну послано до ц. к. Намѣстничества, другу до Консисторіи, а трета остае въ архивѣ парохіальнôмъ.

Въ кôнци слѣдуе Ординаріатске затвердженье.

Взоръ XXVII. до §. 53.

Прошеніе о стягненье службъ.

Всесв. Консисторіо!

При здѣшнои парохіи существуе отъ 50 лѣтъ по бл. п. Н. Н. фундація на 40 літургій, которыхъ отправа мала по воли фундатора пôсля грамоты фундаційнои зъ дня .... оплачатися зъ доходôвъ грунта въ Н. пôдъ ч. к. .... женого, который бл. п. фундаторъ на тую цѣль записавъ. Черезъ 50 лѣтъ було истинно можливе приняте въ тои окрестности стипендіумъ за згадане число літургій оплатити, но минувшого года була тутъ велика вода, котора часть того грунта знищила, такъ що теперь зъ цѣлого того грунта найбольше 15 зол. рочного дохода мати можна. Понеже зъ тои малои сумы ани найменьше стипендіумъ за 40 службъ божихъ оплатити не можна, для того проситъ см. пôдп. по змыслу законôвъ церковныхъ особливо письма П. Венедикта XIV. de Synodo dioecesana, lib. 13. cap. 25, щобы Вс. К. тую справу изслѣдовати и речене число літургій соотвѣтно приходамъ стягнути благоволила.

Н., дня ....

Взоръ XXVIII. до §. 57. *5.*

Записникъ дѣйствъ.

Рôкъ . . .		Отъ кого	Предметъ	Що на тое здѣлано	Мѣсяцъ . .	
Число текуще	Прій-шло дня				День залаго-женья	Отдѣлъ реги страт.
1.	25./I.	Урядъ деканальный въ Н. зъ дня 20 Сѣчня с. р. ч. 25.	Присылае куренду Консист. зъ дня 2. Сѣчна с. р. ч. 4945 о ассекурацiи Церквей.	Вытягъ куренды отписано до книги роспоряджений и туюжь одослано до парохiи Н.	30./I.	I.
2.	2./II.	Ц. к. Староство Саноцке зъ дня 26./I. с. р. ч. 520.	Проситъ о выданье свѣдоцтва нравственности для Н. Н. обвиненого о побитье	Выдано свѣдоцтво, що Н. Н. всегда честно и тверезо заховался	4./II.	V.

Взоръ XXIX. до §. 57. **2.**

Записникъ почтовый.

Рôкъ . . . .

Число текуще	Число урядове	Имя адрессата	Потвердженье полученья
1.	1.	**До Преч. Уряда парох. въ Н.**	**Н. Н., парохъ**
2.	15.	**До Хвального ц. к. Староства въ Лиску**	**Isak Wolf, Post-Expeditor**

Взоръ XXX. до §. 57. 8.

Записникъ літургій.

Рôкъ . . . .

Число текуще	День приноса	Имя дателя	Намѣреніе	Илькость зол.	Илькость кр.	День отправы	Примѣчаніе
1.	2./I.	Данiилъ Куцъ	О усопшихъ родичахъ Іоаннѣ и Аннѣ	2.	50	10./I.	
2.	3./I.	Григорій Бандровичъ	На всякое прошеніе	1.	—	11./I.	
3.	3./I.	Илія М.	О болѣзнующôмъ Григорію	2.	—		Отступлено О. Н. Н. въ Н.

Додатокъ.

Перенявши на себе обовязокъ перевести корректу нового накладу цѣнной книжки бл. п. преосвященного Ю. Пелеша „о стилю“, поробивъ я лишь зайшовшй вôдъ часу першого выданя конечнй змѣны и поправки въ самôмъ текстѣ, задержуючи надто правопись преосв: Автора. Понеже однакъ до теперь у насъ не знайшла ся ще нѣ одна брошура о найважнѣйшихъ новыхъ законахъ и розпорядженяхъ, дотыкаючихъ священникôвъ яко душпастирôвъ и приходникôвъ, постановивъ я користати изъ нагоды выданя сего и — по змозѣ — доповнити въ тôмъ напрямѣ брошуру „о Стилю“.

Усяке законодавство ставляе на чолѣ своихъ законôвъ аксіомъ: „незнане закона не извиняе никого“, а практика усѣхъ часôвъ доказуе, що права существують лишь для чуйныхъ — vigilantibus jura. У насъ поводиться, що священники, не маючи бодай якихъ такихъ пôдручникôвъ, выставленй суть на безчисленнй непрiемности и страты, а лишенй на ласку и неласку другихъ и не знаючи закона неразъ покривдженй не могуть доходити свого права. Поводуючи ся передовсѣмъ тымъ, щобы той недостатокъ усунити и чуйнымъ дати можнôсть боронитися або бодай доходити свого права, — засягнувши у многôмъ рады людей свѣдомыхъ рѣчи — долучивъ я до брошуры бл. п. преосвященного Автора слѣдуючй законы и розпорядженя зъ конечными увагами и поясненями:

I. розпоряджене министеріяльне о супружествахъ угорскихъ;
II. о вѣнчаню вôйсковыхъ;
III. законъ о конкуренціи;

IV. *а)* провизоричный законъ о конгруи;
б) хто и якъ маѳ робити выявы або фасіи;
в) уваги дотыкаючи конгруи и правъ маѳтковыхъ приходникôвъ;
г) забезпечене темпораліѣвъ и ихъ вынаѳмъ по опорожненю приходства;
V. законъ о додатку до фонду религійного;
VI. розпорядженѳ министеріяльне о рôвноважнику або еквівалентѣ;
VII. о таксѣ номинаційнôй, и
VIII. коротке поясненѳ закона зъ 25 жовтня 1896 (R.-G.-Bl. Nr. 220) о лично доходовôмъ податку (Personal-Einkommensteuer).

До выданя и по можности основного поясненя закону о конгруи и еквівалентѣ побудила мене ще та обставина, що взглядомъ конгруи — при кождôмъ новôмъ обсадженю парохіи, а взглядомъ еквіваленту — зъ рокомъ 1901, будуть выготовлятися новѝ выявы-зôзнаня, а тогды може не одному зô священникôвъ стане сей додатокъ въ пригодѣ помôчникомъ, а бодай дорадникомъ.

Вѣдень въ серпни 1897 р.

В. Д. САДОВСКІЙ.

I.

Розпорядженє министеріяльне кор. угорске зъ дня 12 лютого 1896 ч. 7870. о супружествахъ угорскихъ.

Понеже артикулы XXXI и XXXIII угорскихъ законôвъ зъ року 1894 дотыкаючи̂ права супружеского и державныхъ метрикъ, якъ такожь тымъ законамъ вôдповѣдаючи̂ розпорядженя мають силу обовязуючу вôдъ 1. Паздерника 1895 року, выдала ц. к. австрійска министерія справъ внутрѣшныхъ нове розпорядженє угорского министра справедливости и министра справъ внутрѣшныхъ зъ дня 12 лютого 1896 ч. 7870 въ цѣли однакового поступованя въ справахъ супружескихъ, именно: о голошеню оповѣдей въ Угрохъ, о позволеню заключати супружество угорскимъ пôдданымъ поза границями Угоръ и взглядомъ иншихъ тую справу дотыкаючихъ пытань. Тое розпорядженє звучить:

§. 1. **Кождый угорскій пôдданый (чоловѣкъ або жѣнка), если хоче поза границями Угоръ або въ Кроатіи и Славоніи супружество заключити, чи то зъ угорскимъ пôдданымъ чи зъ чужинцемъ, мусить бути на Угрохъ оголошеный оповѣдями, безъ взгляду на се, чи обѣ стороны заключаючи̂ супружество, чи лишь одна зъ нихъ має въ Угрохъ стале мешканє, и лишь мѣсто перебуваня** (domicilium vel quasidomicilium).

§. 2. **О оповѣди можуть просити устно самі̂ заключаючи̂ супружество, або письменно самі̂ заключаючи̂ супружество, або ихъ правні̂ заступники, або спеціяльно до того уповажнені̂ (управосильнені̂). Въ письменнôмъ прошеню мусить бути пôдписъ просячого (нотаріяльно або судово) удостовѣреный, або черезъ двохъ свѣдкôвъ признаный.**

Nota: При прошеню о оповѣди треба провадячому метрики (Matrikelführer oder Standesbeamte) **слѣдуючи̂ документы предложити:** ***а)*** **Свѣдоцтва уродженя (крещенія) и своины** (Geburts- und Heimatsscheine), **евентуально выстарчають тоже книжки зарôбничи̂ и службови̂, карты легітимаційні̂, войскови̂ пасы и т. п., сли просячій не посѣдає свѣдоцтва;** ***б)*** **свѣдоцтва мешканя заключаючихъ супружества выставлені̂ властителемъ дому а потверджені̂ полиціяю або урядомъ громадскимъ;** ***в)*** **женихи мають предложити документы войскови̂ або таки̂ письма, де потверджає ся, що**

тіижь вôльнѝ вôдъ чиннои вôйсковои службы; *г)* малолѣтнѝ мають предложити позволене або згоджене ся на ихъ супружество вôдъ вôтця або его правного заступника (опѣкуна або опѣкунчои власти); *д)* вôдъ повдовѣлыхъ метрику смерти умершого супруга а при розведеныхъ дотычачѝ судовѝ ореченя; *е)* диспензы вôдъ евентуальнои перешкоды (гл. §. 7 и сл. §§.). Документы писанѝ не угорскою мовою мають перевести ся на туюжь черезъ управненого до того переводчика. Єслибыжь желаючѝ заключити супружество не выстарали ся самѝ о перевôдъ, тогды предкладае урядникъ вôдъ метрикъ тіи письма кор. угорск. министеріи справъ внутрѣшныхъ до переводу, розумѣеся на коштъ заключаючихъ супружество. Въ случаю, слибы женихи подаючѝ письменно жадали звороту своихъ документôвъ, мають разомъ зъ подлинниками залучити нооднокѝ нештемпльованѝ вôдписи, котрѝ лишають ся у угорского урядника въ регистратурѣ.

Въ случаю личного прошеня о оповѣди звертае урядникъ письма, котрѝ служать за доказъ тожсамости особы просителя, безъ всякихъ вôдписôвъ.

Прошеня о оповѣди и залученѝ документы не пôдлягають жаднôй оплатѣ штемплевôй; урядникови не платиться ничь за урядоване (keine Manipulationskosten!)

§. 3. Оповѣди мають голосити:

а) Урядникъ державный поставленый для справъ супружескихъ въ мѣсци замешканя хотячого женитися на Уграхъ; *б)* Если такого мѣсця замешканя женячійся не мае, тогды въ мѣсци его часового перебуваня (высше трехъ мѣсяцѣвъ); *в)* Если пôдданый угорскій не мае анѣ мѣсця замешканя анѣ часового перебуваня, тогды голосить оповѣди урядникъ мѣсця его приналежности або мѣсця его уродженя; *г)* Еслижь и тое годѣ розслѣдити, тогды треба удати ся до урядника провадячого метрики для середмѣстя Будапешту (Budapester I. Matrikenbezirk), щобы тойже зарядивъ голошене закономъ приписаныхъ оповѣдей.

§. 4. Пôсля XXXI арт. закона зъ 1894 року прислугуе право диспензъ вôдъ перешкодъ (розумѣеся цивильныхъ) королѣвско-угорскому министрови справедливости.

§§. 5. и 6. Орѣкають якъ и где мають урядники вôдъ метрикъ оповѣди оголошувати.

§. 7. Если угорскій урядникъ вôдъ метрикъ и супружествъ, завôзваный черезъ якій небудь урядъ позаугорскій управненый до справъ супружескихъ (на пр. урядъ приходскій въ Галичинѣ) о голошене оповѣдей, уважае, що женихи обое або лишь оденъ зъ нихъ не есть пôдданымъ угорскимъ, а лишь мае на Уграхъ мѣсце замешканя або часового перебуваня, — тогды мае вôнъ оповѣди вывѣсити на урядовôй таблици черезъ 14 дней,

а вôдтакъ выставити свѣдоцтво оповѣдей вразъ зъ увагою, чи не знає о якôй перешкодѣ або обставинѣ, котрабы спиняла призволенє на женитьбу.

Колибы однакъ одинъ зъ женихôвъ або и обоє були угорскй пôдданй, тогды має урядникъ жадати, щобы они або лично — устно або черезъ заступника правного (або черезъ повномочника) — писемно зъ предложенємъ усѣхъ до оповѣдей потрѣбныхъ актôвъ (§. 2.) до дотычного урядника (§. 3) удалися; сей зарядить все що до оповѣдей потрѣбно, а по оголошеню оповѣдей повѣдомить дотычный урядъ приходскій чи цивильный.

§. 8. Диспензу вôдъ оповѣди удѣляє або перший муніціпальный урядникъ (Vicegespann, Bürgermeister) або въ разѣ вôдмовы, кор. угорск. министеръ справъ внутрѣшныхъ, але лишь тогды, єсли заключаючй супружество лично-устно, або урядово потвердженымъ актомъ зôзнають, що пôсля ихъ найлучшои свѣдомости не знають про жадну супружеску перешкоду. Той актъ або споряджають женихи самй а ихъ пôдписы легализують ся, або можуть бути выставленй черезъ священика, передъ котрымъ тiнжь поза границями Угоръ хотять супружество заключити.

Nota: Поданє о диспензу має мати штемпель на 50 кр. а прилоги вôдъ кусника або аркуша по 15 кр.; актъ зôзнанія, що межи ними не заходить жадна перешкода, есть вôльный вôдъ оплаты штемплевои; хиба тогды, колибы зъ тымъ протоколомъ було получене прошенє о диспензу (на однôмъ папери одно и друге), тогды прилѣпляє ся штемпель на 50 кр.

§. 9. По мысли другого уступу §. 59 G. A. XXXIII 1894, єсли угорскій горожанинъ (ungarischer Staatsbürger) мавъбы заключити супружество передъ чужостороннюю властію, удѣляє єму министеръ справедливости — на пôдставѣ свѣдоцтва оповѣди вôдъ угорского урядника або на пôдставѣ угорского увôльненя вôдъ оповѣди — посвѣдченє (Bescheinigung), що до заключеня супружества тогожь горожанина пôсля законôвъ угорскихъ не стоить жадна перешкода.

Nota: До прошеня до кор. Угорского министра справедливости о выданє такого посвѣдченя, (що до намѣреного супружества нема жаднои перешкоды) належить приложити *а)* стемпель на 1 злр. або 1 злр. готôвкою на штемпель до того свѣдоцтва *б)* одержане вôдъ дотычного угорского урядника свѣдоцтво оголошенои оповѣди. — Если була удѣлена диспенза вôдъ оповѣди, то долучаєся: *а)* штемпель на 1 злр. *б)* свѣдоцтво диспензи и *в)* свѣдоцтва уродженя женихôвъ або вôдповѣднй документы, пр.: книжка зарôбнича або службова, карта легітимаційна, Militärpass и т. п.

Прошенѣ штемплюѣся на 50 кр. а прилоги по 15 кр. (вôдъ акту або аркуша).

Ажь по одержаню такого посвѣдченя можна предприняти чинъ вѣнчаня.

Само собою розумѣѣся, що угорскй Христіяне повинні заховувати приписы церковні взглядомъ оповѣдей и въ такихъ случаяхъ повинні женихи вôдноситися до дотычныхъ своихъ духовникôвъ.

Если не угорскій пôдданый, когрый лишь довшій часъ перебувавъ на Уграхъ, хоче супружество заключити поза Уграми, але вôдъ часу коли до того мѣсця, де хоче супружество заключити, прибувъ, ще не минуло 6 тыжднѣвъ, мав вôднестися лише до духовного настоятеля парохіи, де перше мешкавъ взглядомъ оповѣдей. Еслижбы той парохъ не бувъ католикъ, тогды (пôсля §. 7. першій устȳпъ) до урядника цивильного.

§. 10. Убогі, що мають належито выставлене свѣдоцтво убожества, не оплачують ж а д н о и належитости штемплевои. Чужинцѣ користають зъ того права лишь тогды, ѣсли межи державою, котрои проситель ѣсть пôдданымъ а угорскою державою заходятъ взаѣмины (diesbezügliche Reciprocität).

§. 11. Свѣдоцтво оповѣдей, диспензы и прочі переписки въ тôмъ взглядѣ мають ся доручати сторонамъ, ѣсли ті, доложивши оплату почтову, того жадають. Увôльненя вôдъ оголошень мають ся скоро рѣшати.

§. 12. По мысли §. 77 G. A. XXXIII. 1894, мав ся супружество заключене поза границею Угоръ лише тогды въ угорскі метрики вписати, ѣсли мужь есть угорскій горожанинъ и въ Уграхъ мав право приналежности. Се дѣв ся на пôдставѣ предложенои метрики вѣнчаня выставленои дотычною властію. Д л я т о г о ѣсть обовязкомъ кождого угорского пôдданого, щобы метрику заключеного супружества переславъ до дотычного урядника чи то въ мѣсци замешканя чи до урядника, въ котрого повѣтѣ той пôдданый мав право приналежности.

Лишь тогды сего не треба, сли урядъ метрикальный, де вѣнчанѣ вôдбулося, на основѣ мѣжнародныхъ угодъ, обовязаный ѣстъ урядово вытяги метрикальні черезъ краѣве правителство пересылати.

Nota: *a)* На смертнôй постели можна вѣнчати угорскихъ пôдданыхъ и безъ оголошеня оповѣдей въ дотычнôй угорскôй мѣсцевости и безъ угорского розрѣшеня. Въ тôмъ случаю послѣднôмъ, еслибы було достаточно часу, треба выѣднати розрѣшенѣ вôдъ абстрійскои политичнои власти (пр. староства а вôдъ вѣнчаючихъ ся треба вôдобрати присягу, що имъ не вѣдомо о жаднôй перешкодѣ.

Примѣчав ся заразомъ, що законъ сей обовязує лишь пôдданыхъ угорскои короны; пôдданй королѣвствъ Кроаціи и Славоніи, если желають по за границями згаданыхъ королѣвствъ заключити супружество, мусять выказати ся дозволомъ (цертифікатомъ) вôдъ свого віцежупана або Магистрату.

б) Що до повысше (§. 12) згаданыхъ вытягôвъ метрикальныхъ то треба уважати, що они мають ся у насъ въ Долитавіи осôбно зôставляти и що чверть року р ô в н о ч а с н о зъ другими выказами черезъ власть політичну вôдсылати. Еслибы зайшовъ случай, що когось въ выказѣ треба дочислити до попередныхъ кварталôвъ, тогды на тôмъ осôбнôмъ выказѣ треба выразно зазначити: Nachtrag zum .....ten Quartal 189..... „або“ Nachtrag zu früheren Quartalen.“ Той выказъ мае бути ось такъ споряженый:

Nr.	Name des Geborenen (beziehungsw. des Bräutigams u. der Braut, beziehungsw. des Verstorbenen)	Geburtsort (beziehungsweise Trauungsort, beziehungsw. Sterbeort)	Polit. Bezirk, in welchem der Geburtsort (beziehungsw. der Trauungsort, beziehungsw. der Sterbeort) gelegen ist	Anmerkung
1.	2.	3.	4.	5.

въ 5 рубрицѣ подае ся громаду а по можности и комитатъ, где уродженый (взгл. супруги, взгл. умершій) посѣдае на Уграхъ право приналежности.

Се були бы що найпотрѣбнѣйшй приписы до захованя взглядомъ угорскихъ пôдданыхъ.

II.

О вѣнчаню войсковыхъ.

а) О благословенію супружествъ ц. и к. емеритованыхъ поручникôвъ.

Понеже зайшли случаѣ, що цивильний душпастирѣ благословили супружества ц. и к. смеритованыхъ поручникôвъ, пренотованыхъ до мѣсцевои службы, безъ жадного призволеня войсковой власти, — звертае ц. к. Намѣстництво увагу (покликуючися на дотычный рескриптъ министеріяльный),

що вѣнчанє поручника (Officier) въ станѣ супочинку доперва тогды може наступити, єсли душпастирь, що має вѣнчати, изъ предложеного пенсійного декрету жениха пересвѣдчиться о можливости заключеня супружества безъ призволеня войсковои власти.

Критеріюмъ ту таке: сли офіцеръ емеритованый, узнаный зôставъ яко „invalid“ — тогды не треба жадного призволеня; — єслижь зôставъ емеритованый але „unter Vormerkung für eine Localanstellung und für Verwendung bei .... im Mobilisirungsfalle“, — тогды до заключеня супружества конечне призволенє власти войсковои.

Се розпорядженє розтягає ся рôвножь на поручникôвъ ц. и к. маринарки и кор. угорск. обороны краєвои.

б) О благословенію супружествъ войсковыхъ въ чиннôй службѣ.

Колибы котрому душпастирови случилося вѣнчати поручника (Officier) въ чиннôй службѣ, має заховати слѣдуючи̂ приписы: *а)* Оповѣди голосить парохъ офіцира (войсковый парохъ, до котрого той поручникъ належить) и якъ звычайно парохъ нареченои: *б)* вѣнчати має право лишь парохъ войсковый того поручника, а лишь за єго порученємъ (Delegation) може парохъ нареченои або всякій иншій делєгованый священникъ вѣнчати; *в)* делєгованый священникъ може ажь тогды бракъ благословити, коли поручникъ-женихъ предложить вôдъ свого войскового пароха свѣдоцтво оповѣдей и порученє (Delegation); *г)* по довершенôмъ благословенію браку має ся тойже въ метрикахъ тои церкви записати, де вѣнчанє вôдбулося, а свѣдоцтво вѣнчаня (Trauungsschein) вôдослати сейчасъ до пароха жениха. Свѣдоцтво тоє має ся выготовити (въ нѣмецкôмъ языцѣ) дуже докладно зъ точнымъ поданємъ имени и ранги офіцира и єго титулôвъ и пр. такъ само єго супруги и свѣдкôвъ.

При вѣнчаню звычайныхъ жовнѣрôвъ (Mannschaft), коли тіи дôстануть позволенє женитися въ часѣ ихъ чиннои службы, не треба вôдъ войскового пароха порученя (Delegation) лишь выстарчає свѣдоцтво оповѣдей и позволенє на женитьбу, а благословенія удѣляє або парохъ жениха або нареченои; въ случаю порученя чи то вôдъ пароха жениха чи пароха нареченои може всякій делєгованый священникъ супружество благословити. По довершенôмъ благословенію браку черезъ цивильного священника и по вписаню въ книги метрикальни̂ тои церкви, де вѣнчанє вôдбулося, треба свѣдоцтво вѣнчаня сейчасъ выслати до команды або регіменту, до котрого вѣнчаный жовнѣръ належить.

III.

Законъ о конкуренціи (устава краєва для Галичины зъ дня 15 серпня 1866 доповнена уставою новою зъ дня 16 цвѣтня 1896).

Понеже уставою зъ дня 16 цвѣтня 1896 для Галичины декотрѝ постановленя уставы краєвои зъ дня 15 серпня 1866 змѣняються и доповняються, подавъ я ту въ скороченю лишь тѝ параграфи зъ однои и другои уставы, котрѝ нынѣ обовязують. Найбо̂льшу вагу клавъ я на постановы о покрываню кошто̂въ ставленя и удержаня будинко̂въ церковныхъ и приходскихъ въ парохіяхъ вѣроисповѣданя католицкого, якъ такожь о способѣ достатчуваня приладо̂въ и уряджень церковныхъ. (На сторонѣ 118 сеи розправы о стилю знаходиться устава зъ 15 серпня 1866 р. а въ вѣстникахъ архіепархіи льво̂вскои зъ дня 30 червня 1896 ч. VII и станиславо̂вскои зъ дня 29 липня 1896 ч. VII знаходяться новѝ уставы зъ 16 цвѣтня 1896 дословно умѣщенѝ — про тое ограничаюся лишь на вытягъ и поясненє[1]).

§. 1. (уст. зъ 15 серп. 1866) каже:

Кошта будованя, ставленя, удержаня, найму будинко̂въ церковныхъ и приходскихъ въ парохіяхъ католическихъ —, кошта купна грунту по̂дъ ставленє тыхже, а надто выдатки на справленє и удержанє церковныхъ знадобо̂въ и уряджень, якъ въ ко̂нци бѣжучѝ выдатки, якѝ потягає за собою справованє службы Божои, — мають передъ всемъ покрыватися зъ фонду до сеи цѣли призначеного, або черезъ особы, котрѝ до того силою фундаціи, угоды або будь якоѝ правноѝ причины суть обовязанѝ.

§. 2. (уст. зъ 16 цвѣт. 1896) звучить:

Если нема жерелъ высше наведеныхъ, або єсли зъ тыхъ жерелъ дается лишь якась часть кошто̂въ певныхъ покрыти, — належитъ въ тыхъ обохъ случаяхъ ужити передъ всемъ бѣжучого доходу церковного (пр. зъ тацы, доходу за свѣтло, параменты и знадобы церковнѝ при богослуженю, за подзво̂нне и т. п.), дальше розпоряджаємого строго церковного маєтку закладового, о ско̂лько нема вказаного иншого призначеня або не єсть во̂нъ потрѣбный на покрытє иншихъ выдатко̂въ, якѝ зъ того фонду покрыватися мають; тое во̂льно однакожь робити лишь зъ захованємъ приписо̂въ законныхъ о продажи и обтяженю майна церковного.

---

*) Понеже до регистратуры парохіи вѣденьскои Всв. Консисторія перемыска свого вѣстника не присылає, протоє не знаю, чи и коли въ Перемышли сю нову уставу для священьства выдано. С.

Церкви дочернѝ суть вôльнѝ вôдъ конкурованя зъ власнымъ доходомъ або закладовымъ майномъ въ хосенъ церкви и парохіи матричнои.

§. 3. (уст. зъ 15 серп. 1866) каже:

Парохъ (Pfründner) маѥ тогды самъ слѣдуючѝ выдатки покрывати: *а)* на поставленѥ и удержанѥ будинкôвъ господарскихъ, котрѝ знаходяться на табулярныхъ добрахъ, належачихъ до ѥго дотаціи, або на вôдособленыхъ вôдъ приходства футорахъ (фôльваркахъ), — ѥсли доходы зъ приходу покрываютъ конгруу, а нема жабныхъ спеціяльныхъ въ §. 1. означеныхъ жерелъ; *б)* направки нъ домѣ приходскôмъ и въ господарскихъ будинкахъ, — ѥсли шкода пôвстала зъ вины, лѣнивства або недбалости пароха, ѥго службы або домôвникôвъ; *в)* менши выдатки на направу и удержанѥ будинкôвъ приходскихъ въ добрôмъ станѣ пр. чищенѥ комиiôвъ, вставленѥ вôконъ, выбѣленѥ, направа печи, дверей, замкôвъ и рамъ у вôконъ, звычайна направа даху, поправленѥ зôпсованои пôдлоги, удержанѥ оплоченя и паркану и т. п. — ѥсли тѝ выдатки въ однôмъ роцѣ не переходятъ 15 злр.

Еслибы выдатки пôдъ *в)* переходили суму 15 злр. въ однôмъ роцѣ, то парохъ маѥ ихъ и тогды самъ покрыти, ѥсли ѥго чистый дохôдъ перевысшаѥ найменше о 100 злр. ѥго конгруу; въ противнôмъ случаю маѥ ся зъ тыхъ выдаткôвъ лишь такѝ покрыти котрѝ не переходятъ на разъ сумы 10 злр.

§. 4. (уст. зъ 15 серп. 1866):

До прочихъ выдаткôвъ будôвляныхъ при домахъ и будинкахъ господарскихъ приходскихъ маѥ приходникъ тогды доплачувати, коли чистый дохôдъ зъ парохіи не ѥсть менши чимъ 400 злр. и не менши якъ ѥму приналежна конгруа. Вôдъ надвышки тои маѥ приходникъ рôкъ-рôчно до фонду конкуренційного платити якъ слѣдуѥ: вôдъ квоты до 100 злр. 3%, вôдъ 200 злр. 5%, а вôдъ кождои высшои надъ 200 злр. 8 %. Патрона звôльняѥся давати зворотнѝ пожички въ цѣли покрытя выдаткôвъ припадаючихъ на пароха.

§. 5. (уст. зъ 15 серп. 1866):

Патронъ церкви маѥ (ѥсли спеціяльнѝ орѣченя не зобовязуютъ ѥго до чого иншого) платити шесту часть тои сумы, яка полишиться по вôдтрученю коштôвъ на роботу тягомъ (зъ кôньми) и ручну (Zug- und Handarbeiten).

§. 6. (уст. зъ 15 серп. 1866):

Властитель маѥтку, зъ котрымъ ѥсть злучене право патронату, маѥ безъ взгляду на вѣроисповѣданѥ, всякѝ тягарѣ и обовязки, полученѝ зъ патронатомъ, поносити. Епископъ поносить тагарѣ патронату лишь тогды, ѥсли маѥ право надавати парохію належачу до ѥго маѥтку (eine auf den Tafelgütern seinem Patronate unterstehende Pfründe).

§. 7. (уст. зъ 15 серп. 1866):

Духовнѝ стоваришеня, законы, єсли мають инкорпорованѝ парохіи, мають всѣ кошта (сказанѝ въ §. 1. сего закону) самѝ поносити, хиба що выкажуться, що суть або въ части або цѣлкомъ вôдъ поношеня тягарôвъ звôльненѝ.

§. 8. (уст. зъ 16 цвѣт. 1896):

Выдатки, котрыхъ средствами подаными §§. 1, 2, 3 и 7 сего закону не можь покрыти, мають поносити:

а) **парохіяне дотычного обряду;**

б) **католики того самого обряду не мешкаючѝ въ окрузѣ парохіяльнôмъ;**

в) **особы правнѝ (скарбъ державный, фондъ публичный, громада), спôлки и стоваришеня, котрѝ пôсля своихъ статутôвъ не служать выключно або переважно цѣлямъ иншого вѣроисповѣданя або обряду; — стороны пôдъ *а)* и *б)* наведенѝ платять лишь тогды, єсли мають въ окрузѣ парохіяльнôмъ посѣлôсть, вôдъ котрои платять податокъ грунтовый або домовый, або если въ окрузѣ парохіяльнôмъ находить ся селитьба або зарядъ ихъ предпріємства або занятя, вôдъ котрого платять податокъ заробковый або доходовый въ громадѣ податковôй, лежачôй въ цѣлости або въ части въ окрузѣ парохіяльнôмъ.**

§. 8*a*. (уст. зъ 16 цвѣт. 1896):

Розкладъ выдаткôвъ, припадаючихъ на членôвъ громады наведеныхъ въ §. 8 ad *а)* а належачихъ до парохіи, маѥ наступити пôсля постановлень дѣлу V. уставы громадскои въ той самъ спосôбъ, що розкладъ иншихъ выдаткôвъ громадскихъ.

Если парохія складаѥ ся зъ кôлькохъ громадъ, обшарôвъ двôрскихъ або ихъ частей, то въ тôмъ случаю, сли не ма иншои якои умовы, належить на тѝ громады и обшары або ихъ части розложити кошта сорозмѣрно до безпосереднихъ податкôвъ, плаченыхъ особами належачими до дотычного обряду.

Громадѣ вôльно зъ власныхъ фондôвъ покрыти въ цѣлости або въ части выдатки, припадаючѝ на єѣ членôвъ.

§. 8*b*. (16 цвѣт. 1896.)

Мѣру до спôвъучасти сторôнъ конкуруючихъ, наведеныхъ въ §. 8. ad *б)* и *в)* становить — що до податку грунтового и домового податокъ держáвный вôдъ реальностей, якѝ лежать въ окрузѣ парохіяльнôмъ, що до будинкôвъ часово вôдъ податку увôльненыхъ — неплатный податокъ домово-чиншовый и домово-клясовый.

Що до податку заробкового и доходового становить мѣру по правилу цѣла квота податкова вразъ зъ додаткомъ надзвычайнымъ, приписана сторонѣ конкуруючôй въ громадѣ податковôй (означенôй въ §. 8).

Однакожь що до осôбъ правныхъ, спôлокъ и стоваришень належить брати въ рахубу лишь часть податкôвъ означеныхъ въ обохъ попередныхъ уступахъ, вôдповѣдаючу вôдношеню, яке заходить въ податковôй громадѣ межи людностію католицкого дотычного обряду, котрого потребы мають бути конкуренцією покрытй, а загаломъ людности тоижь громады.

Если особа физична або правна, спôлка або стоваришенє, обовязанй до конкурованя въ мѣру приписаного податку заробкового або доходового, посѣдає заклады або заряды предпріємства въ кôлькохъ округахъ парохіяльныхъ лежачихъ въ обрубѣ однои податковои громады, тогды належить податокъ заробковый або доходовый, а взглядно квоту того податку, означеного повысше, яко пôдставу конкуренціи розложити на дотычнй округи парохіяльнй а взглядно на ихъ части лежачй въ громадѣ податковôй пôсля вôдношеня числа мешканцѣвъ католикôвъ того обряду, котрого потребы мають бути дорогою конкуренціи заспокоєнй.

§. 8 *c.* (уст. зъ 16 цвѣт. 1896):

Послѣдный списъ людности служить за пôдставу до обчисленя конкуренційного.

§. 8 *d.* (уст. зъ 16 цвѣт 1896):

При обчисленю даткôвъ конкуренційныхъ въ мѣсци замешканя конкуруючого (§. 8 *a*, *б* и *в*) не бере ся вже въ рахубу тыхъ квотъ податковыхъ, котрй по мысли сеи уставы служать за пôдставу до вымѣру конкуренційного датку въ иншихъ парохіяльныхъ округахъ.

§. 8 *e.* (уст. зъ 16 цвѣт. 1896):

Если одна зъ осôбъ физичныхъ або правныхъ (§. 8 *б* и *в*) мав зъ титулу патронату платити датокъ конкуренційный, то сли вымѣръ пôсля поданыхъ правилъ рôвный або меншій вôдъ части припадаючои до плаченя зъ права патронату, особа та платить лишь свою часть патронатску; если вымѣръ переходитъ квоту припадаючу до уплаченя зъ права патронату, тогды платить та особа свою часть патронатску и тую надвышку, о яку переходить вымѣръ пôсля правилъ поданыхъ часть припадаючу зъ титулу патронату.

§. 9. (уст. зъ 16 цвѣт. 1896):

Если въ окрузѣ парохіяльнôмъ поза обрубомъ громады, въ котрôй есть парохіяльна матрична церковь знаходить ся церковь дочерна, удержувана належачими до нея парохіянами, то тй послѣднй суть обовязанй о скôлько нема окремои умовы, до матернои церкви конкурувати зъ квотою, котра не може перевысшати однои третои части выдаткôвъ, маючихъ ся покрыти въ дорозѣ конкуренціи.

Высоту той квоты означить въ кождôмъ поодинокôмъ случаю власть орѣкаюча, маючи на взглядѣ обставины розличнѣ, именно: рôдъ и способъ якъ засновано филію, єѣ вôддалене вôдъ матернои церкви, вôдношене числа душь, высокôсть податкôвъ уплачуваныхъ филіялистами, кошта потрѣбнѣ на удержане дочерной церкви и т. д. Однакъ той датокъ конкуренційный не може перевысшати датку, якійбы имъ прійшло ся въ мѣру безпосередныхъ податкôвъ платити (якъ се чинять парохіяне матричнои церкви).

Що до выдаткôвъ на мешкальнѣ и господарскѣ будинки приходскѣ парохіи матричнои причиняють ся филіялисти въ рôвнôй мѣрѣ якъ и прочѣ парохіяне округа парохіяльного.

§. 9 *a*. (зъ 16 цвѣт. 1896):

Если при церквѣ дочернôй удержуванôй до неи належачими парохіянами, єсть стало установленый осôбный священникъ до выконуваня самостôйно уряду душпастирского, въ тôмъ случаю парохіяне филіялисти суть вôльнѣ вôдъ обовязку конкуренційного до матричнои церкви. Если они удержують зъ власныхъ фондôвъ будинки мешкальнѣ и господарскѣ для священника установленого при ихъ дочернôй церквѣ, тогды суть вôльнѣ и вôдъ конкурованя до будинкôвъ приходника матричного.

§. 10. (уст. зъ 16 цвѣт. 1896):

Церкви дочернѣ. котрѣ находять ся въ округѣ парохіяльнôмъ, рôвножь будинки мешкальнѣ и господарскѣ для священникôвъ, о котрыхъ мова въ §. 9 *a*) мають, о скôлько не существують иншѣ правнѣ зъобовязаня, ставляти и удержувати парохіяне належачѣ до дочерного округа парохіяльного при помочи розпорядимого майна церковного а евентуально и датку патрона, если церковь дочерна маѣ окремого патрона.

Датки конкуренційнѣ роздѣляѣ ся сорозмѣрно до податкôвъ безпосередныхъ, оплачуваныхъ парохіянами въ дочернôмъ округѣ парохіяльнôмъ. Особы физичнѣ и правнѣ, спôлки и стоваришеня (наведенѣ въ §. 8 ad *б* и *в*) обовязанѣ до конкурованя до церкви матричнои, не конкурують до церквей филіяльныхъ лежачихъ въ округѣ парохіи матричнои.

§. 11. (уст. зъ 15 серп. 1866):

Если пôсля дотеперѣшного способу зъ дякованѣмъ або пономарствомъ получене було вôльне помешканѣ, то взглядомъ будованя, удержаня го въ добрôмъ станѣ рѣшають повысшѣ постановы.

§. 12. (уст. зъ 16 цвѣт. 1896):

Выдатки на покрытѣ потребъ, сполученыхъ зъ вôдправою богослуженя, якъ и выдатки на удержане слугъ церковныхъ, мають покрыватися зъ жерелъ поданыхъ въ §§. 1 и 2 сего закона.

О скôлько тѝ выдатки не дадуться покрыти зъ тыхъ жерелъ, то парохъ, а взглядно священникъ сповняючій душпастирство, одержить вôдъ парохіянъ певну павшальну (ричалтову) квоту, котра разомъ зъ сумою вказаною повысше на покрытє выдаткôвъ не може перевысшати рôчно сумы 100 злр.

Розложенє на парохіянъ слѣдує по мысли сеи уставы и сорозмѣрно до оплачуванои належитости безпосередныхъ податкôвъ.

§. 13. (уст. зъ 16 цвѣтня 1896 р.):

Для справъ, дотыкаючихъ ставленя новыхъ и удержаня истнуючихъ церковныхъ и приходскихъ будинкôвъ, якъ и для полагодженя справъ конкуренційныхъ буде поставленый въ кождôй парохіи комитетъ, зложеный зъ слѣдуючихъ пяты членôвъ.

Парохъ церкви и патронъ, котрому прислугує право презенты священника, або заступникъ патрона. Если єсть двохъ патронôвъ, то они суть по черзѣ черезъ три роки членами комитету. Еслижь есть бôльше якъ двохъ патронôвъ, то они выберають зъ помѣжь себе члена комитету на протягъ двохъ лѣтъ.

Прочихъ трехъ членôвъ комитету, и єсли не ма патрона або вôнъ не выконує права презенты, то чотырохъ членôвъ, выберають на шѣсть лѣтъ стороны конкуруючѝ, при тôмъ треба уважати, щобы, — єсли въ окрузѣ парохіяльнôмъ суть филіи, котрыхъ парохіяне обовязанѝ до матричнои церкви конкурувати — на тихъ парохіянъ филіяльныхъ припавъ въ кождôмъ слугаю оденъ а взглядно найвысше двохъ маючихъ ся выбрати членôвъ комитету.

Филіялисти, котрѝ удержують будинки для свого дочерного священника, не беруть участи въ выборѣ комитету для церкви матричнои.

Приготовленє и заряджене выборôвъ комитету єсть обовязкомъ политичнои власти I инстанціи а выбôръ, зъ анальогичнымъ примѣненємъ постановъ громадскои ординаціи выборчои, має бути переведеный въ мѣсци, где знаходить ся матрична церковъ и то пôдъ проводомъ выборчои комисіи, зложенои изъ трохъ членôвъ выбраныхъ зъ посередъ и черезъ присутныхъ выборцѣвъ пôдъ проводомъ найстаршого вѣкомъ члена.

Управнеными до выбору и выбираємыми суть всѣ обовязанѝ до конкýрованя а взлядно конкуруючѝ католики дотычного обряду, котрымъ пôсля громадскои ординаціи выборчои прислугує право активного и пасивного выбору.

При выборѣ рѣшає бôльшôсть голосôвъ выбираючихъ (розумѣєся до того управненыхъ).

Въ случаю, колибы при першôмъ и другôмъ голосованю не осягнено жаднои бôльшости, то уважає ся тыхъ за выбраныхъ, котрѝ при другôмъ голосованю наибôльше голосôвъ одержали. При рôвности голосôвъ рѣшає жеребъ (льосъ), вытягненый черезъ предсѣдателя комисіи выборчои.

О выходѣ выборôвъ треба власть политичну сей часъ повѣдомити.

Еслибы въ тягу шѣстьлѣтного періоду мѣсця декотрыхъ комитетовыхъ опорожнили ся, має ся зарядити выбôръ на позôсталый часъ періоду.

Комитетовѝ выповняють свôй бовязокъ безплатно лише выдатки въ готôвцѣ полученѝ зъ тою чинностію має ся имъ звернути.

§. 13 *a.* (зъ 16 цвѣт. 1896).

Такъ само и въ окрузѣ парохіяльнôмъ дочернои церкви а удержуванои єѣ дочерными парохіянами, має бути утвореный дочерный комитетъ парохіяльный складаючій ся съ пяти членôвъ.

До того дочерного тоже на шѣсть лѣтъ установленого комитету входять яко постôйнѝ члены: Кождочасный священникъ, поставленый до самостôйного сповнюваня душпастирства въ дочернôмъ окрузѣ, а єсли єго нема, то матерный парохъ и єсли єсть дочерный патронъ зъ правомъ презенты, то той або єго заступникъ; прочихъ трохъ або чотырохъ (єсли нема патрона) членôвъ выбираютъ обовязанѝ до конкуренціи парохіяне дочерного окрȳга пôсля постановъ.

§. 13 (сеи уставы.) Дочерный парохіяльный комитетъ має взглядомъ ставленя и удержаня дочернои церкви и дочерныхъ будинкôвъ мешкальныхъ и господарскихъ той самъ кругъ дѣланя, що комитетъ парохіяльнои церкви матернои.

§. 14. (уст. зъ 15 серп. 1866):

Комитетови прислугує право надзору надъ церковными и приходскими будинками; вôнъ чує надъ ставленємъ и удержуванємъ тыхъже въ добрôмъ станѣ и заряджує все, що въ тôмъ взглядѣ уважає за конечне и потрѣбне.

§. 15. (уст. зъ 16 цвѣт 1896):

Въ случаяхъ, єсли комитетъ узнасть конечнôсть ужити средствъ означеныхъ §§. 1 и 8 сего закону, має о тôмъ повѣдомити властивый Ординаріятъ въ цѣли вôдповѣдного заряджења.

Въ случаяхъ же признанои потребы зôбраня фондôвъ въ дорозѣ конкуренціи, має комитетъ вôднестися посредствомъ дотычного Ординаріяту до повѣтовои політичнои власти о заряджење розправы конкуренційнои (Concurrenzverhandlung) а тая власть має на пôдставѣ предложеныхъ або маючихъ предложитися плянôвъ, кошторысôвъ и выказôвъ розпоряджаємыхъ фондôвъ розправу зарядити и остаточно перевести.

Въ цѣли оцѣненя чи и о скôлько можна ужити дохôдъ церкви а взглядно закладовый маєтокъ церковный на покрытє прелиминованыхъ выдаткôвъ, прислугує комитетови право вглянути въ рахунки завѣдуючихъ майномъ церкви и вглянути въ инвентаръ маєтку церковного.

§. 16. (уст. зъ 15 серп. 1866):

До розправы конкуренційнои має ся покликати всѣ конкуруючи стороны зъ тимъ зазначенємъ, що въ разѣ ихъ неприсутности уважаєся ихъ за зъобовязуючихъ ся на всѣ ухвален постановы, а до уплати припадаючои на нихъ части будуть змушенї.

Патронови прислугує право выслати на своє мѣсце уповномоченого заступника.

При розправѣ конкуренційнôй має бути заступлена кожда сторона маюча на пôставѣ певнои угоды або на пôдставѣ права обовязокъ конкурувати, а именно: Ординаріятъ, приходникъ, патронъ, кождый обшаръ двôрскій (jedes Gutsgebiet) и выбраный дотычного обряду прихожанами бôльшостію голосôвъ громадянинъ; кожда зъ тыхъ сторôнъ має лишь оденъ голосъ и то безъ взгляду на тоє, чи она въ данôмъ случаю додає що на покрытє коштôвъ чи нѣ.

До важности ухвали потрѣбна абсолютна бôльшôсть голосôвъ.

§. 17. (уст. зъ 15 серп. 1866):

При розправѣ конкуренційнôй треба старатися, щобы по можности усѣ згодилися и признали конечнôсть ставленя, щобы згодилися на пляны и кошторысы якъ такожь на высокôсть и спосôбъ складаня вплатъ конкуренційныхъ.

§. 18. (уст. зъ 15 серп. 1866):

Політична окружна власть (староство) порѣшає розправу и можливї зажаленя або рекурсы зъ дозволомъ вôднесу и вôдкликаня ся до высшои власти.

§. 19. (уст. зъ 15 серп. 1866):

Акти остаточно порѣшенои розправы конкуренційнои доручає політична окружна власть комитетови, а той бере на себе обовязокъ перевести ухвалену будову, провадити рахунки и усе провѣряти.

Що до будовы, коштôвъ, жаданя уплаты конкуренційнои грôшми або матеріяломъ або роботою и т. п. має комитетъ точно придержувати ся ухвалъ, постановленыхъ розправою конкуренційною.

Ухвалы комитету западають бôльшостію голосôвъ и зъобовязують усѣхъ конкуруючихъ; въ разѣ опору котрои стороны мають бути выконанї при помочи власти політичнои.

§. 20. (уст. зъ 15 серп. 1866):

Комитетъ выбирає зъ помѣжь себе голову, котрый есть выконателемъ ухвалъ. Голова робить предложеня, предкладає рахунки и веде касу вразъ зъ однимъ зъ комитетовыхъ. Конкуруючимъ вôльно переглядати шконтрованѝ (geprüfte) **рахунки.**

По укôнченю будовы або поправы тоижь, для котрои конкуренцію розписано, має голова комитету сейчасъ зложити и замкнути рахунки що до зôбраныхъ въ тôй цѣли и выданыхъ грошей. Комитетъ оглянувши точно будову выконану и переглянувши предложенѝ рахунки и переконавши ся о добротѣ и точности всего пôдъ солидарною отвѣчальностію усѣхъ членôвъ, має повѣдомити конкуруючихъ о всемъ зъ тымъ додаткомъ, що рахунки лежать у пароха до перегляду. Конкуруючѝ, єслибы зауважали якѝ недокладности або неточности чи то въ будовѣ чи то въ рахункахъ, мають найдальше до трехъ мѣсяцѣвъ вôдъ дня предложеня до пересмотру рахункôвъ, дати о тôмъ до політичнои власти знати; въ противнôмъ разѣ уважає ся усе за довершене а рахунки за покôнченѝ.

§. 21. (уст. зъ 15 серп. 1866):

Взглядомъ рекурсôвъ або зажалень противъ переведенои конкуренційнои розправы рѣшає політична власть.

Взглядомъ речинця о покликаню заряду державного до надзору надъ комитетомъ и розвязани комитету гляди устава громадска.

§. 22. (уст. зъ 15 серп. 1866):

Всякѝ дотеперѣшнѝ уставы єсли не годять ся зъ сею уставою, уважаються отсимъ за знесенѝ.

Артикулъ II (уставы зъ дня 16 цвѣтня 1896).

Выконанє сего закона поручаю Моєму министрови вѣроисповѣдань и просвѣты.

IV.

a) Законъ провизоричный о конгруи зъ 19 цвѣтня 1885 р.

По довгихъ розправахъ въ комисіяхъ и парляментѣ ухвалено остаточно законъ зъ 19 цвѣтня 1885 р., въ котрôмъ выдано „провизоричнѝ постановы взглядомъ дотаціи для католицкого клеру.“ Пôсля сего закону ухвалено ажь до часу дефинитивного управильненя дотаціи слѣдуючѝ постановы (котрѝ я рôвночасно доповнивъ ad hoc **выдаными министеріяльными розпорядженями и конечными поясненями):**

§. 1. Закону зъ 19 цвѣтня 1885 р.

Самостоятельнѝ католицкѝ душпастирѣ и системизованѝ сотрудники получають свою конгруу (Minimaleinkommen) **зъ**

доходôвъ, якî приносить имъ ихъ духовный урядъ, а коли тî доходы не выстарчають, получають свою конгруу изъ религійного фонду, взглядно изъ державнои запомоги тогожь.

Пôдъ самостоятельными душпастирями (selbstständige Seelsorger) розумѣяся тыхъ священникôвъ, що на пôдставѣ свого каноничного поставленя черезъ діецазального епископа въ означенôй парохіи мають право и обовязокъ справовати душстаровництво (яко парохи) або поставленî черезъ діецезального епископа яко капеляны, експонованî сотрудники, самостоятельнî сотрудники (Pfarrvicare) и т. п. мають право самостоятельно душстаровництво справувати. Сотрудники (Hilfspriester) суть тотî священики, котрыхъ епископи до помочи въ справованю душстаровництва самостоятельнымъ душпастирямъ додають.

§. 2. (зак. зъ 19 цвѣт. 1885):

Конгруа опредѣлена на часъ ажь до управильненя дефинитивного въ законодавчôй дорозѣ есть слѣдуюча:

	Пароxъ	Сотрудникъ
I Низша Австрія.		
1. У Вѣдни	1800 злр.	500 злр.
2. Въ окрузѣ 4 миль коло Вѣдня:		
въ парохіяхъ зъ системиз: сотр. . .	1200 „	400 „
„ „ безъ системиз: сотр. . .	1000 „	
3. По бôльшихъ мѣстахъ и купелевыхъ мѣсцевостяхъ	1000 „	400 „
4. По прочихъ мѣсцевостяхъ:		
въ парохіяхъ зъ системиз: сотр. . .	800 „	350 „
„ „ безъ системиз: сотр. .	700 „	
V Галичина.		
1. У Львовѣ и Краковѣ	1000 „	400 „
2. Въ мѣстахъ надъ 10.000 мешканцѣвъ	700 „	350 „
3. Въ мѣстахъ и мѣсточкахъ (Märkte) надъ 5000 мешканцѣвъ: и по бôльшихъ купелевыхъ мѣсцевостяхъ	600 „	300 „
4. Въ всѣхъ прочихъ мѣсцевостяхъ . .	500 „	300 „

Nota: Пôсля министерія льного розпорядженя зъ 7 сѣчня 1894 р. взглядомъ пôдвисшеня конгруи для католицкихъ експонованыхъ сотрудникôвъ системизованыхъ, котрî мають поручене душстаровництво при церквѣ поза парохіею положенôй и тамже мешкають и урядують, пôдвысшаєся для сотрудникôвъ призначена конгруа о 160 злр.

Тымъ самымъ розпорядженемъ признано членамъ капитулъ (крилошанамъ соборнымъ) слѣдуючу дотацію: Препо-

зитъ получає 1800 злр. рôчно; пралаты высшй 1600 злр.; звычайнй крилошане 1400 злр. рôчно.

§. 3. (зак. дъ дня. 19 цвѣт. 1885).

Чи и якъ велике має бути доповнене въ поодинокихъ случаяхъ пôля §. 1. буде порѣшено черезъ політичну краєву власть на пôдставѣ маючихъ предложитися выявôвъ (Einbekenntnisse) и въ порозумѣню зъ діецезальнымъ епископомъ.

Nota: Законъ сей опредѣливъ въ правѣ якъ має ся выявы зôставляти, я подаю однакожь пôзнѣйше розпорядженє министеріяльне, котре має теперъ силу обовязуючу, и такъ:

Розпорядженє министеріяльне зъ дня 20 сѣчня 1890 року каже въ §. 3., шо выявы мають выказувати ся пôсля поданыхъ взорôвъ A и B) а єслибы треба якй позиціи узасаднити, то се подає ся въ рубрицѣ „Увага“.

Выявы пôдписує зôзнаючій приходникъ а если парохъ має зъ приходу оплачувати помôчника (сотрудника), то сотрудникъ сей має пôдписомъ своимъ ствердити, що выявъ пароха що до дотычнои позиціи есть вѣрный.
Розпорядженє повысше означає въ §. 4. докладно якъ має ся такй выявы робити, а именно:

Выявы мають подаватися въ двохъ примѣрникахъ а до одного зъ нихъ треба долучити найновѣйшій инвентарь маєтку приходского, якъ такожь подрôбный выказъ всѣхъ дохôдôвъ побираныхъ зъ будь якои причины зъ фронду религійного а въ кôнци доходы понизше наведнй. Зô взгляду на поодинокй позиціи доходôвъ и розходôвъ и ихъ узасадиенє треба мати слѣдуюче на увазѣ:

I. Доходы.

а) Чистый дохôдъ економичный зъ власныхъ грунтôвъ пароха, або лише до уживаня зъ парохією злученыхъ — треба довести податковымъ аркушомъ посѣданя;

б) дохôдъ чиншовый зъ вынанятыхъ будинкôвъ або ихъ частéй — довести цертификатомъ уряду податкового;

в) дохôдъ зъ капиталôвъ — выказомъ, въ котрôмъ треба подати высокôсть капиталу якъ заразомъ єго процентову стопу и знамена кождого довжного документу;

г) дохôдъ зъ права уживаня (пропинаціи, побору дерева, выпасу, рыболовства, польованя, млива и т. д.), зъ промысловыхъ предприємствъ и зô сталыхъ дотацій in natura — належить подати пересѣчный дохôдъ зъ остатныхъ шѣсть лѣтъ и довести документами (пр. контрактъ державы, цертифікатъ цѣнъ торговельныхъ и т. п.), котрйбы ствердjали цифри поданй черезъ зôзнаючого пароха; если дохôдъ той подають

книги головнѣ и записки уряду податкового, то належить до выяву — зôзнаня залучити послѣдну записану цифру а послѣдну потверджену черезъ урядъ податковый.

Наколибы хто мавъ яке право, щобы потручено ємy капиталъ або яку ренту, то маєтое заявити въ рубрицѣ „Увага“ але то лишь тогды, если ходить о потрѣбнѣ и правильно повтаряючѣ ся кошта, якихъ вымагають мѣсцевѣ обставины, щобы узыскатн певный поданый дохôдъ.

д) прихôдъ зъ надвышки мѣсцевого маєтку церковного — належить довести позволенємъ власти и спеціяльными до того документами;

е) що до оплатъ церковныхъ (jura stolae) — долучнти треба до выяву-зôзнаня — въ цѣли означеня загально ихъ сумы — выказъ середный довершеныхъ а пôдлягаючихъ оплатѣ сфункцій зъ остатныхъ шѣсть лѣть зъ поданємъ сумы не узысканои за для убожества або иншихъ якихъ причинъ; той выказъ маєбути черезъ декана потвердженый.

Въ выявѣ маєпарохъ тымчасово положити суму въ остатнôмъ пôсля закону зъ 19 цвѣтня 1885 р. спростованôмъ выявѣ, а колибы такого небуло, то подати середну квоту дѣйсно узыскану зъ послѣдныхъ шѣсть лѣть, потрутивши квоту 30 злр. а. в.

Сталу суму зъ оплатъ церковныхъ, яка маєбути почислена, означаєадминистраційна власть въ порозумѣню зъ Ординаріємъ, або еслибы до такого порозумѣня не прійшло, то означаєтую суму министеръ вѣроисповѣдань и ажь по тôмъ буде заряджене спростоване сумы умѣщенои въ выявѣ.

Еслижь выявъ уже есть спростованый пôсля закону зъ 19 цвѣтня 1885 р. то — если того власть административна спеціяльно не жадає — не треба складати жадныхъ документôвъ черезъ 10 лѣтъ вôдъ дня спростованя.

ж) дохôдъ зъ всѣхъ передъ днемъ 15 червня 1885 при церквѣ и приходѣ въ певнôй означенôй высотѣ утвореныхъ стипендій службовыхъ и фундацій на Службу Божу, безъ рôжницѣ чи записъ фундаційный зôставъ выготовленый чи нѣ, — треба довести выказомъ, въ котрôмъ, дотычно документôвъ фундаційныхъ, подати треба рôдъ и скôлькôсть чинôвъ фундаційныхъ, день вôдправы, капиталъ фундаційный, де и на якій процентъ умѣщеный и кто зъ него маєкористати.

Єсли записъ фундаційный спротивляєся вчисленю єго до доходу пôдъ ж) то треба єго таки долучити до высше наведеного выказу (розумѣєся зъ застереженємъ).

Еслижь выявъ вже есть спростованый по мысли закону зъ дня 19 цвѣтня 1885 р., то не треба складати повысшихъ доводôвъ, лише таку квоту умѣстити яко дохôдъ зъ фундацій службовыхъ, яку узнано при послѣднôмъ спростованю.

II. Розходы.

а) **Податки державнѣ вôдъ приходôвъ, якѣ мають бути выявленѣ — зôзнанѣ, податки краєвѣ, повѣтовѣ и громадскѣ и всякѣ прочѣ належитости, якѣ мають уплачуватися на пôдставѣ законôвъ на цѣли публичнѣ, рôвноважникъ належитостей (еквівалєнтъ), — треба довести дотычными книжочками податковыми, цертификатами, наказами платничими и т. п.;**

б) **взглядомъ выдаткôвъ канцелярійныхъ на удержанє метрикъ, єсли тѣ не покрывають ся зъ маєтку церковного, — треба держати ся розпорядженя министеріяльного зъ дня 8. грудня 1885. Здає ся бути всказанимъ, вставити въ фасію за провадженє метрикъ 10% вôдъ доходу за выданѣ метрики яко выдатки канцелярійнѣ (єсли въ церковнôмъ рахунку на се не ма рубрики) и то пôсля величины парохіи 2 злр. 10 кр., 3 злр. 15 кр. и т. д. Взглядомъ выдаткôвъ, якѣ мають числити ся за справованє уряду деканального орѣкає розпорядженє министеріяльне зъ дня 19. червня 1886, що гр. кат. деканаты получають платню зъ рядовои дотаціи по 140 злр., 120 злр., 100 злр. а деканъ мѣста Львова 40 злр. Тѣ клясы залежать вôдъ мѣсцевыхъ обставинъ и працѣ въ деканатѣ а розпорядженє се спецификує, въ котрôмъ — зъ Галицкихъ рускихъ — деканатѣ яка платня поберає ся;**

в) **єсли суть певнѣ зъ доходомъ злученѣ правнѣ зъобовязаня уплачувати якусь означену суму грошей або вартости грошевои (Leistungen an Geld und Geldwerth) — треба до зôзнаня долучити вôдповѣднѣ документы.**

Тутъ належить *а)* **певна уплата (Stolpauschale), яку менша парохія выдѣлена зъ бôльшои (excindirt) має складати для пароха парохіи, зъ котрои зôстала выдѣлена;** *β)* **удержанє изъ доходôвъ приходскихъ сотрудника;** *γ)* **пенсіи для дефіцієнтовъ, и** *δ)* **чиншь за грунтъ церковный, котрый приходитъ in partem congruae;**

г) **єслибы при якôй парохіи або церквѣ було бôльже службъ Божихъ фундованыхъ якъ двѣста, а належитôсть за надчисельнѣ (200) службы Божѣ вôдсылано або до Ординаріяту або роздѣлювано межи иншихъ священникôвъ, — має ся се подати въ розхôдъ, а выказъ розданыхъ службъ Божихъ долучити треба до выяву.**

Законъ каже, що лишь бôльшѣ выдатки будôвляннѣ (отже не такъ званѣ sarta tecta) має ся до выдаткôвъ подавати. Пôсля доповняючихъ розпоряджень має ся вôдъ случаю до случаю просити фондъ религійный о покрытє такихъ выдаткôвъ, черезъ котрѣ ущуплялобы ся конгруу. Такихъ выдаткôвъ не виставляє ся на разѣ до фасіи а становлять они предметъ осôбнои розправы.

Выдаткôвъ на будову будинкôвъ або ихъ частей въ наємъ пущеныхъ не береся ту на увагу, понеже въ §. 3. закону сего зъ 19. цвѣтня 1885. I. буква *б)* и §. 4. сего розпорядженя I. буква *б)* кошта удержаня и амортизаціи вже суть увзгляднен̂й, бо тамъ каже ся: дохôдъ зъ вынанятыхъ будинкôвъ подає ся въ дѣйснôй высотѣ по вôдчисленю правнои квоты на кошта удержаня и амортизаціи.

Nota: Для точнѣйшого перегляду и информаціи якъ укладає ся выявы (Einbekenntniss — wyjaw) подає ся при кôнци сего закона формуляри *А* и *Б* приходôвъ и розходôвъ.

Въ §. 3. сего закону каже ся ясно, що выдаткôвъ на удержанє дому, або на управленє рôлѣ, або на удержанє парохіяльныхъ будинкôвъ въ вôдповѣднôмъ станѣ, пôсля даныхъ приписôвъ, не вставляє ся выявѣ. Выѣмково може бути позволено при надзвычайныхъ выдаткахъ пр. при заосмотреню водою, тiнжь въ выявѣ поставити.

§. 4. закона зъ 19. цвѣтня 1885.

Если бы показало ся, що о якôмъ приходѣ, або жерелѣ доходу замовчано, або якій прихôдъ свѣдомо неправдиво зôзнано — будуть особы, вôдвѣчальн̂ за правдивôсть зôзнань до тои высоты покаран̂, о яку суму покривджено фондъ религійный або скарбъ державный.

Въ прочихъ случаяхъ якоись рôжницѣ (неточности) має ся выявы спростувати и тогды — пôсля обставинъ — наложити кошты спростованя яко кару.

Пôсля розпорядженя министеріяльного зъ 20. сѣчня 1890 §. 10. если бы зайшли сущн̂ змѣны въ приходскôмъ маєтку и то змѣны, що мають вплывъ на доповненє конгруи зъ фонду религійного, — має о тôмъ властивый приходникъ можливо найскорше (найдальше до трехъ мѣсяцѣвъ вôдъ чалу, коли тн̂ змѣны зайшли) черезъ Ординаріятъ до краєвого правительства донести. Хтобы такого доносу не учинивъ, — стягнувбы на себе кары, назначен̂ симъ закономъ въ §. 4.

Прошенє о продовженє того термину треба подати на 14 день передъ уплывомъ его до власти краєвои, котра, если знайде слушн̂ причины, може сей тримѣсячный терминъ продовжити еще на слѣдуючихъ 4 тыждн̂.

§. 5. закона зъ 19. цвѣтня 1885.

Завѣдателѣ (Provisoren) опорожненыхъ приходôвъ побирають свою платню зъ религійного фонду. Тая платня зависить вôдъ высоты конгруи, яка пôсля §. 2. сего закона, зъ опорожненымъ приходомъ получена, и такъ:

въ парохіи	зъ	конгруою	до	500	злр.	выносить	платня	30	злр.	мѣсячно
„	„	„	„	„	600	„	„	„	40	„	„
„	„	„	„	вôдъ	700 до 900	злр.	„	„	50	„	„
„	„	„	„	до	1000 и бôльше		„	„	60	„	„

Завѣдателѣ опорожненыхъ парохій, котрыхъ платня мѣсячна выносить 30 злр. не суть обовязанѣ правити службы Божѣ фундушевѣ (die Stiftungsmessen), хиба за означену епископомъ заплату (gegen Stipendium).

Завѣдателѣ ex currendo одержують вôдъ часу до часу маючу ся означити ремунерацію (зависиму вôдъ вôддаленя, числа душь въ опорожненôмъ приходѣ и т. д.); та ремунерація не може нѣколи переходити двохъ третинъ звычайнои завѣдательскои платнѣ.

Пôсля §. 14. розп. министра просвѣты и скарбу зъ дня 20. сѣчня 1890 р. можуть завѣдателѣ, маючѣ въ своихъ рукахъ зарядъ темпораліѣвъ, належну собѣ платню изъ доходôвъ парохіи стягати, а вôдтакъ мають се въ рахунокъ интеркалярный яко розхôдъ записати.

§. 6. закона зъ 19. цвѣтня 1885.

Душпастирѣ, котрѣ безъ власнои вины стали неспосôбнѣ до приходскои службы, одержують безъ взгляду на можливѣ приватнѣ доходы або маетки пенсію (Ruhegehalt), маючу ся вымѣрити пôсля слѣдуючого взôрця:

а) для самостôйныхъ царохôвъ, если ихъ послѣдна сист. конгруа выносила:

	до 10 лѣтъ службы	до 20 лѣтъ службы	до 30 лѣтъ службы	до 40 лѣтъ службы	бôльше якъ 40 лѣтъ
500 злр.	300	350	400	425	450
600 „	300	360	420	450	480
700 „	300	370	440	475	510
800 „	300	380	460	500	540
900 „	300	390	480	525	570
1000 „	300	400	500	550	600
б) для сотрудника:	225	250	275	300	300

Тѣ пенсіи (Ruhegehalte) мають покрывати ся зъ фонду религійного, взглядно изъ державнои дотаціи, если доходы зъ приходу, въ котрôмъ пенсіонисти передъ ихъ уступленемъ въ станъ супочинку були занятѣ, тои пенсіи покрыти не можуть.

Въ случаю якогось незвычайного калѣцтва дефиціента може министеръ просвѣты томужь выняткова высшу пенсію

назначити, однакожь тая не може у пароха 600, а у сотрудника 400 злр. переходити.

§. 7. закона зъ 19. цвѣтня 1885.

Въ парохіяхъ, для котрыхъ конгруа вразъ зъ доплатою зъ религійного фонду переходила квоту призначену въ §. 2., може приноровленѣ сего права доперва при новôмъ обсадженю мати мѣсце и то ажь тогды, если та высша платня не есть узасаднена спеціяльными правными причинами.

Дефиціенти, котрѝ до выданя сего закона побирають высшу платню, якъ имъ пôсля §. 6. сего закона належить ся, побирають ю и дальше.

§. 8. закона зъ 19. цвѣтня 1885.

Для приходôвъ, котрѝ належать певному законови, сей законъ не маѣ важности.

То само дотычить и такихъ приходôвъ, котрѝ належать мирско священничому товариству-згромадженю (einer weltgeistlichen Körperschaft), якъ довго тоѣ згромадженѣ маѣ достаточно средствъ, щобы священникови, справуючому душпастировництво, конгруу выплачувати.

Аршикулъ II.

§. 9. закона зъ 19. цвѣтня 1885.

Черезъ сей законъ установленѝ доповненя дотаціи для сотрудникôвъ, ремунераціи для завѣдателѣвъ и пенсіи для дефиціѣнтôвъ, мають силу обовязуючу вôдъ 1. сѣчня 1886 р.; доповненя конгруи для самостоятельныхъ душпастырôвъ вôдъ 1. сѣчня 1887 до половины а вôдъ 1. сѣчня 1888 въ цѣлости вôйти въ житѣ.

§. 10. закона зъ 19. цвѣтня 1885.

Впроваджене въ житѣ сего закона припоручаю министрови вѣроисповѣдань и министрови скарбу.

Вѣденъ 19. цвѣтня 1885.

Францъ Іосифъ в. р.

б) Хто и якъ маѣ робити выявы або фасіи?

Кого се право не дотычить?

1. Усѣхъ тыхъ самостôйныхъ приходникôвъ, котрыхъ конгруа, увзгляднивши ихъ доходы и розходы зложенѝ пôсля даныхъ выявôвъ — переходить суму означену въ шемѣ I. §. 2.

2. Священники занятѝ въ такихъ бенефіціяхъ, зъ котрыми не есть злучене душстаровництво и такѝ священники, котрѝ не суть занятѝ въ загальнôмъ але спеціяльнôмъ душстаров-

ництвѣ пр. въ шпитали, въ домѣ старцѣвъ и калѣкъ, въ закладахъ карныхъ. (Розпорядженє минист. зъ 9. липня 1885 число 745. (Cult.-Unt.-Min.)

3. Такі душпастирѣ, котрихъ прихо̂дъ єсть инкорпорованый певному законови (einem Stifte).

Тіижь душпастирѣ мирскі, котрыхъ доходы включно зъ платнею для сист. сотрудникѡвъ не доходять до сумы означенои въ шемѣ I. §. 2., — мають выготовити выявы ихъ приходу и розходу in duplo и тіи власти политичнѡй окружнѡй (старосту) въ означенѡмъ часѣ доручити.

Пѡсля §. 13. розпорядженя и спеціяльного порученя министра вѣроисповѣдань має ся ті выявы предкладати при кождоразовѡй змѣнѣ въ особѣ приходника.

Дуже важне єсть, щобы ті выявы надзвычайно точно и пѡсля приписѡвъ споряджати, понеже (якъ въ практицѣ показало ся) черезъ неточне або мыльне зѡзнанє наносить ся шкоду а блуды такі дуже тяжко а часто и зѡ всѣмъ годѣ поправити.

Якъ має ся ті выявы споряджати?

Розпорядженє о выконаню сего закона подає два формулярѣ, котрі треба и на обвертцѣ и внутрь пѡсля поданыхъ рубрикъ выповнити.

Я подаю для примѣру внутрь выповнену выяву

формуляру *A* для доходу и
„ *Б* „ приходу.*)

---

*) Ті формулярѣ въ мовѣ рускѡй, нѣмецкѡй и польскѡй можна за подану на кождѡмъ формулярѣ цѣну къ урядѣ податковѡмъ отримати. Авт.

Приходы.

Число порядк.	Прилоги / Скôлько	Предметъ	выносить въ ав. валют. злр.	кр.	Увага
1	1/1	Дохôдъ зъ приходского грунту	100	—	ad. 1. пôсля аркуша податк. ddo.....ч.....
2	2/1	Дохôдъ зъ церковного грунту in partem congruae	60	—	ad. 2. пôсля податк. аркуша ddo.....ч.....
3	3/1	Дохôдъ зъ вынайму будинкôвъ	40	—	ad. 3. пôсля податк. цертифик. ddo.....ч.....
4	4/1	Дохôдъ зъ капиталôвъ: а) въ публичныхъ фондахъ	75	60	ad.4. пôсля выказу
		б) у приватныхъ . .	180	—	ddo.....ч.....
5	5—7/3	Дохôдъ зъ права уживаня, зъ чинностей заробковыхъ и зô сталыхъ дотацій въ натураліяхъ .	40	—	ad. 5. пôсля податк. потвердженя ddo..... взглядно пôсля угоды вынайму ddo..... и пôсля выказу цѣнъ торгов. ddo.....
6	8/1	Дохôдъ зô сталыхъ рентъ и дотацій въ грошахъ або паперахъ	180	—	ad. 6. пôсля выказу ddo.....
7	9/1	Дохôдъ зъ надвышки мѣсцевого маетку церковного	10	—	ad. 7. пôсля розпорядженя.....
8	10/1	Дохôдъ епитрахильный (Stolgebühren) . . .	—	—	ad. 8. вôдъ деканату урядово потвердженый выказъ по мысли § 3. I. розпорядж. о выконаню закону зъ 19. IV. 1885 (R.-G.-Bl. Nr.47)
9	11—12/2	Дохôды зъ записôвъ (Stiftungsgebühren) . .	297	20	ad. 9. пôсля спису вôдъ.....взгляд. не вчисленя запису Луки Бобика залучаеся запись зъ дня....
		Разомъ було приходу .			

Розходы.

Число порядк.	Прилоги / Скôлько	Предметъ	выносить въ ав. валют. злр.	кр.	Увага
1	1—3/3	На державнî, краєвî и громадскî податки . .	49	60	ad. 1. пôсля аркуша платничого, книжочки податковои.....
		Рôвноважникъ належитостей	10	15	наказу платничого..... потверджене .....
2	4/1	За проваджене метрикъ; на выдатки канцелярійнî	2	10	ad. 2. пôсля урядового вôдъ деканату потвердженого выказу зъ дня..... помысли § 3. II. lit. b розпорядженя министер.
3	—	Выдатки за проваджене деканату	120	—	Durchführungs-Verordnung z. Ges. v. 19./IV. 1885.
4	5/1	Епитрахильный павшаль для пароха въ Н. . .	10	—	ad. 4. пôсля инструменту ерекційного тоижь парохіи ddo....
5	6/1	На удержане другого сотрудника	210	—	
6	7/1	На пенсію для попереднього пароха квоту . .	50	—	ad. 7. пôсля инструменту ерекційного
7	8/1	На чинш вынайму грунту церковного in partem congruae	10	—	ad. 8. пôсля выказу ddo. .....
8	9/1	На вôдправу службъ Божихъ фундаційныхъ для иншихъ священникôвъ .			
		Разомъ було розходôвъ .			
		Въ зрôвнаню зъ доходами въ сумѣ			
		Показуе ся чистый дохôдъ зъ прихода..... въ порôвнаню зъ новою конгруою			
					Н. Н. парохъ.

Перейдѣмъ поодинокѝ позиціи фасіи:

A. Приходы. Позиція ч. 1.: По причинѣ управильненя податку грунтового выставлено зô стороны урядôвъ податковыхъ для всѣхъ приходôвъ новѝ „грунтовѝ аркушѣ“ (Grundbesitzbögen). Въ тыхъ есть точно поданый чистый дохôдъ и той має ся въ выявѣ поставити а не давный катастральный чистый дохôдъ. Де бы такого аркуша не було, треба ся о такій въ урядѣ податковôмъ постарати. Позиція ч. 2.: Хтобы ужиавъ грунта церковнѝ въ фасійнôмъ змыслѣ, має подати чистый дохôдъ пôсля нового грунтового аркуша. Поз. ч. 3.: Хтобы вымаймавъ будинки або лишь якусь часть, має яко чистый дохôдъ зъ чиншу подати суму, подану урядомъ податковымъ въ наказѣ платничôмъ для податку домово-чиншового. Яко прилогъ подає ся цертификатъ, въ котрôмъ урядъ податковый має сей дохôдъ потвердити и на жадане стороны выставити. Лишь часовый або случайный вынаємъ не подає ся въ выявѣ. Поз. ч. 4.: Вôдсотки вôдъ капиталôвъ має ся подавати пôсля ихъ дѣйснои вартости, вôддѣляючи капиталы умѣщенѝ въ публичныхъ фондахъ вôдъ умѣщеныхъ въ приватныхъ. Такій выказъ споряджає урядъ приходскій. Поз. ч. 5.: Дохôдъ зъ права приносячого користь*) (право Пропинаціи, вôльного опалу, выпасу, рыболовства и т. д.), зъ чиностей заробковыхъ и зô сталыхъ дотацій въ натураліяхъ, (де не вчисляє ся добровôльныхъ складокъ) вызнає ся пôсля пересѣчного доходу зъ 6 послѣдныхъ лѣтъ и доводами (контрактъ вынайму, торговѝ цѣны, оцѣненя вôдъ громады и т. д.) выявлену суму потвердити ся має. Если бы той дохôдъ можь зôзнати на пôдставѣ якого документу зъ уряду податкового, — то подає ся суму тамъ подану а на потвержене той документъ. Яко пôдставу до тои фасіи може служити выява до вымѣру еквиваленту, де дохôдъ зъ правъ приносячихъ користь есть поданый. Поз. ч. 6.: Въ случаю, если бы въ якôмъ приходѣ вôдъ властителя села, або вôдъ певного добра належала ся певна рента або дотація, — має ся се въ однôмъ спеціяльнôмъ выказѣ подати. Если бы на одержане того доходу треба зъ причины мѣсцевыхъ обставинъ якѝ кошты поносити, має ся такѝ кошты вôдъ доходу вôдчислити. Въ спеціяльнôмъ случаю, сли бы властитель для певного приходника дававъ певну дотацію рôчно, але безъ жадного правного зъобовязаня, то — хотяй бы се роками цѣлыми повтаряло ся — не подає ся сего въ фасіи. Поз. ч. 7.: Доходы зъ надвышки мѣсцевого церковного маетку має ся доказати на пôдставѣ дотычныхъ документôвъ. Много парохій побирає зъ церковного майна певну квогу, часами лишь кôлька злр. Въ нову фасію вставляє ся лишь ту суму, яку

---

*) У насъ въ Галичинѣ въ греко-кат. приходахъ майже нигде того права нема, тожь въ тôй позиціи не зôзнає ся ничого. С.

выявляно въ дотеперѣшныхъ фасіяхъ. Понеже лишь въ мало случаяхъ дасть ся сей дохо̂дъ якимъ документомъ або розпорядженемъ (Ординаріяту або Намѣстництва) потвердити, — тогды треба ся покликати або на давнѣйшу фасію або на рахунки церковнѝ во̂дъ року..... Поз. ч. 8.: Взглядомъ побору епитрахильного (Stolgebühre) маѣ ся, по̂сля найвысшого розпорядженя, до выявы долучити выказъ пересѣчный зъ 6 лѣтъ послѣдныхъ, потвердженый въ деканатѣ. Выказъ сей маѣ обнимати усѣ требы полученѝ зъ епитрахильными доходами, уложенѝ по̂сля клясъ зъ доданемъ припавшои за нихъ оплаты, якъ такожь маѣ обнимати пересѣчне число требо̂въ не оплаченыхъ або зъ причины убожества або зъ иншихъ причинъ. Въ выявѣ маѣ на разѣ душпастирь вставити пересѣчну суму шестилѣтну зъ уплаченыхъ требо̂въ во̂дтягнувши 30 злр.; остаточну суму зъ оплаченыхъ требо̂въ опредѣляѣ намѣстництво въ порозумѣню зъ епископомъ, взглядно, — єсли бы не прійшло до порозумѣня — министеръ вѣронсповѣдань. — Саме при выявѣ доходо̂въ епитрахильныхъ може не одному приходови заподѣятися кривда, для того треба уважати на слово: „требы полученѝ зъ епитрахильными доходами“. Усѣ иншѝ требы, котрѝ не суть вымѣненѝ въ „Управильненю требо̂въ епитрахильныхъ“ зъ 27. сѣч. 1781 властиво 31. сѣч. 1783 не суть требами епитрахильными. [Точка 6. поясненя Управильненя требо̂въ епитрахильныхъ каже: „Понеже однакожь въ деякихъ мѣсцевостяхъ суть звычаѣ, о котрыхъ въ „Управильненю треб. епитр. (Патентѣ) ничь не згадуѣ ся пр. выхо̂дъ на противъ мерця, панахида дома передъ спровадженемъ мерця до церкви, проповѣди прощальнѝ або нагробнѝ, бо̂льша святочно̂сть (grössere Feierlichkeiten) и т. д.; не во̂льно тыхъ нѣкому накидати, и не во̂льно во̂дъ нѣкого бо̂льше жадати, якъ въ Управильненю або Патентѣ (Stolordnung) постановлено“ (Regierungs-Decret vom 3. September 1829 Zahl 19.924/1828).] По̂сля патенту о требахъ єсть три клясы похоронно̂въ. За першои и другои клясы похоронъ належить ся дѣйствуючому священникови 1 р. 30 кр., С. М. (1 злр. 57½ кр. а. в.) для сослужителя по 30 кр. С. М. (52½ кр. а. в.), за похоронъ третои клясы одержуѣ парохъ 1 р. С. М. (1 злр. 5 кр. а. в.) такъ само за похоронъ дѣтей и осо̂бъ во̂дъ 7 до 15 року. (У дѣтей за похоронъ и прово̂дъ 1 злр. 5 кр. за само покропленѣ 52½ кр. а. в.)

Увага: патентъ маѣ лишь Einsegnen = покропленѣ*) и Begleitung = прово̂дъ; великого похорону, якій єсть приписаный нашимъ церковнымъ требникомъ, патентъ не знаѣ. —

---

*) По̂сля греческого обряду латиньске Einsegnen буде во̂дповѣдати ко̂нцево̂й части похорону почавши во̂дъ послѣдного Трїсвятоѣ до ко̂нця такъ що до часу якъ и самои чинности. С.

За хрестъ дитины выносить епитрахильне безъ рôжницѣ 1 р. 30 кр. С. М. (1 злр. 57½ кр. а. в.) [Епитрахильне за крещенѳ зъ засады не платить ся, лишь священникъ одержує довôльный датокъ, котрый бувае дуже розличный; для того, где повысше наведенои таксы не побирае ся, не вставляти въ выявѣ жаднои квоты.] — За вѣнчанѳ (розумѣѳ ся не таке якъ ѳсть подане въ повнѣ въ требнику — лишь вôдобранѳ приреченя, замѣна обручокъ присяга и благословенiѳ супружества — якъ у латинникôвъ) 1 злр. 5 кр. а. в., за оповѣди и свѣдоцтва метрикальнѝ по 30 кр. С. М. або 52½ кр. а. в. ѲСть порадно, щобы при выявахъ держати ся высше поданыхъ минимальныхъ таксъ, бо хотяй бы де були и высшѝ таксы, то зъ часомъ можуть бути до минимальныхъ зредукованѝ, а въ много приходахъ оплачують ся належитостѝ епитрахильнѝ пôсля патенту.

Прнписаный формулярь выказу належитостей епитрахильныхъ составляѳ ся въ слѣдуючiй спосôбъ:

Выказъ

доходôвъ епитрахильныхъ въ парохіи Н. въ поданыхъ лѣтахъ:

Число порядк.	въ рокахъ	Похороны			Квота а. в.		Оповѣди	Вѣнчання	Свѣд. крещ. и смерти	Квота а. в.		Сума		Увага
		à 1·57½	à 1·05	à -.52½	зл р.	кр.	à -.52½	à 1·05	à -.52½	зл р.	кр.	зл р.	кр.	
1	1879	10	6	4	24	15	4	4	6	9	45	33	60	12 похоронôвъ убогихъ 20 exoffo свѣдоцтвъ
2	1880	6	10	2	21	—	6	6	8	13	65	34	65	10 похоронôвъ убогихъ 40 exoffo свѣдоцтвъ
3	1881	12	4	6	26	25	3	4	3	7	35	33	60	15 похоронôвъ убогихъ 25 exoffo свѣдоцтвъ
4	1882	9	14	3	30	45	2	2	6	6	30	36	75	8 похоронôвъ убогихъ 10 exoffo свѣдоцтвъ
5	1883	8	10	2	24	15	4	4	8	10	50	34	65	7 похоронôвъ убогихъ 16 exoffo свѣдоцтвъ
6	1884	10	8	6	27	30	5	5	7	11	55	38	85	10 похоронôвъ убогихъ 20 exoffo свѣдоцтвъ
					153	30				58	80	212	10	

Рôчный доходъ пересѣчный выносить 35 злр. 31 кр.

Урядъ приходскій въ Н. 15 жовтня 1885

Подверджаеся:

Зъ деканату въ Тернополи дня.....

Пôсля повысшого выказу, вставило бы ся до выявы лишь 5 злр. 31 кр. Если бы пересѣчна сума выносила лишь 30 злр. або менше, то не вставляе ся жаднои квоты. Число похоронôвъ, вѣнчань, крещень маѥ годити ся зъ книгами метрикальными и зъ протоколомъ дѣйствъ (Gestions-Protocoll). Поз. ч. 9.: При доходѣ зъ фундацій маѥ всѣ фундаціи въ одиôмъ списѣ зôставити. Той списъ маѥ годити ся точно зô списомъ, якій лежати маѥ въ Ординаріятѣ. Тіи списы мають пôсля сего формуляру зôставлятись:

Число порядк.	Зобовязане и имя фундаціи	Дата фундаціи	День вôдправы	Покрытє			Прихôдъ		Оплата священника		Дохôдъ сотрудника		Увага
				Рôдъ	Сума								
					злр.	кр.	злр.	кр.	злр.	кр.	злр.	кр.	
1	1. служба за Іоана Макуха	1 Жовтня 1820	15 липня	папер. рента	150	—	6	30	2	70	—	50	
2	1. служба за Микиту	нема листу фундаційн.	довôльно	срѣбна рента	50	—	2	10	1	5	—	—	

Доходы такихъ листôвъ фундаційныхъ, де каже ся, що ихъ не вôльно вчисляти до конгруи, мають ся вôдъ головнои сумы вôдтягнути. Однакожь пôсля министеріяльного розпоряженя маѥ ся тѣ листи фундаційнѣ долучити до спису загального, однакоже зъ выразнымъ застереженемъ.

Б. Розходы. **Позиція ч. 1.: Податки належалобы властиво удокументовати дотычными книжочками податковыми и наказами заплаты; понеже однакъ тѣ документы при слѣдуючôй заплатѣ податку палежить предложити, а они ледве чи до того часу зôстанутъ зверненѣ, то найлѣпше ѥсть предложити выданый черезъ урядъ податковый цертифікатъ дотычно належныхъ за рôкъ, въ котрôмъ выяву складаѥся, податкôвъ грунтовыхъ, домово-клясовыхъ, домово-чиншовыхъ, до додаткôвъ краѥвыхъ и до еквиваленту належитостей, а дотычно додаткôвъ громадскихъ посвѣдченѥ громады. Той цертифікатъ мôгъбы урядъ приходскій самъ уложити и казати собѣ вôдъ цк. уряду податкового потвердити. Поз. ч. 2.: Выдатки канцеларійнѣ могуть бути лише тогды увзглядненѣ, коли на**

тіижь не єсть призначена певна квота зъ маєтку церковного, що по найбôльшôй части такъ дѣє ся. Зрештою мають для тыхъ выдаткôвъ, якъ такожь для выдаткôвъ ad поз. ч. 3. (выдатки деканальнѝ) пôзнѣйшѝ наступити постановленя. Есть порадно вставити въ фасію: за проваджене метрикъ 10% вôдъ вставленыхъ въ рубрику приходôвъ належитостей метрикальныхъ*); за выдатки канцеларійнѝ (єсли на тоє не знаходиться яка рубрика въ рахункахъ церковныхъ) пôсля величины парохіи 2 злр. 10 кр., 3 злр. 15 кр. и. т. д.; за выдатки деканальнѝ вже давнѣйше приняту и зô стороны властей признану квоту 140 злр., 120 злр., 100 злр. Поз. ч. 4. При многихъ меншихъ приходахъ, котрѝ дôстали вылученѝ зъ бôльшои парохіи єсть т. з. павшаля спитрахильна. Тую вставляє ся въ фасію зъ покликомъ на походженє тои павшалѣ при долученю документу. Найчастѣйше треба буде ся покликати на попередну фасію. Поз. ч. 5.: До зъобовязань, тяжачихъ на приходѣ належить удержанє сотрудникôвъ системизованыхъ при душстаровництвѣ, для котрыхъ нова конгруа буде обчислена зъ увзглядненємъ и потрученємъ особистого доходу сотрудника на пр. фундацій службовыхъ. Въ ту саму рубрику выдаткôвъ належить вставити маючѝ ся зъ доходôвъ парохіи оплачувати платнѣ для дефиціянтôвъ.

Для сотрудникôвъ належить пôсля теперѣшного закона вставити въ фасію 300 злр. евентуально 350 злр,, 400 злр.

Поз. ч. 6.: §. 17. роспор. выконавч. выразно постановляє що на покрытє пенсіи для тыхъ самостôйныхъ душпастирôвъ, котрѝ вôдъ 1. сѣчня 1886. въ станъ спочинку зôстали постявленѝ, служити має надвыжка доходôвъ по падъ конгруу того прихода, при котрôмъ въ послѣднôмъ часѣ були занятѝ. Поз. ч. 7.: Належить вставити въ рубрику розходôвъ чиншь вынайму, котрый парохъ за уживанѝ черезъ него грунта має заплатити церквѣ. Под. ч. 8.: вôдносить ся до §. 3, 2 *d.* закона о конгруи. Пôсля тогожь §. мають бути вставленѝ въ рубрику выдаткôвъ доходы за службы Божѝ, котрыхъ число перевысшає 200. Службове, уживане въ дієцезіи лишь тогды має бути тутъ почислене, єсли листомъ фундаційнымъ не єсть означена стала квота для священника. Надто належить долучити выказъ вôдступленыхъ иншимъ священникомъ або ординарятови стипендій фундаційныхъ. Пôсля закона лише бôльшѝ выдатки на будову мають буни тутъ вставленѝ (выключенѝ суть выдатки званѝ sarta tecta). Пôсля роспор. выконавч. належить однакъ тѝ выдатки жадати въ кождôмъ выпадку вôдъ фонду религійного, о скôлько они зменшаютъ

---

*) Єсли на пр. пôсля протоколу дѣйствій выставлено 100 метрикъ, а такса за выставленє метрики есть 52½ кр., то прихôдъ дъ того бувъбы 52 злр. 50 кр. Яко 10% зъ того вславивъ ся въ фасію 5 злр., 25 кр.

конгруу. Длятого не входять они въ фасію и становлять предметъ осôбнои розправы „Такѝ выдатки будôвляннѝ, постановляє росп. выкон., котрѝ мають мѣсце передъ 1. сѣчня 1886, не мають бути увзгляднениѝ; тѝ же за рôкъ 1886 и, розумѣє ся, пôзнѣйшѝ суть лишь тогды предметомъ дотычнои претенсіи, сли зъ причины тыхъже окаже ся потреба доповненя конгруи для системизованыхъ при тôмъ душстаровництвѣ сотрудникôвъ“.

До вставленя надзвычайныхъ выдаткôвъ удѣляє позволенє министеръ вѣроисповѣдань и до него належить въ тôмъ случаю за посередництвомъ намѣстництва удаватися.

Выявы, котрѝ вразъ зъ всѣми прилогами и дотычными поданями суть вôльнѝ вôдъ стемпля, переглядає впередъ власть політична повѣтова, потôмъ власть краєва, котра по вôднесеню ся до дотычного ординаріяту ихъ такожь остаточно полагоджує.

Пôсля §. 5. Розпорядженя министеріяльного зъ дня 20 сѣчня 1890 має ся тѝ выготовленѝ зôзнаня выслати до ординаріяту, а тойже выдавши о нихъ своє мнѣніє передовсѣмъ о высотѣ оплатъ епитрахильныхъ, вôдсылає до намѣстництва.

Власть краєва, если знайде за вôдповѣдне зарядити спростованє або поправленє зôзнаня за для можливыхъ формальныхъ вадъ, поручає въ разѣ потребы власти повѣтовôй администраційнôй (староству) зарядити доходженє для поясненя стану рѣчи.

Коли въ тôмъ случаю ходить о означенє вартости доходу in natura, або о дохôдъ змѣнный, зъ изъятємъ, що на се булибы документы зъ уряду податкового, тогды, если не можь означити вартости на пôдставѣ урядовыхъ записокъ, — треба заряди ти оцѣненє черезъ двохъ свѣдомыхъ того пôдъ проводомъ власти повѣтовои администраційнои.

Кошты доходжень поносить зôзнаючій приходникъ тогды, если доходженя докажуть, що позиціи, о котрѝ ходило, выносять що найменше о 20 вôдъ сто бôльше, якъ въ зôзнаню подано.

Розпорядженє выконавче до сего закону орѣкає, що противъ полагодженя справы черезъ староство, (власть политичну краєву) — котре то полагодженє має бути безпосередно дотычному священникови доручене, — може бути веесеный черезъ повѣтову политичну власть въ протягу 4 тыжднѣвъ вôдъ дня дорученя — рекурсъ до министеріи вѣроисповѣдань и просвѣты.

Черезъ §. 8. министеріяльного розпорядженя зъ дня 20. сѣчня 1890 повысшій уступъ о стôлько змѣняє ся, що сей §. 8. каже:

„Противъ ореченя власти краєвои може интересованый въ терминѣ двомѣсячнôмъ, числячи вôдъ дня доручення ореченя, внести черезъ повѣтову власть администраційну рекурсъ до министерства вѣроисповѣдань.

До того рекурсу треба долучити оречене, противъ котрого ся рекурує, первѣстный выявъ, противъ котрого власть краєва орекла и всѣ прочи̂ звернени̂ прилоги.

Влясть краєва має пôслати рекурсъ до ординаріяту зъ жаданємъ, щобы тойже подавъ своє въ тôй справѣ мнѣніє, а вôдтакъ рекурсъ предложити якъ найскорше министерству вѣроисповѣдань вразъ изъ осудомъ ординаріяту, долученємъ всѣхъ актôвъ, якъ також має подати свою гадку що до выводôвъ въ рекурсѣ поданыхъ.

Децизію министерства має ся доручити рекуруючому и ординаріятови.

Понеже при кождоразовôй змѣнѣ въ особѣ приходника має ся нови̂ зôзнання робити, а черезъ нови̂ зôзнання може зайти або зменшене або збôльшене приходу а зъ тымъ доплата до фонду религійного або зворотъ зъ фонду для пароха; зачимъ однакъ прійде дотычне зректифіковане орѣкає §. 12. розп. мин. зъ дня 20 сѣчня 1890 що: „Доповненя дотаціи будуть асигновани̂ и выплачувани̂ новому приходникови якъ попередному.“

Ново поставленому душпастирови можуть на єго прошене тымчасово вôдъ дня введеня ти̂ квоты бути выплачувани̂, яки̂ побиравъ єго попередникъ, однакъ пôдъ условіємъ вырôвнаня, коли доповнене конгруи буде остаточно для него асигноване. Коли бы вôнъ въ терминѣ призначенôмъ (до двохъ мѣсяцѣвъ а за продовженємъ на дальшихъ 4 недѣль, о котре треба на 14 день передъ уплывомъ терміну просити) не зложивъ выявы — має ся дальшу выплату платнѣ задержати и зарядити, щобы уплачени̂ квоты були звернени̂.

§. 13. того самого розпорядженя мин. каже, шо, коли бы въ разѣ вырôвнаня конгруи, мавъ парохъ фондови звернути бôльше якъ 20 злр., — має ту квоту сплатити не на разъ але, єсли того хоче, въ 12 мѣсячныхъ ратахъ.

Сей законъ зъ 19. лютого 1885 р., хотяй на разѣ провизоричный, якъ и всѣ дотычни̂ розпорядженя министеріяльни̂, має теперь силу обовязуючу въ справахъ конгруи або минимального доходу на удержанє священника. Но симъ закономъ не зараджено въ повнѣ нуждѣ и потребамъ священьства. Правительство само задумало вже було пôдъ напоромъ жадань слушныхъ усего католицкого клира минувшои кôнцевои сесіи 1896 року внести новый законъ о остаточнôмъ урегульованю платнѣ для священникôвъ и пенсіи для дефиціентôвъ и т. д.,

але уступаючій парлямєнтъ не мавъ конечного часу до обрадженя и ухвалы проєктованого закону. Но можна сподѣвати ся, що при безнастаннôмъ колатаню зô стороны всего католицкого, а найпаче латиньского священьства до правительства и парляменту, дочекає ся оно слушного полагодженя сеи жизненнои справы и въ своихъ доходахъ стане на рôвнѣ зъ урядниками державными, якимъ оно дѣйсно єсть по своєму урядови. Порадно будо бы для нашого гр. кат. священьства при всякихъ нагодахъ брати й собѣ живу у часть въ того рода зборахъ (якъ се вже мало мѣсце на першôмъ зъѣздѣ католицкого клиру у Вѣдни 1896 року) и самымъ упоминати ся о свои права, о права для вдôвъ и сирôтъ по священникахъ, а можна сподѣвати ся, що голосъ нашого руского клиру, стонъ священничихъ вдôвъ и сирôтъ не буде „гласомъ вопѣющого во пустини“ але знайде прихильне ухо, насъ мусять въ кôнци выслухати тй, котрыхъ обовязкомъ єсть усунути всяку кривду и несправедливôсть.

в) Уваги дотыкаючй конгруи и правъ маєтковыхъ приходникôвъ.

а) *О завѣдованю маєткомъ черезъ приходника.*

Институованый парохъ набуває зъ днемъ инстатуціи право до заряду маєткомъ чисто церковнымъ, ни до всѣхъ доходôвъ приходскихъ (бенефиціяльныхъ). Право институціи прислугує дотычному ординаріятови а введене въ уживане доходôвъ, полученыхъ зъ єго урядомъ, наступає черезъ староство, взглядно власть вѣроисповѣдну при вспôвъудѣлѣ епископа або єго заступника (декана), прихожанъ (членôвъ комитету парохіяльного и провизорôвъ церкви) а єсли надто єсть приватный патронъ церкви, то при єго личнôмъ або єго заступника вспôвъудѣлѣ.

Акту впровадженя нового пароха въ уживане темпораліôвъ довершає ц. к. староство на пôдставѣ инвентара и акту обезпеченя темпораліôвъ, споряджєного по уступленю або смерти попередною пароха.

Ново институованый (введеный) парохъ завѣдує маєткомъ церковнымъ и бенефиціяльнымъ ажь поки неопуститъ прихода, або ажь ad dies vitae, т. є. до смерти. Маєтокъ такъ церковный якъ и бенефиціяльный має приходникъ звернути при уступленю въ станѣ, въ якôмъ єго колись одержавъ, а въ часѣ ужиткованя має нымъ якъ добрый господарь, пôсля совѣсти заряджувати, словомъ-пôсля певного пляну, конечного при совѣстнôй и розумнôй господарцѣ. Приходникъ має зъ власныхъ доходôвъ удержувати инвентарь и всякй до маєтку приналежнй предметы и худобу въ добрôмъ станѣ, а убутки має доповняти; вônъ вôд-

повѣдає за всякѝ зо̂псутя и шкоды, якѝ зайшли чи то въ будинкахъ, чи въ ро̂ли, чи въ якихъ небудь предметахъ до маєтку прихо̂дского належачихъ.

Приходникъ заступає властителя и яко такій має стерегчи маєтку въ цѣлости, а єслибы яке нарушенє зъ во̂дки наступило, має сейчасъ во̂днести ся до покликаныхъ до того властей або до прокураторіи скарбу о помо̂чь. Про всякѝ значнѣйшѝ сущнѝ (субстанціяльнѝ) змѣны чи то въ церковно̂мъ, чи то въ прихо̂дско̂мъ маєтку, має парохъ донести сей часъ до краєвои власти (намѣстництва) посередствомъ своєѣ власти духовнои. Однакожь не во̂льно парохови маєткомъ довôльно заряджувати, ани самово̂льно продавати або мѣняти, ани довгами обтяжати, ани безъ вѣдомости высшои власти вынаймати. Умовы вынайму, заключенѝ парохомъ безъ вѣдомости и призволенія высшихъ властей, суть важнѝ лишь для него самого, або ажь до єго смерти.

Удѣлюванє зо̂звoленя рядового (державного) на алiєнацію (продажь, замѣну грунту, ужитє капиталôвъ на купно маєтку або будинко̂въ-реальностей або грунту) и зо̂звoленя на обтяженє (черезъ пожичку) церковного або приходского маєтку, або маєтку духовныхъ корпорацій — зо̂стало унормоване на по̂дставѣ найвысшого постановленя зъ 9. червня 1860 р. розпорядженємъ министеріальнымъ зъ 20. червня 1860 р.

На по̂дставѣ сего розпорядженя може ц. к. власть краєва (намѣстництво) зо̂звoлити на продажь добра церковного (або приходского) въ вартости во̂дъ 100 до 8.000 злр. але ажь тогды, єсли Ординаріятъ дотычне прошенє по̂дперає. Если ходить о квоту ажь до 20.000 злр. або въ случаяхъ, коли Ординаріятъ прошеня дотычного не по̂дперає, удѣленє позволеня належить до компетенціи министоріи вѣроисповѣдань, а коли ходить о квоту понадъ 20.000 належить поданє предложити Монарсѣ.

Во̂ всѣхъ тыхъ случаяхъ треба прошеня вносити до Ординаріяту, выяснити причины намѣренои продажи або замѣны и користи изъ неи выплываючѝ, а при купнѣ грунту залучити выказы гипотечнѝ и помѣру катастрального якъ такожь блисшѝ условія заключаємои угоды.

Що до вынайму грунто̂въ, якоись части або и цѣлого маєтку, то повысше розпорядженє рѣшає:

a) Если заплата чинншу має наступити зъ горы на бо̂льше якъ оденъ ро̂къ, при контрактахъ вынайму во̂дъ 3 до 15 лѣтъ, въ ко̂нци єсли маєся маєтокъ обтяжити пожичкою во̂дъ 1 до 15 тысячь — позволенє належить до компетенціи краєвои власти (намѣстництва), єсли Ординаріятъ, на котрого руки має бути прошенє вразъ дотычными прилогами внесене, на се годить ся и по̂дперає;

б) **єсли контрактъ вынайму єсть на часъ вôдъ 15 до 30 лѣтъ або ходить о затягненє пожички до 40 тысячь — позволеня удѣляє на се министерія просвѣты и вѣроисповѣдань;**

в) **єсли бы ходило о контрактъ вынайму надъ 30 лѣтъ, або о пожичку надъ 40 тысячь — удѣляє позволеня лишь Монарха.**

Передовсемъ однакожь треба тоє знати, що прошенє о затягненє пожички лишь тогды допускаємe, єсли сплата затягненои пожички може покрыти ся зъ надвышки доходôвъ прихода, безъ зменшеня конгруи приходника и при приходѣ занятыхъ сотрудникôвъ.

Се правило дотычить всѣхъ бенефицій, конвентôвъ, законôвъ и всѣхъ духовныхъ корпорацій и згромаджень.

β) О завѣдуваню маєшкомъ въ часѣ по уступленю або смерти приходника, ажь до нового обсадженя прихода.

Староство має обовязокъ обезпечити дохôдъ зъ темпораліôвъ для фонду религійного на часъ вôдъ уступленя або смерти пароха, ажь до институціи нового приходника, а въ певныхъ случаяхъ має вынаняти темпоралія. Актъ такій обезпеченя або и вынайму має урядникъ староства спорядити на мѣсци уступившого або умершого приходника; урядникъ той має заховати всѣ приписи, щобы обезпечити часъ, обчислити излежитости для фонду религійного, вынаймити темпоралія, постарати ся о покрытє на здезольованй будинки, о вôдшкодованє на убутки въ приходскôмъ инвентарѣ, и парамeнтахъ церковныхъ. То все має староство, пôдъ личною отвѣчальностію старосты до 4 недѣль по уступленю або смерти приходника перевести.

Въ тôй цѣли має делегованый до того урядникъ скликати спадковємцѣвъ або заступника масы, взглядно уступаючого приходника, дальше завѣдателя прихода, заступника Ординаріяту (декана), приватного патрона (єсли єсть), провизорôвъ церковныхъ и членôвъ комитету парохіяльного и на пôдставѣ инвентара, або акту вôданя темпораліôвъ уступаючому або умершому приходникови — справдити точка за точкою докладно весь станъ такъ майна церковного якъ и приходского, зарязомъ має подати станъ засѣвôвъ и управы рôлѣ, а єсли лишає ся збôже або иншй продукты, то докладный списъ тихже; — все то має вôнъ спорядити въ двохъ протоколярныхъ выказахъ. Дальше має вôнъ розслѣдити, чи на масѣ не тяжить якій довгъ, чи не належить зъ масы звернути що за зôпсутє знадобы або якои посуды, яке зайшло зъ вины уступившого приходника и т. д. и т. д.

Въ тôй цѣли подає ся тутъ слѣдуючи вказôвки:

а) за зъужитѝ параменты церковнѝ приходникъ не вôдповѣдає, бо на се служить маєтокъ чисто церковный, або о се старають ся особы въ правѣ конкуренційнôмъ вказанѝ. Приходникъ вôдповѣдає лишь тогды, єсли щось зъ парамéнтôвъ и приладôвъ чисто церковныхъ зъ єго вины попсовало ся або затратило ся;

б) за fundus instructus маєтку приходского вôдповѣдає лишь приходникъ або єго наслѣдники и мають єго такимъ вôддати, якимъ єго переняли, точно пôсля акту вôдданя. (Въ браку такого акту пріймає ся, що приходникъ уступаючій, або помершій перенявъ маєтокъ въ станѣ середнôмъ). Убутки має звернути маса або уступаючій приходникъ in natura, або вôдшкодовати пôсля высокости квоты, потрѣбнои до набутя убуткôвъ, або конечнои поправы. Однакожь ни маса ни уступаючій приходникъ не суть обовязанѝ платити ажь до высокости вартости, поданои въ инвентарѣ, єсли ушкодженє наступило безъ вины масы, або дотеперѣшного нароха; (примѣры: товаръ инвентаріяльный має звернути ся въ здоровôмъ и до працѣ придатнôмъ станѣ, або має ся звернути квоту, за котру можна бы поданый въ инвентарѣ товарь набути пôсля цѣнъ торговыхъ въ часѣ вôданя приходу;

в) еслибы будинки зъ вины приходника пôдъупали або попсували ся, (кождый приходникъ має самъ власнымъ коштомъ будинки приходскѝ въ добрôмъ станѣ удержувати гляди зак. конк. §. 3) — тогды тає фаховый знатокъ оцѣнити докладно, кôлько треба буде грошей, щобы будинокъ до первистного стану довести, а уступаючій парохъ або маса мають се покрыти. Еслижь однакъ ходить о будинокъ, котрый має конкуренція въ добрôмъ станѣ удержувати, то належить розслѣдити, чи вина за зôпсутє не спадає на комитетъ парохіяльный;

г) где провадить ся господарка рôльна, має ся розслѣдити, чи засѣвы починенѝ пôсля правила, чи може якого рода збожа не засѣяно зо всемъ, а на то мѣще иншого рода засѣяно за много. Въ тôмъ случаю має ся розслѣдити, чи надвышка другого рода збожа може покрыти бракъ першого. Еслибы показавъ ся ту якій убутокъ, то має бути зверненый або in natura, або въ грошахъ пôсля цѣнъ торговыхъ въ часѣ вôдданя прихода. Еслибыжь знайдено, що уступаючій приходникъ починивъ надъобовязковѝ засѣвы и управы рôлѣ, — тогды треба черезъ знатокôвъ все точно обчислити, и припадаюче вôдшкодованє або уступаючому приходникови, або спадкоємцямъ звернути;

д) делєгатъ вôдъ староства має на мѣсци обчислити належитôсть для фонду религійного pro rata temporis вôдъ дня

мерти взглядно уступленя приходника ажь до 24. марта слѣдуючого канонічного року (котрый требаѳ 25. того до 24. марта слѣдуючого року).

Обчисленѳ pro rata temporis маѳ ажь тогды наступити, коли по уступленю або смерти приходника же все зъ поля обране и збоже почасти зъужито, або спродано. Обчисляѳ ся въ сей способъ: на подставѣ вѣрныхъ рахунковъ господарскихъ або черезъ переслуханѳ вѣрыдостойныхъ свѣдковъ обчисляѳ ся дохôдъ зъ зерна пôсля цѣнъ торговыхъ того часу, дохôдъ зъ лугôвъ, зъ лѣса, вынаймôвъ и т. д.; обчисляѳ ся дальше выдатки на управу рôлѣ, засѣвы, збôръ, молочене и т. д., — и въ сей способъ знайшовши дѣйсный дохôдъ рôчный, розписляѳ ся на часъ для уступаючого або помершого приходника.

Еслибы уступаючій приходникъ або маса мали певну суму зъ власного покрыти, то треба ю забезпечити на части припадаючій для нихъ.

Если поля були вынаймленѣ, то треба розрôжнити, чи вынаѳмъ учинено за згодою и вѣдомостію Ординаріяти и власти краєвои, чи вынаѳмъ бувъ чисто приватнои натуры. Въ першôмъ случаю контрактъ вынайму обовязуѳ и на дальше а вынаймаючій маѳ изъ сумы вынайму звернути самъ квоту припадаючу pro rata temporis для фонду религійного, въ другôмъ случаю уважаѳ ся контрактъ вынайму за не существуючій, бо кождый приходникъ може заключати контракты, але лишь ad dies vitae, або на часъ свого урядованя, и въ томъ другôмъ случаю маѳ ся усѣ грунта вразъ зъ всякими доходами in natura вынаймити на часъ вôдъ смерти або уступленя приходника ажь до 24. марта слѣдуючого року. За подставу бере ся чистый дохôдъ пôсля обчисленя высше поданого.

г) О способѣ вынайму и лицитаціи грунтôвъ, лугôвъ и т. п. на часъ опорожненя прихода до кôнця року каноничного.

Если маѳ ся грунтъ вынаняти, то треба се учинити въ дорозѣ публичнои лицитаціи найдальше до 4 недѣль по уступленю або смерти приходника. О такôй лицитаціи маѳ ся повѣдомити администратора и уступаючого пароха або масу (спадкоѳмцѣвъ умершого приходника) а остаточный выхôдъ лицитаціи предложити ц. к. намѣстництву до затвердженя. До тои публичнои лицитаціи може всякій чоловѣкъ стати; но колибы показало ся, що жиди, котрѝ дуже суть лакомѝ на вынаѳмъ гринтôвъ въ часѣ интеркалярнôмъ, якъ се галицка практика ажь надто потверджаѳ, способомъ пôдступнымъ або и якимъ заказанымъ перебѣгли лицитаючихъ прихожанъ и дôстали право на вынаѳмъ грунтôвъ вôдъ урядника политичного, котрый провадить дотычну лицитацію, — належить администра-

торови сей часъ о семъ донести до Ординаріяту а у властей политичныхъ заложити протестъ зъ наведенємъ на удостовѣренє протесту невныхъ свѣдкôвъ.

Однакожь можна такожь поминути лицитацію и въ часѣ интеркалярнôмъ можна дорогою офертъ вынаймити поля чи луги и т. п., єсли то єсть получене зъ користію для фонду, або єсли мѣсцевѝ обставины на се вказують; приняте якъ и затвержене оферты належить до ц. к. намѣстництва.

— Администраторы мусять знати, що будинки мешкальнѝ приходскѝ и меншѝ огороды мають ся выключити зъ вынайму.

— Завѣдателѣ не мають права уживати темпораліôвъ прихода, хиба набувши на лицитаціи, — бо пôсля §. 14 розп. мин. зъ 20. сѣчня 1890 признано имъ мѣсячну платню въ готôвцѣ (гляди Законъ провиз. о конгруи). Тôлько выятково, на пôдставѣ рескрипту минист. зъ дня 12. марта 1889 зôзволило ц. к. намѣстництво, — увзглядняючи обставины роднинѝ гр. кат. священникôвъ и то лишь при парохіяхъ, котрыхъ дохôдъ фасійный єсть меншій якъ 360 злр. — на позôставленє грунтôвъ ерекціональныхъ завѣдателямъ того рода опорожненыхъ парохій до уживаня in partem salarii (яко платню) пôсля оцѣненя инвентара и то ажь тогды, коли завѣдатель выставить письменну декларацію, *а)* що пріймає темпоралія въ тôмъ оцѣненю и зрѣкаєся всякихъ претенсій до фонду религійного, єслибы мавъ менше доходу чимъ оцѣнено; *б)* въ разѣ обсадженя прихода передъ кôнцемъ бѣжучого року каноничного має завѣдатель свому наслѣдникови звернути часть припадаючу pro rata temporis до 24. марта, пôсля дѣйсного доходу (єслибы того наслѣдникъ зажадавъ, бо єго, умова завѣдателя зъ фондомъ религійнымъ, не обовязує до конечного вымаганя тои части).

Если завѣдатель переймає уживанє ерекціональныхъ грунтôвъ въ высше наведенôмъ случаю, тогды не треба обчисляти належитôсть для фонду религійною pro rata temporis, бо завѣдатель перенявъ тѝ грунта замѣсть належачои єму платнѣ изъ фонду религійного (in partem salarii); — треба лишь забезпечити темпоралія и обчислити звороты для уступаючою приходника або заступника масы помершою, списати протоколярно єго освѣдченє, выяснити пôднесенѝ нимъ евентуальнѝ замѣтки або закиды и цѣлый актъ той має ся предложити ц. к. намѣстництву, а се рѣшивши остаточно все, що треба, пересылає всѣ тѝ обчисленя ц. к. старостѣ до остаточного порѣшеня.

— Єслибы хто мавъ якѝ претенсіи до спадковои масы чи то на пôдставѣ контракту давного вынайму, чи то зъ титулу пожички и т. п. має звернути ся зъ своими жаданями до староства, а се вôдсылає до дотычного компетентного суду до розслѣдженя и порѣшеня.

V.

О додатку до фонду религійного.

Законъ зъ дня 7. мая 1874 опредѣляє хто и скôлько має вплачувати додатку до фонду религійного а вымѣръ того додатку означає ц. к. намѣстництво на пôдставѣ выявôвъ-зôзнань, котрый мають вносити усѣ що посѣдають бенефиціи, всякѝ законы и т. п. и то що 10 лѣть, на пôдставѣ розпоряджень министеріяльныхъ.

Законъ опредѣляє о тôмъ додатку що слѣдує:

§. 1. На покрытє потребъ вѣроисповѣданя католического а спеціяльно въ цѣли збôльшеня доходôвъ, якѝ силою дотеперѣшныхъ притисôвъ духовники занятѝ въ душстаровництвѣ поберають, — мають особы, посѣдаючѝ церковнѝ бенефиція и духовнѝ законы складати низше вымѣренй додатки до фонду религійного.

§. 2. За пôдставу до вымѣру додатку до фонду религійного бере ся подôбно якъ до вымѣру ровноважника — еквивалєнту належитости вартôсть цѣлого маєтку бенефиціяльного або законного, вчисливши въ то доходы зъ фундацій єсли при бенефиціюмъ якѝ существують, зъ выключенємъ маєтку, що лежить въ библіотекахъ, въ науковыхъ и артистичныхъ матеріялахъ и т. п.; для того тѝ части маєтку або доходы, що не пôдлягають вымѣрови еквивалєнту, не числять ся тоже при вымѣрѣ додатку до фонду религійного. Изъятє становлять лишь тѝ части маєтку, котрыхъ при вымѣрѣ еквивалєнту не вчислено лишь для того, що ще не скôнчило ся 10 лѣтъ вôдъ коли суть въ посѣданю; вôдъ тыхъ частей маєтку має ся додатокъ вымѣрити сей часъ.

§. 3. Заграничнымъ законамъ вымѣрає ся додатокъ вôдъ тыхъ частей маєтку, котрѝ суть въ нашôй державѣ пôсля §. 2.

§. 4. Квота потрѣбна на приличне удержанє осôбъ духовныхъ певного закону, яку означить зарядъ вѣроисповѣдный въ порозумѣню зъ Ординаріятомъ — не пôдлягає оплатѣ додатку до фонду религійного.

Дохôдъ товариствъ законныхъ, котрѝ займають ся силою своихъ статутôвъ опѣкою убогихъ о стôлько не пôдлягає оплатѣ до фонду, о скôлько певно на высше сказану цѣль служить.

То само дотычить товариствъ, котрѝ свои доходы обертають на потребы церковнѝ або вѣроисповѣднѝ и, слибы тыхъ товариствъ не було, мавбы фондъ религійный тѝ выдатки поносити; або сли товариство або законъ удержує таку школу, котру рядъ узнає за конечну.

§. 5. Дохôдъ потрѣбный на удержанє духовныхъ въ законѣ якъ такожь въ товариствѣ священникôвъ свѣцкихъ, маючихъ неподѣльне выпосаженє (mensa communis) — не пôдпадає оплатѣ додатку до фонду.

§. 6. Засады, пôсля котрыхъ має ся приходы и выдатки отцѣвъ духовныхъ въ законѣ опредѣлити (§§. 4. и 5.) будуть устоновленй черезъ власть свѣцку въ порозумѣню зъ епископами дотычными.

§. 7. Кому до доповненя платнѣ доплачує ся зъ фонду, тому не вымѣряє ся жадного додатку.

§. 8. Додатокъ вымѣряє ся що 10 лѣтъ на цѣле десятилѣтє зъ горы, подôбно якъ еквивалєнтъ.

§. 9. Додатокъ до фонду религійного выносить теперь:

Если	сума	вартости	маєтку	понадъ	. .	10.000	злр.	додатокъ	=	$^1/_2$%
„	„	„	„	выносить	вôдъ	10.000	до	20.000 злр.	=	$1^1/_2$%
„	„	„	„	„	„	20.000	„	30.000 „	=	3%
„	„	„	„	„	„	30.000	„	40.000 „	=	4%
„	„	„	„	„	„	40.000	„	50.000 „	=	5%
и т. д., и т. д.										
ажь вôдъ 90.000 злр.										10%

§. 10. Додаткôвъ сихъ не вôльно загально вызначувати.

§. 11. Если покаже ся, що дохôдъ особы або корпораціи духовнои, котрои выпосадженє перевысшає плату церковну (§§. 4. и 5.) по причинѣ вымѣру додатку до фонду религійного въ установленôй высокости (§. 6.) менше выносивбы чимъ єму належача платня, — то належить потрутити або цѣлый додатокъ або вôдповѣдну часть того.

§. 12. Еслибы въ протягу десятилѣтя, на котре додатокъ вымѣрено, дохôдъ особы обовязанои до плаченя додатку, або маєтокъ, що служивъ за пôдставу вымѣру додатку, збôльшивъ ся або або зменшивъ ся, — въ першôмъ случаю має ся вымѣрити додатокъ на збôльшеный дохôдъ або на ту прибувшу часть маєтку, въ другôмъ случаю має ся або цѣлый додатокъ або бодай певна часть вôдписати.

Въ случаю, колибы кого увôльнено часово вôдъ оплаты податкôвъ державныхъ, може тойже бути увôльненый и вôдъ плаченя додатку до фонду религійного.

§. 13. Додатокъ вымѣрує власть администраційна краєва, де особа, обовязана платити додатокъ мешкає або (§. 3.) власть того краю, де лежить посѣлôсть обовязуюча до плаченя додатку.

За пôдставу до вымѣру служать фасіи маєтковй, спорядженй въ цѣли обчисленя еквивалєнту якъ такожь доклады зôставленй черезъ власть скарбову. Для такихъ частей маєтку, котрй ще не пôдлягаютъ обовязкови платити рôвноважникъ належитостей (т. є. набутй въ часѣ десятилѣтя), має ся спорядити осôбнй фасіи до вымѣру додатку и тй предложити власти краєвôй.

Фасіи тѝ мають мѣстити въ собѣ всѣ подробицѣ, котрѝ выказує ся до вымѣру рѳвноважника.

§. 15. Якѝ доводы предложити належить, щобы на пѳдставѣ причинъ въ §. 4. наведеныхъ осягнути або цѣлковите або часткове увѳльненє вѳдъ додатку до фонду религійного, о тѳмъ постановить ся осѳбномъ розпорядженємъ. (§. 6.)

§. 16. Приписи о отвѣчальности осѳбъ, складаючихъ выявы, за докладнѳсть подробиць поданыхъ якѝ находять ся въ розпорядженяхъ о рѳвноважнику, вѳдносять ся и до фасіи въ цѣли вымѣру додатку або увѳльненя вѳдъ тогожь.

Еслибы хто замовчавъ або якій маєтокъ або якій дохѳдъ, котрого поданє може вплинути на вымѣръ додатку до фонду религійного, — має яко кару два раза тѳлько заплатити, кѳлько выносить квота, о котру додатокъ мавъ бути зменшеный.

§. 17. Въ справахъ вымѣру додатку можна вѳдкликувати ся до министра вѣроисповѣдань.

Вѳдкликъ-рекурсъ подавати належить до власти дотичнои краєвои до 4 недѣль вѳдъ часу доручення ореченя.

§. 18. Додатокъ до фонду религійного платити ся має въ касѣ головнѳй того краю, въ котрѳмъ додатокъ вымѣрено и то въ чвертьрѳчныхъ ратахъ.

§. 19. Вѳдъ залеглыхъ додаткѳвъ платить ся за проволоку по 5% вѳдъ часу платности раты додатку. (§. 18.)

§. 20. Если на нове десятилѣтє додатку ще не вымѣрено, платить ся его якъ въ минувшѳмъ десятилѣтю зъ тимъ, що пѳзнѣйше коли додатокъ вымѣрить ся наступить можливе вырѳвнанє.

§. 21. Додатки до фонду и вѳдсотки вѳдъ залеглостей стягають ся якъ податки и иншѝ дачки державнѝ.

§. 22. Если додатки до фонду залягають довше якъ три роки, пѳдлягають подѳбно якъ стяганѝ зъ ними доплаты законному праву заставу ad fructus неруховостей, становлячихъ маєтокъ бенефиціяльный або маєтокъ духовного закону обовязаного до плаченя додатку до фонду религійного, и то право иде по податкахъ публичныхъ и доплатахъ зъ ними стяганыхъ передъ всякими вѣрительностями зъ права приватного.

§. 23. Въ случаю оголошеня конкурсу, мають бути додатки до фонду религійного, не залягаючѝ надъ три роки вразъ зъ належитостями побѳчными, стягненѝ заразъ по податкахъ публичныхъ и побѳчныхъ належитостяхъ зъ ними стяганыхъ.

§. 24. Додатки до фонду рел. вплывають впростъ до касы фонду религійного краю, де єго вымѣрено. (§. 14.)

§. 25. Законъ сей входить въ силу зъ днемъ 1. сѣчня 1875. Вѳдъ сеи хвилѣ устають всякѝ иншѝ доплаты и обо-

вязки плаченя даткôвъ на семинаріи духовнѝ (alumnaticum). Закономъ тымъ не зносить ся права до доходôвъ интеркалярныхъ зъ опорожненыхъ бенефиційѝ.

Сымъ закономъ вымѣрить ся вже додатокъ за часъ до 1880 року.

§. 27. Выконанє сего закону поручаю Моимъ министрамъ вѣроисповѣдань и скарбу.

Будапештъ, 7. мая 1874.

Францъ Иосифъ в. р.

VI.

О рôвноважнику — еквивалєнтѣ належитостей,

якій мають духовнѝ лица и вôдъ церковныхъ або бенефиціяльныхъ маєткôвъ оплачувати.

Що то єсть рôвноважникъ — еквивалєнтъ?

Рôвноважникъ — еквивалєнтъ єсть то певна належитôсть, яку заведеня духовнѝ, церкви, приходы (бенефиція), корпораціи и фундаціи церковнѝ — вôдъ вартости закладового маєтку, єсли той приносить певный дохôдъ, — до скарбу державного платити мають.

Еквивалєнтъ рôвноважить при тыхъ непереносныхъ маєткахъ переносну належитôсть (Uebertragungs-Gebühr), яку оплачує ся до державного скарбу при кождоразовôмъ переходѣ приватного маєтку зъ однои особы на другу чи то яко спадщина, чи зъ якихъ иншихъ правныхъ причинъ.

Понеже вымѣру еквивалєнту довершає ц. к. власть скарбова и то на десять лѣтъ зъ горы, то институціи духовнѝ мають обовязокъ предкладати компетентнôй власти (ц. к. повѣтовой дирекціи скарбу) що десять лѣтъ выявы — зôзнаня (Bekenntnisse — wyjawy) маєткôвъ закладовыхъ або мають робити фасіи.

Терминъ предкладаня тыхъ фасій нормує всегда дотычне розпорядженє министеріяльне, ad hoc выдаване що десять лѣтъ.

Понеже зôзнаня ти мають бути якъ найточнѣйшѝ, тожь наводжу ту розпорядженє министеріяльне зъ дня 25. мая 1890 року зъ можливыми а конечными поясненями, пôсля котрого повненѝ особы духовнѝ зôзнаня — выявы сporяджати, або въ разѣ, колибы давнѣйшѝ фасіи були въ дечôмъ неточнѝ або и фалшивѝ, або слибы еквивалєнтъ бувъ несправедливо вымѣреный, особы покривдженѝ могли противъ можливыхъ аномалій, въ своимъ часѣ зарекурувати, або такимъ аномаліямъ запобѣгчи.

A. О Укладаню выявôвъ въ загалѣ.

a) Що есть предметомъ зôзнань?

§. 1. розпорядженя министеріяльного зъ дня 25. мая 1890 р. каже, що зôзнаня мають обôймати:

a) весь перухомый маєтокъ, безъ взгляду на правнѝ прикмети посѣданя и безъ взгляду на тое, чи посѣданє затягнене въ книгахъ публичныхъ чи нѣ и обовязокъ плаченя рôвноважника належитости настане вже зъ початкомъ пятого десятилѣтя (вôдъ 1891 до 1900) чи доперва въ пôзнѣйшôмъ часѣ. Маєтокъ той має належати до особы обовязаной платити еквивалєнтъ, безъ взгляду чи она мешкає въ краяхъ австрійскихъ чи за границею; лишь маєтокъ той мусить въ краяхъ, репрезентованыхъ въ радѣ державнôй лежати.

Тая обставина, що обовязаный до плаченя належитости переказавъ уживанє або ужитковане (Gebrauch oder Fruchtgenuss) предмету третôй особѣ, або що тойже есть часово увôльненый вôдъ податку грунтового або будинкового (Grund- oder Gebäudesteuer) — не звôльняє вôдъ складаня зôзнаня стану маєткового и плаченя рôвноважника належитости.

Зôзнаня мають дальше обнимати:

б) подрôбне описанє цѣлого рухомого маєтку — дебы вôнъ ненаходивъ ся — належачого особамъ обовязанымъ платити рôвноважникъ а замешкуючимъ въ краю, въ котрôмъ тоє розпорядженє обовязує (im Geltungsgebiete der gegenwärtigen Verordnung); подрôбне описанє маєтку рухомого въ невнôмъ обводѣ де то розпорядженє обовязує — хотяйбы особа права мешкала за границею.

§. 2. повысшого розпорядженя каже, що:

a) маєтокъ належить выявити пôсля стану на початку десятилѣтя;

б) маєтокъ перухомый пôдлягає еквивалєнтови належитостей вôдъ вартости сировои (vom Bruttowerthe), для того, єслибы на маєткови тяжили довги гипотекарнѝ — тихже не вôдтягає ся;

в) еквивалєнтъ вôдъ маєтку рухомого вымѣрає ся вôдъ вартости чистои (nach dem reinen Werthe);

β) Хто має зôзнавати?

§. 3. повысшого розпорядженя означає особы обовязанѝ складати зôзнаня и такъ:

a) що до фундацій церковныхъ (и свѣцкихъ) безъ взгляду на ихъ цѣль, обовязокъ сей тяжить на ихъ завѣдателяхъ (die Verwalter);

б) **що до инкорпорованыхъ бенефицій, що до маєтко̂въ архіепископскихъ и епископскихъ — мають зо̂знавати ужиткуючи̂** (die Nutzniesser) **а въ часѣ опорожненя — администраторы** (die Administratoren, Provisoren, Verwalter der Intercalareinkünfte);

в) **що до церковъ — зо̂знають завѣдателѣ маєтку церковного;**

г) **що до капитулъ катедральныхъ и колегіяльныхъ, приходствъ, законо̂въ и иншихъ церковныхъ корпорацій** (Convente) **— мають зо̂знавати ихъ настоятелѣ** (die Vorstände).

(Дальши̂ точки сего §. дотычать осо̂бъ и властей свѣцкихъ).

γ) Видъ (форма) зо̂знань въ загалѣ.

§. 4. наведеного розпоряджења приказуе, щобы маєтокъ рухомый и перухомый и всяки̂ правни̂ причины посѣданя, подавати по̂сля поданыхъ черезъ власти скарбови̂ взоро̂въ; власти скарбови̂ мають выдавати сторонамъ ти̂ взоры вразъ зъ аркушами додатковыми по цѣнѣ, яка выражена на поодинокихъ взорахъ и аркушахъ.

Маєтокъ прихода (бенефиціи), церкви и церковнои фундаціи має подавати ся во̂ддѣльно а не разомъ въ зо̂знаню одно̂мъ вспо̂льно.

Спо̂лки, товариства и заклады обовязани̂ до публичного складаня счето̂въ (рахунко̂въ) мають до выяву долучити білянсъ або замкнене рахунко̂въ.

Если особа, що має платити еквивалентъ, має нерухомый маєтокъ въ ро̂жныхъ округахъ податковыхъ, — має по̂сля §. 5 сего розпоряджења для кождого округа изъ знаходячого ся тамже маєтку зо̂знанє осо̂бно зложити и кожде зо̂знанє осо̂бно замкнути. Ти̂ зо̂знаня належить на аркушахъ титуловыхъ (на обверткахъ) числами бѣжичими понумерувати. Замкненя во̂ддѣльни̂ має ся зо̂ставити на осо̂бно̂й таблици, во̂дповѣдаючо̂й блянкетамъ зо̂знань и въ нѣй подати загальну суму.

Та таблиця зъ наголовкомъ „зо̂ставленє“ (Zusammenstellung) **становить заразомъ обкладину** (Umschlag-Mantelbogen) **для поодинокихъ во̂ддѣльныхъ зо̂знань, поскладаныхъ въ порядку аритметично̂мъ.**

Обовязаный до плаченя еквивалєнту належитости має самъ по̂дписати (зъ дописанємъ мѣсця и часу) кожду фасію-зо̂знанє, якъ такожь має самъ послѣдне зо̂ставлене замкнути.

Еслибы обовязаный до плаченя ро̂вноважника належитости не мо̂гъ зъ причины мѣсця замешканя самъ устно достатчити можливо потрѣбныхъ пояснень до выяво̂въ, то має въ то̂й цѣли вказати на особу замешкалу въ то̂мъ повѣтѣ и зъ обставинами

обѣзнану а надто уповажнити ю до заключеня угоды зъ органами администрації податкôвъ що до пôдставъ вымѣру еквивалєнту належитости.

δ) О подрôбнôмъ укладаню выявôвъ-зôзнань.

A) о маєшку нерухомôмъ.

Що до точного поданя поодинокихъ частей складовыхъ маєтку неруховного заховати треба що слѣдує:

грунта однаковои управы треба вправдѣ подати зъ числами парцель, але выстарчає подати лишь сумарично площу, чистый дохôдъ и податокъ (das Flächenmaass, den Reinertrag und die Steuer bloss summarisch anzugeben. §. 6.) Забудованя належить подавати якъ то вказано въ дотычныхъ рубрикахъ. Будинокъ поставленый на грунтѣ, котрый вже довше чимъ 10 лѣть въ уживаню особы платячои еквивалєнтъ знаходить ся, має ся выявити, хотяйбы той ще не стоявъ 10 лѣтъ, бо зô взгляду на тоє вôдъ колѝ зачинає ся обовязокъ платити рôвноважникъ єсть ту не часъ выставленя будинку але часъ набутя грунту пôдъ будинокъ мѣродайный. (§. 6.)

Въ выявахъ $A/_1$ и $A/_2$*), именно на ихъ кôнци, треба списати тоже тѣ нерухомости, до котрыхъ особа складаюча зôзнанє думає мати право, щобы ю увôльнено вôдъ оплаты, але треба заразомъ подати причины промавляючѣ за увôльненємъ. (§. 7.) — Пôсля §. 9. має ся въ загальнôмъ выявѣ $A/_3$ подати тѣ нерухомости, що до котрыхъ обовязокъ плаченя еквивалєнту доперва по першôмъ сѣчни 1891. р. настає, пр.: парохіянинъ Н. Н. зробивъ фундацію на Службы Божѣ, и записавъ 1 моргъ грунту а церковъ принимаючи той грунтъ оплатила вже разъ таксу переносну, — то при складаню выяву $A/_3$ має ся подати точно предметъ, титулъ правный набутя, часъ набутя и урядъ въ котрôмъ оплату за набутє вымѣрено, а надто долучити дотычный наказъ платничій.

Для того такожь и тѣ особы правнѣ (juristische Personen) котрѣ на 1. сѣчня 1891 року не существують ще 10 лѣтъ, мають тымъ часово выявити имъ належачѣ нерухомѣ рѣчи пôсля повысшого взôру $A/_3$.

---

*) Усѣхъ взôрцѣвъ выявôвъ єсть шѣсть именно: взôръ $A/_1$ обнимає выявъ до вымѣру еквивалєнту вôдъ грунту вразъ зъ fundus instructus; взôръ $A/_2$ єсть выявъ до вымѣру еквивалєнту вôдъ будинкôвъ вразъ зъ fundus instructus; взôръ $A/_3$ обнимає списъ тыхъ нерухомыхъ рѣчей вôдъ котрыхъ обовязокъ платити еквивалєнтъ доперва пôзнѣйше наступить; взôръ B єсть выявъ рухомого маєтку; взôръ C обнимає выявъ до вымѣру еквивалєнту вôдъ права уживаня польованя, рыболовства, мелева, торгу и т. п. що зо засады належить до рухомого маєтку и въ кôнци взôръ D єсть аркушь платничій еквивалєнту за . . . десятилѣтє. — Понеже тотѣ взôрцѣ выявôвъ можна въ кождôмъ урядѣ податковôмъ и то въ языцѣ рускôмъ, нѣмецкôмъ и польскôмъ за означену цѣну дôстати, тому я ихъ яко не конечно потрѣбныхъ въ сей розправѣ не подавъ. С.

Коли однакъ настане обовязокъ до оплачуваня еквивалєнту, маѳ ся формальнѝ выявы въ обохъ высше наведеныхъ случаяхъ подати и то въ терминѣ поданôмъ въ §. 21. сего розпорядждня. §. 10. каже, що маѳтокъ маѳ ся выявити пôсля припису §. 50. закона зъ 9. лютого 1850 о оплатахъ подаючи вартôсть звычайну (mit dem gemeinen Werte einzubekennen) а то: вартôсть грунту подавати треба въ загалѣ увзглядняючи цѣны купна, якѝ въ послѣднôмъ часѣ тамъ були, де той грунтъ лежить, а вартôсть будинкôвъ и инвентара грунтового пôсля теперѣшныхъ коштôвъ будовы, взглядно цѣнъ набутя.

Пôсля §. 11. ѳслибы той що маѳ платити еквивалєнтъ освѣдчивъ що — для браку даныхъ до означеня докладного вартости нерухомого маѳтку — готовъ приняти вартôсть реальности пôдлягаючои податкови грунтовому (den Wert der der Grundsteuer unterliegenden Realitäten) въ сумѣ рôвнаючôй ся чистому*) податкови грунтовому безъ опусту взятому 108 разъ; вартôсть будинкôвъ пôдлягаючихъ податкови клясовому (Hausclassensteuer) въ сумѣ рôвнаючôй ся стократному податкови клясовому, а вартôсть будинкôвъ пôдлягаючихъ податкови чиншовому (Hauszinssteuer) въ сумѣ 60 кратного податку чиншового, — *може* власть на пôставѣ тои вартости еквивалєнтъ приписати. Пôсля тои скалѣ можна вымѣряти оплаты тымчасово але и то пôдъ условіємъ пôзнѣйшого спростованя, ѳсли зôзнанѳ зложено або не въ своимъ часѣ, або не цѣлковито, або ѳсли зôзнанѳ вымагаѳ доходжень, котрѝ мусѣлибы тревати довшій часъ.

§. 12. орѣкаѳ, що пôсля формуляру C треба выявити тѝ права, котрѝ пôсля засады зачисляють ся до нерухомостей якъ: право польованя, рыболовства, мелева, вышинку и т. д. По нихъ слѣдувати мають тѝ права, котрѝ зъ засады зачисляють ся до рухомого маѳтку якъ: право поберати платню за мѣсце на торзѣ (Standgelder) право торгу, перевозу, мита и т. д.; для кождого зъ тыхъ обохъ родôвъ треба осôбнѝ замкненя робити.

Доходы зъ торгу и за мѣсце и т. п. лишь тогды не вчисляють ся яко маѳтокъ рухомый, ѳсли посѣдаючій тоѳ право выкаже ся, що ѳму вôдъ ряду позволено и вымѣрено тѝ оплаты поберати, щобы покрыти выдатки полученѝ зъ торгомъ.

Б) О маѳтку рухомôмъ.

§. 13. Зôзнанѳ маѳтку рухомого (пôсля взору B) треба робити пôсля стану маѳткового зъ дня 1. сѣчня 1891, до котрого часу треба такожь вôднести означенѳ вартости; заявленѳ треба на способъ инвентара спадкового роздѣлити на части,

*) безъ додаткôвъ державныхъ и автономычныхъ. C.

щобы можна було лекше оцѣнити властивôсть маєтку (dass die Angemessenheit der beifügenden Wertsangaben hiernach beurtheilt werden kann). Облигаціи и папери публичнѝ, котрѝ пôдлягають курсови биржевому, треба выявити, вымѣняючи ихъ рôдъ, часъ выставленя, и именну квоту на яку выставленѝ, серію и нумеръ, стопу процентову єсли єсть и вартôсть курсову Curswert а єслибы такихъ паперôвъ було бôльше число, долучити до выяву В докладну спецификацію. — Въ заявленю треба помѣстити всяку готôвку знаходячу ся въ касѣ дня 1. сѣчня 1891 безъ взгляду на єѣ призначенє; вôдсотки выказує ся лишь тогды, єсли залягають зъ часу передъ 1. сѣчня 1891. — Само собою розумѣє ся, що єсли пр. грошѝ конкуренційнѝ — отже не церковнѝ анѝ приходскѝ — лежать въ касѣ, то такихъ грошей не подає ся.

Пôсля §. 15. всякѝ рухомости безъ взгляду на то, що до 1. сѣчня 1891 р. ще не суть черезъ 10 лѣтъ въ посѣданю або особа правна въ день 1. сѣчня 1891 не существує ще 10 лѣтъ, — пôдлягають вôдъ дня 1. сѣчня 1891 уплатѣ еквивалєнту.

§. 16. До заявленя цѣлого маєтку рухомого треба додати выказъ стану пасивнаго, якій въ часѣ заявленя тяжить на рухомôмъ и ту краєвôмъ перухомôмъ маєтку, а надто выявити решту маєтку нерухомого лежачого поза границею, але пôдлягаючого еквивалєнтови.

Однакъ стану пасивного, якій тяжить на нерухомôмъ маєтку лежачôмъ за границею а пôдлягаючôмъ еквивалєнтови, не вôльно вôдтягати вôдъ маєтку рухомого.

§. 17. Капиталы такъ активнѝ якъ пасивнѝ подати треба въ вартости именнôй и дѣйснôй (im nominellen und effectiven Werte). Уморенє стану пасивного въ часѣ вымѣру оплаты не змѣняє тогожь вымѣру.

Пôсля §. 105. патенту цѣсарского зъ 9. серпня 1854 потрутити можна зъ маєтку активного (щобы можь выказати лишь чистый маєтокъ рухомый) тôлько довги, т. є. такѝ квоты, до котрыхъ въ хвили зôзнаня прислугувало третимъ особамъ право жаданє (отже квоты, о котрѝ зменшає ся реальнôсть маєтку — Vermögensstand).

Однакъ выдатки, якѝ особа маюча платити еквивалєнтъ має поносити зъ приходôвъ, силою правного зъобовязаня або силою спеціяльного закону, розпорядженя або якого небудь титулу, не уважають ся за довги, бо представляють тôлько зменшенє приходу а не сущности маєтку (Substanz des Vermögens).

§. 18. При означеню вартости фундациі (именно фундацій службовыхъ) не треба потручувати выдаткôвъ, якѝ потягають за собою зъобовязаня фундаційнѝ.

Лишь тогды треба выявити тѝ зъобовязаня, єсли жадає ся увôльненя фундаціи вôдъ еквивалєнту.

§. 19. Понеже законъ позваляє на увôльненє, треба о тоє старати ся у дотычныхъ властей.

Маєтокъ рухомый семинарій духовныхъ и семинарій малыхъ для хлопцѣвъ пôдлягає еквивалєнтови лишь на стôлько, о скôлько той маєтокъ не призначеный на цѣли науковѝ (удержанє новикôвъ не уважає ся за цѣль наукову).

Не пôдлягають зо всемъ еквивалєнтови:

а) доходы епитрахильнѝ, доходы зъ тацы и карбоны и иншѝ того рода доходы, котрѝ приходникъ дôстає яко взаємины, або добровôльнѝ дары, понеже не походять зъ маєтку духовного;

б) надто увôльнѝ вôдъ еквивалєнту тѝ доходы, якѝ приходникъ получає зъ иншихъ фундацій, вôдъ котрыхъ еквивалєнтъ вымѣрено осôбно (§. 19. розп. мин. зъ дня 25. мая 1890 р.).

Такъ само рѣчь має ся зъ доходами церковными, о кôлько тѝ пôвстають зъ добровôльныхъ даткôвъ або оплатъ належитостей оплачуваныхъ за достатчєнє потребъ и снарядôвъ конечныхъ до духовныхъ требôвъ пр. на выно и свѣтло (при спѣванôй службѣ 50 кр., при читанôй 25 розумѣє ся за 2 свѣчки — у латинникôвъ) параменти, дзвоны, хоругви и т. д. Тôлько въ случаю, слибы такій дохôдъ капитализувало ся — тогды сей капиталъ пôдлягає рôвноважникови належитостей. (Finanz-Ministerial-Erlass vom 3. September 1864.)

Приходники, котрѝ на пôдставѣ закону зъ 15. лютого 1877 хотять увôльнити ся вôдъ плаченя еквивалєнту, мають выявити весь свôй маєтокъ приходскій рухомый и нерухомый и выстарати ся у власти признаня личного увôльненя. (Законъ сей звучить: Приходники, котрыхъ чистый дохôдъ не переходить рôчно 500 злр. а. в., суть лично вôльнѝ вôдъ оплаты рôвноважника, єслижь якій фондъ має обовязокъ доповняти имъ конгруу, то сей фондъ має оплачувати еквивалєнтъ).

При оцѣнѣ жаданя о увôльнєнє вôдъ оплаты треба брати пôдъ розвагу лишь прихôдъ якій пливе зъ прихода, безъ взгляду на якій небудь иншій личный дохôдъ, не походячій зъ прихода. Для того не вчисляє ся яко прихôдъ зъ прихода ани доповненя конгруи зъ фонду религійного або якого иншого жерела, ани додатку личного або запомогъ, якѝ приходникъ часово дôстає зъ фонду религійного.

Щобы можь дôзнати ся чи приходникови лишає ся чистый дохôдъ зъ прихода, увзгляднити треба слѣдуючѝ розходы:

а) платня для кождого сотрудника, котрого приходникъ має самъ удержувати;

б) всякѝ выдатки, якѝ пôсля фундаційнои уставы въ хосенъ третыхъ осôбъ треба оплачуватн зъ маєтку приходского пр. на церковъ, школу, шпиталь и т. п.;

в) **всякі̑ податки и дачки публичні̑ зъ додатками, які̑ приходникъ довженъ покрывати.**

ε) **Часъ поки маε ся выявы зложити.**

Въ теперѣшнѣмъ десятилѣтю бувъ терминъ до зложеня зѣзнань назначеный до конця цвѣтня 1891 р.

(Терминъ означуε ся кождымъ разомъ черезъ розпорядженε министеріяльне).

Особы правні̑, котрыхъ рухомый маєтокъ складаε ся переважно зъ квотъ малыхъ дарованыхъ або легованыхъ, мають бути увѣльнені̑ вѣдъ обовязку складати выявы по кождѣмъ поодинокѣмъ случаю дарованя або легату и т. п. однакъ пѣдъ условіємъ, що при кѣнци кождого року внесуть загальный выказъ всѣхъ тыхъ частей маєтку, які̑ въ тагу року зачали пѣдлягати еквивалεнтови (§. 21. м. розп.).

ζ) **Власти котрымъ маε выявы предкладати ся.**

Особы обовязані̑ складати выявы, мають ихъ вносити до дирекцій скарбовыхъ повѣтовыхъ, до котрыхъ належать зъ огляду на мѣсце ихъ замешканя.

Особы, мешкаючи̑ поза округомъ, де тоε право обовязуε, але де ихъ перухомый маєтокъ знаходить ся, подають выявы до уряду центрального вымѣру таксъ оплатъ у Вѣдни. Такъ само мають поступати и ті̑, що мешкають за границею а ихъ маєтокъ рухомый призначеный на певні̑ цѣли лежить въ мѣсци, де отсе розпорядженε обовязуε.

§. 24. Въ случаю єслибы хто въ приписанѣмъ часѣ не зробивъ заявленя, то яко кару буде мусѣвъ черезъ цѣле десятилѣтε, на котре мавъ бути еквивалεнтъ вымѣреный, платити подвѣйну суму еквивалεнтову, хиба обовязаный выйшовбы зъ уживаня рѣчи, котрои не выявивъ. Затаєнε або ложнε поданε предметѣвъ, котрі̑ маε ся выявити, караε ся пѣсля закону карного о перекроченяхъ дефравдаційныхъ (уступъ 7 розп. мин. скарбу зъ 30. марта 1852).

Власть скарбова, вымѣривши оплату, повѣдомляε обовязаного до плаченя належитости, яку вартѣсть принято яко пѣдставу вымѣру, и яку квоту належитости обчислено пѣсля залученого взору D, заразомъ котрі̑ предметы не зѣстали увѣльнені̑ вѣдъ оплаты.

Квоту рѣчну еквивалεнтову такъ вѣдъ маєтку рухомого якъ нерухомого, вымѣреного на цѣле десятилѣтε, маε ся платити зъ горы въ чвертьрѣчныхъ ратахъ, припадаючихъ 1. сѣчня, 1. цвѣтня, 1. липня и 1. жовтня кождого року.

Рѣвножь и вѣдъ опорожненыхъ приходѣвъ маε ся оплачувати еквивалεнтъ безъперерывно, хотяй доходы интерка-

лярнѝ приходять до фонду религійного. Рѳвноважникъ належитости за часъ интеркалярный оплачує ся зъ фонду интеркалярного (религійного) доперва по упливѣ часу интеркалярного. (§ 29.)

Еслибы хто опѳзнивъ ся зъ оплаченємъ рѳвноважника, має вѳдъ дня призначеного на уплату, платити яко кару 6% за проволоку ажь до дня уплаты. (§. 30.)

Поки нове розпорядженє означить може якѝ змѣны, або заки обчислить ся рѳвноважникъ на дальше десятилѣтє, має ся поберати тымъ часово рѳвноважникъ пѳсля дотеперѣшного вымѣру — пѳдъ условамъ пѳзнѣйшого вырѳвнаня.

Nota: зъ рокомъ 1900 кѳнчить ся послѣдне десятилѣтє, на котре вымѣрено вже еквивалєнтъ пѳсля повысше наведеного розпорядженя министеріяльного. До нового обчисленя приступить ся або зо всемъ на пѳдставѣ повысшого розпорядженя або бодай при дуже малыхъ и незначныхъ змѣнахъ тогожь. Засада однакъ въ сладаню выявѳвъ (фасій) бѳльше якъ певно полишить ся та сама, тому подаю я деякѝ директивы въ тѳмъ взглядѣ.

Найважнѣйше треба тоє знати, що зъ новымъ десятилѣтємъ будуть выготовляти ся новѝ фасіи а давнѝ фасіи не мають найменшого значеня.

Порадно єсть, щобы кождый приходникъ або особа правна (моральна), зъобовязана складати выявы, розглянули ся добре въ цѣлѳй матеріи того розпорядженя, щобы складаючи выявы неточнѝ або неумѣлѝ, не пошкодити собѣ або можливому свому наслѣдникови.

Приходникъ выявлячій станъ свого маєтку повиненъ, що до маєтку нерухомого (грунту, будинкѳвъ и т. п.) точно розважити, чи тѝ предметы нерухомѝ черезъ уживанє або надзвычайнѝ якѝ выпадки пр. елємєнтарнѝ не змѣнили ся въ своєй реальнѳй вартости.

— Понеже еквивалєнтъ вымѣреный, якъ вже сказано, обовязує ще до 1900 року, протоє кождый приходникъ має старати ся, щобы на случай, — колибы якѝ змѣны въ маєтку его перухомѳмъ приходскѳмъ зайшли, — подати за вчасу до уряду евиденційного прошенє о потрѣбне справленє аркуша грунтового, бо лишь на пѳдставѣ справленя аркуша грунтового черезъ урядъ евиденційный що до доходу може бути вартѳсть певнои парцелѣ обчислена.

Се справленє робить ся отъ якъ:

Приходникъ, если має перцелѣ парификаційнѝ (парцелѣ замуленѝ водою або занесенѝ рѣнею або пр. огородъ при приходствѣ замѣненый на подвѳрє або дорогу и т. п., або парцелѣ лежачѝ надъ берегомъ рѣки, де зъ причины страшнои воды рѣка урвала при березѣ парцелѣ на кѳльки сотъ □ сяжнѣвъ, або надзвычайна туча поробила на найлучшѳмъ поли

вырвы, або лѣсъ зныщеный черезъ огонь або воздушну трубу и т. п.), — покликує можливо ще передъ 1899 рокомъ геометру зъ уряду евиденційного, щобы той оглянувъ змѣнену або ушкоджену парцелю.

Геометеръ, оглянувши на мѣсци все точно, єсли знайде змѣны дѣйсны, затягає все въ своихъ книгахъ грунтовыхъ, и на тôй пôдставѣ поправляє аркушь грунтовый що до доходу. На пôдставѣ меншого податку грунтового мусить ся подати меншу вартôсть грунту, а се вплыває на еквивалєнтъ а рôвночасно и додатокъ конгруальный зъ фонду религійного.

При выготовляню новыхъ выявôвъ, можь буде якъ вже сказано поправити всякы похибки, закравшы ся може по части зъ незнаня закона, змѣнити тоє, до чого въ однôмъ десятилѣтю годѣ було дôйти помимо всякихъ рекурсôвъ.

Пôсля мого погляду, початокъ зла лежавъ въ тôмъ, що вартôсть грунту оцѣнено не всюда по справедливости; бо коли зъ початкомъ десятилѣтя пр. подано высоко цѣну певного грунту, то кождый знає, що ти цѣны не суть сталы и що грунтъ за для непредвидженыхъ причинъ легко мôгъ въ часѣ десятилѣтя стратити на своєй вартости реальнôй, а оплата рôвноважника мимо того все остала та сама. Зваживши дальше, — що коли хто подасть ту вартôстъ высше, якъ приписує норма §. 11. сего розпорядженя, то власти скарбовы се радо пріймуть за подставу до обчислень рôвноважника, а на вôдворотъ, колибы хто подавъ нисше чимъ выпалобы пôсля обчисленя §. 11., то власти скарбовы поправлять ажь до высоты §. 11-тымъ приписанои, — то найлучше бы було, колибы кождый приходникъ, подаючи вартôсть реальну чи то грунту, чи будинкôвъ чи яку иншу, старавъ ся ю подати або таку саму яки припадає пôсля §. 11. або пôсля обставинъ мѣсцевыхъ трохи высшу.

Тую вартôсть чи то грунту, чи будинкôвъ, може всякій собѣ самъ обчислити, маючи аркушь вôдповѣдный и то такъ:

a) найважнѣйше треба знати якій єсть чистый податокъ груновый, а єго обчисляє ся, єсли дохôдъ зъ якои парцелѣ (якъ єсть подано въ аркуши) множить ся черезъ 22·7%

Пр.:

Парцеля грунтова ч. 148 дає доходу (пôсля аркуша) 5 злр. 50 кр. єѣ чистый податокъ выносить:

$$\frac{5{\cdot}5 \times 22{\cdot}7\%}{1135}$$

$$\frac{1135}{1,24{\cdot}85} = 1 \text{ злр. } 25 \text{ кр.}$$

колижь знає ся чистый податокъ грунтовый, тогды легко выраховати пôсля §. 11. сего розпорядженя вартôсть парцелѣ

ч. 148 бо та рôвнає ся чистому податкови взятому 108 разъ именно: 108 × 1·25 = 135 злр.

Отже въ выявѣ подає ся яко вартôсть перцелѣ ч. 148 135 злр. хотяй за ню пôсля мѣсцевыхъ цѣнъ въ часѣ складаня выяву можна дôстати 200 злр., бо хвилево велика дорожня на поле.

Колибы отже вставило ся яко вартôсть 200 злр., то и еквивалентъ буде далеко высшій якъ вôдъ властивои вартости парцелѣ т. є. вôдъ 135 злр. и не буде вôнъ справедливый, бо вартôсть 200 злр. була лишь часовою вартостію згаданои парцелѣ.*)

б) Щобы подати въ выявѣ $A/_2$ вартôсть дому, треба податокъ домово клясовый (єсть всѣхъ клясъ 16), якъ єсть поданый въ платничôй книжоцѣ помножити черезъ 100 а та квота представляє пôсля §. 11. вартôсть дому.

в) Еслибы хто мавъ тôлько будинкôвъ, щобы ихъ вынаймавъ и мавъ за тое платити чиншовый податокъ, то вартôсть чиншового будинку рôвнає ся чистому податкови чиншовому (розумѣє ся безъ жадныхъ додаткôвъ) помноженому черезъ 60.

Хто изъ складаючихъ выявы-фасіи обчисливбы вартôсть чи то грунту, чи будинкôвъ пôсля поданого взору и подавъ такъ до фасій — то можнабы сподѣвати ся, що власти скарбовѝ, котрѝ сами въ повысше наведеный спосôбъ контролю переводять, не малибы ничь до опрокиненя хиба въ надзвычайныхъ якихъ случаяхъ.

— Кождый зъ приходникôвъ, котрого чистый дохôдъ не переходить 500 злр. — має право на пôдставѣ закона зъ дня 15. лютого 1877 р. (R.-G.-Bl. Nr. 98) старати ся о увôльненє вôдъ оплаты еквивалєнту, однакъ кождый такій мусить о се просити, додаючи до фасіи-выявôвъ спеціяльне прошенє до повѣтовои дирекціи скарбу.

Понеже таке увôльненє єсть все ad personam, для того по кождôй змѣнѣ въ лицѣ прихóдника, має новый приходникъ о таке увôльненє подавати (гляди §. 19. розпорядженя повысшого министеріяльного зъ 25. мая 1890 р.).

— Пôсля Tarifpost 106 B. e. можна обчислити самому еквивалєнтъ перцентуальныхъ належитостей якій мають оплачувати певнѝ особы вôдъ певныхъ маєткôвъ черезъ протягъ 10 лѣтъ, и такъ:

Законы, приходы, бенефіція, цекрвы, духовнѝ громады, товариства и заклады платять

а) вôдъ нерухомого маєтку 3%

б) вôдъ рухомого маєтку . . . . . $1^1/_2$%

*) Порадно єсть въ тôй цѣли, спровадити собѣ зъ Staatsdruckerei за 5 кр. „Schlüssel zur Berechnung der Grundsteuer à 22·7% des Reinertrages“, де до кождого поданого доходу (въ аркуши грунтовôмъ), можна знайти готово обчисленный чистый податокъ грунтовый. C.

Nota: Понеже крѳмъ сего при докладнѳмъ обчисленю еквивалѥнту маѥ ся до обчисленои сумы еквивалѥнтовои додати що 1/4 тои сумы яко „Kriegszuschlag“ тожь наводжу дословно дотычне розпорядженѥ:

Gemäss der kaiserl. Verordnung vom 17. Mai 1859 (R.-G.-Bl. Nr. 89) wurde für die Dauer der durch Kriegsereignisse herbeigeführten ausserordentlichen Verhältnisse ein ausserordentlicher Zuschlag angeordnet, und dieser ist zu bemessen: bei den mit der Tarifpost 106 durch das Gesetz vom 9. Februar 1850 angeordneten Gebühren mit 25% vom Hundert des gesetzlichen Gebührensatzes.

— Увѳльненѣ вѳдъ оплаты еквивалѥнту суть:

а) **тѣ рухомѣ рѣчѣ, котрыхъ посѣданѥ належитъ що правда неподѣльно якомусь товариству, — тѣ рѣчи однакожь суть нероздѣльнѣ вѳдъ якоись посѣлости або якоюсь мѣсця;**

б) **усѣ тѣ нерухомѣ рѣчи, за котрѣ неоплачуѥ ся ани грунтового ани домового податку (пр. церковъ, дзвѳнница, трупарня, дѳмъ священника, дякѳвка и т. п.);**

в) **всѣ рухомѣ рѣчи посвяченѣ церквамъ а потрѣбнѣ до службы Божои (пр. чаши, ѳелоны, хоругви, въ срѣбло або золото оправленѣ евангелія и т. п.*);**

г) **рухомѣ рѣчи закладѳвъ для цѣлей науковыхъ, добродѣйныхъ и гуманитарныхъ.**

У всѣхъ ту наведеныхъ случаяхъ ѥсли заходить правне увѳльненѥ, маѥ ся таке точно перевести.

При рухомыхъ рѣчахъ, при котрыхъ обовязокъ оплачуваня еквивалѥнту ажь по 10 лѣтахъ посѣданя наступить, т. ѥ. при дарованяхъ, перенесеняхъ або спадщинахъ, маѥ ся часъ набутя якъ и уплаченѥ належитостей переносныхъ дотычными покви-тованѥмъ выказати (Взѳръ выяву A/3).

Nota: Еслибы отже яка церковъ дѳстала записомъ грунтъ, або священникъ, яко приходникъ, певну суму, за котрои вѳдсотки маѥ вѳнъ и ѥго наслѣдники правити службу Божу, и они оплатили 8% переноснои належитости, то доперва ажь по уплывѣ 10 лѣтъ вѳдъ часу набутя прійде обовязокъ оплачуваня еквивалѥнту.

Еслибы зайшла продажа якого нерухомого маѥтку або перемѣна рухомого маѥтку въ нерухомый а за тымъ поменшенѥ або збѳльшенѥ еквивалѥнту, маѥ ся о тѳмъ повѣдомити тую властъ скарбову, котра вымѣрила рѳвноважникъ и то черезъ неоштемпльоване поданѥ долучаючи потребнѣ документи.

---

*) При вотахъ побожныхъ въ церквѣ находячихъ ся треба розрѳжнити, чи они суть посвяченѣ до службы Божон, чи нѣ. Въ першѳмъ случаю суть вѳльни вѳдъ еквивалѥнту, въ другѳмъ случаю належать до маѥтку церковного и пѳдлягаютъ оплатѣ. Въ сумнѣвѣ що до ихъ призначеня, треба вѳднести ся до Ординаріяту и министеріи. (Fin.-Min.-Erlass vom 3. September 1864, Zahl 22.253.)

Звертаю въ кôнци увагу, що кождоразовый приходникъ, обнимаючи приходъ, може, если знайде видиму змѣну въ реальности маєтку приходского, при пóновнôмъ складаню фасій старати ся тую змѣну въ фасіи новôй поправити, а слибы бачивъ що прихôдъ въ реальности маєтку погôршивъ ся, постарати ся о знижене обчисленыхъ доходôвъ — що розумѣє ся само собою потягає зниженє еквиваленту и пôдвышенє додатку конгруального зъ фонду религійного.

VII.

О таксѣ номинаційнôй.

Якъ вôдъ всякихъ актôвъ такъ и вôдъ акту номинаційного вымѣрає ся певну належитôсть, котру має новоименованый сотрудникъ, завѣдатель, парохъ, крилошанинъ и епископъ оплатити. Та належитôсть пôсля Tarifpost Nr. 40 патенту цѣсарского зъ 9. лютого 1850 року (R.-G.-Bl. Nr. 50) рôвнає ся належитôсти пôсля III. скалѣ штемпелевои вôдъ квоты яку дає чистый рôчный дохôдъ, помноженый черезъ 10. Яко рôчный дохôдъ (Jahresgenuss), котрый бере ся за пôставу до обчисленя належитости за номинацію, уважає ся лишь тую платню, котру священникъ пôдъ якою будь назвою въ тягу одного року за свою службу поберає; отже рôчна вартôсть натурального помешканя и иншй натуралнй доходы (Naturalquartier и Naturalbezüge) — коротко всякй періодично повтараючй ся доходы и уживаня, за котрй вôнъ певну службу въ певнôмъ мѣсци сповняти має.

У священникôвъ-парохôвъ, если зъ обовязку удержують до ихъ помочи доданый перзоналъ, розходы, якй они черезъ тоє поносятъ, не вчисляють ся въ ихъ личный дохôдъ.

Такъ само тй уплаты, котрй приходникъ поноситъ пр. для дочернои церкви, для шпиталю, для дѣдôвъ и т. д. если того рода суть фундаціи — не уважє ся тыхъ яко личный дохôдъ приходника тому и не вчисляє ся ихъ при обчисленю таксы номинаційнои.

Податки и данины, котрй тяжать на самôмъ маєтку, тыхъ не вôдчисляє ся вôдъ приходскихъ доходôвъ.

Въ практицѣ — при сталыхъ обсадженяхъ епископôвъ, крилошанъ и парохôвъ обчисляє ся чистый дохôдъ изъ фасіи зъ Намѣстництва (adjustirte Fassion) до сего додає ся вартôсть чиншову за помешканє и ту суму бере ся 10 кратно. Вôдъ тои квоты обчисляє ся доперва пôсля III. скалѣ штемплевои належитôсть номинаційну.

Tarifpost Nr. 40 опредѣляє точно, якъ має обчисляти ся тй належитости номинаційнй въ поодинокихъ случаяхъ и такъ:

a) при обсадженю сотрудникôвъ, капелянôвъ и т. п. має ся пôсля Tarifpost Nr. 40 *a.* номинаційна належитôсть лишь

пôсля трикратного рôчного доходу обчислити; (У гр. кат. сотрудникôвъ не вымагано до теперъ тои належитости а она выносилабы: 3 × 300 = 900 вôдъ 900 злр. выноситъ належитôсть пôсля III. скалѣ 5 злр. а додати до того ще $^1/_4$ тои самои сумы яко надзвычайный додатокъ, то цѣла належитôсть номинаційна вынесе 6 злр. 25 кр.);

б) що дотычить завѣдателѣвъ парохій, то министерія скарбу постановила на всегда, щобы жадано належитôсть номинаційну пôсля Tarifpost Nr. 40 *d.* и то пôсля II. скалѣ платнои зъ заду и то вôдъ тои сумы, яка есть правно признана яко платия для завѣдателѣвъ, и котру поставленый завѣдатель въ дѣйсности одержавъ; при тôмъ доходы трирôчного завѣдованя признае ся яко найвысшій вымѣръ. Рѣчь се обоятна, чи завѣдатель побераe свою платню зъ фонду чи въ грошахъ и плодахъ зъ приходу;

в) у парохôвъ, у котрыхъ лишь звычайне помешканe а платня выноситъ рôчно лишь 500 злр. обчисляe ся ту таксу якъ слѣдуe:

10 × 500 = 5000. Пôсля III. скалѣ штемплевои выноситъ належитôсть вôдъ 4000 злр. . . 20 злр. — кр.

$^1/_4$ додатку надзвычайного . . . . . 5 злр. — кр.

що надъ 4000 злр. сягае то приходитъ вôдъ кождыхъ 200 злр. 1 злр. + 25 кр. надзвычайный додатокъ отже за позôсталыхъ 1000 злр. . . . 6 злр. 25 кр.

цѣла такса номинаційна разомъ выноситъ: 31 злр. 25 кр.

Если приходникъ переходитъ въ тôй самôй дiецезіи на иншій приходъ тои самои якости, що до конгруи, то за нову номинацію не оплачуe на ново належитости, лишь выказуe ся наказомъ платничимъ зъ першого приходу, еслибы ему вымѣрено ю на ново, а на новôмъ приходѣ платитъ лишь пôсля Tarifpost Nr. 40 увага 3 штемпель на 50 кр. на новый актъ номинаційный.

Еслижъ новый приходъ есть высще дотованый якъ давнѣйшій, то маe ся вымѣрити лишь належитôсть вôдъ надвышки, яка окаже ся въ порôвнаню до першои платнѣ; за уплачену першу таксу маe предложити поквитованe (тому порадно есть усѣ того рода посвѣдченя задержувати).

Такъ само маe ся рѣчь въ капитулахъ при пôднесеню крилошанъ на высшй достоинъства, зъ котрыми получена и высша дотація; тоже при пôднесеню завѣдателя або сотрудника въ пароха маe ся до давнѣйше уплаченои таксы надвышку доплатити, якъ такожъ при пôдвысшеню доходу черезъ доповненe конгруи и т. п.

Nota: Пôсля Tarifpost Nr. 40 (Gesetz vom 9. Februar 1850) увага 2, можна належитôсть номинаційну, если тая переходитъ

20 злр., уплачувати въ рôвныхъ 12 мѣсячныхъ ратахъ. О тое не потребує новоименованый приходникъ осôбно просити, лишь має въ урядѣ податковôмъ, де вôнъ належить, заявити, що свою належитôсть на основѣ того закона оплачує ратами.

г) Що ся касає законôвъ и монастирôвъ (Communitäten) то тѣ, пôсля Tarifpost Nr. 40 увага 4, мають оплачувати при поставленю нового настоятеля и прочихъ чинôвъ, за котрѣ въ монастирахъ не ма осôбныхъ вынагороджень и пенсій, (мѣсто належитостей номинаційныхъ пôсля высше наведенои тарифи) рôчне Pauschale въ высотѣ $^1/_4\%$ чистого рôчного доходу того закону, и то Pauschale має платити ся разомъ зъ рôвноважникомъ належитостей. Тѣ законы або стовариша духовнѣ, що выберають собѣ сами настоятеля, мають тое павшале ажь вôдъ того часу платити, въ котрôмъ, якъ се право почало обовязувати зайшовъ случай выбору нового настоятеля (Gesetz vom 13. December 1863, §. 17, al. 2).

Тое рôчне павшале въ высотѣ $^1/_4\%$ чистого доходу закону або монастиря (des Stiftes, Klosters, Communität) обнимає належитôсть за урядъ настоятеля и прочихъ чинôвъ, если на ихъ удержане не ма осôбныхъ доходôвъ.

Обчисленє чистого доходу закону або монастиря и приписанє рôчного павшалє, має лишь при кождо разовôмъ выборѣ настоятеля-игумена або прявинціяла робитися, и обовязує на часъ его урядованя. (Fin.-Min.-Erlass vom 17. Juni 1863, Zahl 19.865, V.-Bl. Nr. 29.)

Понеже черезъ розпорядженє министеріяльне (F.-M-.E. vom 13. Juni 1891, Zahl 45.278 ex 1890) наказує ся ц. к. краєвôй дирекціи скарбовôй, щобы у тыхъ законôвъ котрѣ мають инкорпорованѣ парохіи до надаваня яко патроны-коляторы, до обчисленя павшалє втягати въ рахубу не лишь рôчный чистый дохôчъ закону але и чистый дохôдъ тыхъ инкорпорованыхъ приходôвъ, то само собою розумѣє ся, що за обсадженє такого инкорпорованого прихода не оплачує ся жаднои таксы номинаційнои.

VIII.

О лично доходовôмъ податку.

(Personaleinkommensteuer.)

Найважнѣйшимъ нинѣ податкомъ есть лично доходовый податокъ, ухваленый закономъ зъ дня 25. жовтня 1896 р., бо тому податкови пôдлягає всякій, кого рôчна платня або пенсія, дохôдъ зъ господарки або предпріємства, або рента — переходить суму 600 злр.

Понеже той податокъ якъ высше сказано єсть загальный, тому и знанє закона, котрымъ вôнъ єсть определеный, єсть кождому бодай въ головныхъ зарисахъ потрѣбне и то бодай о стôлько, щобы черезъ не знанє або переступленє закона не наразити ся на дуже строгѝ кары, — зъ другои стороны, щобы кождый пôзнавъ тѝ права и полекшѝ, якѝ єму законъ признає.

Ясна рѣчь, що я въ сей розвôдцѣ не можу подавати цѣлого закона въ переводѣ; — хочу я лишь подати що найважнѣйшого, тоє що кождый податникъ знати конечно потребує, а подаю то въ питаняхъ и вôдповѣдяхъ зъ долученємъ примѣрôвъ — отже въ способъ найбôльше приступный для всякого, наводячи по при питаняхъ, або вôдповѣдяхъ дотычнѝ §§.

1. (§. 153.) *Хто має въ засадѣ плаштти податокъ лично доходовый?*

Слѣдуючѝ физичнѝ особы пôдлягають сему податкови:

а) усѣ пôдданѝ австрійскѝ, котрѝ въ Австріи мешкають — платять за весь свôй маєтокъ и дохôдъ, зъ вôдкибы вôнъ не походивъ сей податокъ;

б) австрійскѝ пôдданѝ, котрѝ немешкають въ Австріи — вôдъ доходу, якій имъ приходить зъ Австріи;

в) не-австрійскѝ пôдданѝ, котрѝ або стало въ Австріи мешкають, або зъ причины зарôбку бôльше якъ оденъ рôкъ задержують ся — вôдъ того доходу якій они въ Австріи заробляють, або имъ зъ чужины до Австріи приходить; въ послѣднôмъ случаю суть вôльнѝ вôдъ податку, єсли єго вже де инше (пр. въ своєй вôтчинѣ) уплатили;

г) не-австрійскѝ пôдданѝ и мешкаючѝ на чужинѝ або въ Австріи але не стало — *α)* вôдъ домôвъ и маєткôвъ якѝ посѣдають въ Авзтріи; *β)* єсли въ Австріи мають або предпріємство або заняте, котре приносить зыски; *γ)* єсли они дохôдъ мають (чи то яко платню чи пенсію) зъ якои державнои австрійскои касы.

Що до осôбъ моральныхъ юристичныхъ (§. 153.) — отже держава, краѣ коронннѝ, повѣты, громады, товариства, корпораціи, церкви, парохіи, фонды, заклады и т. д. — зъ правила не пôдлягають податкови тому зô взгляду на свôй дохôдъ.

Вынятокъ становлять лишь лежачѝ (не пôднятѝ) спадщины (ruhende Erbschaften).

Nota: Само собою розумѣє ся, що лишь той дохôдъ не пôдлягає податкови лично доходовому, котрый йде на користь осôбъ моральныхъ — а не пр. дохôдъ якій одержують особы физичнѝ изъ якихтамъ причинъ зъ доходу якоись моральнои особы.

Тому треба докладно розпрôжнити, чи певный дохôдъ має ся уважати за дохôдъ особы физичнои чи правнои пр. чи якійсь дохôдъ приходить церкви, яко моральнôй правнôй особѣ, чи физичнôй особѣ пароха и т. п.

2. (§. 155.) ***Які̂ особы суть за для малого доходу вôдъ личного подашку доходового увôльнені̂?***

Особы, котрыхъ весь дохôдъ — о б ч и с л е н ы й н а о д е н ъ ц ѣ л ы й р ô к ъ — не переходить сумы 600 злр., суть вôльнî вôдъ податку лично доходового.

Nota: ***α)*** Священники, котрыхъ конгруа выносить 500 або и 600 злр. а котрî по за тую не мають жадного иншого маетку, котрыйбы имъ приносивъ яку ренту, ани не провадять жадного предпрiємства, котре приносить якî користи, ани ихъ жены не мають жадного маетку ани капиталôвъ — суть вôльнî вôдъ того податку.

β) Понеже повысше сказано, що дохôдъ цѣлый обчисляе ся на оденъ цѣлый рôкъ, тому еслибы хто мавъ мѣсячно 100 злр. платпѣ и поберавъ ю черезъ 5 мѣсяцѣвъ отже разомъ выбравъ 500 злр., то маe вôдъ нихъ платити податокъ бо дохôдъ его обчисленый на цѣлый рокъ выносивбы: 100 × 12 = 1200 злр. — за тымъ суму пôдпадаючу податкови.

γ) Еслибы хто вынаймивъ своe поле за 700 злр. рôчно але зъобовязавъ ся на поле рôкъ рôчно вывозити гною за 100 злр. — и крôмъ квоты за вынаємъ не маe жадного иншого доходу то тогды его чистый дохôдъ = 700 — 100 = 600 и чистый дохôдъ 600 злр. рôчно есть вôльный вôдъ податку лично доходового.

δ) Еслибы хто мавъ самъ рôчно доходу 500 злр. а оденъ зъ членôвъ родины, котрый есть на вспôльнôмъ удержаню пр. жена, сынъ, донька и т. д. заробляe ще рôчно 350 злр. то весь рôчный дохôдъ выносить тогды 850 злр. а въ тôмъ случаю пôдпадаe пôдъ обовязокъ платити податокъ.

ε) Понеже у господарôвъ рôльныхъ, або пасѣчникôвъ, або садôвникôвъ-огородникôвъ рôчный дохôдъ не все однаковый то законъ постановляe (въ §. 156.) що за пôдставу до вымѣру служить п е р е с ѣ ч н а с у м а д о х о д ô в ъ п о с л ѣ д н ы х ъ т р о х ъ л ѣ т ъ, при чôмъ втрату въ однôмъ або другôмъ роцѣ покрываe ся доходомъ зъ третого року, пр. Господаръ мавъ въ роцѣ 1896 — 480 злр. чистого доходу (eigentliches Einkommen) въ 1897 — 740 злр. а 1898 буде мати доходу 500 злр. отже разомъ 1720 : 3 = 573·33 кр. выносить пересѣчна сума а та не пôдпадаe податкови.

3. (§. 156.) ***Якiй треба розумѣти рôкъ при обчисленю?*** **Звычайно бере ся рôкъ вôдъ 1. сѣчня до 31. грудня но въ даныхъ случаяхъ и на прошенe податникôвъ бере ся за пôдставу рôкъ билянсовый.**

4. (§. 157.) ***Якî доходы вчисляють ся до доходу настоятеля заряду дому (вôйта родины — господара дому) въ цѣли обчисленя податку лично доходового?***

Въ цѣли обчисленя податку лично доходового, маe ся до доходу господара дому дочислити доходы зъ засады до домового заряду належачихъ а передовсемъ дохôдъ супруга, родичôвъ, дѣтей, внукôвъ, адоптованихъ родичôвъ и дѣтей, тестя и тещи и т. д. — на коли они вôдъ господара дому (vom Vorstande des Haushaltes) **помешканe и проживленe одержають. Спорôдненî въ бочнôй ленiи якъ и особы, котрî за доплату суть на удержаню господара дому, не вчисляють ся до того.**

Nota: *α)* Если предложить ся доказъ, що пр. якій членъ родины свôй дохôдъ не вôддає на удержанє дому до вспôльнои касы (der gemeinschaftlichen Haushaltung) то той членъ пôдлягає осôбному оподатковаю.

β) Если дохôдъ супруги, що вôддѣльно веде дôмъ вôдъ супруга, такъ само эсли членъ родины не есть на удержаню головы дому, то ихъ доходы осôбно оподатковує ся. Суму, яку дає мужа для сепарованои жены, або для осôбно живучои дитины, если ю дає на пôдставѣ якоись спеціяльнои причины (wenn sie auf besonderen Rechtstitel beruhen) — має ся вôдъ доходу даючого вôдтягнути.

γ) Еслижь хтось дає яку суму безъ жаднои правнои причины, тогды не вôдчисляє ся єѣ вôдъ доходу даючого якъ и не вчисляє ся до доходу приймаючого ю.

5. (§. 158.) ***Якъ можна довѣдати ся о доходѣ, если бôльше осôбъ має вспôльне жерело доходу, хотяй не провадять вспôльно дому — господарки?***

Дѣлить ся тогды весь дохôдъ на тôлько частей кôлько есть осôбъ.

Nota: Весь дохôдъ якоись корпораціи духовнои выносить 5600 а есть 7 членôвъ священникôвъ котрîй зъ того доходу одержують своє утриманє, тогды на кождого зъ нихъ припадає 5600 : 7 = 800 злр. отже кождый зъ нихъ має платити податокъ вôдъ 800 злр.

6. (§. 159.) ***Якîи приходы вчисляють ся до доходу, пôдлягаючого податкови лично доходовому?***

Яко прихôдъ уважає ся:

а) **всякî доходы чи то въ грошахъ чи вартости грошевой.**

б) **Вартôсть помешканя, яке обовязаный платити податоке въ власнôмъ домѣ має, взглядно вартôсть того помешканя, яке обовязаный до плаченя податку въ чужôмъ домѣ задармо посѣдає (пр. яко заряджуючій домомъ, урядникъ, слуга, и т. д.) — отже само собою розумѣє ся що заплаты за вынаємъ помешканя не вôдчисляє ся вôдъ доходу.**

в) **Вартôсть за продукти, чи то зъ власнои господарки, чи власного ремесла, зъужитî въ дома** (zum Haushalte) **пр. продукти рольнî, або пр. рѣчи взятî для дому зъ склепу корѣнного и т. д.**

г) **Всякî иншî натуральнî доходы.**

д) **Зыски зъ продажи рухомыхъ и нерухомыхъ объектôвъ маетковыхъ; тутъ належить всяка спекулація чи то паперами цѣнными, чи будинками** (Bauspeculation) **обчислена на зыскъ; а зыскъ той пôдлягає податкови.**

є) **Дарунки и иншî даремнî датки, о скôлько тî зъ певною регулярностію повторають ся, або хотяй не зъ обовязку, але все таки можна ихъ уважати яко заплату за певну услугу пр. ремунераціи для приватныхъ прислугъ, датки для портіє-**

рôвъ, платничихъ кельнерôвъ (т. зв. Trinkgelder) и т. п.; на впаки не пôдпадають податкови надзвычайнѝ доходы зъ спадщинъ зъ асекурацій и иншихъ того рода даровань.

ж) Виграннѝ сумы на льосахъ и льотеріи.

7. (§§. 159. и 160.) *Якѝ выдашки маѣ ся при выявѣ доходôвъ пôдпадаючихъ подашкови вôдъ доходу потрушити?*

При выявѣ доходу пôдпадаючого податкови треба вôдъ приходу потрутити всякѝ выдатки, якѝ суть потрѣбнѝ, щобы одержати, и запевнити тѝ пôдъ податокъ пôдлягаючѝ доходы, якъ такожь маѣ ся потрутити процента за довги.

Найважнѣйшѝ такѝ выдатки суть:

а) выдатки на удержанѣ и захованѣ маѣтку въ певнôмъ станѣ якъ такожь вôдписи якѝ настали черезъ зниженѣ вартости инвентара або матеріялôвъ, якъ такожь всякѝ страты на курсѣ и т. п.

Яко кошта на удержанѣ и захованѣ маѣ ся передо всемъ уважати выдатки на удержанѣ або вôдбудованѣ будинкôвъ и иншихъ въ господарцѣ конечныхъ предметôвъ якъ: муры, плоты, мосты, кирницѣ, водопроводы, дальше выдатки на удержанѣ и доповненѣ инвентара господарского. Высокôстъ тыхъ выдаткôвъ мають знатоки означити.

Еслижь выдатки мають служити на збôльшенѣ або получшенѣ маѣтку и т. д., тогды ихъ на пôдставѣ §. 162. не вôдтягають ся; такъ само не вôдтягають ся выдатки на удержанѣ для личнои услуги службы.

б) Преміи на всякого рода асекураціи вôдъ шкоды якъ вôдъ огню, граду, обезпеченѣ транспорту, шкла и т. д.

в) Преміи на обезпеченѣ на случай выпадку або смерти, але тѝ не можуть рôчно переходити сумы 100 злр.

Еслижь и жена и дѣти податника суть забезпеченѝ, то вôльно вôдтягнути яко преміи обезпеченя лишъ 200 злр. разомъ для всѣхъ.

Яко премію вôдтягаѣ ся лишь ту суму, яка позôстаѣ по вôдтягненю дивиденды.

г) Всякѝ доплаты до касъ для хорыхъ, для выпадкôвъ, для старыхъ, инвалидôвъ, вдôвъ, сирôтъ, або для того рода закладôвъ, если податникъ чи то на основѣ закона, чи угоды до належаня до того рода закладу обезпеченя и до уплаты даткôвъ зъобовязаный.

д) Всякѝ черезъ податника уплачуванѝ впростъ податки, (зъ выняткомъ личного доходового податку) всякѝ додатки до тихже, краєвѝ, повѣтовѝ, громадскѝ и всякѝ иншѝ додатки,

всякі конкуренційні доплаты чи то на публичні цѣли, чи то тягари патронатскі — вôдтакъ всякі выдатки не впростъ, котрі яко выдатки на заняте уважає ся (Geschäftsunkosten).

e) **Всякі вôдсотки на довги въ дѣловодствѣ або приватні** (Zinsen von Geschäfts- und Privatschulden) **дальше всякі тягари опираючі ся на якôмъ не будь правнôмъ грунтѣ** (Rechtstitel), **черезъ котрі стало дохôдъ ущупляє ся пр. ренты для кревныхъ, алиментаціи, и т. д.**

Вôдсотки на довги и всякі иншій на якôй спеціяльнôй правнôй причинѣ опертій тягари треба документами потвердити або удостовѣрити пр. черезъ предложене скрипту довжного або вытягу зъ книгъ склеповыхъ и дѣловодчихъ и т. д.

Nota: Такі тягари, котрі операють ся на загальнôмъ правнôмъ обовязкови алиментаціи (удержаня) не вôдтягають ся вôдъ доходу податника; для того ті квоты, які оденъ сопругъ для другои половины хотяй не жіють вспôльно, або родичі дають дитинѣ, котра не жѣє дома на удержаню — не вôдтягають ся, хиба бы тогды, коли ихъ податникъ уплачує, не лишь на пôдставѣ загальныхъ постановъ о алиментаціи, але на пôдставѣ якогось спеціяльного правного титулу пр. угоды, умовы и т. д. и для того у вôдбераючого ті квоты мають бути вчисленій до доходу пôдлягаючого податкови.

— Законъ подає спеціяльній постановы взглядомъ слѣдуючихъ доходôвъ и такъ:

a) **Постановы вôдъ доходу зъ посѣданя землѣ,** *б)* **зъ посѣданя будинкôвъ-домôвъ,** *в)* **предпріємствъ заробковыхъ и вынайму,** *г)* **зъ сталыхъ и змѣныхъ пенсій-платнѣ и** *д)* **зъ маєтку въ капиталахъ.**

8. (§. 163.) ***a) Які постановы подає законъ взглядомъ доходженя, якій єсть дохôдъ до оподаткованя зъ посѣлости грунтовой?***

Если хто самъ на власнôмъ маєткови (грунтѣ) господарить, то дохôдъ до оподаткованя становитъ чистый дохôдъ изъ всеѣ господарки такъ грунту якъ лѣса, писовиска, горальнѣ, тартакôвъ, винниць, садôвъ, камѣноломôвъ, ямъ пѣсковыхъ або глиняныхъ, якъ такожь правъ полованя, рыболовства и т. д. и т. д.

При вынанятыхъ посѣлостяхъ або грунтахъ або зъ грунтами полученыхъ правъ, становить дохôдъ до оподаткованя чиншь найму зъ дочисленємъ вартости грошевои вôдъ маючихъ достарчити ся черезъ вынаймаючого додаткôвъ въ натураліяхъ и правъ уживаня черезъ властителя потрутивши слѣдуючі выдатки:

a) **тягарі, які може обтягнути собѣ выкаймаючій;**

б) **всякі сумы які треба зъ чиншу вынайму потрутити якъ пр. неуробжайній жнива, елєментарній шкоды и т. д., и**

в) **еквивалентъ на зъ ужитє предметôвъ вынайму о стôлько, о скôлько вынаймаючій самъ не поносить тыхъ тягарôвъ.**

Взглядомъ тыхъ трохъ послѣдныхъ точокъ, щобы не дати причины до надъужитя, мають рѣшати комисіи оцѣняючи.

9. (§. 64.) *б) Яки постановы подав законъ взглядôмъ доходженя, якій єсть дохôдъ до оподашкованя зъ будинкôвъ-домôвъ?*

а) **Яко дохôдъ зъ будинку, въ разѣ єго вынайму, береся чистый чиншъ зъ вынайму зъ попердныхъ лѣтъ яко пôдставу до оподаткованя.**

Nota: Слѣдуючи выдатки вôльно вôдтягнути:

а) выдатки на поправы и удержанє дому въ станѣ мешкальнôмъ;
б) сорозмѣрна квота на зъужитє буднику и приналежностей (30%);
в) кошта обезпеченя вôдъ огню, а шибъ вôдъ граду и т. п.
г) податокъ домово-клясовый вразъ зъ всякими додатками;
д) оплата администратора дому и портієра;
е) процента за довги на домѣ интабульовани и т д.

β) **Если будинокъ-дôмъ замешкує ся черезъ властителя, або властитель вôдступає для другихъ осôбъ даромъ, тогды комисія осуджує пôсля мѣсця положеня, и цѣны помешкань подôбныхъ, а квота яку комисія узнасть єсть пôдставою до вымѣру податку.**

Nota: Вôдъ будинкôвъ, котри ани черезъ вынаємъ не дають доходу, ани вôдъ властителя не уживають ся, або черезъ когось за дармо лишени суть до уживаня — не треба выявляти жадного доходу.

γ) **Еслижь хто уживає будинку до ужитку господарского або лѣсового або промыслового (або яко безплатне помешканє для робôтникôвъ и услуги) яко стодолы, стайнѣ, склады и фабричні заклады, яко коршмы, гостинницѣ** (zum Betriebe des Gastgewerbes) **и т. д. то ихъ вартôсть за уживанє не вставляє ся ани при обчисленю доходу ани при обчисленю дотычныхъ коштôвъ заробкованя — стараня** (Betriebskosten).

Nota: Выдатки на удержанє и поправы тыхъ будинкôвъ за обезпеченє вôдъ огню, податокъ домовый вразъ зъ додатками, квота за зъужитє (Werthabschreibung) и т. д. маєся яко квоты уємни потрутити зъ дотычного грунтового господарского доходу.

δ) **Будинки призначени на цѣли наукови, выховавчи, добродѣйни и будинки призначени для публичныхъ урядôвъ** (der öffentlichen Verwaltung bestimmten Gebäude) **суть вôльни вôдъ всякихъ податкôвъ, о скôлько они суть вôльни вôдъ податку домово-клясового; — т. є. ани якій небудь дохôдъ зъ тыхъ будинкôвъ не вставляє ся въ дохôдъ, ани яке небудь зъужиткованє тыхъже не вставляє ся въ розхôдъ.**

10. (§§. 165. и 166.) ***в) Якî постановы подає законъ взглядомъ доходженя, якій єсть дохôдъ до оподаткованя зъ предпріємствъ заробковыхъ и вынаймôвъ?***

Яко рôчный дохôдъ зъ самостôйныхъ предпріємствъ и занять заробковыхъ (въ противставленю до занять сказаныхъ въ 8 пытаню) береся ту суму, яка позôстане по вôдтрученю вôдъ всего доходу выдаткôвъ, поданыхъ закономъ въ §§. 160. и 161. (въ части въ пытаню 7 вымѣненыхъ).

До тыхъ самостôйныхъ предпріємствъ заробковыхъ належать передовсемъ занятя и включно вынаймы (Pachtungen) **пôдлягаючî податкови заробковому.**

При вынаймахъ має ся до того и чиншь за вынаємъ вразъ зъ вартостію грошевою за побôчнî зъобовязаня вôдъ загального рôчного доходу вôдтягнути.

Изъ чиншу має ся однакъ квоту за помешканє котре чи то вынаймаючій, чи єго кревнî уживають вôдтягнути.

11. (§§. 167. и 168.) ***г) Якî постановы подає законъ взглядомъ доходженя, якій єсть дохôдъ до оподаткованя зъ пенсій службовыхъ, заплатъ за роботу и илатнѣ въ супочинку (Ruhegenüsse)?***

Дохôдъ зь пенсій, заплатъ робôтничихъ и платнѣ въ супочинку обнимає:

а) **Жалованє** (Gehalt) **додатки особистî, службовî, ремунераціи и всякî иншî якъ небудь названî стало опредѣленî платнѣ (чи то въ грошахъ чи натураліяхъ) урядникôвъ и слугъ державныхъ, публичныхъ закладôвъ якъ такожь товариствъ и звязкôвъ; въ кôнци платнѣ всякого рода урядникôвъ и слугъ приватныхъ.**

б) **Тî квоты, якî свѣцкî священники и члены регулярныхъ стоваришень** (regulärer Communitäten) **поберають зъ державного скарбу, публичныхъ фондôвъ або вôдъ громадъ для свого удержаня, а передовсемъ доповненя конгруи.**

в) **Всяки иншî припадаючî змѣннî доходы якî особы вымѣненî пôдъ *а)* и *б)* чи то изъ взглядôвъ и вôдносинъ службовыхъ, або за для ихъ званя удержують яко тантіємы, таксы, гроши колєгіяльнî, таксы испытовî, епитрахильнî доходы, провизіи, акордовî заплаты и т. д.**

г) **платнѣ въ супочинку и забезпеченя на старôсть** (Ruhe- und Versorgungsgenüsse) **всякого рода, якî особы пôдъ *а)* и *б)* якъ такожь официры, коли переходять въ станъ супочинку зъ активнои службы, дальше вдовы и сироты высше наведеныхъ осôбъ поберають.**

Nota: ad a) Се не чинить жаднои рожницѣ взглядомъ обовязку плаченя податку чи службову платню поберає ся въ рôчныхъ, мѣсячныхъ, тыждневыхъ або денныхъ выплатахъ, якъ она называє ся, лишь щобы она була на передъ забезпечена; дальше се не становить рôжницѣ чи ю поберає

ся въ вôльнôмъ помешканю и т. д.; натуралiи мають ся обчисляти пôсля бѣжучихъ цѣнъ. Належать туть ц. к. державнѝ урядники, дальше урядники войсковѝ, краєвѝ, громадскѝ и по заведенiяхъ, урядники приватнѝ, помôчники, майстрѝ, робôтники, слуги и т. д.

ad б) Дохôдъ священникôвъ зъ церковныхъ грунтôвъ и будинкôвъ має ся пôсля поданыхъ постановъ якѝ законъ подає (пытанє 8. и 9.) означити.

ad в) До змѣнныхъ фондôвъ належать передовсемъ побôчнѝ доходы пр. знаходячѝ ся въ уживаню новорôчнѝ гратификацiи для службы, гратификацiи гостей для портiєрôвъ, кельнерôвъ и т. д.

ad г) Тѝ платнѣ въ супочинку, котрѝ поберає хтось зъ фондôвъ або касъ, до котрыхъ службодавця не причиняє сь жадною доплатою (пр. зъ закладôвъ асекурацiйныхъ або удержаня на старôсть) пôдлягають не лишь податковы вôдъ рентъ але рôвночасно податкови лично доходовому.

— Заплаты за выдатки службовѝ пр. за подорожь, дiєты и т. д. не пôдпадають податкови.

Если службова платня служить до покрытя коштôвъ, якѝ потягає за собою служба — тогды має ся вôдъ пенсiи тую квоту выдану потрутити.

Nota: а) Если хтобы мавъ того рода выдатки службовѝ до потрученя мусить се доказати документами.

б) Вôдъ пенсiи або заплаты за службу можна вôдтягнути ще слѣдуючѝ выдатки: податохъ вôдъ платнѣ высшои, таксы службовѝ, шемплѣ на квиты, преміи на асекурацiи (§. 160.), додатки до касъ асекурацiйныхъ и пенсiйныхъ, выдатки на одержанє пенсiи (Portospesen), процента вôдъ приватныхъ довгôвъ и т. д. и т. д.

12. (169—171.) ***Якѝ постановы подає законъ взглядомъ доходженя, якiй єсть дохôдъ до оподаткованя вôдъ маєтку въ капиталахъ?***

До доходу зъ маєтку грошевого (капиталу) зачиляється:

а) **всякѝ проценти, ренти и доходы, якѝ пливуть чи то зъ капиталу, чи зъ правъ до якогось посѣданя — якѝ пôсля §. 124 сего закона пôдпадають податкови вôдъ рентъ;**

б) **тѝ чинши, ренти и всякѝ можливѝ доходы зъ капиталôвъ або правъ уживаня, котрѝ суть увôльненѝ вôдъ податку рентового але не суть обнятѝ §§. 163—167; (пытаня вôдъ 8 до 11) передовсемъ належать ту вôдсотки и ренти вôдъ облигацiй загального довгу державного; вôдсотки вôдъ облигацiй, котрѝ на пôдставѣ спецiяльныхъ законôвъ суть вôльнѝ вôдъ податкôвъ; вôдсотки вôдъ облигацiй пожичокъ краєвыхъ, повѣтовыхъ громадскихъ и инныхъ; вôдсотки вôдъ вкладôвъ почтовыхъ щадничихъ; вôдсотки вôдъ гипотекарныхъ пожичокъ и прiоритетôвъ, вôдсотки и дивиденди вôдъ заграничныхъ паперôвъ вартныхъ всякого рода и вôдъ всякихъ за границею умѣщеныхъ капиталôвъ.**

При доходѣ зъ вартныхъ паперôвъ не бере ся на увагу пôдвысшенє або зниженє курсу, хиба щобы тѝ папери становили оборотовый капиталъ купецкого склепу.

§. 172. сего закону подає вымѣръ на податокъ вôдъ певного доходу — а сей вымѣръ подѣленый на 82 клясы.

Заразомъ подано способъ по̂сля якои клясы маѥ ся певный дохо̂дъ, по во̂дтрученю всякихъ можливыхъ позицій, признаныхъ закономъ, обчислити.

Кромѣ податку лично доходового признаэ еще законъ ро̂вночасно податокъ во̂дъ пенсій (Besoldungssteuer), котрыхъ ро̂чна квота высша ѥсть надъ 3200 злр. и той податокъ вымѣраѥ ся выключно во̂дъ пенсій безъ огляду на иншѝ доходы во̂дъ котрыхъ податокъ осо̂бно платить ся. Того податку ѥсть 9 клясъ. (§. 233.)

§§. 173. и 174. закона зо̂звaляють на меншій вымѣръ податку, якъ бы тойже нормально припадавъ.

13. ***Въ якихъ случаяхъ зо̂звaляѥ законъ на нисшій вымѣръ податку чимъ нормальный?***

Въ слѣдуючихъ случаяхъ зо̂звaляѥ законъ на нисшій вымѣръ, а то:

A) Если голова родины, котрого дохо̂дъ не переходить 2000 злр., маѥ кромѣ супруга, ѥще бо̂льше чимъ дво̂хъ члено̂въ родины, котрѝ не побераютъ жадного самосто̂йного доходу.

Въ слѣдуючихъ двохъ случаяхъ маѥ ся надто во̂дъ доходу головы родины доходы певнѝ во̂дчислити а то:

α) Если при доходѣ не переходячо̂мъ 2000 злр. супругъ або иншѝ члены родины **заробляють** (безъ взгляду чи умыслово чи физично) певну квоту, (зъ выняткомъ процентôвъ во̂дъ капиталôвъ) котру до загального доходу головы родины вчислило ся, — маѥ ся для кождого такого члена родины суму 250 злр., а въ случаю, що ѥго дохо̂дъ зъ заробку не выносивбы сумы 250 злр. то ту суму яку той членъ родины заробляѥ — зъ загального доходу по̂длягаючого податкови во̂дтягнути и то безъ взгляду зъ ко̂лько осо̂бъ цѣла родина складаѥ ся.

Пр.: Родина складаѥ ся зъ во̂тця родины, жены и двохъ сыно̂въ а трехъ доньокъ. Отецъ маѥ 1000 злр. доходу чистого до оподаткованя, жена маѥ зъ во̂дсотко̂въ во̂дъ ѥѣ капиталу 250 злр., сынъ першій заробляѥ 300 злр., другій тоже 150 злр. и одна донока заробляѥ на фортепяновыхъ лекціяхъ 200 злр. — тогды загальный дохо̂дъ выносить:

1000 + 250 + 300 + 150 + 200 = 1900 злр.; зъ того во̂дтягнути: для жены 0 (бо ѥѣ дохо̂дъ зъ капиталу, а не працѣ) для першого сына 250; для другого сына 150 и для доньки 200 разомъ = 600 злр. — позо̂стаѥ яко дохо̂дъ до оподаткованя 1300 злр.

β) Если на удержаню во̂тця родины, котрого дохо̂дъ не переходить 2000 злр., не вчисляючи жены — знаходить ся бо̂льше якъ два члены родины, котрѝ не побераютъ жадного самосто̂йного доходу, — маѥ ся для кождого члена родины (почавши во̂дъ третого) во̂дтягнути во̂дъ доходу во̂тця родины

одну двайцяту часть доходу а надто мае ся — безъ огляду на тй потрученй сумы вôдъ доходу — знижити клясу вымѣру податку що найменше о оденъ степень.

Пр.: Если кромѣ жены есть еще 6 членôвъ родины (дѣти и члены родины) до выживленя, и ни оденъ зъ тыхъ членôвъ родины не посѣдае самостôйного доходу, то мають ся 4 двяйцятыхъ частей вôдъ доходу вôтця родины вôдтягнути: отже 1600 — 320 = 1280 злр. зôстае до оподаткованя.

Въ случаю если кромѣ вôтця родины и жены есть еще 3 дѣтей а отецъ родины поберае доходу 1800 злр. и ни оденъ зъ членôвъ родины не посѣдае власного доходу, — мае ся вôдъ 1800 злр. $^1/_{20}$ часть = 90 злр. вôдтягнути на удержане третои дитины. Понеже однакожь и вôдъ 1800 злр. и 1710 злр. та сама кляса податку припадае, и податокъ выносивбы 24 злр., то мае ся въ подôбныхъ случаяхъ почислити податокъ низшои клясы т. е. тôлько 22 злр.

Въ случаю, коли вôдтягае ся по $^1/_{20}$ части зъ доходу головы родины для кождого члена родины, по вôдтягненю двохъ першихъ членôвъ родины, котрымъ потручае ся зъ ихъ доходу зъ ихъ власнои працѣ по 250 злр. (§. 173.) якъ такожь и тыхъ, що занятй суть стало при господарцѣ (die im eigenen Wirtschaftsbetriebe dauernd verwendet werden), бо для нихъ потручуе ся яко вкладъ господарскій (Betriebsausgabe) певну квоту на удержане (Verköstigung §. 162.), — тыхъ квотъ бôльше не дочисляеся.

Пр.: Въ певнôмъ домовôмъ зарядѣ мае голова родины 800 злр. доходу; жена заробляе удѣляючи науки языкôвъ и гры на фортепянѣ 400 злр.; першій сынъ заробляе въ склепѣ 200 злр.; другій сынъ занятый при господарцѣ стало и одержуе за тое удержане; а надто есть еще 4 дѣтей, котрй ще не спосôбнй до працѣ и не мають жадного доходу — кôлько выносить дохôдъ вспôльный до оподаткованя и кôлько $^1/_{20}$ частей мае ся потрутити?

Вспôльный дохôдъ до оподаткованя рôвнае ся: 800 злр. (головы родины) + (400 — 250 жены) = 150 + 0 (200 — 200 першого сына) — 120 злр. (на удержане другого сына занятого при господарцѣ) — (40 + 40) = 80 ($^2/_{20}$ доходу головы родины для позôсталыхъ 4 дѣтей вôдчисливши двое) разомъ = 750 злр. вôдъ чого податокъ выносить 5 злр. 40 кр. Еслибыжь позôстала сума по подôбного рода вôдчисленяхъ не переходила сумы 600 злр., тогды вôдпадае обовязокъ плаченя податку.

Б) Если якй надзвычайнй обставины зайдуть, котрй платнôсть податкуючого (отже не конечно головы родины) видимо зменшають, можуть черезъ комисію бути въ сей спосôбъ увзгляднений, що при доходѣ пôдлягаючôмъ податкови, однакожь доходѣ, котрый не переходить 5000 злр. може наступити зни-

женѣ клясы податку найвысше о 3 степени — однакожь пôдъ условіемъ, що станъ сей выятковый вже не увзглядненый въ однôмъ попередно наведеныхъ случаяхъ; пр.: вôдъ доходу 3100 мѣсто 62 платившы 49 злр. т. е. тôлько що вôдъ доходу 2600 злр.

До такихъ обставинъ заслугуючихъ на увзгляднене законъ зачисляе: надзвычайнѝ выдатки на удержане бѣдныхъ своякôвъ, довго треваюча хороба, задовженѣ и надзвычайнѝ выпадки якъ: повѣнь, огень и т. д. покликане до вôйсковыхъ вправъ (Mobilisirung, Waffenübung); однакожь такѝ наведенѝ обставины мусять, якъ вже сказано, дѣйстно перетяжати податника.

Повисшѝ причины можуть податникôвъ першихъ трохъ клясъ (до 675 злр.) зовсемъ звôльнити вôдъ податкôвъ.

14. (§. 178.) ***Хто мае заняти ся установленемъ клясъ податковыхъ?***

Въ тôй цѣли служать комисіи оцѣняючѝ (Schätzungs-Commissionen), котрѝ на пôставѣ доходжень мають власти податковôй предложити вôдносины въ доходахъ поодинокихъ податникôвъ, — а вôдтакъ мають они постановити клясу податкову.

Тѝ комисіи выходять зъ выбору; выбирати може всякій податникъ (отже и женщины §. 183.) а выбраный може бути всякій мужчина податникъ переступившій 24 рôкъ и маючій всяку свободу своеи особы и посѣдаючій всякѝ горожаньскѝ и политичнѝ права. (§§. 185. и 186.) Малолѣтнѝ выберають черезъ своихъ правныхъ заступникôвъ (опѣкунôвъ) (§. 183.).

15. (§. 187.) ***Хто може неприняти выбору до комисіи?***

Выбору можуть неприняти: *а)* послы до рады державнои, и сойму, *б)* священники всякихъ вѣроисповѣдань, *в)* активнѝ учителѣ якъ такожь всякѝ дѣйсниѝ урядники публичнѝ и особы войсковѝ, *г)* особы переступившѝ 60 рôкъ житя або навѣженѝ якою тѣлесною уломностію, *д)* особы котрѝ саме урядували черезъ 4 лѣтъ въ комисіи оцѣняючій але то на часъ слѣдуючихъ 4 лѣтъ.

Еслибы ся члены комисіи або ихъ заступники мимо упôмненя частѣйше вôдъ засѣдань вôдтягали, можуть бути (§. 249.) карами грошевыми до 25 злр. укаранѝ; тѝ кары можуть ся такъ довго повторяти, поки або членъ комисіи не сповнитъ свого обовязку, або не буде звôльненый вôдъ тогожь.

16. (§. 246.) ***Чи вôльно кому въ комисіи зрадити, кôлько хто мае доходу?***

(§§. 181. и 217.) ***Чи вôльно подане въ податковôмъ регистрѣ выявляти?***

Хтобы зъ членôвъ комисіи выявивъ чиѣ поданѝ доходы а передовсемъ, колибы хто выявивъ змѣстъ зôзнаня, мае за той

проступокъ укараный бути або арештомъ до трехъ мѣсяцѣвъ, або карою грошевою до 1000 злр.

Доходженє може бути впроваджене або на внесенє ряду, або дотычного податника.

Колибы чи то комисія податкова, чи то оденъ членъ зъ комисіи данѣ обставины зъ регистрôвъ або на публичныхъ зборахъ або друкомъ оголосивъ — маєбути караный арештомъ до шѣсть мѣсяцѣвъ або гривною до 1000 злр.

Доходженє може наступити або на внесенє ряду або дотычного податника або другого члена комисіи.

17. (§. 218.) *Яке правне средство прислугує податникови противъ наказови платничому?*

Противъ наказови платничому (взглядно его вымѣрови, або взглядомъ усталеня квоты, маючои ся уплачувати яко податокъ пенсійный (Besoldungssteuer) вôдъ высшихъ доходôвъ) може податникъ въ протягу 30 день почавши вôдъ дня доученя наказу заложити вôдкликъ противъ вымѣрови на руки власти податковои I. инстанціи. Ти рекурси суть вôльнѣ вôдъ штемпля. (§. 219.)

Той вôдкликъ однакожь не маєжадного вплыву на вôдложенє обовязку плаченя вымѣреного податку на пôзнѣйшій часъ и не хоронить пéредъ примусовыми способами, якихъ власти уживають, щобы податокъ стягнути. (§. 224.)

Противъ ореченя комисіи вôдклику (Berufungs-Commission) прислугує право рекурсу такъ податникови якъ и предсѣдателеви тоижь комисіи однакожь николи предсѣдателеви комисіи оцѣняючои (Schätzungs-Commission) — до трибуналу управляючого найвысшого суду (Verwaltungs-Gerichtshof). (Законъ зъ 22. жовтня 1875 B.-Z.-D. Nr. 36 ex 1876.)

18. *На якôй пôдставѣ вымѣряє ся податокъ лично доходовый?*

Податокъ лично доходовый вымѣряє ся на пôдставѣ выявôвъ-зôзнань.

Тѣ зôзнаня маєкождый податникъ що рôчно въ протягу часу, на то публично означенôмъ зложити, подаючи свои доходы пôдлягаючѣ податкови на умысно до того поданôмъ урядовôмъ формулярѣ.

Власть податкова маєпо мысли §. 202. усѣхъ обовязаныхъ складати выявы, завôзвати що найменше на 3 тыжднѣ передъ уплывомъ призначеного речинця до зôзнань, долучаючи до вôзваня формуляръ урядовый выяву. Не одержанє вôзваня не звôльняє никого вôдъ обовязку зôзнаня доходôвъ.

Зôзнаня можна устно передъ комисією до протоколу складати а такѣ протоколи суть вôльнѣ вôдъ штемпля.

Тй зôзнаня-выявы предкладає ся тому староству або администраціи податкôвъ (власти податковôй I. инстанціи), въ котрого окрузѣ знаходить ся мѣсцевôсть, въ котрôй приписано певный податокъ.

Всякій дохôдъ, пôдлягаючій податкови, подає ся не сумарично але пôсля жерелъ зъ вôдки походить, якъ се въ формулярахъ означено.

Взглядомъ доходу зъ платнѣ, пенсій и т. д. (гляди пытанє 11.) має ся въ выявѣ подати чи дохôдъ состоить въ грошахъ, чи въ уживаню мешканя або якои иншои рѣчи, або въ якихъ иншихъ правахъ, якъ такожь имя, станъ и мешканє осôбъ обовязаныхъ до уплаты певныхъ квотъ.

При доходахъ того рода, котрыхъ якась часть иде на покрытє выдатковъ службовыхъ (гл. пыт. 11.), має ся подати цѣлу суму доходу якъ такожь и высокôсть квоты, яка ида на дотычое покрытє.

19. *Якъ мають священники енитрахильнй доходы и службови стипендіи выявляти?*

Священники, котрй получають доплату конгруальну, мають доходы енитрахильнй и службовй стипендіи такъ въ выявѣ подати, якъ се учинили, по мысли §. 3. закона зъ 19. цвѣтня 1885, для вымѣру доповненя конгруи.

Они зôзнають лишь ту квоту, яка почислена зôстала въ фасіи адюстованôй черезъ намѣстництво. Если быжь они мали ще иншй доходы зъ службъ Божихъ то тй доходы треба зôзнати пôсля ихъ дѣйстного стану.

20. *Якй особы закономъ увôльненй вôдъ складаня писменныхъ выявôвъ?*

Тй особы, котрыхъ дохôдъ пôдлягаючій податкови не переходить 1000 злр. суть въ засадѣ звôльненй вôдъ складаня выявôвъ. Однакожь єсли мають дохôдъ понадъ 600 злр., то не складанє выяву не увôльняє ихъ ще вôдъ плаченя податку

Они можуть однакъ або зъ власнои волѣ складати выявы або мусять се робити, єсли ихъ завôзве до того власть податкова або предсѣдатель комисіи оцѣняючои.

Выявы и всякй заявленя, якй податники по мысли сего закону складати мають въ цѣли оподаткованя, мають ихъ въ засадѣ складати самй (лично) и самй мають выявы пôдписомъ власнымъ ствердити. За особы не управненй мають ихъ законнй або властію настановленй заступники заявленя и зôзнаня складати.

Масы спадковй не пôднятй заступає особа, котра завѣдує маєткомъ.

О скôлько въ певныхъ поодинокихъ случаяхъ законъ щось певного не вымагає, або єсли сего не вымагає выразно власть

або комисія, можна такъ заявленя якъ и зôзнаня черезъ уповномочненого складати.

Уповномочненѝ мають выказати ся письменнымъ повномочіємъ выставленымъ спеціяльно для сіравъ податковыхъ; повномочія выставленѝ лишь въ тôй цѣли суть вôльнѝ вôдъ штемпля. (§. 264.)

Мужа уважає ся за повномочника его нерозведеної зъ нимъ жены, зъ виняткомъ хиба, що вôнъ самъ не бувбы самовластный, або жена зô взгляду на єѣ маєтокъ стоялабы пôдъ иншою курателею, або єслибы собѣ сего жена выразно нежелала, щобы ю власный єѣ мужь заступавъ.

Податники, котрѝ стало перебувають по за границями, де сей законъ не обовязує, мають постановити собѣ въ мѣсци, де имъ належить податки платити, сталого повномочника.

21. *Якѝ кары потягає за собою не зложенє выяву?*

Еслибы податникъ до означеного речинця зôзнаня не зложивъ чи то устно чи письменно, тогды комисія оцѣняюча на пôдставѣ певныхъ даныхъ сама означає высокôсть податку. Закимъ однакъ комисія сама означить высокôсть податку, то упоминає ще податника въ послѣдне зъ речинцемъ до 8 дней, щобы самъ предложивъ выявы. Еслижь бы податникъ и сего не услухавъ має ся на него наложити кары и потягнути за се до отвѣчальности. Хтобы занехавъ мимо всего предложити выявы зô свого доходу, стає ся виннымъ затаєня податку. Затаєнє податку, по мимо того, що о скôлько укоротило ся податокъ має ся укорочену суму вôдъ 2 до 6 кратъ уплатити — буде надто укаране, а за пôдставу до мымѣру кары служить затаєна квота.

Еслижь можна припустити, що податникъ не въ цѣли, щобы затаити податокъ, але зъ иншои якои причины не выявивъ якого предмету пôдлягаючого податкови, — може бути укараный звычайною гривною до 20 злр.

22. *Якъ и где можь довѣдати ся о вымѣрѣ податку?*

Вытягъ выготованыхъ наказôвъ платничихъ зъ поданємъ лишь особы и загальнои квоты маючого ся платити податку (безъ вымѣненя доходу, котрый служивъ за пôдставу до вымѣру податку) має бути вôльный до вгляненя выключно лишь для податкуючихъ певного повѣту черезъ 14 день въ власти податковой I. инстанціи (въ староствѣ або администрациі податкôвъ).

23. *Що дѣє ся, єсли середъ року зайде змѣна въ высотѣ доходу або въ вôдносинахъ податкуючого.*

Всякѝ змѣны, якѝ въ бѣгу року податкового чи то що до высоты доходу, чи то въ прочихъ вôдносинахъ податкуючого зайдуть, мають зъ засады вплывъ ажь на податокъ слѣдуючого року.

Вынятковй постановы подає законъ лишь зъ огляду на переселенє до або зъ Австріи, на случай смерти, въ случаю застановленя або зниженя сталои платнѣ службовои понизше вымѣру податкового, въ кôнци на случай, єслибы зъ надзвычайныхъ причинъ потерпѣвъ хто зменшенє доходу о одну трету часть.

24. *Коли наста́в обовязокъ податку въ разѣ переселеня до Австріи, або на случай одержаня сталои пенсіи?*

Если хто маючій бôльшій дохôдъ переселить єя до Австріи (хотяйбы зъ Угоръ) або одержить платню сталу пôдлягаючу вже податкови, то обовязокъ плаченя податку наступає зъ слѣдуючимъ мѣсяцемъ по усталеню; пр. хтось зôставъ именованый урядникомъ приватнымъ 1. мая 1898 о платнѣ рôчнôй 900 злр. то зъ днемъ 1. червня настає вже обовязокъ плаченя податку.

Въ противнôмъ случаю обовязокъ плаченя наступає доперва зъ новымъ рокомъ податковымъ; пр. хтось дôстає 15. лютого 1898 алиментацію пôдлягаючу вже податкови, то обовязокъ плаченя податку настане доперва зъ днемъ 1. сѣчня 1899.

Въ обохъ повысше наведеныхъ случаяхъ т. є. чи то хто маєтный переселить ся до Австріи, чи то хто дôстане певну сталу платню высшу, вôдъ котрои має ся платити податокъ, має до 14 день дотычнои власти податковои I. инстанціи о тôмъ донести, долучаючи до того выявъ своихъ доходôвъ. Въ выявѣ має податникъ точно опредѣлити усѣ свои стали и нестали доходы, якй за позôсталу часть року поберавъ, бо се має служити за пôдставу до обчисленя податку.

Хтобы сего не зробивъ, стає ся виннымъ затаєня податкôвъ (гляди пытанє 21).

— Напротивъ обовязокъ плаченя податку устає черезъ смерть, переселенє зъ Австріи (єсли перестає переселенець всякй доходы зъ Австріи поберати) якъ такожь, сли платня або зо всемъ устане або зменшить ся такъ, що вôдъ позôсталого годѣ податку вымѣрити, и то устає вôдъ слѣдуючого мѣсяця, — єсли до 14 день наспѣє до дотычнои власти доносъ о збувшôмъ ся. Въ противнôмъ случаю мусѣлобы ся той податокъ дальше платити ажь до доносу, якій чейже наступити мусить, бо се лежить въ интересѣ податника або єго масы спадковои.

Власть финансова може особамъ, котрыхъ дохôдъ зъ надзвычайныхъ причинъ зменшивъ ся (пр. черезъ повѣнь, огонь, градъ и т. д.) въ часѣ року податкового менше якъ о двѣ третины доходу взятого за пôдставу до вымѣру податку, (єсли тй особы справдѣ бѣднй суть), — якусь часть приписаного податку еще въ часѣ року податкового, коли нещастє склало

ся — опустити. Въ тôй цѣли треба поданє до 14 день по выпадку до власти податковои I. инстанціи внести. Въ разѣ опôзненя, або колибы та перша инстанція не прихилила ся, треба вôднести ся до министеріи скарбу.

25. *Въ якихъ речинцяхъ має ся податокъ лично доходовый вплачуваши?*

Податокъ личио доходовый має ся въ засадѣ въ двохъ рôвных ратахъ т. є. 1. липня и 1. грудня кождого року вплачувати.

Одинокій выняток зъ того правила становить податокъ сей вôдъ пенсіи и платнѣ сталои а взглядно и пенсій для осôбъ выслужившихъ (въ супочинку); речинець вплаты а взглядно обтяганя податку вôдповѣдає при тôмъ доходѣ речинцеви по-
бору платнѣ.

Се бы були найважнѣйшѝ пытаня, котрѝ кождому податникови добре єсть знати, однакожь на конець подаю я загальный начеркъ взглядомъ закона о податку лично доходовôмъ; и такъ: Законъ сей дотыкає лишь физичнѝ особы якъ такожь спочиваючѝ спадщины. У физичныхъ осôбъ єсть обовязокъ податкованя полученый зъ певнымм личными свойствами. Яко найважнѣйшѝ мѣжь тыми суть: Замешканє або сталый побуть въ вôтчинѣ, а кромѣ того право горожанства має своє значенє.

Кождый пôдданый австрійскій пôдлягає зъ цѣлымъ своимъ доходомъ податкованю, єсли въ Австріи мешкає, єслижь вôнъ за границею, — пôдлягає податкови зъ тымъ доходомъ, якій зъ Австріи поберає. Законъ увôльняє однакожь Цѣсара и Єго родину вôдъ податку вôдъ апанажи, дальше войсковыхъ вôдъ ихъ пенсій службовыхъ (урядники войсковѝ выключенѝ вôдъ сего увôльненя). Дальше законъ постановляє minimum existentiae т. є. 600 злр. котрѝ тоже не пôдлягають податкови.

Законъ поставивъ за засаду оподаткованя хозяйство (господарство домове), де єсть голова дому и члены родины, а єсли они всѣ мають свои личнѝ доходы, то тѝ доходы счисляють ся разомъ и вôдъ сумы має платити ся податокъ оденъ черезъ господара-голову родины.

Въ тôмъ случаю однакожь законъ призволяє потручувати певнѝ квоты. Такъ отже законъ дефиніює дохôдъ яко „суму всякихъ приходôвъ чи то въ грошахъ, чи въ вартости грошевôй поодинокихъ податникôвъ вразъ зъ вартостію вынайму помешканя въ власнôмъ домѣ якъ такожь вартости выробôвъ и плодôвъ зъ власнои господаркн и ремесла зъужитыхъ въ хозяйствѣ (im Haushalte), якъ такожь всякихъ додаткôвъ, якѝ податникъ поберає, по потрученю всякихъ выдаткôвъ на отриманє, запевнене и выдôстанє тихъ доходôвъ, якъ такожь можливыхъ сплатъ довгôвъ, єсли они не пôдходилибы пôдъ повысше наведенѝ выдатки.“ Выгранѝ чи то зъ льосôвъ, чи зъ льотеріи, чи якѝ

иншй, становлятъ дохôдъ пôдпадаючій податкови. — Зъ того выходить, що увôльненыхъ побôчныхъ доходôвъ вôдъ податку не ма, всякй доходы мають ся вчисляти и яко дохôдъ пр. въ господарцѣ числить ся не лишь за продане збôже одержана квота, але такожь вартôсть усѣхъ плодôвъ и выробôвъ зъужитыхъ и зъѣдженыхъ черезъ себе и родину, цѣна вынайму власнои хаты, вартôсть грошева зъ права уживанія и т. п. — вôдтягнувши всѣ выдатки на зарядъ, на обезпеченя, на зъужите будинкôвъ и машинъ, на податки и довжній раты. (Въ тôмъ взглядѣ для господарôвъ-рôльникôвъ выдавъ рядъ инструкцію о чистôмъ катастральнôмъ доходѣ).

При доходѣ вôдъ платнѣ и пенсіи треба ту вчислити: *1.* Платнѣ, личній додатки, активній додатки, ремунераціи и всякй иншй на передъ означенй и сталй доходы чи то въ грошахъ, чи натураліяхъ, якй поберають урядники публичній и приватній, слуги публичній и приватній безъ взгляду на назву (пенсія, ремунерація, заплата, гонораръ). Ту маѣ ся також грошй на хату и активній додатки (Quartiergelder und Activitätszulagen) дочислити. Також заплата робôтникамъ або челядникамъ, ѣсли переходить 600 злр. рôчно, маѣ ся оподаткувати. *2.* Дохôдъ того рода становлять додатки конгруальній чи то зъ фонду, чи зъ громади, чи якого публичного фонду. *3.* Платнѣ въ супокою усѣхъ урядникôвъ, священникôвъ, официрôвъ и ленійнихъ жовнѣрôвъ, якъ також пенсіи вдôвъ и сирôтъ. *4.* Змѣнній доходы, якй повысше наведенй особы, котрй вже поберають платно зъ титулу пôдъ 1 або 2, поберають, чи то силою своѣго званя, чи свого уряду пр. доходы епитрахильній, такси испитовй, колегіяльній, провизіи и т. п. Звороты за выдатки службовй не становлять доходу податкови подлягаючого. Яко спеціяльній выдатки вôльно вôдтягнути: податокъ пенсійній вразъ зъ додатками, штемплѣ на квиты, такси службовй, якъ також додатокъ пенсійный.

Тй доходы всѣлякй маѣ ся выявляти (фасіонувати). Выявляти мусить кождый, чій дохôдъ высшій надъ 1000 злр. а зъ тихъ чій низшій вôдъ 1000 злр., коли зôстанѣ до того завôзваный; въ тôмъ другôмъ случаю сли хто зôзнаѣ свôй дохôдъ, — дôстаѣ право выберати членôвъ комисіи оцѣняючои. Зôзнавати можна або письменно або устно-протоколярно въ власти податковôй I. инстанціи (въ староствѣ або администрациі податкôвъ). До выявôвъ подаѣ ся спеціяльній формуляри, котрй треба пôсля рубрикъ выповнити и власноручно пôдписати. Радить ся тй выявы докладно складати, бо въ тôмъ случаю вôдбераѣ ся комисіи всяку ингеренцію и доходженя; она пріймѣ подане охотно и не можь припустити, щобы комисія осмѣлила ся пôдвысшити оцѣненѣ яке подано въ выявѣ, бо бы ся тымъ выставила на рекурса зô стороны податника и признанѣ справедливого выяву.

Письменнѝ выявы можна за зворотнымъ рецеписомъ почтою выслати на мѣсце высше подане. Тѝ зѡзнаня маѥ ся найдальше до кѡнця сѣчня кождого року выслати а въ прочѡмъ власть податкова завѡзвѥ до сего усѣхъ податкующихъ въ властивѡмъ часѣ.

Першѝ тѝ выявы мають ся выготовити до кѡнця сѣчня 1898 р.

Подавши загальнѝ точки, хто и вѡдъ чого маѥ оплачувати лично доходовый податокъ, — на якѡй пѡставѣ вымѣряѥ ся сей податокъ, а въ кѡнци — якѝ полекшѝ признаѥ самъ законъ податникамъ, — подаю еще певнѝ вказѡвки, котрыхъ священники моглибы тримати ся, выявляючи свойѝ доходы въ цѣли вымѣру податку лично доходового.

— Законъ не увзглядниввъ вѡдрубного можнабы сказати положеня священника зѡ взгляду на найрѡжнороднѣйшѝ — часто зо всемъ непевнѝ — жерела его доходу, а зрѡвнявъ его зъ прочими податниками; тымъ хотѣвъ законъ выразити, що загальнѝ правила (поданѝ въ сей розправѣ) мають всѣхъ податникѡвъ рѡвно обовязувати, и пѡсля нихъ маѥ священникъ свои доходы выявляти.

Передовсемъ порадно есть, щобы кождый священникъ (приходникъ и т. д.) складавъ фасіи письменно, безъ огляду на се, чи дохѡдъ его досягаѥ 1000 злр. рѡчно чи нѣ, бо, на пѡдставѣ письменнои фасіи, хотяй ему яко священникови прислугуѥ право увѡльнити ся вѡдъ пасивного выбору, — може причинити ся до выбору до комисіи оцѣняючои людей честныхъ а передовсемъ совѣстныхъ, понеже та комисія властиво подаѥ, кѡлько хто може платити податку.

Приходникъ повиненъ на тоѥ вплывати, щобы заможнѣйшѝ а честнѝ господарѝ складали письменнѝ выявы (хотяйбы ихъ дохѡдъ выносявъ лишь 600 злр.), щобы они черезъ тоѥ мали право такъ активного якъ и пасивного выбору, а тымъ самымъ, щобы комисія оцѣняюча була справедливою.

Въ противнѡмъ случаю, ѥслибы приходникъ, операючи ся на тѡмъ, що его дохѡдъ не доходить 1000 злр. рѡчно, не зложивъ письменнои фасіи, мѡгбы наразити ся, що комисія, — — неразъ не прихильна ему, або думаючи що „jeder Pfaff lebt wie ein Graf“ якъ свящєньству выробили славу колишнѝ мандатари, — моглабы доходы священника почислити за высоко або и зачислити ему надъ 1000 злр., а се потягнулобы вымѣръ высокого податку, наложенѥ кары а до того вѡдклики — рекурса, на котрыхъ полагодженѥ неразъ треба довго — довго чекати . . .

Що до самыхъ выявѡвъ то далобы ся ось що сказати:

1. Що до доходу зъ грунтѡвъ (поля, сѣножати и т. д. гляди пытанѥ 8.) то можна подавати дохѡдъ чисто

катастральный*), або можна чистый дохôдъ пôсля ключа, поданого въ розправѣ о сквивалентѣ (Schlüssel zur Berechnung der Grundsteuer à 22·7 % des Reinertrages) обчислити, або пôсля адъюстованои фасіи, бо комисія не мав зовсемъ права оцѣняти на ново доходôвъ пароха зъ грунту, понеже новый законъ каже: „О скôлько ходить о оцѣненѳ доходôвъ свѧщенства зô службовыхъ поборôвъ, належить выключно засягнути мнѣнія краєвои политичнои власти въ порозумѣню зъ дотычною властію духовною.“

Понеже законъ зъ 25 жовтня 1896 р. каже уважати яко дохôдъ зъ грунту въ власнôй управѣ весь чистый прихôдъ зъ цѣлои рôльнои або лѣсовои господарки (отже зъ поля, огородôвъ, сѣножатій, винниць, лѣсôвъ и т. д. дальше зъ кимѣноломôвъ, ямъ глиняныхъ, пѣсковыхъ и т. д.) якъ такожь зъ посѣданѳмъ грунту полученыхъ промысловыхъ галузей (отже горалень, броварôвъ, цукроварень, тартакôвъ и т. д.) а въ кôнци зъ правъ уживаня (польовань, рыболовствъ и т. д.) — тому пораднѣйше єсть въ цѣли обчисленя податку лично доходового обчислити дохôдъ зъ грунту докладно пôсля дѣйстного стану, вôдчисляючи всякѣ выдатки, якѣ признає законъ. При тôмъ обчисленю береся пересѣчну суму доходу зъ послѣдныхъ трехъ лѣтъ.

Выдатки якѣ собѣ приходникъ якъ и кождый иншій господарь, котрый провадить господарку самъ, має потрутити суть:

а) выдатки на удержанє, направу и вôдбудованє будинкôвъ потрѣбныхъ въ господарствѣ, мурôвъ, плотôвъ, мостôвъ керниць и т. д.;

б) удержанє и доповненє инвентара господарского такъ живого якъ и мертвого (зъ выимкою повозôвъ, коней поѣздовыхъ (Luxuspferde) и т. д.;

в) певну квоту за зъ ужитє чи то будинкôвъ чисто господарскихъ (30 %), чи то инвентара, на закупно гною, паши, насѣня и т. д.;

г) обезпеченя будинкôвъ господарскихъ, инвентара, засѣвôвъ, паши и зôбраного збожа вôдъ огню, граду и елєментарныхъ нещасть;

д) платнѣ и удержаня робôтникôвъ и слугъ, занятыхъ чисто при господарцѣ або промыслѣ (зъ выключенѳмъ слугъ, льокаѣвъ и фôрманôвъ, занятыхъ при личнôй услузѣ), опалъ и освѣтленє будинкôвъ господарскихъ и мешкань для слугъ;

е) датки до касы хорыхъ и обезпечень на старôсть для слугъ;

ж) податки державнѣ, краєвѣ, повѣтовѣ и громадскѣ (зъ ваняткомъ податку лично-доходового) податки доходовѣ, еквивалєнтовѣ и такси номинаційнѣ;

---

*) Правительство выдало инструкціи о доходѣ чисто катастральнôмъ.

з) вôдсотки на довги, и

и) новорôчне и сталѝ запомоги для службы.

Розумѣє ся, що вôдтягнувши вôдъ загального приходу зъ рôльнои господарки тѝ всѣлякѝ выдатки, може случити ся, що дохôдъ зъ управы рôлѣ и рôзхôдъ або зрôвноважать ся, або може розхôдъ перевысшити дохôдъ — а тогды якъ дохôдъ весь не специфікуючи подає ся загально однымъ числомъ, такъ само и розхôдъ подає ся однымъ, а доперва въ поясненю (на третôй сторонѣ выяву) подає ся потрѣбнѝ данѝ для доводу або справдженя.

2. Що до помешканя, то годѣ означити его вартости чиншовои для священника, бо оно есть заразомъ канцелярією приходскою, архивомъ и библіотекою, есть отже лишь въ части помешканємъ приватнымъ священника. На тôй пôдставѣ и вартôсть его може бути яко така — найнизша.

Домы же, котрѝ, выключно служать для цѣлей господарскихъ, або для примѣщеня слугъ, дальше стодолы, возôвнѣ, стайнѣ, шпихлѣри, хлѣвы и т. д. не вчисляють ся до доходу, однакожь квоту на ихъ удержанє має ся вôдъ доходу потрутити. (Пôсля зак. конкуренційною рôчно 10 або 15 злр.)

3. Що до пенсіи и побору въ грошахъ и натураліѣхъ, то туть належить подати:

а) додатокъ конгруальный;

б) особистѝ и активнѝ додатки;

в) ремунераціи за школы, шпиталь, войско и т. д.

г) ремунераціи за веденє уряду деканального (зъ выимкою визитъ деканальныхъ);

д) провизіи, таксы екзаминаційнѝ, оплаты колегіяльнѝ, и всякѝ иншѝ доходы зъ вôдки не будь плывучѝ чи хвилевѝ, чи сталѝ;

е) доходы вôдъ капиталôвъ зложеныхъ де небудь на вôдсотки:

ж) доходы зъ богослужебныхъ фундацій;

з) доходы епитрахильнѝ, хотяйбы не були вчисленѝ до конгруи задля своєи щуплости, и

и) дохôдъ въ натураліяхъ якъ: право побору дерева опалового, млыво, выпасъ, рокове, и тѝ має ся подати пôсли обчиленя въ адъюстованой фасіи; дальше всякѝ приносы и зъсыпы єсли где такѝ суть.

Законъ наказує, щобы при доходѣ зъ капиталôвъ, подати рôдъ капиталôвъ, а єсли они вже суть оподатковани то потрутити ту суму въ выдаткахъ.

Законъ сей каже (§. 159), що: дарованя и безплатнѝ доставы о скôлько тіи зъ певною регулярностію повтаряються, або хотяй безъ зъобовязаня, то однакожь всегда яко вынагороджене за певну працю або дѣло можна уважати — пôдлягають податкови. Понеже однакожь

мануальнѝ стипендія не суть вынагородженемъ за правленє Службы Божои, але милостиня або даръ любови для священника на єго удержанє, тому-єсли они суть дуже рѣдкѝ и не певнѝ, — не пѡдлягають податкови, єслижь они зъ певною регулярностію повтаряють ся — можуть бути оподаткованѝ.

Понеже однакожь администрацiйный трибуналъ дня 5. липня 1892 р. ч. 2194 орѣкъ въ справѣ мануальныхъ стипендій, що слѣдує: „не пѡдлягає сумнѣвови, що доходы плывучѝ зъ богослужебныхъ стипендій становлять дохѡдъ пароха и для того не можна оспорювати, що дохѡдъ той мѡгбы бути оподаткованый, колибы истнуючѝ приписы кождый рѡдъ доходу узнавали яко пѡдлягаючій податкови“, — то требабы конечно, щобы Ординаріяти постарали ся о выясненє сеи справы, чи мануалія пѡдлягають податкови, чи нѣ. Въ противнѡмъ случаю треба буде въ тѡмъ взглядѣ заховати ся пѡсля выразного опредѣленя въ законѣ — уважаючи мануальне стипендіюмъ яко звычайный даръ, повторяючій ся або спорадично або зъ певною регулярностію и пѡсля того або подавати въ фасіи, або нѣ.

— Сотрудники не фасіонують жадныхъ доходѡвъ епитрахильныхъ, бо тіи належать до пароха. Они выявляють лишь свои ремунераціи, можливѝ вѡдсотки вѡдъ капиталѡвъ, доходы зъ якихъ фундацій и єсли мають сталѝ стипендіи богослужебнѝ, тіижь (хибабы власти духовнѝ выробили въ министеріи финансѡвъ увѡльненє вѡдъ податку для стипендій мануальныхъ).

— Понеже законъ признає, що вѡльно поносити кошта до одержаня певного доходу, тому вѡльно за вырубъ и привѡзъ потрутити 10% вѡдъ поданои квоты.

Такожь прислугує такъ парохови якъ и сотрудникови на селѣ почислити собѣ выдатки на пѡсланця до побраня пенсіи, якъ такожь можливыхъ вѡдсоткѡвъ вѡдъ капиталѡвъ и тіи въ розходѣ зачислити. Такожь має ся вѡдчислити всѣ штемплѣ на квиты на платню.

Если парохъ, чи сотрудникъ асекурує ся самъ и жену и дѣты, то вѡльно єму яко преміи асекураційнѝ потрутити квоту, яку выдає на преміи але найвысшу квоту 200 злр. рѡчно.

Если священникъ має довги, то має проценти и сплаты потрутити собѣ вѡдъ загального доходу; на удостовѣренє треба выказати ся чи то скриптами довжними, чи то рахунками зъ книгъ купецкихъ и т. п.

Въ выявѣ не конечно подрѡбно выписувати всякѝ жерела доходу, выстарчить лишь на першѡй сторонѣ выяву въ послѣднѡй шпалтѣ подати суму загальну зъ заголовкомъ „разомъ“ а на другѡй сторонѣ положити свѡй пѡдписъ.

При складаню фасій на будуче можна ся всегда на минувшѝ фасіи покликувати, замѣщаючи лишь зайшовшѝ змѣны.

СОДЕРЖАНЬЕ.

Введеніе. Стр.

§. 1. Понятіе 1
§. 2. Загальни свойства урядовóго стиля. А) Зо взгляду на содержанье 2
§. 3. Б) Зо взгляду на внѣшну форму. Формальности куріальни . 3
§. 4. Подѣлъ росправы 8

ПЕРВА ЧАСТЬ.

О урядовôмъ стилю въ справахъ мірскихъ.

§. 5. 1. Прошенія 9
§. 6. 2. Пригадка (Promemoria) 10
§. 7. 3. Доносъ, справозданье 11
§. 8. 4. Допись, Нота 12
§. 9. 5. Жалоба и оправданіе 13
§. 10. 6. Представленіе, рекурсъ 14
§. 11. 7. Отпись, вытягъ 15
§. 12. 8. Свѣдоцтва 16
§. 13. 9. Протоколы 16
§. 14. Завѣщанье 18

ДРУГА ЧАСТЬ.

О урядовôмъ стилю въ справахъ духовныхъ.

§. 15. Подѣлъ росправы 25

I. Глава.

Урядови письма относячися до личности душпастыря.

§. 16. 1. Прошеніе о принятіе до стана духовного 25
§. 17. 2. Прошенье о выробленье титла стола 29
§. 18. 3. Прошеніе о принятіе въ домъ пресвитеріи, о диспензу отъ перепонъ къ рукоположенію, о выставленіе грамоты рукоположенія и судовластія 29
§. 19. 4. Прошеніе о отпустку зъ епархіи и о принятіе до иннои епархіи 30
§. 20. 5. Прошеніе о довременну отпустку, и доносъ о прибытью чужого священника 31

II. Глава.

Урядови письма относячися до бенефиціи.

		Стр.
§. 21.	1. Прошеніе о припущенье до испыта конкурсового, и о освобожденье отъ испыта	32
§. 22.	2. Прошеніе о опорожнену душпастырску посаду	34
§. 23.	3. Прошеніе о каноничну институцію	35
§. 24.	4. Прошеніе о замѣнъ бенефиціи	35
§. 25.	5. Прошеніе о наданье сотрудника, о принятіе резигнаціи, о платню дефиціента	36

III. Глава.

Урядови письма относячися до справованья душпастырского уряда.

§. 26.	Переглядъ	38
	A) Переписки душпастыря при справованью св. Таинь.	
§. 27.	I. Прошеніе о позволенье крещенія Юдея	38
§. 28.	II. О метрикахъ крещеныхъ	39
§. 29.	III. Переписки при удѣлянью св. Тайны Покаянія . . .	46
	IV. Справы супружески.	
§. 30.	Переглядъ	48
§. 31.	A) Право пристояти супружеству	48
§. 32.	Б) Испытъ предшлюбный	49
§. 33.	Поступованье зо взгляду на грамоты, яки женихи при испытѣ предшлюбнôмъ предложити маютъ	51
	Переписки при случившихся перепонахъ супружескихъ.	
§. 34.	Вычисленье перепонъ супружескихъ	52
§. 35.	Разрѣшеніе отъ перепонъ супружсскихъ	61
§. 36.	Форма прошеній о разрѣшеніе отъ перепонъ супружескихъ церковныхъ	64
§. 37.	Форма прошеній о разрѣшеніе отъ перепонъ супружескихъ державныхъ	65
§. 38.	B) Заручины (sponsalia)	67
§. 39.	Г) Оповѣди (оглашенія)	68
§. 40.	Д) Вѣнчаніе	69
	E) Спорни дѣла супружески.	
§. 41.	Переглядъ	70
	Переписки душпастыря:	
§. 42.	1. При спорныхъ заручинахъ	70
§. 43.	2. При розлученью отъ стола и ложа	75
§. 44.	Ж) При обявленью неважности супружества	76
§. 45.	A) Переписки душпастыря зо взгляду на религійно-нравственне житье прихожанъ	79

Стр.
§. 46. Б) Переписки душпастыря въ справахъ школьныхъ . . . 80
§. 47. Д) Въ справахъ убогихъ и пенсіонистôвъ 83
§. 48. Е) Переписки душпастыря въ инныхъ до церковного житья относячихся справахъ 86

IV. Глава.

Урядови письма относячися до дотаціи и приходôвъ душпастыря.

§. 49. Роды тыхъ письмъ 101
§. 50. А) Забезпеченье маетку парохіального I. при обнятію парохіи и II. по смерти або отходѣ пароха 101
§. 51. Б) Дотація душпастыря 105
Увага взглядомъ управильненя конгруи 109

V. Глава.

Урядови письма относячися до имѣнія церковного.

§. 52. Переглядъ 109
§. 53. А) О имѣнію церковнôмъ 109
§. 54. Б) О будинкахъ и снарядахъ церковныхъ 117

VI. Глава.

Веденіе канцелярiи парохіальнои.

§. 55. 1. Канцелярія парохіальна и еи устроенье 125
§. 56. 2. Загальни правила о веденіи канцелярiи парохіальнои . . 125
§. 57. 3. Яки книги должни находитися въ парохіальнои канцелярiи . 126
§. 58. 4. Архивъ парохіальный и регистратура 130

ТРЕТА ЧАСТЬ.

Взоры урядовыхъ письмъ.

Взоръ I. Прошеніе до §. 3. . . . . 135—136
„ II. Доносъ „ §. 3. . . . . 137—138
„ III. Допись „ §. 3. . . . . 139—140
„ IV. Форма адресса до §. 3. 141
„ V. Приказъ до §. 3. 143
„ VI. Протоколъ суммаричный 145
„ VII. Протоколъ частный до §. 3. 145
„ VIII. До §. 6. Promemoria (пригадка) 147
„ IX. „ „ 9. Жалоба 148
„ X. „ „ 9. Оправданіе 149
„ XI. „ „ 13. Протоколъ при переслуханью свѣдкôвъ . 150
„ XII. „ „ 14. I. Завѣщанье 151
II. Кодициль 152

			Стр.
Взоръ XIII.	До §. 16.	Прошеніе о принятіе до Сѣменища	152
„ XIV.	„ „ 19.	Прошеніе о отпустку съ Епархіи	153
„ XV.	„ „ 19.	Прошеніе о принятіе до чужои Епархіи	153
„ XVI.	„ „ 24.	Прошеніе о замѣнъ бенефиціи	154
„ XVII.	„ „ 28.	Taufzeugniss	155
„ XVIII.	„ „ 28.	Выказы для войсковои конскрипціи	156
„ XIX.	„ „ 34.	Дерево родословне съ поясненіемъ	158
„ XX.	„ „ 34.	Дерево повиноватства съ поясненьемъ	165
„ XXI.	„ „ 36.	Прошенія о разрѣшеніе отъ перепонъ супружескихъ церковныхъ	172
„ XXII.	„ „ 37.	Прошеніе о разрѣшеніе отъ перепонъ супружескихъ гражданьскихъ	178
„ XXIII.	„ „ 39.	Свѣдоцтво оповѣдей	178
„ XXIV.	„ „ 51.	Прошеніе о платню дефициента	179
„ XXV.	„ „ 53.	Инвентаръ	179
„ XXVI.	„ „ 53.	Грамота фундаційна	179
„ XXVII.	„ „ 53.	Прошеніе о стягненье службъ	180
„ XXVIII.	„ „ 57.	1. Записникъ дѣйствъ	181
„ XXIX.	„ „ 57.	2. Записникъ почтовый	182
„ XXX.	„ „ 57.	8. Записникъ літургій	183
	Додатокъ		185
I.	Розпоряджене минист. кор. угорске зъ дня 12. лютого 1896 ч. 7870 о супружествахъ угорскихъ		187
II.	О вѣнчаню вôйсковыхъ		
	а) О благословенію супружествъ ц. и к. смерит. поручникôвъ		191
	б) О благословенію супружествъ вôйсковыхъ въ чинноôй службѣ		192
III.	Законъ о конкуренціи (Устава краева для Галичины зъ дня 15. серпня 1866 доповнена уставою новою зъ дня 16. цвѣтня 1896		193
IV.	а) Законъ провиз. о конгруи зъ 19. цвѣтня 1885 р.		201
	б) Хто и якъ маѳ робити выявы або фасіи		208
	в) Уваги дотыкаючи конгруи и правъ маетковыхъ приходникôвъ		
	α) о завѣдованю маеткомъ черезъ приходника		220
	β) о завѣдованю маеткомъ въ часѣ поступленю або смерти		
	γ) о способѣ вынайму и лицитаціи грунтôвъ, луговъ и т. п. на часъ опорожненя прихода до кôнця року канон.		224
V.	О додатку до фонду религійного		226
VI.	О рôвноважнику — еквивалентѣ належитостей		229
VII.	О таксѣ номинаційноôй		241
VIII.	О лично доходовôмъ податку		243
	Содержанье		265

Von demselben hochwürdigen Verfasser sind im Verlage der Mechitharisten-Congregation (Wien, VII/2, Mechitharistengasse 4) früher erschienen:

Pastoral-Theologie

in ruthenischer Sprache.

2. Auflage. 1885. . . . . fl. 7.—

Geschichte der Union

der ruthenischen Kirche mit Rom, von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart.

2 Bände. 1878. . . . . fl. 10.—